Kur'ân'ı Nasıl Yaşadılar?

ABDULLAH YILDIZ

1400 "oku, anla, yaşa"

PINAR YAYINLARI

بسم الله الرحمن الرحيم

Abdullah YILDIZ

1954 yılında **Adana**'nın **Kozan** ilçesine bağlı **Ayşehoca** köyünde doğdu. İlkokulu köyünde okudu. **Adana İmam Hatip Lisesi**'ni 1973 yılında bitirdi. Aynı yıl girdiği **Konya Selçuk Eğitim Enstitüsü**'nden 1976'da mezun oldu. 1980'den itibaren çeşitli eğitim kurumlarında toplam 23 yıl öğretmenlik yaptı. 1976-1978 yıllarında haftalık ***Yeniden Milli Mücadele*** dergisinde; 1978-1980 döneminde aylık ***Pınar*** dergisinde yazılar yazdı. 1981'de **Pınar Yayınları**'nın oluşumunda yer aldı.

1991 yılından bu yana ***Umran*** dergisinde, Ocak 2001'den bu yana da her Salı günü ***Vakit (Yeni Akit)*** gazetesinde yazıyor. 2006'da bir grup yazar arkadaşı ile birlikte kuruluşuna öncülük ettiği **Namaz Gönüllüleri Platformu**'nun halen devam eden ***Namazla Diriliş Programları***, bütün Türkiye ve Avrupa'da binlerce insanın namazla buluşmasına ve namaz bilinci kazanmasına zemin hazırladı.

Abdullah Yıldız evli olup, dört çocuk sahibidir.

Yayımlanmış Eserleri:

- ***Namaz-Bir Tevhid Eylemi*** (1991, Pınar Y., 23. baskı)
- ***Tarih Bilinci*** (1994, Pınar Y., 5. baskı)
- ***Kur'ân'ı Anlamaya Giriş-Kur'ân'ı Anlamak Farzdır*** (1997, Pınar Y., 4. baskı)
- ***28 Şubat-Belgeler*** (2000, Pınar Y., 2. baskı)
- ***Meşrutiyetten Cumhuriyete İktidar Kavgaları ve Sanal İrtica*** (2001, Pınar Y., 2. baskı)
- ***Kur'ân'ın Hayata Müdahalesi*** (Edisyon, 2004, Umran, promosyon)
- ***21. Yüzyıl ve İslâm'ın İmkânları-Konuşmalar*** (Edisyon, 2005, Umran, promosyon)
- ***Geçmişten Geleceğe Ko(nu)şanlar,*** (2006, Araştırma ve Kültür Vakfı)
- ***Yusuf'un Üç Gömleği*** (2006, Pınar Y., 5. baskı)
- ***Haydi Namaza*** (2006, Pınar Y., 4. baskı)
- ***Duâ-Söylemden Eyleme*** (2006, Pınar Y., 3. baskı)
- ***Yol Haritamız Kur'ân*** (2008, Pınar Y., 5. baskı)
- ***Ramazan'la Dirilmek*** (Edisyon, 2008, Pınar Y.)
- ***Hz. Şuayb-Namaz-Ticaret-Adalet*** (2009, Pınar Y.)
- ***Kalem ve Balyoz*** (2010, Pınar Y.)
- ***Kur'ân'ı Nasıl Okudular?*** (2010, Pınar Y.)
- ***Kur'ân'ı Nasıl Anladılar?*** (2010, Pınar Y.)

Kur'ân'ı Nasıl Yaşadılar?

Abdullah Yıldız

PINAR YAYINLARI

Kur'ân'ı Nasıl Yaşadılar?
Abdullah Yıldız

Pınar Yayınları: 285
1400. Yıl Kitaplığı: 13

ISBN: 978-975-352-323-3
Yayınevi Sertifika No: 16148

Üçüncü Baskı: Temmuz 2012

İç Düzen-Kapak: Tekin Öztürk
www.tekinozturk.com.tr
Baskı: Çalış Ofset Matbaacılık Ltd. Şti
Davutpaşa Cad. No: 8 Topkap-İstanbul
Tel: 0212 482 11 04
Matbaa Sertifika No: 12107
Cilt: Yıldız Mücellit

PINAR YAYINLARI

Pınar Yayınları
Alay Köşkü Cad. Küçük Sok. Civan Han
No: 6/3 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 0212 520 98 90 Fax: 0212 527 06 77
www.pinaryayinlari.com
bilgi@pinaryayinlari.com

İçindekiler

Sunuş 11

GİRİŞ / KUR'ÂN-I KERÎM'İ ASHAB-I KİRÂM GİBİ YAŞAMAK 15

1. Kur'ân Edebi ile Edeblendiler 25
2. Kur'ân'ın Emir ve Yasaklarına Hemen Uydular 47
3. Rasûlüllah'ı Canlarından Çok Sevdiler 53
4. Kardeşlerini Kendi Nefislerine Tercih Ettiler 67
5. Kur'ân'la Merhametli ve Adil Oldular 81
6. Kur'ân'ın Talimatıyla İnfak Ettiler 91
7. Allah'a ve Rasûlüne Hicret Ettiler 99
8. Kur'ân'la İstişare Ettiler 105
9. Hayatı Kur'ân'la Yaşadılar 109
10. Kur'ân'la Davet Ettiler 119
11. Kur'ân'la Öğüt Verdiler 135
12. Kur'ân'la Konuştular 141
13. Kur'ân'la Huzura Erdiler 147
14. Kur'ân'la Teselli Buldular 153

15. Kur'ân'la Direndiler 163
16. Kur'ân'la Cihad Ettiler 167
17. Duygularına Kur'ân'la Yön Verdiler 179
18. Kur'ân'la Tevbe Ettiler 195
19. Kur'ân'la Yönettiler 207
20. Namazlarını Kur'ân'la İkâme Ettiler 219

SONUÇ: ONLAR İLİKLERİNE KADAR KUR'ÂN'I YAŞADILAR 231

KAYNAKLAR 235

1400. Yıl Anısına

Vahyin 1400. Yılı dolayısıyla, Aziz ve Celil olan Allah'ın insanlığa son mesajı olan Kur'ân-ı Kerim'i yeniden gündemleştirmek ve gündemimizin en öncelikli ve en önemli maddesi yapmak arzusundayız.

İçinde yaşadığımız çağda; İlahi mesajı, her zamankinden daha çok okumak, daha iyi anlamak ve O'nun hayat veren ilkelerini daha bir azim ve kararlılıkla hayata / hayatımıza hâkim kılmak zorundayız.

Çağ Kur'ân'a hasret.

İnsanlık Kur'ân'ın muştusuna muhtaç.

Yürekler, O'nun huzur ve sekînet iklimine kavuşmak için çarpmakta.

İman edenlerin, Kur'ân-ı Kerim'i okuyup anlayarak kalplerini itminana, gönüllerini inşiraha kavuşturmalarının zamanı hâlâ gelmedi mi? (Hadid/16)

Yüce Rabbimizin bu şiddetli ikazına;

-"Evet! Vakit geldi ya Rabbi!" diyerek icabet etme zamanıdır!

Hadid/16. âyetin devamındaki: "Onlar daha önce kendilerine kitap verilmiş ve üzerlerinden uzun zaman geç-

mekle kalpleri katılaşmış, birçoğu da yoldan çıkmış bulunanlar gibi olmasınlar" ilahi ikazının işaret buyurduğu, Kur'ân'a duyarsızlaşan kimseler arasında kalmamak için…

Rasûlüllah'ın: "Rabbim, ümmetim bu Kur'ân'ı terk edilmiş bıraktı." (Furkan/30) şikâyetine muhatap olmamak için…

Kur'ân'a yönelmekte acele etmeli, el birlik "Yeniden Kur'ân'a Dönüş Seferberliği"ne girmeliyiz.

Hatırlamalıyız ki, Ümmet-i Muhammed'in Kur'ân'dan koparılış süreci tesadüfi değildir.

On dokuzuncu asrın son yıllarında İngiliz Parlamentosu'nda kürsüye çıkan Sömürgeler Bakanı Gladstone elindeki Kur'ân-ı Kerim'i göstererek şunu söyler:

"Bu kitap Müslümanların elinde kaldıkça biz onlara gerçek anlamda egemen olamayız. Ne yapıp etmeli; ya Kur'ân'ı ortadan kaldırmalıyız veya onları Kur'ân'dan soğutmalıyız."

Yaklaşık 150 yıldan beri, Müslüman dünya aleyhine kurulan tüm planların temelinde işte bu sinsi hedef yatmaktadır:

Onları Kur'ân'dan soğutup uzaklaştırmak ve tamamen koparmak!

Buna bir de ümmetin çeşitli sebeplerden kaynaklanan hataları eklenince, Üstad Said Nursi'nin tespiti ile; Kur'ân-ı Kerîm, milyonlarca kitaba bölünen rağbet ve ilgi sebebiyle, yalnız tilâvetiyle teberrük olunan bir mübarek derecesinde kalmıştır.

Üstad Sezai Karakoç da:

"Müslümanlar Kur'ân'dan uzaklaştı uzaklaşalı gün yüzü görmediler!" der.

Evet, Kur'ân'dan uzaklaştırılıp koparılan ümmet, hâlâ gün yüzü görmüyor, göremiyor!..

Ümmetin Kur'ân'dan koparılması sürecinde en ağır yarayı ise Türkiye Müslümanları aldı.

Cumhuriyet Türkiyesi'nin kuruluşuyla baskı altına alınan ve belirleyici İslâmi kimlikleri yok sayılan Müslümanlar, kendi kadim değerlerini savunmak ve yaşatmak için önemli çabalar sarf ettiler. "Kur'ân şairi" Mehmed Akif, Eşref Edib ve diğerlerinin, Kur'ân'ın özüne yönelerek ümmeti ayağa kaldırma çabaları, o zorlu yıllarda bir kardelen gibi boy gösterse de, jakoben dayatmalar bu kutlu çabaları akim bıraktı…

1950'lere kadar süren Kur'ân ve ezan yasağı başta olmak üzere, İslâmi hayatı bütünüyle bloke etmeye yönelik kısıtlamalar, bu toprakların bin yıllık tarihinde keskin bir kırılmaya vücut verdi. Kur'ân'la irtibatları cebren koparılmak istenen Müslüman halkımız, Süleyman Hilmi Tunahan'lar, Said Nursi'ler ve daha nice isimsiz kahramanlar öncülüğünde, bu yasaklı yıllara olağanüstü bir kararlılıkla direndi. Kur'ân'ın nazmı ve manası ile yeni nesilleri buluşturma konusunda akıl almaz fedakârlıklar sergilendi…

Kadim Osmanlı-İslâm geleneği ile bağları koparılan Anadolu insanı, 1960'lardan itibaren başlayan tercüme hareketlerinin yaygınlaşması üzerine, Kur'ân'ın anlamına yapılan vurgularla daha çok yüz yüze geldi. Seyyid Kutub, Mevdudi ve benzeri çağdaş âlimlerin eserleri, 1970'ler ve devamında 'Yeniden Kur'ân'a Dönüş' çabalarına ciddi bir ivme kazandırdı ve önemli katkılar sağladı. 1980'lerden sonra ise, bu çabaların adeta bir Kur'ân Seferberliği'ne dönüştüğü söylenebilir.

1990'larda meydana gelen küresel ölçekli değişimler sonrasında inşa edilmeye çalışılan "Yeni Dünya Düzeni", İslâm'ı ve Kur'ân'ı hedef tahtasının tam ortasına yerleştir-

di ve "öncelikli tehdit" ilan etti. 2000'li yıllarla birlikte ve özellikle 11 Eylül ertesinde ise, şer odaklar resmen İslâm'a ve Kur'ân'a savaş açtılar. Kur'ân, İncil ve Tevrat'tan seçmeler yaparak yeni bir sözde ilahi kitap oluşturma çabalarından tutun da, Kur'ân'dan bazı âyetleri (cihad âyetleri gibi) çıkarma girişimlerine kadar pek çok şeytani çabaya tanık olundu. Kur'ân'a ve İslâm'ın özüne yöneliş çabaları, hemen "siyasal/radikal İslâm" ya da "terörist İslâm" gibi nitelemelerle mahkum edilmek istendi. Yeniden Kur'ân'a Dönüş fikrini temellendiren bazı çağdaş alimlerin eserleri, "terörü besleyen kaynaklar" gibi takdim edildi. Dahası, Kur'ân'ın bir devlet fikri öngörmediği ve ahkâm âyetlerinin bu çağda uygulanmamasının kimseyi imanından etmeyeceği gibi son derece tehlikeli düşünceler, sinsice Müslüman zihinlere fısıldandı. Kısaca Kur'ân'ın, insanlığın sorunlarına Kıyamet'e kadar çare ve çözüm teşkil eden ebedi mesajları perdelenmek istendi…

İşte, böylesine kritik bir dönemeçte, Vahyin 1400. Yılı'nı vesile ederek, 'Yeniden Kur'ân'a Dönüş' çabalarına hız vermek, yeni bir ivme kazandırmak arzusundayız.

Pınar Yayınları'nın Vahyin 1400. Yılı'nda yayımlamaya karar verdiği Kur'ân Kitaplığı; Son İlahi Mesajı daha çok okumamıza, daha doğru anlamamıza ve O'nun hayat verici ilkelerini daha bir gayretle hayata hakim kılmamıza katkı sağlayacaktır, inancındayız.

PINAR YAYINLARI

Sunuş

Elinizdeki kitab, ***"Kur'ân'ı Nasıl Okudular?"***, ***"Kur'ân'ı Nasıl Anladılar?"***, ***"Kur'ân'ı Nasıl Yaşadılar?"*** başlıklarını taşıyan üçlü serinin üçüncüsü olarak kaleme alındı. İlk iki kitapta, Allah Rasûlü'nün (s.), ashabına Kur'ân'ı nasıl okuyup anlamalarını tavsiye ettiği, onlara bunu nasıl öğrettiği ve ashab-ı kiramın da bunu nasıl uyguladığına dair örnekler eşliğinde Kitabullah'ı "**okuma**" ve "**anlama**"nın ilkeleri ele alınmıştı. Bu kitapta ise, Allah Rasûlü ve ashabının Kitab-ı Kerim'i hayatlarına nasıl aktardıklarına dair örnekler sıralanacaktır.

Bu serinin ilk iki kitabında da söylediğimiz gibi; Kur'ân-ı Kerim'i "**okuma**", "**anlama**" ve "**yaşama**" süreçlerini birbirinden ayırmanın doğru olmadığını, esasen mümkün de olmadığını bir kez daha hatırlatmak durumundayız. Zira, okumak anlamaya, anlamak da yaşamaya

yöneliktir. Kur'ân-ı Hakîm'in ifadesi ile, okuyup anlama faaliyetini "**yaşamak**" niyetiyle yapmayanlar, Allah korusun, ***"kitap yüklü merkepler"*** (Cuma 62/5) konumunda kalırlar. Unutmayalım ki biz, Hesap Günü'nde amellerimizden yani okuyup anladıklarımızı yaşayıp yaşamadığımızdan sorguya çekileceğiz.

***

Evet, bu çalışmada, *'Allah Rasûlü (aleyhi's-salâtü ve's-selâm) ve onun kutlu ashabı (radıyallahü anhüm), Kur'ân'ı nasıl yaşadılar?'* sorusuna cevap aranacak ve konu ile ilgili en güzel örneklere yer verilerek bu eşsiz tecrübeleri günümüze taşımanın imkanları araştırılacaktır.

Hiç kuşku yok ki, vahyin bizzat muhatabı olan Allah Rasûlü (s.) ile birlikte, vahyin nazil oluşuna tanıklık eden, Kur'ân ayetlerinin adeta gökten yağmur yağar gibi sağanak sağanak indiği ortamı teneffüs eden ilk nesillerin Kur'ân'ın mesajlarını algılamaları ve Rabbimizin Kitâb-ı Kerim'inde ebedileştirdiği üzere ***"semi'nâ ve eta'nâ: işittik ve itaat ettik"*** şuuruyla hemen uygulayıp hayatlarına aktarmaları, Kıyamet'e kadar gelecek tüm nesillere model oluşturacak ölümsüz ve eşsiz tecrübeler niteliğindedir. Onlar, ahlâkı Kur'ân olan Hz. Peygamber'i (s.) ***"en güzel örnek"*** kabul ederek ***"yaşayan Kur'ân'lar"*** oldular. Rasûlüllah (s.) ve kutlu ashabı, Kur'ân'ın hayata ve tarihe müdahale eden eli, konuşan dili, yaşayan bedeni oldular.

Duâmız, Asr-ı Saâdet'te yaşanan bu nadîde örneklerin bugünün dünyasına da taşınarak yaşanması ve çağımız insanının ebedi kurtuluşuna vesile olmasıdır.

***

Bu çalışmada, Allah Rasûlü ve ashabının Kur'ân'ı nasıl yaşadıklarına dair örnekleri, belli bir tasnife tabi tutmadan sıralayacağız. Bunu yaparken de, günlük hayatın öyle çok kategorik akmadığını, yani hayatın konularına ya da herhangi bir ölçüye göre tasnifinin mümkün olmadığını düşünerek yaptık. "Hayatın kitabı" olan Kur'ân-ı Kerim'in konuları ele alış biçimi de, ne kadar kategorize etmeye çalışırsanız çalışın, hayat gibi değil midir? Bazen yaratılış, cennet-cehennem, bazen peygamber kıssaları, bazen ümit ve korku, bazen uyarı, bazen imani konular, bazen ibadet konuları, bazen hukuk, bazen bir başka konu ama her meselenin Allah'ın Zatı ile ilişkisi…

İşte, Allah Rasûlü ve ashabı, günlük hayatı yaşarken; yerken, içerken, ibadet ederken, cihad ederken, ticaret yaparken, mesciddeyken, evdeyken, çarşıdayken… hep Kur'ân'ı merkeze aldılar. Biz de bugün, bütün iş ve ilişkilerimizin merkezine Kur'ân-ı Kerîm'i nasıl yerleştireceğimizi, o örnek nesli önümüze koyarak gerçekleştirebiliriz.

Abdullah YILDIZ
Haziran 2011

GİRİŞ
Kur'ân-ı Kerîm'i Ashab-ı Kirâm Gibi Yaşamak

"Ve peygamber dedi/diyecek ki: ***'Rabbim, gerçekten benim ümmetim bu Kur'ân'ı mehcûr (hükümlerinden uzaklaşılan) bir kitap olarak bıraktılar'****."* (Furkan 25/30)

Kıyamet günü gerçekleşecek olan bu dehşetli şikayeti, bir *"**erken uyarı**"* olarak biz ümmet-i Muhammed'e haber veren Yüce Rabbimiz, Kur'ân-ı Kerim'in 'mehcûr' tutulması tehlikesine dikkatlerimizi çekiyor. Bu ayetin, Kur'ân'ın "hayat verici" (Enfal 8/24) ilkelerinden uzaklaşıp ondan hicret eden müminlere yönelik olduğu açıktır. Kur'ân'a inandığı halde O'nu okuyup anlamayanlar, O'nun helâl ve haramlarını kabul edip uygulamayanlar, ne yazık ki, bu şikayetin muhatabı olacaklardır.

Yine Rabbimizin Kur'ân'da ***"İnananlar için hâlâ vakit gelmedi mi?..."*** (Hadid 57/16) diye ihtar buyurduğu husus; iman edenlerin kalplerinin Kur'ân'la buluşarak yumuşaması ve hayatlarına Kur'ânî ilkelerin yön vermesi, hakim olmasıdır.

Rasûlüllah Efendimiz (s.)'in Kıyamet günü vaki olacak dehşetli şikayetine muhatab olmamak için çözüm; bir hadis-i şeriflerinde ifade buyurdukları: ***"Karanlık geceler gibi işler karıştığı zaman Kur'ân-ı Kerim'e sarılınız..."***[1] tâlimatına sıkıca tabi olmaktır.

Bilelim ki, Müslümanların dirilişi, ancak ve ancak yeniden Kur'ân'a dönmeleri ve sarılmaları ile gerçekleşecektir. Hadîd sûresinin 17. ayeti, böyle bir "dirilişin" yalnız Kur'ân'la mümkün olacağını işaret buyurmaktadır:

"Bilin ki, Allah cansız (ölü) hale gelen toprağa yeniden hayat verir! Belki aklınızı kullanırsınız diye size ayetleri açıkladık." (Hadid 57/17)

Bu ayete ilişkin olarak Abdullah İbni Abbas (r.a.)'ın söylediği gibi, ancak Allah'ın Kitabı'dır ki, ***"kalpleri kasavet ve katılıktan sonra yumuşatır, Rabbine yöneltir ve mutmain kılar; ölmüş kalpleri ilimle, hikmetle diriltir."***[2] Tıpkı **'ölü toprağın'** yağmurla/rahmetle tekrar hayat bulması gibi, üzerine ölü toprağı serpilen, ***yaşayan ölüler*** haline gelen, umudunu, inancını yitirme noktasına gelen insanların **"yeniden diriliş"**leri de sadece Kur'ân'ın rahmet ve bereketiyle mümkün olacaktır.

Evet, günümüz Müslümanları, ancak Kur'ân'a sarılarak yeniden ayağa kalkabilir ve dirilebilirler.

Böylesi güzel bir sonuç, elbette kendiliğinden ortaya çıkmaz. Ashâbı örnek alarak Kur'ân'ı okuyan, anlayan ve

1 M.M. Ebû Said el-Hadimi, ***Berîka***, I/155.

2 Tirmizi, Tefsir 24.

yaşayan, Kur'ân ahlakını hayatlarına yansıtmak için gayret sarfeden Kur'ân aşığı öncülerin, kelimenin tam anlamıyla bir Kur'ân seferberliği başlatmaları ve bu kutlu faaliyeti son derece plânlı, programlı ve ısrarlı bir şekilde yürütmeleri gerekir. Kur'ân'ın sadece lâfzını değil, anlamını, helâlini, haramını, şaşmaz hayat ilkelerini de öğretecek, öğretmekle kalmayıp yaşayacak ve yaşatacak bir öncüler ordusu. Abdullah b. Mes'ud (r.a.)'ın tanımlamasıyla; ***"halk uyurken geceleri ibadet eden, halk yerken oruç tutan, halk sevinçliyken üzülen, halk gülerken ağlayan, halk böbürlenirken tevazu ile yürüyen; gözleri yaşlı, üzgün, aklı başında, yumuşak huylu, bilgili ve ağırbaşlı"***[3] Kur'ân hadimleri…

Kısaca; Asr-ı Saadet'teki muazzam inkılâba benzer bir değişimin bu çağda da gerçekleşmesi, ancak ve ancak Kur'ân-ı Kerim'e sarılarak mümkün olacaktır.

İlk Nesiller Kur'ân'ı "Yaşamak" İçin Okuyup Anladılar

Ashab-ı kiram ve onları takip eden ilk nesiller, Kur'ân-ı Kerim'i Allah ve Rasûlü'nün öğrettiği tarzda, hakkıyla yani "hayat verici" ilkelerini bir bir hayatlarına aktarmak amacıyla okudular. Kur'ân'ın hakkıyla okunmasını, emirlerine ve yasaklarına uymak niyetiyle okunup anlaşılması olarak gören İmam Gazali; böyle bir okumada **"lisan, akıl ve kalbin" ortak çalışmasının** kaçınılmazlığına dikkat çeker: ***'Bu okumaktan lisanın payı; tertil ile okuyup harfleri tasrih etmektir. Aklın payı da mânâları tefsir etmek, kalbin payı ise, onlardan ibret alıp yasaklardan çekinmek, emirlere uymaktır. Bu bakımdan lisan tertîlle okuyor, akıl onun okuduğunu tercüme ediyor, kalp ise ondan ibret alıyor.'***

3 M. Yusuf el-Kandehlevi, *Hadislerle Müslümanlık*, 3/512-513.

İhyâu Ulûmi'd-Dîn isimli eserinin "Âdâb-ı Kırâati'l-Kur'ân" bölümünde, **'Teessür'** başlığı altında, Kur'ân'ı okurken, tepeden tırnağa onun mesajından etkilenmek gerektiğini söyleyen Gazali, sonuç hükmünü böyle özetler. Okuduklarından müteessir olmayan yani sadece diliyle okuyup, Kur'ân'ın hükümleriyle amel etmeyen kimselerin de şu ayetin hedefi olmaya namzet olduklarını belirtir:

"Her kim de benim Zikr'imden (Kur'ân'ımdan) yüz çevirirse ona dar bir geçim vardır ve onu kıyâmet günü kör olarak haşrederiz. (Kur'ân'dan yüz çeviren kimse) şöyle der: 'Ey Rabbim! Beni niçin kör olarak haşrettin? Oysa ben (dünyada) iken görüyordum.' Allah şöyle buyurur: 'Cezan böyle! Sana ayetlerimiz geldi de onları unuttun. İşte bugün de böylece unutulursun'." (Tâhâ/124-126)

Gazali'nin bu ayet hakkındaki yorumu ise şöyle: 'Yani o ayetleri terk edip onları düşünmedin ve onlara ihtimam göstermedin! Çünkü işinde kusurlu olan kimse için "o, işi unutmuş" denir.'

İmam Gazali aynı başlık altında; Ku'rân okurken, kalbin, ayetler değiştikçe çeşitli renkler aldığını, her hâlin anlatılışına göre hâllendiğini, üzüntü, korku, ümit ve daha nice sıfatlarla sıfatlandığını anlatır: Kişinin marifeti arttıkça, korkusu da o nispette kalpte çoğalır. Mağfiret ve rahmetin de ancak belli şartlara bağlandığını görür. Şu ayette beyan edildiği gibi:

"Bununla beraber şüphe yok ki Ben, tevbe eden, iman edip sâlih amel işleyen, sonra da hak yolunda sebat gösteren kimse için çok bağışlayıcıyım." (Tâhâ 20/82)

Görülüyor ki, bu ayette "çok bağışlayıcıyım" cümlesi dört şarta bağlanmıştır:

a) Tevbe,

b) Îman,

c) Amel-i sâlih,

d) Hak yolunda sebat.

Şu ayette de aynı durum vardır:

"Asra andolsun ki, gerçekten insan ziyandadır. Ancak iman edip sâlih ameller işleyenler, birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler müstesnadır." (Asr 103/1-3)

Burada da dört şart zikredilmiştir. Bu dört şartın zikredilmediği ayetlerde ise onları kapsayıp derleyen bir şart zikredilir:

"Muhakkak ki ihsan/iyilik edenlere, Allah'ın rahmeti pek yakındır." (A'raf 7/56)

Ayetteki '**ihsan**', bütün şartları içine alan bir şarttır.

İşte böyle, Kur'ân'ı başından sonuna kadar tedkik edip anlayan bir kimse, ondan etkilenir; duruma göre kalbini hassasiyet, korku, üzüntü, ümit, sevinç gibi duygular kaplar. Kulun tilâvet ile müteessir olması, okuduğu ayetin bahsettiği sıfat ile sıfatlanması demektir. Vaîd ve şartlarla kayıtlı bulunan mağfiret ayetlerini okuduğu zaman eğer mânâyı anlamışsa ölürcesine korkusundan küçülür. Allahu Teâlâ'nın geniş rahmetinden bahsedip mağfireti va'd eden ayetleri okuduğunda, sevincinden uçarcasına müjdelenir. Allah'ın zikrini, sıfat ve isimlerini belirten ayetleri okuduğunda celâl-i ilâhînin önünde başını eğer ve azametini hatırlar. Kâfirlerden bahseden ve Allah hakkında muhâl olan sıfatları Allah'a nisbet ettiklerini beyan eden ayetleri okuduğu zaman sesini kısar, onların sözlerinin çirkinliğinden ötürü içinden hayâ ederek kırılır. Meselâ, onların Allah'a "çocuk" veya "eş" nisbet ettikleri gibi durumlarda, ulûhiyyet şânına yakışmayan sözlerinden iç âleminde infiale kapılır ve derhal sesinin hızını keserek ezik bir hâl alır. Cennetin vasfını okuduğu zaman, içinde cennete karşı bir iştiyak duygusu belirir. Cehennemin vasfını okuduğu zaman da korkudan tirtir titremeye başlar.[4]

4 İmam Gazali, ***İhyâu Ulûmi'd-Dîn***, "Âdâb-ı Kırâati'l-Kur'ân" bölümü.

Hz. Peygamber (s.) ve ashabının Kur'ân okurken, ayetlerin halleriyle nasıl hallendiklerine dair çok sayıda örneğe, *"Kur'ân'ı Nasıl Okudular?"* ve *"Kur'ân'ı Nasıl Anladılar?"* isimli çalışmalarımızda yer vermiştik. Kur'ân ayetlerini okurken ağlayanlar, titreyenler, beti-benzi sararanlar, yemekten-içmekten kesilenler, baygınlık geçirenler, hatta kalbi dayanmayıp vefat edenler olduğunu görmüştük.

Gazali'nin bu tür örnekler çerçevesinde ifade ettiği gibi, bir kimse:

"De ki: Eğer ben rabbime isyan edersem cidden büyük bir günün azabından korkarım." (En'am 6/15) ayetini okuduğu zaman, eğer korkmazsa, sadece ayeti hikâye etmiş olur.

"Rabbimiz! Ancak sana tevekkül ettik, sana ibadete koyulduk ve yalnız sanadır dönüş." (Mümtahine 60/4) ayetini okuduğunda, Allah'a tevekkül edip dönüş yapmamışsa, sadece bu ayeti hikaye etmiş olur.

"Elbette bize yaptığınız eziyetlere sabredeceğiz." (İbrâhim 14/12) ayetini okuduğu zaman, eğer hâli sabretmek değilse, veya gelecek eziyetlere karşı sabretmeye niyetlenmeyip de tilavetin halâvetine varmamışsa, evet, eğer bu sıfatlarla sıfatlanmamış, kalbi bu durumlarda titrememişse onun ayetleri okumaktan nasibi sadece dilini kıpırdatmaktır. Bu durumda da açıkça şu ayetlerin muhatabı olur:

"İyi bilin ki Allah'ın laneti zâlimler üzerinedir." (Hûd 11/18)

"Yapmayacağınız şeyi söylemeniz Allah katında buğz bakımından çok büyüktür." (Sâff 61/3)

"İnsanların hesapları yaklaştı, fakat onlar hâlâ gaflet içinde yüz çevirmektedirler." (Enbiyâ 21/1)

"Onun için, Zikr'imizden yüz çeviren ve yalnız dünya hayatını isteyenlere bakma." (Necm 53/29)

"Kim de tevbe etmezse, işte onlar kendilerine zulmedenlerdir." (Hucurât 49/11)

O kişi aynı zamanda Allahu Teâlâ'nın şu ayetinin hükmüne de dahil olur:

"Onlar içinde okuma ve yazma bilmeyenler vardır ki; Tevrat'ı bilmezler, ancak birtakım kuruntu yığını uydurmalar düzer, sadece şüphe ve zanda bulunurlar." (Bakara 2/78)

Yani onlar, sadece okumakla yetinirler. Aynı zamanda o kişi şu ayetin de şümulüne dâhil olur:

"Göklerde ve yerde nice ayet var ki, onların yanından yüzlerini çevirerek geçerler." (Yusuf 12/105)

Çünkü Kur'ân, yer ve göklerdeki Allah'ın varlık ve birliğine delâlet eden bütün alâmetleri beyan eder. Kur'ân ayetlerini okuyup onlardan ibret almayan, o ayetlerden yüz çeviriyor demektir…

Âsi bir kimsenin Kur'ân okuyup tekrar ettiği zamanki misâli, padişahın fermanını günde birkaç defa okuyan bir kimsenin haline benzer. Padişah bu kimseye fermanında memleketini imâr etmeyi emretmektedir. Oysa o, memleketin tahribi ile meşguldür ve bütün yaptığı sadece fermanı okumaktan ibarettir. Eğer bu kişi padişahın emrine muhalefet etmesiyle beraber fermanını okumayı da terk ederse padişah ile alay etmekten ve bundan dolayı da cezaya çarpılmaktan kurtulamaz…

Kur'ân'ı okuyup ahkâmıyla amel etmekten yüz çeviren kişi, şu ayette kastolunan kimselerdendir:

"Onlar o sözü sırtlarının arkasına attılar. Ona karşılık az bir paha aldılar. Satın aldıkları ne kötü!" (Âl-i İmran 3/187)

Anlaşıldı ki; Kur'ân, kalbi itminana erdirmek ve ahkâmıyla amel etmek için okunur. Eğer Kur'ân'ın okunmasın-

daki gaye bu değilse, sadece harflerin ve dilin kıpırdaması külfeti önemsiz bir şeydir…

Bu hikmete binâen kurrâ'dan biri şöyle anlatır: "Bir üstadımın yanında Kur'ân okudum. İkinci bir defa okumak istediğimde dedi ki: 'Git, Allahu Teâlâ'ya oku ve dikkat et ki, Allah sana neyi emretmekte ve seni nelerden sakındırmaktadır?'[5]

***

İşte sahâbe-i kiramın meşguliyetleri böyle Kur'ân'la hâllenmek ve onun ahkâmıyla amel etmekti…

Onlar Kur'ân'la oturur, Kur'ân'la kalkar, Kur'ân'la yürür, Kur'ân'ı konuşur, Kur'ân'ı yaşarlardı…

Mesela, Selmân-ı Farisi (r.a.) gibi… O, Kur'ân'ı yaşayan sahabelerin önde gelenlerindendi... Bir gün, Selmân'ın (r.a.) camide olduğunu haber alan halk etrafını sardı. Bin kadar insan toplanmıştı. Halkı oturtan Selman (r.a.), Yusuf sûresini açıp okumaya başladı. Bir süre sonra halk dağılmaya başladı. Yüz kadar insan kalmıştı camide. Bunun üzerine Selman (r.a.) tüm zamanların Müslümanlarına şöyle haykırdı:

-"Siz benden yaldızlı sözler bekliyordunuz; ben ise size Allah'ın kitabını okuyunca çekip gidiyorsunuz."[6]

Hz. Selmân (r.a.) gibi bütün ashab-ı kirâm, insanlara Kur'ân'ı sunuyor, onu yaşamaya özendiriyordu.

Allah Rasûlü (s.) ve ashabının Kur'ân'ı nasıl yaşadıklarına dair iki güzel alıntıdan sonra, konunun daha iyi anlaşılmasına vesile olacak birbirinden güzel ve öğretici yaşanmışlık örneklerine geçelim:

---

5 A.g.e., aynı bölüm.

6 A. Ali Ural, "Selmân-ı Fârisî: Ateşten Nura, Mabih'den Selmânu'l-Hayr'a", ***www.sonpeygamber.info***

Abdullah b. Mes'ûd (r.a.) der ki: ***"Biz Kur'ân'ı on ayet, on ayet alırdık ve aldığımız on ayeti anlayıp hayatımıza aktarmadan diğer on ayeti almaktan kaçınırdık. Kur'ân insanlara, onunla amel etsinler diye nâzil olmuştur. İlk nesiller Kur'ân'ı amel etmek için okudular. Sizin herhangi biriniz ise, Kur'ân'ı başından sonuna kadar okur; tek bir harfini dahi bırakmaz; halbuki onunla amel etmeyi tamamen terk etmiştir."***

Hasan Basri der ki: ***"Ashâb-ı kiram, Kur'ân-ı Kerim'i Rablerinden gelen risaleler, mektuplar ve fermanlar olarak görürlerdi. Geceleyin sabahlara kadar Kur'ân'ı düşünür, gündüz de onun ahkâmını infaz eder, pratiğe aktarırlardı."***[7]

7 Gazali, *İhyâ*, 3/13.

1. Kur'ân Edebi ile Edeblendiler

Rabbimizin ifadesi ile, ***"kitab nedir, iman nedir bilmeyen"*** (Şûra 42/52) ve ***"kendisine bir kitab indirileceğini ummayan"*** (Kasas 28/86) Allah Rasûlü Muhammed (s.), yirmi üç yıllık süreçte kendisine parça parça vhyedilen Kur'ân-ı Kerim'i en güzel şekilde anlayıp uygulayarak, böylece ***"büyük ahlâk"*** (Kalem 68/4) sahibi oldu; tüm insanlık için***"en güzel örnek"*** (Ahzab 33/21) ve ***"alemlere rahmet"*** (Enbiya 21/107) oldu. Onun büyük ve örnek ahlakını, tepeden tırnağa Kur'ân ayetleri ilmek ilmek dokudu.

Rasûlüllah (s.)'in; ***"Beni Rabbim edeplendirdi ve edebimi de güzel kıldı."***[8] hadis-i şerifi de, bu hakikatin kendi diliyle ifadesinden ibarettir.

O'nun (s.) bu büyük ve örnek ahlâkı, elbette her hâlinde görülür, bütün ilişkilerine yansırdı. O'nun güzel ahlâkı; ticaret hayatından devlet yönetimine, diplomatik

8 Süyûtî, *Câmiu's-Sağîr*, I/12.

ilişkilerden savaş hukukuna, cami-cemaat âdâbından akrabalık ve komşuluk haklarına kadar bütün iş ve ilişkilerini kapsıyordu.

Peygamberimiz (s.)'in, ***"Ben güzel ahlâkı tamamlamak üzere gönderildim."***[9] buyurması da, bu büyük/kuşatıcı ahlâkı işaret eder.

İşte böylece, ahlâkı Kur'ân olan, Kur'ân'la güzelleşen, Kur'ân'la mükemmelleşen Allah Rasûlü (s.), ashabının, ümmetinin ve tüm insanlığın kendisini taklit edeceği en kamil bir model haline geldi.

Yüce Rabbimiz (c.c.), bu yüzden, bizi sevmesini, kutlu Peygamberine (s.) tabi olma şartına bağladı:

"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." (Âl-i İmran 3/31)

Hayatın her alanında o mükemmel modele, o en güzel örneğe uymak, onu taklit etmek…

O (s.); ***"Beni namaz kılarken nasıl görmekteyseniz aynen öyle namaz kılınız!"***[10] buyurdu. Ashab-ı kiram namazlarını aynen O'nun gibi ikame ettiler ve sonrakilere öyle aktardılar. Biz de onların rivayetlerine uyarak namazlarımızı aynen O'nun gibi kılmalıyız; şekliyle, huşûu ile, ta'dil-i erkânı ile…

O (s.); yetimi, yoksulu gözettiği gibi ashabına da gözetmeyi emretti; onlar da aynen O'nun gibi davrandılar: *"Kendi arzu ve ihtiyaçları varken/canları çektiği halde yiyeceklerini yoksula, yetime ve esire verdiler. 'Doğrusu biz sizi, sadece Allah rızası için yediriyoruz; çünkü biz yüzleri asık suratlı yapan/dehşetli ve kara bir günde Rabbimizden korkarız' (dediler)."* (İnsan 76/8-10)

---

9 İmâm Mâlik, *Muvattâ*, Hüsnü'l-hulk, 8; Beyhaki, *Sünen-i Kübrâ*, 10/191.

10 Buhari, Ezan 18/60, Edeb 27; Ahmed, 5/53; Darimi, Salat 42.

O (s.); ***"Haccın menâsikini (usûlünü) benden alınız"***[11] buyurdu; onlar da hac ibadetlerini aynen O'nun (s.) yaptığı gibi ifa ettiler.

Oruçlarını aynen Rasûlüllah (s.) gibi tuttular; mideleri, gözleri, kulakları ve gönülleri ile…

Cihada O'nunla (s.) birlikte koştular ve bedenlerini O'na (s.) siper ederek birlikte savaştılar.

Duâyı, tevbeyi, istiğfarı, zikri, hamdi, tesbihi, tehlili, tekbiri… O'ndan (s.) öğrendikleri gibi yaptılar.

Ticareti, siyaseti, kardeşliği, aile ilişkilerini, komşuluğu, oturmayı, kalkmayı, selamlaşmayı; kısaca **hayatı Kur'ân'la yaşama âdâbını** O'ndan öğrendiler; her alanda adım adım O'nu takip ve taklit ettiler.

Rasûlüllah'ın Ahlâkı Kur'ân'dı

Sa'd b. Hişam (r.a.), Hz. Âişe (r.anhâ) annemize sorar:

-"Bana Rasûlüllah (s.)'in ahlâkından haber verir misiniz?" Hz. Âişe (r.anhâ):

-"Sen Kur'ân okumuyor musun?" diye karşı bir soru ile cevap verir. Sa'd:

-"Evet, okuyorum" deyince, Hz. Âişe (r.anhâ) annemiz:

-"İşte onun ahlâkı Kur'ân'dır" der.[12]

Bir rivayette ***"Kur'ân insanlara en üstün ahlak kurallarını getirmiştir"*** ilavesi de vardır.

Başka bir rivayette Ebu'd-Derda (r.a.), Âişe annemize Rasûlüllah (s.)'in ahlâkını sorar. Şu cevabı alır:

-"Onun ahlâkı Kur'ân'dı. O, Kur'ân'ın razı olduğuna razı olur, Kur'ân'ın kızdığına da kızardı."

11 Müslim, Hac 310.

12 Müslim, Müsâfirîn 139.

Benzer bir rivayette:

-"Ey mü'minlerin annesi! Rasûlüllahın ahlâkı nasıldı?" sorusuna aynı cevabı veren Hz. Âişe (r.anhâ), bu soruyu soran sahabenin şahsında tüm müminlere şu nasihatte bulunur:

-"Sen Mü'minûn suresini okumuyor musun? Onun birinci ayetinden onuncu ayete kadarını oku. İşte Rasûlüllah'ın ahlâkı böyle idi" der.[13]

Öyleyse, Müminûn sûresinin 1-10. ayetlerini birlikte okuyalım:

"Rahman ve Rahim Olan Allah`ın adıyla.

1- Mü'minler gerçekten felah bulmuştur;

2- Onlar namazlarında hûşû içinde olanlardır;

3- Onlar, 'tümüyle boş' şeylerden yüz çevirenlerdir;

4- Onlar, zekâtlarını tam olarak verenlerdir;

5- Ve onlar ırzlarını/iffetlerini koruyanlardır;

6- Ancak eşleri yahut meşru olarak sahip oldukları hariç. Bu durumda kınanmazlar.

7- Fakat kim bundan ötesini ararsa, artık onlar sınırı çiğneyenlerdir.

8- (Yine) Onlar, emanetlerine ve ahidlerine riayet edenlerdir.

9- Onlar, namazlarını da (titizlikle) koruyanlardır.

10- İşte (yeryüzünün hâkimiyetine ve ahiretin nimetlerine) varis olacak onlardır."

İşte Hz. Âişe annemizin işaret ettiği üzere, Rasûlüllah (s.)'in örnek ahlâkı ile ahlâklanan sahabeler, bu on ayet başta olmak üzere, Kur'ân'ın ahlâk ilkelerini bir bir kuşanıp ***"Yaşayan Kur'ân"***lar oldular.

Bugünün Müslümanları olarak bizler de O'nu (s.) model alarak ***"Yaşayan Kur'ân"***lar olabiliriz.

13 Tirmîzî, Birr 69.

"Ben Allah'ın Kulu ve Rasûlü'yüm"

Onun Kur'ân'la şekillenen güzel ahlakı, öncelikle kendisinin aşırı yüceltilmesine izin vermedi.

O, Rabbimizin verdiği talimat doğrultusunda, insanlara kendisini "**kul ve rasûl**" diye takdim etti.

«De ki: Ben de sizin gibi bir beşerim, (şu farkla ki) ancak bana vahyediliyor."» (Kehf 13/110)

Beni Âmir heyeti Rasûlüllah (s.)'e geldi ve O'na hitaben:

-"Sen bizim büyüğümüzsün" dediler. Hz. Peygamber (s.) onlara:

-"Büyük olan Allah'tır" diye karşılık verdi.

Heyet iltifatlarını sürdürdü:

-"Sen, fazilet bakımından bizim en üstünümüzsün. Vermek bakımından bizim ileride olanımızsın."

Hz. Peygamber (s.) bu kez, onları şöyle ikaz etti:

-"Sakın, fazla ileri gidip de şeytanın elçileri olmayınız!"[14]

Enes b. Malik (r.a.)'dan rivayet edilen hadis-i şerifte, Hz. Peygamber (s.) net bir ifade ile buyurdu ki:

"Allah'ın bana verdiğinden fazlasını söyleyip beni yüceltmenizi istemiyorum. Ben Muhammed b. Abdillah'ım. Allah'ın kulu ve Rasûlüyüm."[15]

Yine Enes b. Malik'den (r.a.) nakledilir ki: Bir kişi Hz. Peygamber (s)'e:

-"Ey bizim hayrımız ve hayırlımızın oğlu! Efendimiz ve efendimizin oğlu!" dedi.

Hz. Peygamber (s.) onu da benzer şekilde ikaz etti:

-"Siz benim size söylediğimi söyleyiniz. Sakın şeytan sizi kullanmasın. Allah beni hangi noktaya indirmiş-

14 Kandehlevi, *Hayatu's-Sahabe*, 3/81 (Ebu Dâvud).

15 *A.g.e.*, 3/81-82 (Cem'ul-Fevâid, II/150).

se, siz de beni oraya koyunuz. Ben Allah'ın kulu ve Rasûlüyüm" buyurdu.[16]

İşte ashab-ı kiram, Rasûlüllah'la ilişkilerinde daima O'nu bir beşer olarak kabul ettiler ve saygının sınırını aşmadılar. Bazen aşırı gidenleri de, bizzat Rasûlüllah (s.) ikaz etti.

Rivayete göre Habeşistan'a hicret edip de geri dönen müslümanlardan biri Rasûlüllah (s.)'le ilk karşılaşır karşılaşmaz, derhal secdeye kapanır. Bunu gören Allah Rasûlü, hemen kalkmasını söyler ve:

-'Bu davranışınla sen ne yapmak istiyorsun?' der. Rasûlüllah (s.)'i canı gibi seven sahabe şöyle der:

-'Ya Rasûlallah, Habeşistan halkını gördüm ki, Necaşi'nin huzurunda, ona saygıları sebebiyle yere kapanıp secde ediyorlar. Ben kendi kendime düşündüm ki, böyle bir saygı tezahürüne Allah'ın Nebisi her insandan daha fazla layıktır. O halde O'na karşı biz neden böyle saygı göstermeyelim, diyerek bu davranışta bulundum.'

Bu samimi sözleri dinledikten sonra Rasûlüllah (s.), şu tarihi sözünü söyler:

-«Hayır, Allah'tan başkasına asla secde edilmez…»[17]

Bu olay ve hadisten de anlaşılıyor ki, Hz. Peygamber (s.), kendisinin yüceltilip ilahlaştırılmasına izin vermediği gibi, herhangi bir insanın bir diğerini yücelterek secde etmesine de asla izin vermemiştir.

O halde sahabe-i kiram zamanında olduğu gibi biz de Rasûlüllah (s.) sevgisinde, beşer sınırları çerçevesinde kalmalı, hıristiyan ve yahudilerde olduğu gibi O'nu ilahlaştırmaya kalkışmamalıyız. Gerek Medine-i Münevvere'deki ziyaretlerimizde, gerekse uzaktan, O'nun hakkındaki dü-

16 *A.g.e.,* 3/82 (Kenzü'l-Ummal, II/182; Bidaye, VI/44; İmam Ahmed).

17 İbn Mâce, Nikâh 1853.

şüncelerimizi asla ifrat derecesine vardırmamalıyız. Allah'a ait olan ve kul ile paylaşılması asla mümkün olmayan ilahlık vasıflarını O'na ve diğer insanlara isnad etmemeliyiz. O'nu (s.), daima bir insan ve Allah'ın en son peygamberi olarak kabul edip ilk saygımızı böyle ifade etmeliyiz.[18]

Bu çok önemli ihtardan sonra, Kur'ân'ın Hz. Peygamber (s.)'i nasıl tedib ettiğini birlikte görelim:

Hucurât Sûresi Temimliler Üzerinden Müminlere Edebi Öğretti

Aşırı övgüler karşısında kesin ve net tavrını gördüğümüz Allah Rasûlü'ne (s.) sıradan bir kişi gibi hitab edilmesine ise Yüce Rabbimiz müsaade etmez:

Temimlilerden kalabalık bir heyet, Rasûlüllah'la görüşmek için Medine'ye geldi. Mescid'e girerek:

-*"Ey Muhammed! Dışarı çıksana!"* diye bağırdılar.

Rivayete göre böyle bağıran Akrâ b. Habis'ti. Rasûlüllah (s.) ona bir cevap vermedi. Bu kez;

-*"Ey Muhammed! Vallahi benim övgüm iyidir. Zemmim/yergim de pek fenadır"* dedi.

Bunun üzerine Rasûlüllah (s.):

-"Sizi Allah'a havale ediyorum" buyurdu.

Bu davranışlarından dolayı Rabbimiz şu ayetlerle onları ve onların şahsında tüm müminleri hem uyardı hem de eğitti:

"(Ey Muhammed) Odaların arkasından sana bağıranların çoğu, düşüncesiz kimselerdir."

"Eğer sen yanlarına çıkıncaya kadar sabretselerdi, şüphesiz onlar için daha iyi olurdu. Ama yine de Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir." (Hucurât 49/4-5)

18 M. Zeki Duman, ***Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadet'te İslâm***, 5/257-259.

İslâmiyet hakkında bilgi edinmek maksadıyla Medine'ye gelen heyet, devrin âdetine uyarak beraberlerinde hatip ve şairlerini de getirmişlerdi. Bunların İslâm şairleriyle karşılaşmasını istiyorlardı. Hz. Peygamber (s.) böyle bir karşılaşmayı uygun görmemişse de Temimlilerin ısrarı üzerine onların Zibirkan gibi meşhur şair ve hatipleriyle Müslümanlardan Hassan bin Sabit gibi şair sahabeler atıştılar. Temimliler, İslâm şairlerinin üstünlüğünü kabul ederek Müslüman oldular. Hz Peygamber bol hediyeler vererek onları uğurladı. Temimlilerin bu kaba davranışları sebebiyle Yüce Rabbimiz, Hz. Peygamber (s.)'e karşı nasıl davranılacağını ve hitap edileceğini öğreten ayetleri inzal buyurdu:

"Ey iman edenler! Her hususta Allah'ın ve Peygamberinin huzurunda, onların önüne geçmeyin ve çekinin Allah'tan; şüphe yok ki Allah, her şeyi duyar, bilir."

"Ey iman edenler! Seslerinizi Peygamber'in sesinin üstüne yükseltmeyin. Birbirinize bağırdığınız gibi, Peygamber'e yüksek sesle bağırmayın; yoksa siz farkına varmadan amelleriniz boşa gidiverir."

"Allah'ın elçisinin huzurunda seslerini kısanlar, şüphesiz Allah'ın kalplerini takvâ ile imtihan ettiği kimselerdir. Onlara mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır."

(Hucurat 49/1-3)

Bir başka rivayete göre Temimoğullarından bir grub Hz. Peygamber (s.)'e gelerek, kendileri için aralarında birini emir tayin etmesini isterler. Bu istek üzerine Rasûlüllah (s.) henüz söze başlamadan, Hz. Ebu Bekir ileri atılır ve:

-'*Sizin emiriniz Ka'b b.Mabed olsun*' der.

Hz. Ömer de, onun değil Akra b. Habis'in emir olmasının daha uygun olacağını söyler.

Hz. Ömer'in bu teklifine sinirlenen Hz. Ebu Bekir:

-'Sen bana rağmen neden ikinci bir ismi teklif ettin?' diyerek ona kızar. Hz. Ömer (r.a.):

-'Hayır, ben senin zıddına konuşmak istemedim', der ve aralarında bir münakaşa başlar.

Rasûlüllah (s.)'in yanlarında bulunmasını hiç düşünmeden seslerini yükseltirler. İşte bu olay üzerine yukarıdaki ayetler nazil olur. Rabbimiz, hoş karşılanmayan bu davranışlarından dolayı sahabenin ileri gelen önemli iki şahsiyetini tehdit dolu bir ifade ile ikaz eder.

Ve elbette onlar üzerinden bütün ashaba ve kıyamete kadar da tüm müminlere edeb dersi verir.

Ayetin sonunda, ***"bu sebeple amelleriniz boşa gider de siz, hiç farkında olamazsınız"*** buyurması, Hz. Ebu Bekir ile Hz. Ömer'i (r.anhümâ) çok üzer. Yaptıkları hatayı anlayıp sıkıntı içerisine girerler. Hiç düşünmeden yaptıkları hataya çok pişman olurlar. Bu ikaz üzerine Hz. Ebu Bekir, Rasûlüllah (s.)'e:

-"Allah'a yemin olsun ki, bundan sonra seninle ancak bir sırdaşım gibi konuşacağız" der. Hz. Ömer:

-"Allah'a yemin ederim ki, bundan sonra Rasûlüllah sormadıkça yanında hiçbir şey konuşmayacağım" der.

Her ikisi de gelen ayetler karşısında, yaptıklarına pişman olarak kendilerine çekidüzen verirler. [19]

Gür sesi ile tanınan **Sabit b.Kays** ise, bu ayet nazil olunca, Rasûlüllah (s.)'in meclislerine katılmayıp evine çekilir. Sadece namaz için evinden çıkar. Hz. Peygamber (s.) onu arayıp bulamayınca:

-'Kim bana ondan haber getirir?' der. Ensar'dan biri:

-'Ben getiririm ya Rasûlallah' cevabını verir.

Gittiğinde onu üzgün ve başı önüne eğik bir halde

19 A.g.e., 5/259-261 (İbn Kesir, Tefsir, IV/205-206'dan naklen).

bulur. (Bir diğer rivayete göre, Sabit, bir odada kendini kilitlemiş, 'hakkımda bir hüküm gelmedikçe ben buradan çıkmayacağım', demiş ve günlerce içeride ağlamıştı.) O zat sorar:

-"Nasılsın Ebu Muhammed?"

-"Kötüyüm" der.

-"Neden?" diye sorunca da ondan şu cevabı alır:

-"Biliyorsun, benim sesim gürdür. Çoğunlukla sesim Rasûlüllah'ın sesinin üstüne çıkar. Bildiğin gibi bu konuda ayet indi. Ben işlediklerimin boşa gittiğini ve cehennemliklerden olduğumu zannediyorum."

O zat Rasûlüllah (s.)'in yanına dönüp konuştuklarını O'na haber verir. Rasûlüllah (s.) buyurur ki:

-"Git ona şöyle söyle: Sen cehennemlik değilsin. Cennetliksin."

(Diğer rivayette Sabit'e şöyle der: *"Hayır, sen bu ayette kast edilenlerden değilsin. Çünkü sen sesini kasten yükseltmiyorsun. Ayet karşısındaki bu tavrından dolayı, bilakis sen cennetliklerdensin."*)

Bu haber, Bedir hariç bütün olaylarda Rasûlüllah (s.)'le beraber bulunan Sabit (r.a.) için hayatı boyunca duymak istediği en büyük müjde olur.[20]

***

Temimlilerle görüşme sırasında Rasûlüllah (s.)'in Hz. Hasan (r.a.)'ı öptüğünü gören Akra, hayretle:

-"Siz çocukları öper misiniz? Benim on çocuğum var, fakat hiçbirini öpmedim" dedi.

Rasûlüllah (s.) ona doğru bakarak:

-"Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" buyurdu.

20 İbn Hacer el-Askalani, ***İsabe***, İz Y., 1/83-84; Z.Duman, a.g.e., 5/260-261; ***TDV İslâm Ansiklopedisi***, 2/285 (Tirmizî, 3264; Ebu Dâvud, 4926).

Yine, haccın farz olduğunu tebliğ eden Hz. Peygamber (s.)'e, Akra:

-"Her yıl mı haccedeceğiz?" diye sordu.

Bunun üzerine de şu uyarıcı ve ders verici ayet nazil oldu:

"Ey İman edenler! Açıklandığı zaman hoşunuza gitmeyecek şeyleri sormayın. Eğer Kur'ân inerken onları sorarsanız, onlar size açıklanır. Allah, onları bağışlamıştır. Allah Ğafûr ve Halîm'dir." (Maide 5/101)

Görüldüğü gibi Kur'ân, konuşma adabını ve Rasûlüllah'a saygıyı bilmeyenlere, bunu tüm detayıyla öğretiyor. O'na karşı derin saygıyı kuşananların ise Cennet'le müjdelenmesine vesile oluyor.

Kur'ân Işığında Rasûlüllah (s.)'in Çocuk Eğitimi

Yukarıda, Allah Rasûlü'nün (s.), torunu Hasan (r.a.)'ı şefkat ve merhametle öptüğünü görmüştük. Aşağıdaki ayet-i kerime (Teğabün 64/14) ise, müminlere, çocuklarını nasıl eğiteceklerini öğretir.

"Ey iman edenler, eşleriniz ve çocuklarınız içinde size düşmanlık edenler de vardır, onlardan sakının. Ama affeder, kusurlarını başlarına kakmaz, örterseniz; şüphesiz Allah Ğafur ve Rahim'dir."

Rasûlüllah da (s.) aynı yolu takip etmiş, hiçbir çocuğu cezalandırma yoluna gitmemiştir.

Enes (r.a.) demiştir ki: "Ben tam on yıl Rasûlüllah'ın yanında kaldım. Hiçbir zaman şu işi niye böyle yaptın; bunu neden yapmadın, diye beni hiç azarlamadı."[21]

Küçük bir çocuk olması hasebiyle, bazı işleri Rasûlüllah'ın buyurduğu gibi yapamadığı halde, sevgili

21 M. Zeki Duman, a.g.e., 5/279-281 (Buhari, Vesâyâ; Ebu Davud, Edeb).

Peygamberimiz onu affediyor, kusurlarını başına kakmıyordu. İşte bu yöntem, bize de örnek olmalıdır.

En Güzel Şekilde Konuşma Âdâbı

Müslümanların tatlı dilli ve güzel yüzlü olmaları, Rabbimizin öğrettiği önemli bir edeb kuralıdır:

"Kullarıma söyle: (herkesle) en güzel bir şekilde konuşsunlar." (İsrâ 17/53)

"İnsanlara güzel söz söyleyin." (Bakara 2/83)

İnsanlarla en güzel şekilde konuşmak ve muhataplarına sözün en güzelini söylemek, kalplerdeki nefreti giderici ve katılıkları yumuşatıcı bir etkiye sahiptir.

Yüce Rabbimiz, Hz.Musa (a.s) ile Hz.Harun'u (a.s) Firavun'a gönderirken şu talimatı vermiştir:

"Ona yumuşak bir söz söyleyin." (Tâhâ 20/44)

Hz. Peygamber bu ilkeyi en güzel şekilde uygulamış ve müminlere de şunu tavsiye buyurmuştur:

"Güzel söz söylemekle cehennemden korununuz."[22]

Demek; muhatabımız kâfir de olsa, onunla güzel konuşmak edebin gereğidir. O halde, müminler insanlara karşı güleryüz gösterip tatlı dil ile konuşmalıdırlar. Çünkü tatlı dil, yumuşatıcı ve teskin edici özelliğe sahiptir. Bir atasözünde ifade edildiği üzere, yılanı deliğinden çıkartacak kadar etkileyicidir.

"Çocuğu Ateşten Kurtaran Allah'a Hamdolsun"

Peygamberimiz (s.), güzellikle muameleyi mümin-kafir ayırmaksızın herkese titizlikle uyguladı.

22 Müslim, Zekât 20.

Hz. Ebu Bekir'in mutallakası (boşadığı hanımı) Kuteyle, kızı Esmâ'yı ziyaret etmek için gelmiş ve hediye olarak da küpe vs. getirmişti. Kuteyle müşrike olduğu için Esma (r.anhâ) onun hediyelerini kabul etmediği gibi eve de sokmak istemedi ve durumu Rasûlüllah (s.)'e haber verdi. Bunun üzerine şu ayet-i kerime (Mümtehine 60/8) nazil oldu:

"Allah sizi, sizinle din hususunda muharebe etmemiş, sizi yurtlarınızdan da çıkartmamış olanlara iyilik ve adaletle muamele etmenizden men'etmez. Çünkü Allah, adaletle iş görenleri sever."[23]

Rasûlüllah (s.)'in hastaları ziyaret edip hidayete ermelerine vesile olması ise oldukça öğreticidir.

Enes (r.a.)'dan nakledildiğine göre Nebî (s.), yahudilerden bir çocuğun (ölüm halinde iken) ziyaretine gitti. Başucunda oturup ona: "Müslüman ol!" dedi. Bu teklif üzerine çocuk yanında duran babasına bakınca babası ona: "Kasım'ın babasına itaat et!" dedi ve çocuk da müslüman oldu. Oradan ayrılırken Rasûlülah (s.) şöyle diyordu:

-"Çocuğu ateşten kurtaran Allah'a hamdolsun."[24]

"Zayıf ve Fakir Müslümanları Yanından Kovma!"

Kur'ân-ı Kerim, Allah Rasûlü'nün (s.) güzel ahlakını sürekli güzelleştirip mükemmelleştirir. Yüce Rabbimiz, çeşitli olaylar karşısında sevgili Peygamberini (s.) eğitmeye devam eder:

Akra' b. Hâbis et-Temimî ile Uyeyne b. Hısn el-Fezârî, birgün Peygamber Efendimiz (s.)'in yanına geldiklerinde,

23 M.Çağırıcı, ***Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadet'te İslâm***, 5/142-143 (Razî, Tefsiru Kebir, XXIX/304; İbn Kesir, Tefsir, IV/349'den naklen).

24 Buharî, Cenâiz, 80, 11/97.

onu Ammar, Suheyb, Bilal ve Habbab b. Eret (r.anhüm) gibi bazı fakir müslümanlarla birlikte otururken buldular. Etrafındakileri hakir gördükleri için Hz. Peygamber'i bir köşeye çağırarak:

-"Biz Arap kabilelerinin elçileriyiz. Bu yoksul kölelerle birlikte oturmak istemeyiz. Biz senin yanına geldiğimizde onlar bizim yanımızda oturmasınlar, başka yere gitsinler!" (Veya *"Ey Muhammed! Sen kavminin yerine bunları mı tercih ediyorsun? Yani, biz şimdi bunlara mı tâbi olacağız? Allah'ın kendilerine nimet verip ihsanlarda bulunduğu kişiler bunlar mıdır? Sen onları kendinden uzaklaştır. O zaman biz de sana uyabiliriz."*) dediler.

Hz. Peygamber (s.), onların bu isteğini kabul etti. Bunun üzerine bu elçiler, Rasûlüllah (s.)'in kendilerine, bu hususta anlaştıklarına dair yazılı bir belge vermesini istediler. Hz. Peygamber (s.) kâğıt getirilmesini emretti. Sonra Hz. Ali'yi çağırtarak söyleyeceklerini yazmasını istedi. Bu arada o fakir müslümanlar da mescidin bir tarafında oturuyorlardı. İşte o sırada:

"(Ey Muhammed!) Sabah-akşam Rabb'lerini çağıran ve O'nun rızasını dileyenleri sakın kovma! Onların hesabından senin üzerinde hiçbir şey, senin hesabından da onların üzerinde hiçbir şey yok ki bundan ötürü onları kovup zalimlerden olasın. Böylece onların bir kısmını diğer bir kısmı ile imtihan ettik ki 'Allah aramızdan sadece bunlara mı ihsanda bulundu?' desinler. Allah şükredenleri daha iyi bilen değil midir? Ayetlerimize iman edenler, sana geldiklerinde şunları söyle: 'Selam üzerinize olsun! Rabb'iniz kendi üzerine rahmeti yazdı ki, sizden kim bilmeyerek bir kötülük yaptıktan sonra tevbe edip halini düzeltirse, şüphesiz ki O çok bağışlayıcı ve çok merhamet edicidir." (En'am 6/52-54)

Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.) elindeki kağıdı atarak o fakir Müslümanları yanına çağırdı:

-"Selam sizin üzerinize olsun!" buyurdu. Onlara yaklaşmalarını söyledi; sonra dizdize gelecek şekilde oturdular. Hz. Peygamber onlarla saatlerce oturuyor; ancak bir işi olduğu zaman kalkıyordu.

"(Ey Rasûlüm!) Sabah-akşam rızasını dileyerek Rabblerine yalvaranlarla birlikte candan sabret. Dünya hayatının süsünü isteyerek gözlerini onlardan çevirme..." (Kehf 18/28) ayeti indikten sonra Hz. Peygamber (s.) onlarla birlikte daha çok oturmaya başladı. Bu kez kendileri kalkıp gitmedikçe Hz. Peygamber (s.) onları terk etmezdi.[25]

Diğer bir rivayette: Uyeyne b. Hısn ile Akra' b. Hâbis ve akrabalarından oluşan bir grup müellefe-i kulûb (kalbleri İslâm'a ısındırılmak istenilen kişiler) Hz. Peygamber'e gelerek şöyle dediler:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Eğer meclisin başına oturur ve böylece bizleri şu kölelerden uzaklaştırıp onların giymiş olduğu abaların kokularından kurtarırsan yanına sık sık gelir gider, meclisinin en hâlis ve güzel insanları olurduk."

Bu sözleriyle Ebu Zerr ve Selman gibi fakir müslümanları kastediyorlardı. Çünkü onların, sırtlarındaki abalarından başka giyecekleri yoktu. Bunun üzerine şu ayetler nazil oldu:

"Rabb'inin Kitabı'ndan sana vahyedileni oku! Onun kelimelerini değiştirebilecek kimse yoktur. O'ndan başka sığınak da bulamazsın. (Ey Rasûlüm!) Sabah-akşam rızasını dileyerek Rabblerine yalvaranlarla birlikte candan sabret. Dünya hayatının süsünü isteyerek gözlerini

25 M.Y. Kandehlevi, *Hayatu's-Sahabe*, 3/26.

onlardan çevirme! Bizi anmaktan kalbini gafil kıldığımız, kötü arzularına uymuş ve işi hep aşırılık olan kimseye itaat etme! De ki: "Hak Rabb'inizdendir. Öyleyse dileyen iman etsin dileyen inkar etsin. Biz zalimlere öyle bir ateş hazırladık ki onun duvarları kendilerini çepeçevre kuşatmıştır. (Susuzluktan) imdat isteseler, onlara erimiş maden gibi yüzleri haşlayan bir su ile cevap verilir. O ne fena bir içecek ve orası ne kötü dayanacak bir yerdir!" (Kehf 18/27-29)

Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.) kalkarak o fakir müslümanları (r.anhüm) aradı; onları mescidin bir köşesinde Allah'ı anarken buldu ve şöyle buyurdu:

"Beni, ümmetimden, sizin gibi bir toplulukla sabretmeden önce vefat ettirmeyen Allah'a hamd ederim. Hayatım sizinle olduğu gibi ölümüm de sizinle olacaktır (yani aranızda yaşadığım gibi yine aranızda öleceğim)."[26]

***

Abdullah b. Ümm-i Mektûm, Peygamberimiz'in İslâmiyet'i anlatmaya başladığı ilk zamanlarda îman ile şereflenerek Müslüman oldu. Mekke'de kâfirlerin zulüm ve eziyetlerinin dayanılmaz hâle gelmesiyle Medîne-i Münevvere'ye hicret etti. Âmâ olup, sesi çok gürdü. Hz. Bilâl gibi o da ezan okurdu. Cihada izin verilince, harplere katılıp, gür sesiyle düşmanın moralini bozardı. Bazı savaşlarda Peygamberimiz, onu Medîne'de vâli olarak bırakırdı; öyle ki, onüç defa Medîne'de kalıp, vâlilik ve imamlık yapmıştır…

Abese sûresinin ilk ayetleri İbn Ümmi Mektum hakkında nâzil olmuştu. Şöyle ki: Mekke'de iken İbn Ümm-i

26 A.g.e., 3/27-28.

Mektûm (r.a.), Hz. Peygamber (s.)'e gelip:

-"Beni irşad et!" diyerek ondan nasihat istemişti. Hz. Peygamber de (s.) o sırada müşriklerin ileri gelenlerinden bazılarıyla konuşuyordu. Bir rivayete göre, Peygamberimiz'in konuştuğu kişi, Übey b. Halef'ti. Hz. Peygamber (s.), İbn Ümm-i Mektum'dan yüz çevirmiş ve sanki onun bu esnada gelişinden memnun olmamıştı. Bu sebeple onunla ilgilenmekte geç kaldı. Daha cevap veremeden Abese sûresinin ilk on ayet-i kerimesi indi:

"Kendisine o âmâ geldi diye (Peygamber) yüzünü ekşitti ve öteye döndü…"

İlâhi emir üzerine, Peygamberimiz (s.), onunla daha fazla ilgilenip, iltifatını artırdı. Hatta ona;

-"Merhaba! Ey Rabbimin bana hitâb ve ikâzda bulunmasına sebep olan kişi!" diye iltifat edip, yanına oturttu, hâlini hatırını sordu.[27]

Görüldüğü gibi, Yüce Rabbimiz, kutlu Rasûlüne toplumun alt tabakalarında yer alan fakir, kimsesiz, köle, yetim gibi kimselerle ve özürlülerle ilgilenmesini özellikle tavsiye buyurdu. Zengin ve güçlü kimselere gözünü dikerek bunları ihmal etmemesini ihtar etti.

İmdi, Rasûlüllah'ın "fakirlerle hemhal olma" edebini bugüne taşımak, ümmet-i Muhammed'in önemli ve öncelikli görevlerinden biri olarak karşımızda durmaktadır.

Kur'ân, Allah Rasûlü ve Ashabı Üzerinden Bizlere Sohbet Edebini Öğretir

Yüce Rabbimiz, ashaba, Rasûlüllah'la nasıl sohbet edeceklerini ihtar ederek, onlar üzerinden bizlere de ziyaret ve söz-sohbet edebini, düğün-dernek edebini öğretir:

27 A.g.e., 3/26-27

Enes (r.a.)'ın anlattığına göre: Hz. Peygamber (s.) Zeyneb (r.anhâ) ile evlenmekte iken, annesi Ümmü Süleym ona: "Rasûlüllah (s.)'e bir hediyede bulunsak" der. O da: "O halde bir şeyler yap!" der.

Bunun üzerine hurma, yağ ve keş getirir, bir tencereye koyarak bunlarla yemek yapar ve Enes'le gönderir. Enes yemeği Rasûlüllah (s.)'e götürünce, Peygamberimiz (s.):

-"Bana falancaları çağır" der ve isimlerini söyler.

Misafirler gelir. Rasûlüllah (s.) onlara:

-"Yemeğe Allah'ın ismini zikrederek başlayın! Herkes önünden yesin!" der.

Bu hal herkesin yemeklerini yiyip dağılmalarına kadar devam eder. Çıkanlar çıkar ama bazıları da kalıp uzun uzun sohbete devam ederler. Bu durum Rasûlüllah'ı üzer. Nihayet Rasûlüllah da (s.) çıkıp odasına doğru yürür. Rasûlüllah (s.) evine geri döndüğünde şu ayet nazil olur:

"Ey iman edenler, peygamberin evine yemek için davet edilmeksizin, vaktini de gözetmeksizin olur-olmaz girmeyin. Ancak davet edildiğiniz zaman ve tam vaktinde giriniz. Yemeği yedikten sonra da sohbete dalıp kalmadan hemen çıkıp gidiniz. Çünkü sizlerin bu davranışlarınız peygamberi üzüyor. O size, 'gidin artık' demekten utanıyor. Allah ise, hakkı açıklamaktan çekinmez." (Ahzâb 33/53) [28]

Evet; vakitli-vakitsiz birinin evine dalmak, izin almaya gerek duymadan içeri girmek, saatlerce birinin evinde oturup sohbet etmek, özellikle yemek vaktini gözeterek evde bekleyip yemeğine ortak olmak... gibi davranışlar kaba ve çirkin olup âdâba uygun davranışlar değildir…

28 Buharî, Tefsir-Ahzab, Nikah 67, 64, Et'ime 59, İsti'zan 10, 33, Tevhid 22; Müslim, Nikâh 89, (1428); Tirmizî, Tefsir-Ahzâb (3215-3217).

Bu tür davranış biçimleri sahabenin bazılarında zaman zaman görülebiliyordu. Özellikle yaşlı ve kimsesizler, yemek vaktini gözeterek Rasûlüllah'ın evine geliyor, bazıları sohbet etmek üzere gelip saatlerce oturuyor, bazıları da davetli oldukları düğün yemeğini yedikten sonra sohbete dalıp, ev halkını huzursuz ediyorlardı.[29] Bu ayet-i celile, ince düşünmeyen birtakım insanların davranışlarının Hz. Peygamber (s.)'i üzdüğünü açıkça ifade etti. Allahu Teâlâ; bu ayetle, sahabe-i kiramı âdâb-ı muaşeret konusunda güzelce eğitmiş oldu. Bu kuralları seve seve yerine getiren ashabı, sonraki nesiller izledi. Hasılı; ilk nesiller, hayatı bütünüyle kuşatan **"edeb"**i biz müslümanlara öğreten bir ***"edeb mektebi"*** oldular.

Özel Görüşme ve Soru Sorma Âdâbı…

Rasûlüllah'a bir konuyu arz etme veya soru sorma âdabına gelince: Ali b. Ebî Talib (r.a.) anlatıyor:

"Ey iman edenler, siz Peygamber'e mahrem bir şey arz etmek istediğiniz vakit bu mahrem konuşmanızdan evvel sadaka verin. Bu sizin için daha hayırlı, daha temizdir. Fakat bulamazsanız şüphe yok ki Allah çok mağfiret edici, çok esirgeyicidir" (Mücâdele 58/12) ayeti nazil olduğu zaman Rasûlüllah (s.) bana:

-"(Bu sadakanın) bir dinar olmasına ne dersin?" diye sordu. Ben:

-"Bu miktar çoktur, takat getiremezler" dedim.

-"Yarım dinara ne dersin?" dedi.

-"Ona da takat getiremezler" dedim.

29 M. Zeki Duman, ***a.g.e.***, 5/265.

-"Öyleyse ne kadar olsun?" dedi.

-"Bir kıl (ağırlığında altın) miktarı" dedim.

-"Sen de pek parasızsın!" dedi.

Bunun üzerine şu ayet indi:

"Mahrem konuşmanızdan evvel sadakalar vereceğinizden korktunuz mu? Çünkü işte yapmadınız. (Bununla beraber) Allah sizin tevbelerinizi kabul etti. O halde namazı kılın. Zekatı verin. Allah ve Peygamberine itaat edin. Allah ne yaparsanız hakkıyla haberdârdır." (Mücâdele 58/13)

Hz. Ali (r.a.) der ki: "Allah, benim sebebimle bu ümmetin mükellefiyetini hafifletti."[30]

Rivayet edildiği üzere, bu ayet-i celile zenginler hakkında inmişti, çünkü onlar sıkça Rasûlüllah'a uğruyor ve cemaatlerde fukaralara galebe çalıyorlardı; öyle ki Hz. Peygamber (s.) onların oturmalarının ve hususi görüşmelerinin uzamasından rahatsız olmaya başlamıştı.

Böylece Rabbimiz; Rasûlüllah (s.)'le özel görüşmenin herhangi bir insanla görüşmek gibi olmadığını ihtar buyurarak bunun edebini öğretti; saygısız davranışta bulunanları da tevbe ve itaate çağırdı.

Kur'ân, bu tür ortamlarda birbirleriyle gizli konuşmaların âdâba uygun olmadığını da öğretti:

"Gizli konuşmalar/toplantılar sırf şeytandandır. Bu, iman edenleri üzmek içindir." (Mücadele 58/10)

Bu ilkeyi bizzat uygulayıp ashabına öğreten Rasûlüllah (s.) şöyle buyurmuştur:

"Üç kişi olduğunuz zaman, ikisi arkadaşından ayrıca fısıldaşmasın. Çünkü bu, onu üzebilir.**"** [31]

30 Tirmizî, Tefsir, 3297.

31 Buharî, İstizan, 45.

Kötülüğe Karşı İyilik/Kem Söze Karşı Güzel Söz

Peygamberimiz (s.), bütün bu durumlarda nezâket ve kibarlığını korumuş, insanlara güleryüz gösterip güzel konuşmaktan geri durmamıştır. O, kendisine karşı yapılan kabalıklara sabretmiş; hatta kötülüklere karşı, iyilikle mukabele etmişti. Zira Allahu Teâlâ şöyle buyurmuştu:

"İyilikle kötülük bir olmaz. Sen (kötülüğü) en güzel şekilde önle. O zaman (görürsün ki) seninle arasında düşmanlık bulunan kimse bile, sanki yakın dost olmuştur." (Fussilet 41/34)

Âişe (r.anhâ) anlatıyor: Bir adam Hz.Peygamber (s.)'in yanına girmek için izin istedi. Rasûlüllah (s.):

-'Ona izin verin girsin', buyurup; *'bu aşiretin oğlu ne fenadır'* (yahut 'bu aşiretin ne fena adamıdır') dedi. Adam yanına girince de onunla güzelce konuştu. Bu iki durumu görünce, dedim ki:

-'Ya Rasûlallah, onun hakkında söylediğini söyledin; sonra da kendisiyle yumuşak konuştun. Bu nasıl şeydir?' Bunun üzerine Peygamberimiz (s.):

-'Ya Âişe, şüphe yok ki, kıyamet gününde, Allah nezdinde, insanlardan mertebesi en kötü olanları; başkalarının, edepsizliğinden korkup veda ettiği veya terk ettiği kimsedir.' buyurdu.[32]

Görüldüğü gibi, ahlâk ve edebin en güzeline sahip olan Peygamberimiz (s.), insanlara -müslüman olsun veya olmasın- nazik ve kibar davranır, tatlı dil ve güler yüz gösterirdi. Fena huylu insanlarla konuşurken bile bu güzelliğini bozmazdı.

32 Müslim, Birr 22 (2591).

2. Kur'ân'ın Emir ve Yasaklarına Hemen Uydular

Allah Rasûlü (s.) ve ashabı, ilahi emir ve yasakları işitir işitmez, hiç vakit kaybetmeden hemen uyguladılar. Onların bu refleksi Kur'ân'da ***"semi'nâ ve eta'nâ: işittik/anladık ve itaat ettik"*** ifadesi ile ebedileşti. Kur'ân'da dört yerde geçen (2/285; 4/40; 5/7; 24/51) bu kayıtsız-şartsız teslimiyet ifadesi, Bakara sûresinin son ayetlerinde, Peygamberimiz (s.) ile ashabının (r.anhüm) iman ve teslimiyetlerinin tescili bağlamında yer aldı. Bakara/284. ayetteki ***"İçinizdekini açıklasanız da, gizleseniz de Allah sizi onunla hesaba çeker."*** ifadesi üzerine dehşete kapılıp Allah Rasûlü'ne giderek buna nasıl güç yetireceklerini soran ashab-ı kirama, Peygamberimiz'in: *'Siz, ehl-i kitabın dediği gibi* ***"semi'nâ ve asaynâ: işittik ve isyan ettik"*** *demek mi istiyorsunuz; bilakis* ***"semi'nâ ve eta'nâ: işittik ve itaat ettik"*** *deyin*' buyurması üzerine ashab hep birlikte böyle

derler ve bunun üzerine Bakara 2/285-286. ayetler inzal buyurulur.[33]

"İşittik ve itaat ettik!"... İşte onlar, Allahu Teâlâ bir şeyi emrettiğinde onu yerine getirmeyi, bir şeyi yasakladığında ise ondan vazgeçmeyi asla tehir etmez; tam tersine derhal icra ederlerdi...

Onlar, Rablerinin ayetleri hatırlatıldığı zaman, onlara karşı kör ve sağır davranmayan; aksine itaat etmek için can kulağı ile dinleyip anlayan ve uygulayan kimselerdi (Furkan 25/73).

Onlar, Allah anıldığı zaman yürekleri ürperen ve O'nun ayetleri okunduğunda da imanları artan ve yalnızca Rablerine tevekkül eden gerçek müminlerdi (Enfal 8/2).

Ve onlar, Rasûl'e indirileni dinlediklerinde hakkı tanıdıklarından dolayı gözlerinin yaşlarla dolup taşan ve ***"Rabbimiz inandık; öyleyse bizi şahidlerle birlikte yaz"*** diyen (Maide 5/ 83) şahidlerdi.

İçki Yasağı Geldiğinde Ağızlarındaki İçkileri Tükürdüler!

Ebû Talha (r.a.), Allah'ın emirlerini yerine getirip yasaklarından kaçma konusunda çok hassastı...

İslâm'dan önce içkiye düşkün olan Ebû Talha, arkadaşlarını toplayıp evinde içkili ziyafetler verirdi...

İslâm'ın emir ve yasakları aşama aşama gelmekteydi. Sarhoş edici içki de tedrici olarak yasaklandı.

Önce Mekke'de nazil olan bir ayette güzel bir rızık olmadığı işaret edildi (Nahl 16/67).

Sonra kötülük ve günah tarafının faydasından daha çok olduğu belirtildi (Bakara 2/219).

---

33 Ashab-ı kiramın ***"işittik ve itaat ettik"*** bilinci, bu kitap dizisinin ikincisi olan ***"Kur'ân'ı Nasıl Anladılar"***da genişçe anlatıldı (s.179-176).

Daha sonra da içkili iken namaza yaklaşılmaması (Nisa 4/43) emredildi.

Nihai hüküm olarak içkinin haram kılındığı ferman edildi (Maide 5/90-91).

Bu kesin hükümden sonra gelişen olayı Ebû Talha'nın evlatlığı Enes anlatıyor: "Ben, birgün Ebû Talha'nın evinde içki sofrasında kadehleri dolduruyor, sâkilik yapıyordum. Onlar da içmeye devam ediyorlardı. Tam bu sırada dışarıdan Allah Rasûlü'nün (s.) münadisinin sesi duyuldu. O, ***"Ey iman edenler! Şarap, kumar, putlara kurban kesilen sunaklar, fal okları, şeytana ait murdar işlerden başka bir şey değildir. Bunlardan geri durun ki felah bulasınız. Şarap ve kumarla şeytanın yapmak istediği tek şey, sizin aranıza düşmanlık ve kin salmak, sizi Allah'ı zikr etmekten ve namazdan alıkoymaktır. Artık bu pis işlerden vazgeçmiyor musunuz?"*** (Maide 5/90-91) ayetini okuyordu. Ben de, bu ayeti gelip içeridekilere haber verdim. Onlar Yüce Allah'ın:

-"Artık içmekten vazgeçmiyor musunuz?" ayetini işitir işitmez, başta Ebû Talha olmak üzere:

-"Vazgeçtik, artık içmeyeceğiz Ya Rabbi!" diyerek ellerindeki içki bardaklarını yere attılar. Ağzına içki almış olanlar onu geri tükürdüler. Küplerdeki içkileri boşalttılar. İçki, sokaklarda aktı..."[34]

Sarhoşu Bile Kur'ân'ın Emir ve Yasaklarını Hatırlattı

Hz. Ömer zaman zaman geceleyin Medine sokaklarında gezerdi. Yine böyle bir gece, bir kişinin evinde şarkı söylediğini işitti. Evin duvarına tırmanıp içeri girdi ve içki içerek eğlenen adama:

34 Buharî, Tefsir 10.

-"Ey Allah'ın düşmanı! Kendisine isyan ederken Allah'ın seni insanların gözünden gizleyeceğini mi zannediyorsun?" dedi. Bunun üzerine adam şunları söyledi:

-"Ey Mü'minlerin Emîri! Acele karar verme. Çünkü ben Allah'a bir konuda isyan ederken sen üç konuda isyan etmektesin. Şöyle ki: Allahu Teâlâ;

"Sakın tecessüs etmeyiniz (insanların ayıplarını araştırıp, gizliliklerini açığa çıkarmayınız)!" (Hucurât 49/12) buyurmaktayken sen tecessüste bulundun. Allahu Teâlâ:

"Evlere kapılarından giriniz!" (Bakara 2/189) buyuruyor; sense evime duvarıma tırmanmak suretiyle girdin. Allahu Teâlâ:

"Sizin olmayan evlere izin istemeden, aile efradına selam vermeden girmeyiniz." (Nur 24/27) buyurduğu halde sen bunu da çiğnedin!" dedi. Bunun üzerine Hz. Ömer (r.a.) ona:

-"Eğer seni affedecek olursam, sen de beni affeder misin?" dedi.

Onun "Evet!" demesi üzerine de onu affederek oradan ayrıldı.

Sonra Hz. Ömer elbisesiyle ağzını kapatıp ağlayarak çıktı. Dışarıda kendi kendisine:

-"Eğer Rabb'i onu bağışlamayacak olursa annesi Ömer'in mâtemini tutsun! Bu ihtiyar, yapmakta olduğu işi kendi ailesinden bile gizliyordu. Bundan böyle 'Nasıl olsa Ömer beni gördü!' diyerek bu işi hiç terk etmeyecektir" diyordu.

Bu ihtiyar bir zaman Hz. Ömer'in meclislerine gelmedi. Nihayet bir gün kendisini gizleye gizleye gelip cemaatin son saflarından birine oturdu. Onun gelişini gören Hz. Ömer (r.a.)

-"Şu ihtiyarı bana getirin!" dedi. Birisi kalkıp o ihtiyarın yanına giderek ona:

-"Mü'minlerin Emîri yanına gelmeni istiyor" dedi. İhti-

yar, Hz. Ömer'in kendisine bir ceza vermesinden korkarak yavaş hareket ediyordu. Hz. Ömer (r.a.):

-"Yaklaş, yaklaş!" diyerek onu yanına oturttu. Sonra kulağına eğilip ona:

-"Muhammed'i hak Peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki o gece gördüklerimi hiç kimseye söylemiş değilim. Aynı şekilde o sırada yanımda bulunan İbn Mes'ud da bunlardan hiç kimseye bahsetmemiştir" dedi. Bunun üzerine o da Hz. Ömer'in kulağına şunları söyledi:

-"Ey Mü'minlerin Emîri! Muhammed'i hak peygamber olarak gönderene yemin ederim ki ben de o geceden beri, görmüş olduğunuz o işe yanaşmadım."

Bunları işiten Hz. Ömer (r.a.) yüksek sesle tekbir getirdi. Sebebini kimse anlamış değildi…[35]

***

Yukarıdaki iki olay, Kur'ân'ın içki yasağına uyma konusunda birbirine zıt iki ayrı tutumu ortaya koyuyor gibi görünse de, durum gerçekte öyle değildir…

Evet, Ebû Talha ve beraberindekiler (r.anhüm) içki yasağına uymakta çok acele etmişler ve son derece kararlı davranmışlardı. Hiçbirisi, 'elimizdeki son bardağı yudumlayalım da ondan sonra içmeyelim' gibi bir yola başvurmamışlar, bilakis ağızlarındaki içkiyi bile çıkarma çabasına girmişlerdi. Bu elbette övgüye layık, örnek bir tavırdı. Zira ilahi emir ve yasaklar tehir edilmeye gelmezdi! İşitilir işitilmez derhal uygulanır; ***"Semi'nâ ve eta'nâ: işittik ve itaat ettik"*** bilinci ile hayata aktarılırdı…

Ancak, kimi insanların kimi alışkanlıklarından vazgeçmeleri de öyle kolay olmuyordu…

35 Kandehlevi, ***Hayatu's-Sahabe***, 2/453-454.

Allah Rasûlü (s.)'in, kendilerine önce Tevhîd'in hakikatini öğretip imânı sevdirdiği, sonra da İslâm'ın hayat ilkelerini adım adım uygulattığı Müslümanlar, çoğunluk itibariyle ilahi emir ve yasaklara uymakta hiç tereddüt etmediler. Ancak, cahiliye tortularının onların hayatlarından temizlenmesi öyle kolay bir şey değildi. Yukarıdaki örnekte görüldüğü gibi, ömrünün büyük bir kısmını belli alışkanlıklara bağımlı olarak yaşayan bazı insanların bu noktada zorlanması tabii idi. Ve bunlar istisnai durumlardı…

İkinci olayda; hem Ömer'in hem de ismi belirtilmeyen ihtiyarın tutumları calib-i dikkattir. Ayrıca, ihtiyarın adının kaynaklarda zikredilmemiş olması da edeb açısından son derece önemlidir. Olaya tanık olan Hz. Ömer (r.a.) ile Abdullah b. Mesud (r.a.)'ın bu nahoş hadiseden kimseye söz etmeyip gizlemeleri de aynı edebe mebnidir. Daha da önemlisi, Hz. Ömer (r.a.) "ihtiyar ***'nasıl olsa Ömer beni gördü'*** diye bu işi hiç terk etmeyecek" şeklinde bir endişeye kapılarak ağlıyor ki, bu çok ibretâmiz bir tavırdır. Ama elbette önemli olan, ihtiyarın bu hatasından tevbe edip vazgeçmesidir. Ve sonuç da böyledir… Fakat, bu sonuca zemin hazırlayan âmillerden biri de, sarhoş ihtiyarın üç ayetle Hz. Ömer'i uyarmasıdır. Böylesine bir bilinç düzeyinin er veya geç güzel bir sonuca ulaşması da beklenmelidir.

İmdi, günümüz Müslümanları, bu yaşanmışlıklardan ders alarak; bir yandan Allah'ın emir ve yasaklarını yerine getirmede acele ederken, diğer yandan da bu konuda geç kalan ya da yavaş davrananlara Hz.Ömer gibi davranmak durumundadırlar. Önemli olan, insanların hayır istikametinde değişmeleridir çünkü. Bize düşen değişimi kolaylaştırmaktır, zorlaştırmak değil…

3. Rasûlüllah'ı Canlarından Çok Sevdiler

Rasûlüllah'ı (s.) sevmek, imanın gereğidir. Kur'ân ve sünnet bu hakikati açıkça beyan buyurur:

"De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, durgun gitmesinden korktuğunuz bir ticâret ve beğendiğiniz meskenler size Allah'tan, Rasûlünden ve onun yolunda cihattan daha sevgili ise, Allah'ın (azap) emri gelinceye kadar bekleyin!" (Tevbe 9/24)

Ashab-ı Kiram, Rasûlüllah'ı her şeyden çok seviyor; ***"Sizden biriniz beni annesinden-babasından, çoluk-çocuğundan ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş olamaz."***[36] hadisini ta yüreklerinde hissediyorlardı. Allah sevgisinin Rasûl'e itaatten geçtiğini biliyorlardı (Âl-i İmran 3/31):

36 Buhari, İman 2/8.

"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın."

Bilâl-i Habeşî (r.a.) Rasûlüllah (s.)'in Vefatından Sonra Ezan Okuyamadı

Gönlü Rasûlüllah (s.) sevgisi ile dolu olan ashab-ı kiramın en zirve örneklerinden biri, O'nun müezzini Bilâl-i Habeşî (r.a.) idi. Medine'de Mescid-i Nebî'nin inşasından sonra ilk ezanı o okumuştu. Mekke fethedildiğinde Rasûlüllah'ın talimatı ile Kâbe'nin üzerine çıkıp Beytullah'ta ilk ezanı okuyan yine o olmuştu. Bilâl'in ezan okumasının sebebi, onun gür sesi ile izah edilir; ancak asıl sebep, onun dilinden dökülen ezan cümlelerini ta yüreğinde hissetmesi idi.

Gerçek ve tam bir davet (Dâvet-i Tâmme) olan Ezan-ı Muhammedi ile özdeşleşen Bilâl-i Habeşi (r.a.), Rasûlüllah (s.)'in vefatına kadar beş vakit o gür ve içli sesi ile hep ezan okudu. Ancak Peygamberimiz (s.) vefat edince, o duygulu ve heybetli ses bir anda susuverdi. Bilâl (r.a.), ezandaki ***«Eşhedü enne Muhammeden Rasûlüllah: Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şehadet ederim»*** cümlesini bir türlü söyleyemiyordu… Allah Rasûlü (s.)'i hatırlayarak duygulanıyor, üzüntüsünden boğazı düğümleniyor, kelimeler gözyaşları ile boğuluyor ve sesi kayboluyor, çıkmıyordu...

Rasûlüllah (s.)'in vefatını müteakip Müslümanların başına Ebû Bekir es-Sıddîk (r.a.) halife seçildi. Bilâl (r.a.), Rasûlüllah (s.)'in halifesine gidip:

-"Ey Allah'ın elçisinin halifesi! Ben Rasûlüllah (s.)'in, 'Müminin en faziletli ameli, Allah yolunda cihaddır' dediğini duymuştum." dedi. Hz. Ebû Bekir (r.a.) ona:

-"Ne istiyorsun Bilâl?" dedi. O da:

-"Ölünceye kadar Allah yolunda cihâd etmek istiyorum" diye cevap verdi. Ebû Bekir (r.a.):

-"Peki, bize ezanı kim okuyacak?" diye sordu. Hz. Bilâl (r.a.), gözlerinden yaşlar boşalarak:

-"Allah'ın Rasûlü'nden sonra hiç kimseye ezan okuyamam" dedi. Ebû Bekir (r.a.) ısrar etti:

-"Burada kal ve bize ezan oku, Bilâl!" Bunun üzerine Bilâl (s.) şöyle karşılık verdi:

-"Eğer beni kendin için azat ettinse emret, senin yanında kalayım, şayet beni Allah rızası için azat ettinse o zaman bana izin ver gideyim..."

Bilâl'in bu sözleri üzerine Ebû Bekir (r.a.): "Bilesin ki ey Bilâl, sen Allah için azad edilmiştin" dedi.

Bu diyalog, Bilâl (r.a.) hakkında yapılan rivayetlerden biridir. Konu ile ilgili farklı rivayetler de vardır:

Bazıları onun, mücahid olarak kaldığı Şam'a gittiğini söylerler. Bazıları da onun, Ebû Bekir'in Medine'de kalma ricasını kabul ettiğini, Hz. Ömer devrinde ondan izin isteyip Şam'a gittiğini rivayet ederler. Hangisi olursa olsun, kesin olan şudur ki; Bilâl (r.a.), Allah ve Rasûlü'nün sevdikleri en hayırlı amel üzerindeyken Allah ve Rasûlü'ne kavuşmaya azmederek ömrünün geri kalanını cihâda adamıştır.

Müslümanlar, onun son ezanını, Hz. Ömer (r.a.)'ın Şam'ı ziyaret ettiği günlerde dinlemişti. Halk, bir tek namazda bari olsun, Bilâl'i ezan okumaya razı etmesi için Hz. Ömer'e geldiler.

Müminlerin Emiri Ömer (r.a.), Bilâl (r.a.)'ı yanına çağırdı. Namaz vakti gelmişti. Ondan namaz için ezan okumasını rica etti. Bilâl onu kıramadı; çıkıp ezanı okudu. Bilâl'ın ezan okuduğu zamanlarda Hz. Peygamber (s)'i görmüş olan sahabîler, o kutlu günleri tekrar yaşayarak hüngür hüngür ağlamaya başladılar. Öyle ki, daha önce

hiç bu kadar ağlamamışlardı. Hz. Ömer ise onların en çok ağlayanıydı!...

Bilâl (r.a.), insanların böyle bir müstesna ânı yaşamalarına vesile olduktan sonra, çok arzuladığı şekilde Allah yolunda cihâda devam ederek Şam'da vefat etti. Kabri bugün oradadır…[37]

Peygamber (s.) Sevgisiyle Ağlayan Hz. Sevbân (r.a.)'ya, Cennet'te O'na Komşu Olma Müjdesi

Allah Rasûlü (s.)'i her şeyinden çok sevenlerden biri de **Hz. Sevbân** (r.a.) idi. Aslen Yemenli olan, Rasûlüllah (s.)'den ayrı kalmaya hiçbir zaman dayanamayan bir Peygamber âşığıydı. Çeşitli hizmetler dolayısıyla bazen Rasûlüllah'tan ayrı kaldığı olurdu. Birgün mahzun ve boynu bükük bir vaziyette Allah Rasûlü (s.)'in huzuruna girdi. Rengi uçmuş, vücudu zayıflamıştı. Simâsında hüzün ve keder belirtileri vardı. Onu bu vaziyette gören Peygamberimiz (s.), hâlini sordu:

- Neyin var, hasta mısın, ey Sevbân?

Hz. Sevbân derdini şöyle anlattı:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Ne hastalığım ne de ağrım var. Hiçbir şeyim yok! Ben sizi kendimden, çocuklarımdan, ailemden ve malımdan çok seviyorum. Evimde otururken sizi hatırlıyorum, duramıyorum, hasretinizden ölecek gibi oluyorum. Derhal koşup sizi görmeye geliyorum."

Bu cümleler adeta boğazında düğümlendi ve ağlamaya başladı. Rasûlüllah Efendimiz (s.) ona niçin ağladığını sordu. Sevban (r.a.) şöyle dedi:

-"Biz huzuruna gelip gittikçe cemâline bakıyor, yanın-

37 Halid Muhammed Halid, ***Sahabe Hayatından Tablolar***, 1/403-416.

da oturuyor, sohbetinde bulunuyoruz. Ancak sizi görmediğim zamanlar muhabbetim artıyor, sana kavuşuncaya kadar kederden bunalıyorum. Sonra, sizin de benim de vefat edeceğimizi düşünüyorum; âhireti hatırlıyorum ve orada sizi görememekten korkuyorum. Çünkü siz cennette diğer peygamberlerle beraber yüksek makâmlarda bulunacaksınız. Ben ise cennete girsem bile senin derecenden aşağı makâmlarda bulunacağımdan dolayı, sizi orada görememekten endişe ediyorum."

Bunun üzerine Nisâ sûresinin 69-70. ayet-i kerîmeleri nâzil oldu:

"Kim Allah'a ve Rasûlü'ne itâat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerle, sıddîklarla, şehîdlerle ve salihlerle beraberdir. İşte onlar ne güzel arkadaştırlar!

"İşte itâatkârlara yapılan bu ihsân Allah'tandır. Her şeyi bilici olarak Allah kâfidir."

Bu ayetleri duyan Hz. Sevbân sevincinden uçacak gibi oldu.

Aslen Yemenli olup künyesi Ebû Abdullah olan Hz. Sevbân, Yemenli Hakemi b. Sa'd b. Himyer'in kölesiydi. Peygamber Efendimiz onu satın alıp âzad etmişti… Rasûlüllah (s.) kendisini âzad ettiği vakit,

-"Seni âzad ettim, ama yine gönlümüz beraberdir. Sen bizim ehli beytimizden sayılıyorsun." *buyurmuştu*. O da Peygamberimiz'in hizmetinden hiç ayrılmamış, hazarda-seferde beraber olmuştu. Rasûlüllah'a hizmeti her şeye tercih eden Sevban, Rasûl-i Ekrem (s.)'in vefâtından sonra Medine'de duramadı ve birkaç gün sonra Remle'ye gitti. Hz. Ömer'in hilafeti zamanında, Mısır'ın fethine katıldı. Tekrar Remle'ye döndü. Sonra Humus'a gidip oraya yerleşti. Hicri 54'te (m. 675) Humus'ta vefât etti.

Hz. Sevban (r.a.), Rasûl-i Ekrem (s.)'in her zaman yanında hazır bulunup, hizmet edenlerdendi. Peygamberimiz (s.)'in söz ve emirlerini bütün gönlüyle, pür dikkat dinler ve onlara titizlikle uyardı. Bir defa Rasûlüllah (s.), ona: ***"Kimseden bir şey isteme ve sual sorma!"*** buyurdu. Bundan sonra, Hz. Sevban ömrünün sonuna kadar kimseden bir şey istemedi ve kimseden bir şey sormadı. Öyle ki, son zamanlarında, atına binmek veya atından inmek için kendisine yardım etmek isterler, o reddederdi. [38]

***

İşte, Allah'a ve Rasûlü'ne gönülden bağlılığını gözyaşları ile taçlandıran Hz. Sevban'a Rabbimizin müjdesi böyle oldu! Cennette nebilere, sıddîklara, şehidlere, salihlere refik olmak isteyenlere düşen ise, Allah ve Rasûlü'ne yani Kur'ân ve Sünnete kesin itaat edip, emir ve yasaklarına da sıkıca uymaktır.

Hz. Ömer ve Hz. Ali (r.anhüm)'ün Peygamber (s.) Sevgileri

Allah Rasûlü (s.)'i sevmede ashab-ı kiramın (r.anhüm) önde gelenlerinin tavırları, kıyamete kadar bütün müminlere örneklik oluşturacak güzelliktedir. İşte iki güzel örnek:

Abdullah b. Hişam (r.a.) anlatıyor: Birgün Allah Rasûlü (s.) ile beraberdik. O sırada Peygamberimiz (s.) Ömer'in elinden tutuyordu. Hz. Ömer (r.a.) Allah Rasûlü (s.)'e:

-"Ben sizi kendim hariç her şeyden çok seviyorum" dedi. Rasûlüllah Efendimiz (s.):

38 İslâm Alimleri Ansiklopedisi, Türkiye G. Y., 2. cilt., Sevbân

-"Beni kendinden de fazla sevmedikçe bu iş tamam olmaz" buyurdu.

Hz. Ömer (r.a.) sustu, gönlünü yokladı, niyetine baktı, aslında Allah Rasûlü (s.)'i her şeyden çok sevdiğini anladı ve samimi olarak:

-"Sizi kendimden de çok seviyorum" diye itiraf etti.

Rasûlüllah Efendimiz (s.), bunun üzerine: ***"İşte şimdi oldu."*** buyurdu.[39]

Yine aynı konuda, Hz. Ali (r.a.)'a: ***"Allah Rasûlü'nü ne kadar seviyordunuz?"*** diye soruldu:

Hz. Ali (r.a.), bu soruya şu cevabı verdi:

-"Rasûlüllah (s.) bizlere mallarımızdan, çocuklarımızdan, anne ve babamızdan, susuzken ele geçirdiğimiz soğuk sudan daha sevgili idi."[40]

Hz. Ebubekir (r.a.)'ın Peygamber (s.) Sevgisi

Hz. Peygamber'in bir gecede Mekke'den Kudüs'e oradan Sidretü'l-Münteha'ya gittiği İsra ve Mirâc hâdisesini duyan müşrikler bu haberi kendisine ilettiklerinde; ***"O dediyse doğrudur"*** cevabını veren ve bu sebeple ***"Sıddîk"*** lâkabı ile anılan Hz. Ebû Bekir (r.a.); Peygamberimiz'in (s.) en yakın arkadaşı idi. Kur'ân'ın tâbiriyle, ***"O, ne iyi arkadaştı!"*** (Nisâ 4/69)...

İşte o "Sıddîk" ile o "Emîn", o iki arkadaş birlikte hicret etmişlerdi.

Hicret için Sevr mağarasına ilk giren Hz. Ebû Bekir (r.a.) mağarada keşif yaptıktan sonra Rasûlüllah (s.) içeri girmiş, Ebû Bekir'in kızı Esma da yolda yemeleri için azıklarını hazırlamıştı. Kur'ân-ı Kerim, Hz. Ebû Bekir'den

39 Buharî, Eyman 3; Ahmed, 5/293.

40 Mevâhibü'l-Ledünniye, 2/471 (Nakleden: Dilaver Selvi, "Alemler O'na Hayran", ***Semerkand***, 100.sayı).

"mağarada bulunan iki kişiden biri" (Tevbe 9/40) olarak söz eder…

Onlar Mekke'den ayrılınca müşrikler her tarafa adam yollayarak aramaya başlamışlar, nihayet iz sürerek Sevr mağarasına kadar gelmişlerdi. Rasûlüllah (s.) bu esnada, arkadaşı Ebû Bekir'e:

-"Üzülme, Allah bizimledir." (Tevbe 9/40) diyerek onu teselli etmişti.

Aynı ayette belirtildiği üzere, ardından Allah'ın sekineti ve meleklerle desteği gelmişti…

Kâfirler tüm aramalara rağmen onları bulamamışlardı. Mağarada üç gün kalan Rasûlüllah (s.) ile Ebû Bekir (r.a.) Medine'ye yönelmişler ve zorlu bir yolculuktan sonra Medine'ye ulaşmışlardı…

Mağarada Allah Rasûlü'nü korumak için gösterdiği fedakârlığı yol boyunca da gösteren Hz. Ebû Bekir önden gelebilecek bir tehlike sezdiğinde ileri geçerek, arkadan gelebilecek bir tehlike sezdiğinde de geride kalarak, canından çok sevdiği Peygamberini (s.) korumaya çalışmıştı… Medine'de de, Hz. Peygamber (s.) vefat edinceye kadar onu hiç yalnız bırakmayan Hz. Ebu Bekir (r.a.), Bedir savaşından başlayarak tüm savaşlarda ve zor zamanlarda hep onun yanında oldu ve kendi canını ona siper etti…

"Muhammed Öldü Ama Allah Bâkîdir"

Nihayet, "Vedâ Haccı"nı ifa eden Hz. Muhammed (s.), hicretin onbirinci yılında hastalandı ve 13 Rebiülevvel Pazartesi günü (8 Haziran 632) vefât etti. Onun vefatını duyan müslümanlar büyük bir üzüntüye kapıldılar ve bir anda ne yapacakların şaşırdılar. Ama o da bir ölümlüydü. Hz.Ömer, onun Hz. Musa gibi Rabbi ile buluşmaya gittiğini, O'nun için "öldü" diyen olursa ellerini keseceğini

söyledi. Hz.Ebû Bekir ise, Rasûlüllah'ın iyi olduğu bir sırada ondan izin alarak ayrılmıştı…

Vefat haberini duyar duymaz hemen geldi, Rasûlüllah (s.)'i alnından öptü ve:

-"Babam ve anam sana fedâ olsun ey Allah'ın Rasûlü! Ölümünde de yaşamındaki kadar güzelsin. Senin ölümünle peygamberlik son bulmuştur. Şânın ve şerefin o kadar büyük ki, üzerinde ağlamaktan münezzehsin. Yâ Muhammed, Rabbinin katında bizi unutma; hatırında olalım ..." dedi.

Sonra dışarı çıkıp Hz. Ömer'i susturdu ve şöyle konuştu:

-"Ey insanlar, Allah birdir, O'ndan başka ilâh yoktur, Muhammed O'nun kulu ve elçisidir. Allah apaçık hakikattir. Muhammed'e kulluk eden varsa, bilsin ki o ölmüştür. Allah'a kulluk edenlere gelince, şüphesiz Allah diri, bâkî ve ebedîdir. Size Allah'ın şu buyruğunu hatırlatırım:

"Muhammed sadece bir elçidir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o ölür veya öldürülürse siz ökçelerinizin üzerinde geriye mi döneceksiniz? Kim ökçesi üzerinde geriye dönerse Allah'a hiçbir ziyan veremez. Allah şükredenleri mükâfatlandıracaktır" (Âl-i İmran 3/144).

Allah'ın kitabı ve Rasûlüllah'ın sünnetine sarılan doğruyu bulur, o ikisinin arasını ayıran sapıtır. Şeytan, peygamberimizin ölümü ile sizi aldatmasın, dininizden saptırmasın. Şeytanın size ulaşmasına fırsat vermeyiniz."[41]

Hz. Ebubekir'in Hutbesi

Bir başka rivayete göre; Hz. Ebubekir (r.a.), Peygamberimiz'i alnından öptükten sonra şöyle dedi:

41 İbn Hişâm, Sîre, IV/335; Taberî, *Târih*, III/197, 198 (Nakleden: Ahmet Ağırakça-Said Kızılırmak, *Şamil İslâm Ansiklopedisi*).

-"(Ömer) İbn Hattab'ın söylediği bir şey değildir. Hayatımı elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, Hz. Peygamber vefat etmiştir. Ey Allah'ın Rasûlü! Allah'ın rahmeti senin üzerine olsun!.."

Sonra Hz. Peygamber'in yüzünü örtüp süratle mescide geldi, halkın omuzlarından atlayarak minbere ilerledi. Onun geldiğini görünce, Hz. Ömer (r.a.) oturdu ve yüzünü ona çevirdi.

Minberin tam önünde duran Hz. Ebubekir (r.a.) halka: *"Oturunuz ve dinleyiniz"* dedikten sonra, bilinen şekilde hamdu sena edip şehadet getirerek şöyle konuştu:

-"Hz. Peygamber sizin aranızda ve henüz sağ iken Allahu Teâlâ ona ölümünü haber vermişti. Bu ölümdür. Allah'tan başka hiç kimse kalmaz. Allahu Teâlâ: ***"Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler geçti"*** (Âl-i İmran 3/144) buyurmuştur." Hz. Ömer (r.a.):

-"Kur'ân'da bu ayet var mıdır? Allah'a yemin ederim ben bu ayetin bugünden önce indiğini bilmiyordum" dedi. Ebubekir (r.a.):

-"Allah peygamberine: ***"Kesinlikle sen de öleceksin, onlar da ölecek."*** (Zümer 39/30) dedi. Yine, ***"Onun zatı hariç her şey fanidir. Hüküm ancak O'nundur, dönüş ancak O'nadır."*** (Kasas 28/88) buyurdu. Yine; ***"Yeryüzünde olan herkes fanidir. O'nun celal ve ikram sahibi yüzü (Zatı) bâkî kalır."*** (Rahman 55/26) buyurdu. Ve yine: ***"Her nefis ölümü tadıcıdır. Siz ancak kıyamet gününde ecirlerinizi tam alırsınız."*** (Âl-i İmran 3/185) buyurdu" dedikten sonra devamla şöyle konuştu:

"Allah Muhammed'e ömür verdi. Allah dinini ikame edinceye kadar O'nu bıraktı. O, Allah'ın emrini ortaya çıkardı. Allah'tan gelen risaleti tebliğ etti. Allah yolunda

cihad etti. Sonra bunun üzerinde Allah O'nun canını aldı ve aynı yol üzerinde sizi bıraktı. Ancak uyarı ve şifadan (Kur'ân'dan) sonra helâk olan helâk olur. Kim ki Allah'ı rab tanıyor ve O'na ibadet ediyorsa, Allah diridir, ölmemiştir. Kim ki Muhammed'e tapıyor ve O'nu ilah tanıyorsa, onun ilahı ölmüştür. Ey insanlar! Allah'tan korkunuz, dininize sımsıkı sarılınız. Rabbinize tevekkül ediniz. Çünkü Allah'ın dini ortadadır. Allah'ın kelimesi tamdır, eksiksizdir. Allah kendisine (Dinine) yardım edene yardım eder ve dinini aziz kılar. Allah'ın kitabı aramızdadır. O, nurdur, şifadır. Allah onunla Muhammed'i hidayet etmiştir. Orada Allah'ın helâli ve haramı vardır. Allah'a yemin ederim ki Allah'ın mahluklarından bizim aleyhimizde birleşenlerin hiçbirinden korkmam. Allah'ın kılıçları kınlardan çekilmiştir. Biz daha o kılıçları bırakmamışız. Kesinlikle biz, bize muhalefet edenlerle cihad edeceğiz. Tıpkı Rasûlüllah ile beraber cihad ettiğimiz gibi. Hiç kimse kendi nefsinden başkasına saldırmış sayılmaz."

Sonra Hz. Ebubekir (r.a.) muhacirlerle birlikte Hz. Peygamber (s.)'in hanesine yöneldi.[42]

"Namazla Zekât Arasında Fark Gözeten Herkesle Savaşırım!"

Hz. Peygamber (s.)'in vefatı üzerine dinden dönenler oldu, münafıkların sayısı arttı…

Bazı Arap kabileleri zekat vermeyi reddettiler. İran'da ise, "Arapların bir araya gelmesini sağlayan kişi öldü!" diye konuşmalar başladı. Hz. Ebubekir, muhacir ve ensar'a hitaben şöyle konuştu:

42 Kandehlevi, a.g.e., 2/62-63.

-"Bildiğiniz gibi Araplar zekat koyunlarını ve develerini vermeyerek dinden döndüler. Acemler de Nihavend'de toplanıp aralarında anlaşarak sizinle savaşmaya karar verdiler ve sizi bir arada tutan kişinin öldüğünü söylediler. Bu konuda ne öneriyorsunuz? Çünkü ben de sizden birisiyim. Bu beladan en büyük pay da halifelik görevini taşımam dolayısıyla bana düşmektedir. Benim yüküm hepinizinkinden ağırdır."

Oradakiler başlarını eğerek uzun süre düşündüler. Sonunda Hz. Ömer (r.a.) sessizliği bozdu:

"Ey Allah Rasûlü'nün halifesi! Bana kalırsa bu Araplardan namaz kılma ve zekat verme görevlerini affetmelisin. Çünkü onlar câhiliyeden henüz yeni çıkmışlardır. İslâmiyet onlarda yerleşmiş değildir. Ya Allah onları daha sonra imana yeniden döndürür ya da İslâm'ı güçlendirir ve gâlib kılar. O zaman da onlarla savaşabilecek duruma gelmiş oluruz. Şu anda ise Muhacir ve Ensar'ın bütün Arap ve Acemlere karşı savaşma gücü yoktur."

Hz. Ebû Bekir (r.a.) bu kez Hz. Osman (r.a.)'a dönerek ne düşündüğünü sordu. O da Hz. Ömer'i destekler mahiyette konuştu. Daha sonra Hz. Ali (r.a.) ve diğer muhacirler de ona katıldılar. Hz. Ebû Bekir bu kez de ensar'a baktı. Onlar da bu hususta muhacirlere tâbi olduklarını söylediler. Böylece herkesin fikrini öğrenen Hz. Ebû Bekir (r.a.) minbere çıkarak şunları söyledi:

"Hamd, hidayete erdirdiğine yeterli olan ve onu zengin kılan Allah Teâlâ'ya mahsustur. Allah, peygamberi Muhammed'i sıkıntılar içerisinde göndermiştir. İslâm garip ve sıkıntılı olarak başlamıştır. Allah'ın insanlara yüklemiş olduğu ahdi zayıflamış ve eskimişti. Allah Teâlâ kitap ehline gazap etmiş ve onların yanlarında hayır denilebilecek hiçbir şey bırakmamıştı. Onlar kötülüklerden

*sakınmadığı için Allah da onlardan şerleri uzaklaştırmamıştı. Onlar kitaplarını tahrif edip ona yabancı şeyler sokuşturdular. Araplarsa ümmiydi; Allah hakkında bir şey bilmiyorlar ve O'na kulluk da yapmıyorlardı. Maddi bakımdan çok büyük sıkıntılar içerisinde olup din yönünden de dalâlette bulunuyorlardı. Toprakları ise çorak ve verimsizdi. Bunların yanısıra bir de sahabe kitlesi vardı ki Allahu Teâlâ onları Muhammed'le bir araya getirdi. Onları hayırlı ve orta bir ümmet kıldı. Onları, kendilerine katılanlarla destekledi ve karşılarındakilere galip getirdi. Bu durum Hz. Peygamber'in vefatına kadar böyle devam etti. O'nun vefatından sonra şeytan yine onların enselerine bindi. Onları eski sapıklıklarına çevirdi. Allah'ın koymuş olduğu sınırları çiğnediler. "**Muhammed sadece bir peygamberdir ve O'ndan önce de (nice) peygamberler gelip geçmiştir. Eğer O ölür veya öldürülürse topuklarınız üzerinde geriye mi döneceksiniz? Kim topukları üzerinde geriye dönerse (bilsin ki) o Allah'a hiç bir zarar veremez! Muhakkak Allah şükredenlerin mükâfaatını verecektir!**" (Âl-i İmran 3/144)*

"Etrafınızdaki Araplar zekât koyunlarını ve develerini vermemek için isyan ettiler. Onların, dinlerini bugünkü kadar hiçe saydıkları görülmemiştir. Siz de Hz. Peygamber'in bereketini kaybetmenize rağmen dininizde hiçbir zaman bugünkü kadar kuvvetli olmamışsınızdır. Hz. Peygamber sizleri, kendisini dalâlette bulup da hidayete erdiren o Kâfî ve Evvel olan Allah'a emanet etmiştir. Onu fakir bulup zengin eden Allah, sizi de durmakta olduğunuz ateş çukurunun kenarından kurtardı. Allah'a yemin ederim ki O va'dini yerine getirip bize vermiş olduğu ahdini ifa edene kadar O'nun emirleri doğrultusunda savaşacağım. Bizden öldürülenler şehid olur ve cennete

giderler. Kalanlarımız ise yeryüzünde Allah'ın halifesi ve vârisi olacaklardır. Bu Allah'ın vermiş olduğu sözüdür ki O sözünden dönmez. ***"Allah sizden iman edip sâlih amellerde bulunanlara, öncekileri nasıl iktidar sahibi kıldı ise, onları da yeryüzünde iktidar sahibi yapmayı va'detmiştir."*** (Nûr 24/55)

(Hz. Ebubekir bu sözlerden sonra minberden indi. Ebûbekir'in, zekât vermeyen hakkında şunu da söylediği aktarılır: *"Allah'a yemin ederim ki Hz. Peygamber'e zekat olarak verdikleri bir yuları dahi vermeyecek olsalar, dünyadaki bütün ağaçlar, taşlar, cinler ve insanlar onlara yardım etseler yine de Allah'a kavuşuncaya dek onlarla cihada devam edeceğim. Çünkü Allahu Teâlâ namaz ile zekâtı birbirinden ayırmayıp birçok yerde birlikte zikretmiştir."*)[43]

İşte Hz. Peygamber (s.)'i gerçekten sevmek buydu!.. O'nun (s.) izini takip etmek böyle olurdu!..

Zira, Rasûlüllah'ı canından çok sevmek, ancak O'nun sünnetine sahip çıkmakla mümkün olurdu.

Ve… Allah Rasûlü (s.) gibi, "Yaşayan Kur'ân" olmakla, O'nun izinden gitmekle mümkün olurdu!..

43 Kandehlevi, a.g.e., 1/422-424.

4. Kardeşlerini Kendi Nefislerine Tercih Ettiler

Kur'ân-ı Kerim'in hayat verici ilkelerini ayet ayet yaşayan ashab-ı kiram, iman ve din kardeşi olarak birbirlerini sevmede de insanlığa en güzel örnek oldular. Hatta onlar, din kardeşlerini kendi nefislerine tercih ettiler ki, buna **"îsâr"** denir. Yüce Rabbimiz, Kitab-ı Kerim'inde Medineli Müslümanların (ensar) bu örnek hasletini övmüştür:

*"Daha önceden Medine'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine göç edip gelenleri **severler** ve onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık hissetmezler. **Kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler**..."* (Haşr 59/9)

Rasûlüllah (s.) de bu eşsiz sevgiyi onların gönüllerine yerleştirmek için; ***"İman etmedikçe cennete giremeyeceklerini, birbirlerini sevmedikçe de (gerçekte) iman etmiş olmayacaklarını"*** ihtar etmiştir.

İşte ashab-ı kiram, bu sevginin ve îsârın en güzel örneklerini yaşadılar.

Allah ve Rasûlü'nün Talimatıyla Selâmı Aralarında Yayarak Sevgilerini Artırdılar

Cennetin anahtarını "iman"a, imanı ise sevgiye bağlayan kutlu Peygamberimiz (s.); söz konusu hadis-i şerifinin devamında; Müslümanlar arasında **sevgi**yi inşa edip pekiştirmenin yollarından birini, selâmı aralarında yaymak olarak tavsiye buyurur ve bunu en güzel şekilleriyle ashabına öğretir:

"Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız. Yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şey söyleyeyim mi? Aranızda selâmı yayınız!"[44]

Şüphe yok ki, Peygamberimiz (s.), selâmlaşma âdabını şu ayetten hareketle ümmetine öğretti:

"Bir selâm ile selâmlandığınız zaman, siz de ondan daha güzeliyle selâma karşılık verin veya en azından verilen selâmın aynısıyla mukabele edin. Allah her şeyin hesâbını yapandır." (Nisa 4/86)

Bir kişi Hz. Peygamber'e gelerek:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Selam senin üzerine olsun! (Esselâmu aleyke yâ Rasûlallâh)" dedi.

Hz. Peygamber de ona:

-"Senin de üzerine selam, Allah'ın Rahmet ve bereketi olsun (Ve aleykesselâmu ve rahmetullâhi ve berakâtühû)!" buyurdular. Sonra ikinci bir kişi gelerek:

44 Müslim, Îmân 93-94; Tirmizî, Et'ime 45; İbn Mâce, Mukaddime 9.

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Selam ve Allah'ın rahmeti senin üzerine olsun!" diye selam verdi.

Hz. Peygamber onun selamına:

-"Senin de üzerine selam, Allah'ın rahmeti ve bereketi olsun!" şeklinde karşılık verdiler.

Nihayet bir üçüncü kişi daha geldi ve o da:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketleri senin üzerine olsun!" dedi.

Hz. Peygamber de buna:

-"Senin de üzerine olsun!" diye karşılık verdiler. Bunun üzerine o kişi:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Falan falan adam sana geldiklerinde onlara; verdikleri selamın daha güzeliyle karşılık verdin. Bana niçin öyle yapmadın?" dedi. O zaman Hz. Peygamber şöyle buyurdular:

"Sen geride hiç birşey bırakmadın ki! Allah Teâlâ ***"Bir selâmla selâmlandığınız zaman ya ondan daha güzeliyle karşılık verin veya aynısıyla mukabele edin..."*** (Nisa 4/86) buyurmaktadır. Bunun için de senin selâmına aynıyla mukabele ettim."[45]

Görüldüğü gibi, Allah Rasûlü (s.), ashabına selâmlaşma âdâbını öğretirken, yukarıdaki ayete gönderme yapıyor ve selâma en güzel mukabelenin ne olduğunu onların zihnine iyice yerleştiriyor.

Biriyle selâmlaşırken ve konuşurken ona yüzünü dönmek, sevgiyi artıran bir diğer güzel edebdir.

Hz. Âişe (r.anhâ) annemiz; "Hiç kimse ahlâk bakımından Rasûlüllah'tan daha güzel değildir. O'nun ashâbından veya aile efradından kim O'nu çağırmış ise, O ona karşı *"Buyurun, lebbeyk!"* demiştir ve bunun için de Allah,

45 Kandehlevi, a.g.e., 3/44 (Heysemi VIII/33).

"Kesinlikle sen büyük bir ahlâk üzerindesin" (Kalem 68/4) buyurmuştur" der.[46]

Hz. Ömer (r.a.): *"Ebû Bekir'in Bir Gecesi ve Günü Ömer ve Ailesinin Tüm Ömründen Hayırlıdır"*

Dabbe b. el-Muhsan el-Anzî (r.a.) şöyle anlatıyor: Ömer b. Hattab (r.a.)'a:

-"Sen Ebubekir'den hayırlısın" dedim. Bunun üzerine ağlayarak şunları söyledi:

-"Ebu Bekir'in bir gecesi ve gündüzü vardır ki, o bile Ömer'den ve ailesinden daha hayırlıdır. Bu gece ile gündüz hakkında sana bilgi vermemi ister misin?" Ben de:

-"Evet, ey Mü'minlerin Emîri! Buyurun anlatın" dedim. Hz. Ömer (r.a.):

-"**Onun gecesi**; Hz. Peygamber'in Kureyş müşriklerinin zulümlerinden kurtulmak için yola çıktıkları gecedir ki **o gece Ebu Bekir de O'nunla birlikte** idi" dedi ve bu olayı sonuna kadar anlattı.

Sonra da sözü Hz. Ebu Bekir'in söz konusu gündüzüne getirerek şunları söyledi:

-"**Onun gündüzüne gelince;** bu da Hz. Peygamber'in vefat edip Arapların dinden döndükleri gündür. O gün Arapların bazıları: 'Namaz kılarız; fakat zekat vermeyiz', bazıları ise: 'Ne namaz kılarız, ne de zekât veririz?' diyorlardı. Ben nasihatımı ondan esirgemezdim; bu kez de yanına gidip dedim ki:

-"Ey Allah Rasûlü'nün Halifesi! Halktan ne istiyorsun, onların yakalarını bırak! Namazı kılsınlar; fakat razı olmadıkları zekâtı vermesinler. Kalblerine iman girdiği zaman bunu da kabul edeceklerdir."

46 A.g.e., 3/91-92.

Buna karşılık Hz. Ebu Bekir şunları söyledi:

-"Nefsimi kudret elinde tutana yemin ederim ki gökten düşüp parça parça olmam benim için Hz. Peygamber'in savaşmakta olduğu bir şeyi terk etmemden daha sevimlidir!"

Böylece Hz. Ebu Bekir Araplara savaş açtı ve İslâm'a dönünceye kadar da onlarla savaştı. **Allah'a yemin ederim ki Ebu Bekir'in o günü bile tek başına Ömer'in ailesinden daha hayırlıdır**."[47]

Hz. Ali (r.a.): *"İnsanların En Kahramanı Ebû Bekir'dir"*

Hz. Ali (r.a.) bir konuşmasında:

-"Ey nas! İnsanların en kahramanı kimdir?" diye sordu.

-"Ey mü'minlerin emiri! Sensin!" dediler. Hz. Ali (r.a.) şöyle dedi:

-"Biliniz ki, ben her kimle dövüşmüşsem, onu mutlaka alt etmişimdir. Fakat insanların en kahramanı Ebu Bekir'dir. Çünkü biz (Bedir günü) Rasûlüllah (s.)'e bir gölgelik yapmış; 'O'nu müşriklerden kim koruyacak?' demiştik. Allah'a and içerim, bizden hiçbir kimse bu işe yanaşmadı. Ancak Ebu Bekir, kılıcını kınından çekerek Peygamber'in başucunda durdu. Ona herhangi bir müşrik saldırdığında, Ebu Bekir de ona saldırıp püskürtüyordu.

Yine birgün Rasûlüllah'ı gördüm. Kureyşliler Peygamber'i yakalamıştı. Biri ona sataşıyor, kin kusuyordu. Bir diğeri Hz. Peygamber'i tartaklıyor ve, "Sen misin ilahları bir tek ilah yapan?" diyordu. Andolsun bizden hiçbir kimse Peygamber'e bu durumda yaklaşmadı, ancak Ebu Bekir fır-

47 A.g.e., 1/424-425.

*layıp kimine vuruyor, kimiyle cedelleşiyor, kimini itiyordu ve, **"Rabb'im Allah'tır, diyen bir kişiyi öldürecek misiniz, azab olasıcalar?"** diyordu.*

(Hz. Ali'nin hatırlattığı bu olayı Amr b. As (r.a.) şöyle anlatır: "Birgün Hz. Peygamber Makam-ı İbrahim'de namaz kılarken, müşrikler onu öldürmeyi kararlaştırdılar. Bunun üzerine Ukbe b. Ebî Muayt, Hz. Peygamber'in yanına gidip Hz. Peygamber'in abasını boynuna dolayarak bütün gücüyle sıktı. Hz. Peygamber dizleri üzerine düştü. Halk, "öldü" diye bağırıştı. Ebu Bekir koşarak geldi. Hz. Peygamber'in kollarından tutarak, onu yerden kaldırdı ve, ***"Rabb'im Allah'tır, dediği için bir kişiyi öldürecek misiniz?"*** dedi. Bunun üzerine Kureyş Hz. Peygamber'den uzaklaştı. Peygamber **namaz**a durdu, namazını bitirdikten sonra Kâbe'nin gölgesinde oturmakta olan Kureyşlilerin yanına giderek:

-'Ey Kureyş cemaati, Muhammed'in canı elinde olan Allah'a yemin ederim ki, ben size bu yolda kesilmek üzere gönderildim' dedi ve eliyle boğazını gösterdi. Ebu Cehil, Hz. Peygamber'e: -'Sen cahil değildin' dedi. Hz. Peygamber (s.) de: *-'Ben şimdi de cahil değilim, fakat sen cahillerdensin'* dedi."

Aynı olayı Hz. Ebu Bekir (r.a.)'ın kızı Esma (r.anhâ) ise şöyle anlatıyor:

-"Müşrikler mecliste oturmuşlardı. Hz. Peygamber'i ve ilahları hakkında söylediklerini müzakere ediyorlardı. Onlar bu durumdayken Hz. Peygamber (s.) çıkageldi. Hepsi birden Hz. Peygamber (s.)'e hücum ettiler ve imdat sesleri babama kadar ulaştı. Birisi '-Ey Ebû Bekir! Arkadaşına yetiş!' diye bağırdı. Babam bizim yanımızdan çıktı -ki o zaman başında dört tane saç örgüsü vardı- ve gidip onlara:

*-'Azap olasıcalar. **Siz, Rabbim Allah'tır, diyen ve size Rabbinizden mucizeler getiren bir kişiyi öldürecek misi-***

niz?' dedi. Onlar o zaman Hz. Peygamber (s.)'i terk ederek babama yöneldiler. Babam eve döndüğünde o örgülerinden hangisine el atsa elinde kalıyordu. Bunun üzerine:

-'Ey celâl ve ikram sahibi! Sen ortaktan münezzehsin!' deyip duruyordu.")

Sonra Hz. Ali abasını çıkardı; mübarek sakalları ıslanıncaya kadar ağladı ve:

-'Size Allah ile yemin verdiriyorum, Firavun'un ailesinden olan mümin mi hayırlıdır yoksa Ebu Bekir mi?' dedi. Halk sustu. Hz. Ali (r.a.) şöyle dedi:

-'Allah'a yemin ederim ki, ***Ebu Bekir'in bir saatlik ömrü Firavun ailesinden olan müminin yeryüzü dolusu iyiliklerinden daha hayırlıdır.*** *Çünkü o* ***imanını gizliyor,*** *Ebu Bekir ise açıkça* ***mümin olduğunu ilân ediyordu.***"[48]

Bu ibretlik olay gösteriyor ki; Hz. Ali (r.a.) Hz. Ebu Bekir (r.a.)'ı kendi nefsinden üstün tutuyordu.

Meselenin daha iyi anlaşılması için, Hz. Ebu Bekir (r.a.)'ın tekrarladığı ayeti burada zikredelim:

"Firavun demişti ki: 'Bırakın beni Musa'yı öldüreyim de o Rabbine yalvarsın. Çünkü ***sizin dininizi değiştirmesinden*** *veya yeryüzünde fesad çıkarmasından korkuyorum.' Musa dedi ki: 'Gerçekten ben, hesap gününe iman etmeyen her mütekebbirden, benim de Rabbim, sizin de Rabbinize sığınırım.' Firavun ailesinden olup da, inandığını gizleyen bir adam dedi ki:* ***'Rabb'im Allah'tır, diyen bir adamı mı öldüreceksiniz? Oysa o size Rabbinizden apaçık delillerle gelmiştir.'...***" (Mümin/26-28)

Hz. Musa (a.s.) ve Hz. Muhammed (s.)'den bugüne, ***"Rabbimiz Allah'tır"*** çağrısının, egemenler tarafından mevcut "din"i yani hayat tarzını değiştirmeye yönelik bir hareket olarak algılandığı, bunun da öldürülüp yok edil-

48 A.*g.e.*, 1/261-262

meyi, sürgün edilmeyi gerektirecek bir suç gibi görüldüğü apaçık ortada. Bu ayet-i kerime ve benzerleri (Hac 22/40; Âl-i İmran 3/195...) elbette başka bir çalışmanın konusu edinilebilir.

Hz. Ali (r.a.): *"Ebu Bekir Dört Hasleti Benden Önce Elde Etmiştir"*

Bir kişi Hz. Ali'ye: "Ey Mü'minlerin Emîri! Muhacir ve Ensar'a ne oluyor ki Ebu Bekir'i senden daha üstün tutuyorlar? Halbuki sen fazilet bakımından ondan daha ileridesin. Çünkü ondan daha önce müslüman oldun ve İslâm'daki geçmişin ondan daha eskidir." deyince; Hz. Ali (r.a.) ona:

-"Zannediyorum sen Kureyş'in Âize kabilesindensin" dedi. "Evet" cevabını alınca da şöyle konuştu:

-"Eğer mü'minler Allah'a sığınmış olmasalardı seni şimdi öldürürdüm. Bununla birlikte eğer yaşayacak olursam ben sana yapacağı biliyorum. Azap olunasıca! Şunu bil ki, **Ebu Bekir şu dört hasleti benden önce elde etmiştir: O benden önce iman etmiş ve yine benden önce imam olmuştur. Hz. Peygamber'le mağarada bulunmuş ve benden daha önce hicret etmiştir. Müslümanlığını da daha önce ilan ve izhâr etmiştir.** Azap olunasıca! Sen bilmiyormusun ki Allahu Teâlâ bütün insanları yererken Ebu Bekir'i methetmiş ve şöyle buyurmuştur (Tevbe 9/40):

"O'na yardım etmezseniz, bilin ki kâfirler O'nu Mekke'den çıkardıklarında mağarada bulunan iki kişiden biri olarak Allah O'na yardım etmişti. Arkadaşına: 'Üzülme, Allah bizimle beraberdir' diyordu. Allah O'na güven vermiş ve O'nu görmediğiniz askerlerle desteklemişti. Kafirlerin sözünü alçaltmıştı..."[49]

49 A.g.e., 3/15-16.

Abdurrahman b. Avf (r.a.):
"Mus'ab da Hamza da Benden Hayırlı İdi"

Ashab-ı kiram içinde, kardeşlerini kendi nefislerine tercih edip onları kendilerinden üstün görenlerin sayısı çoktur. Onlardan biri de Abdurrahman b. Avf'dır (r.a.). İlk İslâm'a giren sekiz kişiden biridir. Hz. Ebu Bekir'in delâleti ile Müslüman olmuştur. Habeşistan'a ve Medine'ye olmak üzere iki hicret yapmıştır. Bedir ve ondan sonraki bütün savaşlarda bulunmuştur. Uhud savaşında vücudunun çeşitli yerlerinden yirmi bir yara almıştır. Hz. Ömer'in halife seçmek için tayin ettiği altı kişilik Şûra ehlinden biri de odur. Malının çoğunu ticaret yolu ile kazanmış olan Abdurrahman, cömertliği ile ünlüdür. Malının büyük bir kısmını, Hz. Peygamber (s.) zamanında Allah yolunda harcamıştır…

Abdurrahman vefatı sırasında çok ağlamıştı. Bunun sebebi sorulduğunda da şu cevabı vermişti:

-Mus'ab b. Umeyr benden hayırlı idi. *Çünkü o, Rasûlüllah (s.) zamanında vefat etti de, kendisine kefen olacak bir şeyi yoktu.* ***Hz. Hamza da benden hayırlı idi.*** *Onun için de bir kefen bulamamıştık.* ***Ben, dünyadaki hayatında iyilikleri kendisine verilen bir kimse olmamdan korkuyorum;*** *ve korkuyorum ki, malımın çokluğundan arkadaşlarıma gerekeni yapamadım.*

Nevfel b. İyas şöyle anlattı: Birgün Abdurrahman b. Avf ile beraber bulunuyorduk. Biz içinde ekmek ve et bulunan bir tabağı birlikte yiyelim, diye ortaya koyduk. Abdurrahman bunu görünce ağlamaya başladı. Niçin ağladığını sorduk. Bize şu cevabı verdi:

-Hazreti Peygamber vefat etti de ne kendisi ne de ehli, arpa ekmeğinden doymamıştı. Görüyorum ki, biz hakkımızda hayırlı olanı geriye bıraktık.[50]

50 A. Fikri Yavuz, *İmam Buhari'nin Derlediği Ahlak Hadisleri (Edebü'l-Müf-*

Ashabın önde gelenlerinden Abdurrahman b. Avf (r.a.)'ın, Hz. Mus'ab ve Hz. Hamza (r.anhüma) gibi kardeşlerini kendi nefsinden üstün görmesinin gerekçesi son derece önemlidir: Vefat ettiklerinde, üzerlerine kefen olacak bir şeyleri yoktu!.. Kendisi, helal yollardan kazandığı servetinin çoğunu Allah yolunda harcamış olmasına rağmen, sahip olduklarının ve geride bıraktıklarının hesabını verememe endişesi taşıyor:

'***Dünyadaki hayatında iyilikleri kendisine verilen bir kimse olmamdan korkuyorum'*** ifadesi, Hz. Ömer (r.a.) başta olmak üzere, ashabın birçoğunu, ahirette bu nimetlerin ve güzelliklerin hesabını verememe korkusuna sevk etmiştir. Onları bu düşünceye sevk eden ayet-i celile ise şudur:

"İnkâr edenler ateşe arz edilecekleri gün onlara: ***'Siz dünya hayatınızda bütün iyi/güzel şeylerinizi harcadınız, onların zevkini sürdünüz, artık bugün yeryüzünde haksız yere büyüklük taslamanız ve yoldan çıkmış olmanızdan dolayı aşağılayıcı bir azabla cezalandırılacaksınız.'*** *(denir)."* (Ahkâf 46/20)

Hz. Ömer (r.a.), bu ayetten çok korkar ve, **"Âhirette bu ayete muhatap olmayasınız"** derdi.[51]

Onlar, Cehennem de inkârcılara hitaben söylenecek olan sözden kendilerine bir hayat düsturu çıkararak, dünyada sahip oldukları güzellikleri, nimetleri ("*tayyibât*") diledikleri gibi harcamaktan çekindiler de sade hatta kıt kanaat bir hayat yaşadılar. Bu konuda biraz ölçüyü kaçırdıklarını düşünenler ise, işte böyle hüngür hüngür ağladılar. Peki, biz sahip olduğumuz nimetlerin hesabını nasıl verebileceğimizi hiç düşünüyor muyuz?

---

red), 1/64-65.

51 C.Kasımi, ***Tefsir İlminin Temel Meseleleri***, s.71.

Rabîatü'l-Eslemî: *"Saçını-Sakalını İslâm Yolunda Ağartan Ebu Bekir'i Nasıl Üzerim!"*

Rabîatü'l-Eslemî (r.a.) ile Hz. Ebû Bekir (r.a.) arasında geçen bir olay var ki, nice ibretler içerir.

Rabîa'nın ağzından, kendisi ile Ebû Bekir arasında geçen bir tartışmayı dinleyelim:

"...Hz. Peygamber bana ve Ebubekir'e birer tarla verdiler. Bu iki tarla yan yana olup içinde de bazı hurma ağaçları vardı. Bir ara dünya sevgisi baskın çıkarak bu ağaçlardan biri hakkında ihtilafa düştük. Ben:

- "Bu benim tarlamın sınırındadır" dedim. Ebubekir de:

- "Hayır, benim tarlamın sınırındadır" diye itiraz etti.

Bu olay üzerine aramızda atıştık ve bu sırada Ebû Bekir (r.a.) bana hoşuma gitmeyen bir söz söyledi. Sonra pişman olarak:

- "Ey Rabîa! Bu söylediğim sözü sen de bana söyle ki kısas olsun" dedi.

Ben de bunu yapamayacağımı söyledim. O zaman Ebû Bekir (r.a.):

- "Ya söylersin ya da gidip seni Hz. Peygamber'e şikayet ederim." dedi.

Fakat ben yine bu sözleri iade etmeyeceğimi söyledim. Bunun üzerine Ebû Bekir beni şikayet etmek için Hz. Peygamber'e gitti. Ben de onu takip ettim. Bu sırada bizim atışmamızı ve konuşmalarımızı duymuş olan bazı yakınlarım arkamdan gelerek:

-"Allah Ebû Bekir'den razı olsun! Ne hakla seni Hz. Peygamber'e şikayet edecektir. Çünkü sana; hoşuna gitmeyen sözler söyleyen kendisidir." dediler. Ben de şunları söyledim:

-"Siz bu zâtın kim olduğunu biliyor musunuz? Bu, Ebû Bekir Sıddîk'tır. Mağarada ikinin ikincisi, Hz. Peygamber'in arkadaşıdır. Kendisi saçını ve sakalını İslâm ve ona hizmet yolunda ağartmıştır. Sakın benimle birlikte gelmeye kalkışmayın. Çünkü o dönüp arkasına baktığında sizin bana yardımcı olduğunuzu görürse öfkelenir. Onu öfkelendirdiğimizi gördüğünde Hz. Peygamber de bize öfkelenir. Böylece bu ikisinin öfkesi için Allah da öfkelenir; sonuçta Rabîa helak olur."

Bu sözlerim üzerine yakınlarım; *"O halde ne yapmamızı tavsiye edersin?"* dediler. Ben de; *"Dönün, gidin!"* dedim…

Ebû Bekir (r.a.), Hz. Peygamber (s.)'e giderek aramızda geçenleri anlattı. Oraya vardığımda Hz. Peygamber (s.) başını kaldırıp bana baktı ve:

-"Ey Rabîa! Seninle Ebubekir'e ne oluyor? Niçin ihtilafa düştünüz?" diye sordular.

-"Ey Allah 'ın Rasülü! Şöyle şöyle oldu. Tartışma esnasında Ebu Bekir bana hoşuma gitmeyen bir söz söyledi ve sonra da "Ey Rabîa! Bu söylediğim sözü sen de bana söyle ki kısas olsun" dedi. Bense bunu kabul etmedim. İşte olay bundan ibarettir." dedim.

Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.):

-"Bu sözleri iade etme! Fakat, 'Ey Ebubekir! Allah seni bağışlasın!' de!" buyurdular.

Hz. Peygamber'in huzurundan birlikte çıktık; Ebû Bekir Sıddîk ağlıyordu…"[52]

***

Bilindiği gibi, Ebu Bekir (r.a.) Rasûlüllah (s.)'le birlikte Mekke'den Medine'ye hicret ederken Sevr mağarasına sı-

52 A.g.e., 3/226-228.

ğınmışlardı. Müşrikler de onları takip ederek mağaranın kapısına kadar gelmişler ama onları bulamamışlardı. Tevbe suresinin 40. ayeti bunu hatırlatır:

"O'na yardım etmezseniz, bilin ki kâfirler O'nu Mekke'den çıkardıklarında mağarada bulunan iki kişiden biri olarak Allah O'na yardım etmişti. Arkadaşına: 'Üzülme, Allah bizimle beraberdir' diyordu. Allah O'na güven/sekinet vermiş ve O'nu görmediğiniz askerlerle desteklemişti..."

İşte Rabîa'nın Hz. Ebu Bekir'den ***"Sâniye'sneyn: ikinin ikincisi"*** diye söz etmesi bundandı.

Hz. Rabîa (r.a.)'nın Hz. Ebû Bekir (r.a.)'ı üzmemek için gösterdiği gayret ne kadar anlamlıdır!

Bugün çeşitli sebeplerle kendi aralarında sorunlar ve anlaşmazlıklar yaşayan, farklı fırka ve anlayışlara ayrılarak zaman zaman birbirleri ile talihsiz kavgalara giren müminler, kendi aralarındaki insani problemleri Rabîa'yı örnek alarak çözmeye çalışsalar, aralarında kin ve nefretten eser kalır mı?

Müminler arasında kardeşlik bilincini diri tutacak bir duayı; Rabbimizin Kur'ân'da bize öğrettiği bir güzel duâyı dillerimizden hiç düşürmeyeceğimiz bir zamanda yaşıyoruz. Muhammed Esed çevirisi ile:

"Ey Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla ve imana ermiş olan[lardan hiçbiri]ne karşı kalplerimizde yersiz ve uygunsuz düşünce veya duygulara yer bırakma. Ey Rabbimiz! Sen Şefkat Sahibisin, Rahmet Kaynağısın!" (Haşr 59/10)

5. Kur'ân'la Merhametli ve Adil Oldular

Hz. Ömer (r.a.), Ömrünü Kilisede Tüketen Bir Rahip İçin Ağlıyor!

Müslümanların ikinci halifesi olan Hz. Ömer (r.a.)'ın hilafet yıllarında, Suriye ve Filistin bölgesi ile birlikte Kudüs ve Şam gibi kadim şehirler de fethedilmişti. Bölgedeki Hıristiyan, Yahudi vb. ahali huzur içinde yaşamaya devam ettikleri gibi, kilise ve havralarında rahatça ibadetlerini sürdürebilmekteydi.

Fetihten bir süre sonra Hz. Ömer (r.a.) bölgeyi ziyaret etti. Bu ziyaret esnasında Hz. Ömer (r.a.)'ın başından geçen aşağıdaki olay, birçok bakımdan dersler alınacak bir ibret vesikası niteliğindedir.

Hz. Ömer (r.a.) bölgedeki bir kilisenin yanından geçerken duraklar ve o kilisenin rahibi ile görüşmek ister. Kilisenin rahibine: "Müminlerin Emiri sizinle görüşmek

istiyor!" diye haber verilir. Rahip hürmetle Halife'nin huzuruna gelir. Hz. Ömer (r.a.), karşısında hastalanmış, beti benzi kaçmış, yorgun ve adeta dünyayı terk etmiş bir yaşlı zât bulur. Onun bu halini görünce de ağlamaya başlar…

Görüşmeden sonra, orada bulunanlardan biri, Hz. Ömer (r.a.)'a niçin ağladığını merak ederek sorar:

-"Ey Müminlerin Emiri! Onun bir Hıristiyan olduğunu bildiğiniz halde niçin ağladınız?"

Hz. Ömer (r.a.), soruyu soran kişiye şu cevabı verir:

-"Bunu biliyorum. Fakat ona acıdım ve Cenabı Hakk'ın ayetlerini *(Ğâşiye 3-4)* ***hatırladım. Onun yorgunluğuna, bitkinliğine rağmen ateşe girecek oluşuna acıdım."***[53]

Hz. Ömer (r.a.)'ın o yaşlı rahibin perişan halini görünce hatırladığı ayetler şunlar:

"Çalışmış, fakat boşuna yorulmuştur."

"Son derece sıcak bir ateşe girecektir." (Ğâşiye 88/3-4)

Bir zamanlar, cahiliye döneminde kendi kız çocuğunu gözünü kırpmadan diri diri toprağa gömebilecek kadar katı kalpli ve acımasız olan Ömer (r.a.)'ın, İslâm'la şereflenip Kur'ân'la kalbini yumuşattıktan sonra, yaşlı bir rahibin, batıl inancı uğruna bir ömür tüketip de sonunda Cehennem'e girecek olmasına acıyıp ağlaması; hem O'nun hayatında gerçekleşen muazzam değişimi görmemiz açısından hem de örnek bir Müslüman'ın merhametinin sınırlarını keşfetmemize imkan vermesi bakımından son derece önemli ve anlamlıdır.

İnsan, bu tür örnekleri okudukça, "nereden nereye!" demekten kendini alamıyor!..

Hz. Ömer (r.a.), ömrü batıl bir inanca hizmet peşinde geçmiş bir piri fâninin Cehennem'e girmesine üzülüp

53 Kandehlevi, ***a.g.e.***, 1/49.

ağlıyor. "Keşke hidayete erse de Cehennem'e girmekten kurtulsa!" diye düşünüyor. Elbette Hz. Ömer (r.a.), onu apaçık bir şirk olan Teslis inancından vazgeçerek Tevhid dini olan İslâm'a inanmaya davet etmiş olmalıdır. Kuvvetle muhtemeldir ki ona; ***"De ki: Ey kitap ehli! Sizinle bizim aramızda ortak olan bir söze geliniz. Allah'tan başkasına kulluk etmeyelim, O'na hiçbir şeyi eş tutmayalım ve Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi ilâhlaştırmasın."*** (Âl-i İmran 3/64) ayetini de okumuştur. Bu konuda bir bilgiye sahip değiliz. Ama bildiğimiz bir şey var ki; Hz. Ömer (r.a.) dahil tüm ashab-ı kirâm, insanları kula kulluktan, başka nesnelere ve varlıklara kulluktan kurtarıp ***"yalnızca Allah'a kul olmalarını"*** sağlayarak Cehenneme girmelerine engel olmaya çalıştılar. Kuşku yok ki, insanları Cehennem'e sürüklenmekten kurtarma çabasında olan insan, öncelikle **merhamet**i kuşanmış insan olmalıdır.

Hz. Ömer (r.a.)'ı ağlatan, işte bu merhamet duygusudur. Bu merhamet hissi ve insanları Cehennem'den kurtarma arzusu olmasa, Ömer (r.a.)'ın Suriye'de, Irak'ta, İran'da ne işi olabilirdi?

İşte, Ömer (r.a.)'ı, "**Adalet Sahibi Ömer**" yapan, "**Müminlerin Emiri**" yapan bu hasletlerdi.

Onlar, Rasûlüllah (s.)'in rahle-i tedrisinden geçmişler, gönüllerini Kur'ân'la yoğurmuşlardı.

Ve onlar, kendilerini taşlayıp şehid eden şehir (muhtemelen Antakya) halkına acıyarak; ***"keşke kavmim bilseydi"*** diyen Yasin Ehli'ni (**Habîbü'n-Neccâr**) kendilerine örnek almışlardı (Yasin 36/26-27):

"(Kavmi onu öldürdüğünde kendisine): "Cennete gir!" denildi. O da, "Keşke kavmim, Rabbimin beni bağışladığını ve beni ikram edilenlerden kıldığını bilseydi!" dedi."

Bugün bizler de Yasin Ehli'ni ve Hz. Ömer'i örnek alarak, insanlara merhametle yaklaşmalı, şu "merhametsiz" çağda **merhameti kuşanmalıyız.** Asıl gayesi Allah'ın rızasını kazanmak olan biz müminler, insanları Cehennem'e göndermek için değil, Cehennem'den kurtarmak için çabalamalı ve Allah'ın rahmetinin geniş, af ve bağışlamasının da çok olduğunu unutmamalıyız.

"Benden Daha İyi Köle Kimmiş?"

Hiç kuşku yok ki, Hz. Ömer (r.a.)'ın o örnek merhamet duygusunu inşa eden ve besleyen bir hayat tarzı vardı. Bu oldukça sade ve mütevazı bir hayat tarzı idi. Çağının iki büyük imparatorluğu olan Bizans ve İran devletlerine karşı büyük ordular sevk edip iki süper gücü de yenilgiye uğratan kudretli bir devletin başkanı olan Halife Ömer (r.a.), buna rağmen yamalı elbiseler giyer, eskimiş sarık takar ve yırtık ayakkabılarla hayatını sürdürürdü. O, bazen dul bir kadına su taşırken görülür, bazen de günün yorgunluğunu üzerinden atmak için Mescid'in çıplak zemini üzerinde uyuyakalırdı. Medine'den Mekke'ye ve başka beldelere çok sayıda yolculuk yapmış olan Hz. Ömer (r.a.), hiçbir zaman yanına çadır almaz ve yolda, bir çarşafı dalların üzerine gererek basit bir şekilde dinlenmeyi tercih ederdi.

Birgün, Ahnef b. Kays (r.a.), yanında Arapların ileri gelenlerinden bazı kimselerle birlikte Hz. Ömer (r.a.)'ı ziyarete gitmiş; onu, elbisesinin eteklerini beline sıkıştırmış olduğu halde koşar bir vaziyette bulmuştu. Ömer (r.a.), Ahnef'i gördüğünde ona dedi ki:

-Gel de kovalamaya katıl. Devlete ait bir deve kaçtı. Bunda kaç kişinin hakkı olduğunu biliyorsun.

Bu esnada biri ona neden kendini bu kadar üzdüğünü ve deveyi yakalamak için bir köleyi görevlendirmediğini söyleyince o; ***"Benden daha iyi köle kimmiş?"*** diyerek karşılık verdi.[54]

"Allahım! Ben Sert Biriyim; Beni Yumuşat!"

Hz. Ömer (r.a.) halife seçilince minberden bir konuşma yaptı. Allah'a hamd ve senadan sonra:

"Ey insanlar! Biliyorum ki siz benden şiddet ve katılık görüyorsunuz. Çünkü ben Hz. Peygamber'le beraberken onun kölesi ve hizmetkârıydım. O da Allah'ın buyurduğu gibiydi: ***"Müminler için rauf ve rahimdir."*** *(Tevbe 9/128) Ben Rasûlüllah'ın elinde, kınından çekilmiş kılıç gibiydim. Ancak beni kına koyduktan veya herhangi bir işi "yapma" dedikten sonra dururdum. Aksi takdirde peygamberin yumuşaklığından ötürü ben halkın üstüne giderdim. Böylece Hz. Peygamber'le beraber vefat edinceye kadar devam ettim. Vefat ederken benden razıydı. Ve bundan ötürü de Allah'a çokça hamd u senalar ediyorum ve bundan dolayı mesudum. Sonra aynı yerde Ebu Bekir ile beraberdim. O da Rasûlüllah'ın halifesiydi. Onun keremini, şeref ve yumuşaklığı hakkındaki durumunu biliyorsunuz. Ben onun hizmetkârıydım. Ve onun elinde kılıç gibiydim. Benim şiddetim onun yumuşaklığına karışırdı. Ancak o önüme geçtiğinde dururdum. Aksi takdirde yürürdüm. Ben bu duruma devam ettim. Ta ki Ebu Bekir benden razı olduğu halde vefat edinceye kadar. Bundan ötürü de Allah'a çokça hamd ederim ve ben bu durumumla da mesudum. Sonra*

54 Şamil İslâm Ansiklopedisi, "Hz. Ömer" (Şibli, el-Faruk, I/385'den naklen).

bugün vazife bana verilmiştir. Ben biliyorum, sizden birisi: 'Başkası işin başında iken, Ömer bize katı davranırdı. İşte şimdi işin başına geldikten sonra hali ne olacaktır?' der. Biliniz ki, herhangi bir suçlunun bağışlanması için benden ricada bulunmayacaksınız. Çünkü siz beni tanıyorsunuz ve beni denediniz. Hz. Peygamber'in sünnetini de biliyorsunuz. Rasûlüllah'tan sorulmasını istediğim her şeyi sordum ve bu hususta hiç pişman değilim. Biliniz ki, zalim hakkında, halife seçildikten sonra, benim bildiğiniz katılığım kat be kat artmıştır. Saldırgan hakkında da böyledir, Müslümanların hakkını, zayıfın hakkını kuvvetlilerinden almak hususunda da böyledir. Fakat iffetli, namuslu ve Allah'ın hükümlerine boyun eğen kimselere de yüzümü yere koyarım. Benimle, herhangi birinizin arasında bir ihtilaf olursa, onunla istediği kimseye gitmekten zerre kadar çekinmeyeceğim. Bunun denemesini yapabilirsiniz. Ey Allah'ın kulları! Allah'tan sakının! Beni kötülük yapmaya mecbur etmeyin ve bana, iyiliği emretmek ve kötülükten nehyetmek suretiyle yardımcı olun."

Aynı hutbede Hz. Ömer şöyle dua etti: ***"Allahım! Ben sert, şiddetli biriyim; beni yumuşat. Zayıf biriyim; beni güçlü kıl. Cimriyim; beni cömert eyle."***[55]

***

Hz. Ömer halife olduktan sonra gündüz işlerinin yoğun olduğundan nafile namazlarını gece kılar, ev halkını sabah namazına ***"ve namazı ailene emret"*** (Tâhâ 20/132) mealindeki ayeti okuyarak kaldırırdı.

Görüldüğü gibi; Hz. Ömer (r.a.) canından çok sevdiği Peygamberini (s.) örnek alarak "bir köle gibi" yaşamayı tercih etti. Onu böylesine **merhametli**, **hamiyetli**, **adalet-**

55 E.N. İsfehani-İbnü'l-Cevzi, ***Allah Dostları***, 1/159.

li kılan işte bu hayat tarzı idi. O, görkemli saraylarda, bir eli yağda bir eli balda bir hayat sürse idi bu güzel hasletleri kuşanabilir miydi?

Hiç şüphe yok ki, Hz. Ömer ve sahabe-i kiramın merhamet ve adaletini besleyen Kur'ân-ı Kerim'di:

"Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutun; kendiniz, ana-babanız ve akrabanız aleyhine bile olsa, Allah için şahitlik eden kimseler olun. (Haklarında şahitlik ettikleriniz) ister zengin isterse fakir olsunlar. Allah onlara daha yakındır. Hevaya uyup da adaletten ayrılmayınız. Eğer dilinizi eğip büker, yahut (hakkı söylemekten) kaçınırsanız, bilin ki Allah yaptıklarınızdan haberdardır."
(Nisa 4/135)

Onlar, Kur'ân'ın bu muhteşem adalet ilkesini titizlikte uygulamışlar, bu konuda da Peygamberimiz (s.)'i kendilerine model alarak, O'nun zirve adalet uygulamalarını sıkı sıkıya takip ve taklit etmişlerdir.

"Kızım Fatıma da Olsa…"

Adalet ilkesinin en zirve modeli hiç şüphesiz Allah Rasûlü (s.) idi. Sahih hadis kitaplarında yer alan şu rivayet, çağlar ötesinden günümüzü ve yarınlarımızı aydınlatacak muhteşem bir örnekliği yansıtır:

Hz. Âişe'nin naklettiğine göre Beni Mahzum kabilesinden bir kadın hırsızlık yapmıştı. Bu soylu kadının bağışlanmasını isteyenler, Hz. Peygamber nezdinde müstesna bir yeri olan Üsame b. Zeyd'i Rasûlüllah (s.)'in huzuruna gönderdiler. Usame'nin af ricası üzerine, Peygamberimiz (s.):

-"Allah'ın koyduğu kanunlardan birini uygulamaktan imtina etmemi mi istiyorsun?"dedi ve halka şu ölümsüz konuşmayı yaptı:

"Sizden önceki milletlerin helakine sebep olan şu oldu: Onlar, şerefli ve soylu biri hırsızlık (haksızlık) ederse onu bağışlarlar: fakat zayıf biri hırsızlık ederse onu da cezalandırırlardı. Allah, yemin ederim ki, kızım Fatıma hırsızlık yapmış olsa, tereddüt göstermeden onun dahi elini keserim!"[56]

Merhamet ve Adaletin Yansımaları: İhsan, İkram, İnfak, İnsaf…

Merhamet ve adalet hasleti, beraberinde diğer güzellikleri de getirir: İhsan ve ikramda bulunmak, infak etmek, insaf ve iyilikle muamele etmek, güzel davranmak… Bunlar Kur'ân ve sünnetin övdüğü, tavsiye buyurduğu ahlâkî erdemlerdir. İnfak ve güzel davranış konusunda Rabbimiz şöyle buyurur:

"Güzel bir söz söylemek ve affetmek, ardından eziyet gelen sadakadan daha hayırlıdır." (Bakara 2/263)

"Mallarını Allah yolunda iyilik için sarf edip, sonra verdiklerinin ardından başa kakmayan ve eziyet etmeyenlerin mükâfatları Allah katındadır. Onlara korku yoktur; onlar üzülmeyecekler de." (Bakara 2/262)

Sevdiğiniz şeyi infak etmedikçe birre (gerçek hayra) ulaşamazsınız..." (Âl-i İmran 3/92)

"Ey iman edenler, kazandıklarınızın en temiz ve en güzellerinden infak ediniz." (Bakara, 2/267)

"Dudak büküp göz yummadan alamayacağınız pek adi şeyleri vermeye kalkmayınız." (Bakara 2/267)

Hz. Peygamber (s.) şöyle buyurur:

"Her müslüman üzerine, sadaka vermek (hayır yapmak) vaciptir, vazifedir."

Yanındakiler sordular:

56 Buhari, Fadâilu Ashab 18; Magâzî 53; Hudûd 11, 12...

-"Ya Rasûlallah, ya elinde imkânı yoksa?"

-"Kendi gücüyle kazansın; böylece hem kendisine faydalı olur hem de hayır yapar", buyurdu.

-"Ya kazanç yolu bulamazsa?" diye sorduklarında da şöyle dedi:

-"Zor durumda olana, mazluma destek olsun."

-"Ya buna da imkân bulamazsa?" denilince şu cevabı verdi:

-"O zaman (gücünün yettiği başka) iyilikler yapsın ve kötülükten uzak dursun. İşte müslüman için bu da sadakadır."[57]

Bazı fakir sahabîlere maddî imkân sağlayacak durumda olmadığı zamanlarda, yardım edemeyeceği üzüntüsü ile onları görmemeyi tercih eden Hz. Peygamber'e Rabbimiz şöyle buyurmuştu:

"Eğer, Rabbinden umduğun bir imkânı beklemek durumunda olduğun için onlara bakamıyorsan, hiç olmazsa kendilerine rahatlatıcı bir söz söyle." (İsrâ 17/28)

***

Böylece, Kur'ân'la Rasûlü'nü ve O'nun üzerinden müminleri eğiten Rabbimiz, insanlara ve özellikle fakirlere her zaman değer vermeyi, güzel davranmayı ve yardımcı olmayı öğretti. Onlar, sıkıntılı ve zor şartlara ve kıt imkanlara rağmen, iyilikte, ihsanda, ikramda, infakta, insafta, merhamette birbirleriyle yarıştılar. Merhamet ve adalet timsali Hz. Ömer (r.a.) başta olmak üzere sade bir hayat yaşadılar. Bizler de ancak onların izini sürerek bu çağa merhamet ve adaleti taşıyabiliriz.

57 Buhari, Zekât 30, Edeb 33.

6. Kur'ân'ın Talimatıyla İnfak Ettiler

Hz. Ali (r.a.) ve Hz. Fatıma (r.anhâ), Kendileri Aç Kalıp Fakirleri Doyurdular

Allah Rasûlü (s.), fakir ve yoksulları doyurma konusunda Kur'ân'ın talimatlarını harfi harfine uyguluyor ve bunu en yakınlarına da öğretiyordu. Bu konuda en hassas olanların başında da kızı Hz. Fatıma (r.anhâ) ve yanında büyüttüğü ve sonra can pâresi kızı ile evlendirdiği Hz. Ali (r.a.) geliyordu…

Peygamberimiz'e akrabalarından ilk biat eden o olmuş; bu sebeple Rasûlüllah (s.)'in, ***"Kardeşimsin ve vezirimsin"*** iltifatına mazhar olmuştu. Hz. Peygamber (s.) hicret etmeden önce elinde bulunan emanetleri, sahiplerine verilmek üzere Ali'ye bırakmış ve o gece Hz. Ali (r.a.), Rasûlüllah (s.)'in yatağında yatmıştı. Buradaki sonraki savaşlardaki büyük kahramanlığı sebebiyle ona ***"Allah'ın Arslanı"*** lâkabı verilmişti. Bedir savaşından sonra Hz. Peygamber'in

kızı Hz. Fâtıma ile evlenmiş, nikâhını Hz. Peygamber kıymıştı. Tebük seferine çıkarken Hz. Ali (r.a.)'ı ehl-i beytin muhafazası için Medine'de bırakan Rasûlüllah (s.), bu sefere katılamadığı için üzülünce, ona şöyle seslenmişti:

"Musa'ya göre Harun ne ise, sen bana karşı o olmak istemez misin?"

Yine o, Rasûlüllah'ın tabiri ile ***"ilim beldesinin kapısı"*** yani ümmetin en bilgini idi…

Medine'de müslümanların durumu düzelince, Hz. Ali (r.a.) ve eşi Hz. Fatıma (r.anhâ) bir hizmetçi almaya karar verip, durumu Rasûlüllah'a arz ettiler. Rasûlüllah (s.) onlara şöyle buyurdu:

*"Ben size hizmetçiden daha hayırlısını haber vereyim. Yatarken otuz üç kere '**Allahü ekber**', otuz üç kere '**Elhamdülillah**', otuz üç kere de '**Sübhanallah**' deyin."*

Yiyecek çok az yemekleri olan Hz. Ali (r.a.) ile eşi Hz. Fatıma (r.anhâ) oruçlu oldukları birgünün akşamı iftar için hazırladıkları bir miktar yiyeceği sofraya koymuşken, kapılarına bir dilenci geldi, onlar da yemeği dilenciye verdiler ve oruçlarını su ile açtılar. Ertesi gün yine gelen bir yetime, üçüncü gün ise gelen bir esire yemeklerini verdiler. Bu olay üzerine şu ayet-i kerime (İnsan 76/5-11) indi:

*"Şüphesiz en iyiler mizacı kâfur olan bir tastan içerler. Allah'ın kullarının taşıra taşıra içeceği bir kaynak. Adağı yerine getirirler ve şerri yaygın olan bir günden korkarlar. İçleri çektiği hâlde yiyeceği miskine, yetime ve esire yedirirler. **'Biz sizi ancak Allah'ın rızası için doyuruyoruz, sizden bir karşılık ve teşekkür beklemiyoruz. Doğrusu biz, oldukça asık suratlı zorlu bir günden dolayı Rabbimizden korkuyoruz'** derler. Allah da bu günün şerrinden onları korur. Onlara parlaklık ve sevinç verir."*

Bir gün, Hz. Ali (r.a.)'ın elinde dört dirhemi kalmıştı… Birini açıktan, birini gizliden, birini gündüz, birini de gece

infak etti. Rivayet edilir ki, bu olay üzerine, onun hakkında şu ayet-i kerime indi:

"Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık olarak infak edenler. Onlar için Rabbleri katında karşılıkları vardır ve üzülecek de değillerdir." (Bakara 2/274)

Hz. Ali (r.a.) ve Hz. Fâtıma (r.anhâ), kendi canları çektiği halde ellerindeki yiyecekleri fakire, miskine, yetime ve esire yedirmekten haz alırlardı... Cömertlikte ve salih amellerde birbirleri ile yarışırlardı…

Kur'ân-ı Kerîm'de Ahzâb sûresinde yer alan aşağıdaki ayet-i kerime, "Ehl-i Beyt" hakkında, yani Hz. Peygamber (s.) ile Hz. Ali, Hz. Fâtıma, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin (r.anhüm) hakkında inmişti:

"Ey ehli beyt! Allah ancak sizden her çeşit pisliği gidermeyi ve sizi tertemiz yapmayı dilemektedir." (Ahzâb 33/33)

Keza; ***"Biz sana Kevser'i verdik."*** (Kevser 108/1) ayetindeki "**Kevser**"in anlamı "**Fâtıma**"dır, denmiştir.

Yine Hz. Peygamber (s.); *"Ben, Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin kıyâmet gününde arş'ın altında bir kubbeyiz"* buyurmuştur.

Ayrıca, ***"De ki: Ben bu tebliğime karşı, akrabalıkta sevgiden başka bir mükâfat istemiyorum"*** (Şûra 42/23) ayetindeki yakın akrabayı soran sahâbîlere Hz. Peygamber (s.) şu cevabı vermiştir:

- "Ali, Fâtıma ve çocuklarıdır."

Hz. Ali (r.a.)'ın Esnaf Denetimi: *"Ölçü ve Tartıyı Hakkıyla Yapın; Böbürlenmeyin!"*

Hz. Ali bir dirheme hurma almıştı ve onu abamsı bir elbisenin eteğinde taşıyordu. Ona:

-"Ey Mü'minlerin Emîri! Müsaade et de ben taşıyayım" dediler. Hz. Ali:

-"Hayır, çocukların babası onların yemeğini taşımaya herkesten daha müstahaktır" dedi.[58]

Hz. Ali halifeyken çarşılarda dolaşarak yolunu şaşıranlara yol gösterir, kayıpları araştırır, güçsüz ve fakirlere yardım eder, satıcıların yanından geçerken onlara:

"İşte ahiret yurdu: Onu yeryüzünde böbürlenmek ve bozgunculuk yapmak istemeyenlere veririz. Sonuç sakınanlarındır" (Kasas 28/83) ayetini okuyarak; "Bu ayet, adalet ve tevâzû gösteren idareciler ve halk üzerinde nüfuz sahibi kimseler hakkında inmiştir" derdi.

Hz. Ali (r.a.), pazarı gezer, Allah'ın takvasını ve güzel alışveriş yapılmasını emrederek şöyle derdi:

-"Ölçüyü ve tartıyı hakkıyla yapınız. Vücudunuzu şişirmeyiniz."

Bir seferinde de, develerin satıldığı pazara giden Hz. Ali (r.a.), oradakilere dedi ki:

-"Satışınızı yapın, ama yemin etmeyin. Çünkü yeminle yapılan bir satışta bereket olmaz." [59]

***

Allah Rasûlü (s.)'in yakın terbiyesinden geçen Hz. Ali ve ailesinin (r.anhüm) bu erdemli davranışları, Rabbimizin övgüsüne mazhar oldu. Bizler de, o örnek Kur'ân neslinin izinden yürüyerek; dünyaya, mala-mülke, paraya değer vermeyip bunları Allah yolunda gereği gibi infak etmeyi başarabilirsek, Rabbimizin inayetine, rahmetine, mağfiretine ve rızasına nail oluruz, inşallah.

58 Buhari, Edeb 81.

59 Kandehlevi, *Hayatu's-Sahabe*, 3/118-119.

"Allah'a Güzel Borç Vermek" İçin Acele Ettiler

"Kimdir Allah'a güzel, bereketli bir borç verip onu kat kat fazlasıyla geri alacak olan? Böyle (yapan)lar değerli ve anlamlı bir mükâfat görecekler." (Hadid 57/11. Bak: Bakara 2/245)

İbn Mesud'un rivayetine göre, Ebu Dehda El-Ensari (r.a.) bu ayet nazil olduğunda Rasûlüllah'a:

-"Ya Rasulallah! Allah bizden borç mu istiyor?" diye sordu. Rasûlüllah (s.):

-"Evet, ya Ebu Dehda, Allah borç istiyor" diye cevap verdi.

Bunun üzerine Ebu Dehda Rasûlüllah (s.)'den elini uzatmasını istedi ve O'nun elini tutarak:

-"Ben bağımı Allah'a borç (karz-ı hasen) olarak veriyorum" dedi.

İbn Mesud, Ebu Dehda'nın bağında 600 hurma ağacı olduğunu ve onun bağı içindeki evinde, ailesiyle birlikte oturduğunu söyler. Bu hadiseden sonra Ebu Dehda (r.a.) evine gelir ve hanımına:

-"Ey Dehda'nın annesi! Bu bağı ve evi boşaltacağız. Çünkü ben bu bağı Allah'a borç verdim" der.

Hanımı ise ona: "Ey Ebu Dehda! Çok kârlı bir alış veriş yaptın" diye cevap verir.

Daha sonra da eşyalarını ve çocuklarını alarak bağdaki evi boşaltırlar.[60]

Bu güzel infak örnekliğinde ya da ayetteki ifade ile "Allah'a güzel bir borç verme" örnekliğinde, Ebû Dehda kadar onun eşi Ümmü Dehda da Allah rızasını tahsil için muhteşem bir tavır sergilemiştir. Günümüzün evli çiftleri de Allah için yapacakları fedakârlıkta onları kendilerine model almalıdırlar.

60 Ebû'l-A'lâ el-Mevdûdî, ***Tefhimü'l-Kur'ân***, 6/126 (Hadid 57/11).

"En Sevdiğim Hurma Bahçemi Allah İçin İnfak Ediyorum!"

Medine'de ensâr arasında en fazla hurmalığı bulunan **Ebû Talha** (r.a.)'ın en sevdiği malı, Mescid-i Nebevî'nin karşısındaki **Beyruhâ** hurmalığıydı. Rasûlüllah (s.) bu bahçeye girer ve tatlı suyundan içerdi.

"Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça, birr'e eremezsiniz" ayeti (Âl-i İmran 3/92) gelince Ebû Talha (r.a.), Rasûlüllah'a (s.):

*-'Yâ Rasûlallah! Cenâb-ı Hak sana **"Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça, en iyiye (birr'e) eremezsiniz"** ayetini gönderdi. En sevdiğim malım Beyruhâ adlı bahçedir. Onu Allah rızası için sadaka ediyorum. Allah'dan onun sevabını ve âhiret azığı olmasını dilerim. Beyruhâ'yı Allah'ın sana göstereceği şekilde kullan*', dedi. Bunun üzerine Rasûlüllah (s.) şöyle buyurdu:

-"Âferin sana! Kârlı mal dediğin işte budur! Seni duydum Ebû Talha. Onu akrabalarına vermeni uygun görüyorum."

Ebû Talha: 'Öyle yapayım, yâ Rasûlallah', dedi ve bahçeyi amcasının oğulları arasında taksim etti.[61]

***

Demek; Allah'ın emirlerini yerine getirme konusunda acele edilmeli idi. Ama belli ki, Ebû Talha'nın yakın akrabaları yardıma daha muhtaç idiler. Rasûlüllah (s.), bu talimatıyla Ebû Talha üzerinden tüm ashabına ve ümmetine, iyilik ve infakta en yakın akrabayı öncelemeleri gerektiğini öğretmiş oluyordu.

61 Buhârî, Zekât 24, Vekâlet 14, Vesâyâ 10, 17, 26, Tefsîru sûre (3) 5, Eşribe 13; Müslim, Zekât 42, 43.

Sevdiği Şeyleri İnfak Edenlerden Biri Daha: Rebî

Sevdiklerinden infak etme konusuna ilginç bir örnek de **Rebî**'dir. Nakledildiğine göre, Rebî felce yakalanmıştı. Gelen bir dilenciye -şekeri çok sevdiği için- şeker vermesini hanımına söylemişti. Başka bir zaman da canı tavuk eti çekmiş, fakat kırk gün (nefsine hakim olmak için) hanımından istememişti. Nihayet kırk gün sonra dayanamayıp, hanımına canının tavuk eti istediğini söyledi. Hanımı:

-"Sübhanallah! Allah bunu sana helal kıldığı halde şimdiye kadar neden söylemedin?" dedi ve derhal pazara giderek bir tavuk satın aldı, pişirip önüne getirdi. Tam yiyeceği zaman bir dilenci geldi:

-"Bana tasadduk edin Allah da size ziyadesiyle versin" dedi. Rebî, tavuğu yemekten vazgeçerek, hanımına, dilenciye vermesini söyledi. Hanımı, "ona parasını verelim, gitsin, alsın! Sen önündekini ye" demesine rağmen yemeyip parasıyla beraber dilenciye verdirtti.[62]

Bahçesindeki Hurmaları Herkese Dağıtan Urve (r.a.)'ın Okuduğu Ayet!

Urve b. Zübeyr (r.a.) çok cömert bir sahabe idi... Medîne bahçelerinin en büyüklerinden biri ona aitti. O bahçede tatlı su, gölgeli ağaçlar ve yüksek hurma ağaçları vardı...

O, hayvan ve çocukların zararlarından korumak için bahçesini yıl boyu çitlerle çevirtirdi. Meyveler olgunlaşıp insanların canı onları yemek isteyince, halkın, bahçeye girebilmesi için çitlerin çoğunu kaldırtırdı... Halk, işlerine gelip giderken oraya girerler, yiyebildikleri kadar meyvelerden yerler, götürebildikleri kadar da götürürlerdi.

62 Bursavî, ***Rûhu'l-Beyan***, 11/63, 64.

O, bu bahçeye her girişinde Allah Teâlâ'nın şu sözünü tekrar ederdi:

"Bahçene girdiğin zaman, 'mâşaallah: Allah dilerse', 'Lâ guvvete illâ billah: kuvvet ancak Allah iledir', demeli değil miydin?.." (Kehf 18/39)[63]

Ebû Zerr (r.a.) İnsanları "Altını ve Gümüşü Biriktirenlere Elim Azabı Müjdele!" Ayetiyle Uyarıyor

Malların Allah yolunda infak edilmesi gerektiği konusunda en duyarlı olan sahabelerin başında elbette **Ebû Zerr** (r.a.) geliyordu. O, dünyaya hiç değer vermezdi. Bundan dolayı Hz. Peygamber (s.) kendisine ***Mesîhu'l-İslâm*** lâkabını takmıştı. Nitekim Ebû Zerr (r.a.), Rasûlüllah'ın irtihâlinden sonra bu lâkaba uygun olarak dünya ile alâkasını kesti; Hz. Ebû Bekir (r.a.) de vefât edince tamamen içine kapandı. Medine'den ayrılıp Şam'a yerleşti. Hz. Osman (r.a.) devrinde emirler, sâdelikten ayrılarak dünyevî bir yaşantının içerisine girmişlerdi. Saraylar, köşkler, konaklar yapılmaya, hizmetçiler tutularak işler onlara gördürülmeye başlanmıştı. Rasûlüllah, Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer devrinin sâdeliği unutulmuştu. Bu sâdeliği unutmayanlardan birisi de Ebû Zerr (r.a.) idi. O, sâde yaşayışını sürdürmekte ısrâr ediyordu. Mal ve servet biriktirme hırsı yoktu. Debdebeli bir hayat tarzını seçenlere gereken ikazları yapıyor; birgün bunların hesabının sorulacağını söylüyordu. Ve delil olarak da sık sık şu meâldeki ayeti okuyordu:

"Altın ve gümüş biriktirip Allah yolunda sarf etmeyenlere elim azabı müjdele..." (Tevbe 9/34).[64]

---

63 Abdurrahman Re'fet el-Bâşâ, *Sahabe Hayatından Tablolar,* 2/147-157.

64 M. Asım Köksal, *İslâm Tarihi -Mekke Devri-*, s.177-180; Şamil İslâm Ansiklopedisi, Ebû Zer maddesi.

7. Allah'a ve Rasûlü'ne Hicret Ettiler

"Allah ve Rasûlü'ne Uymakta Öncüler Olun! Kuyruklar Değil!"

Eksum b. Sayfî (r.a.); Rasûlüllah (s.)'in risalet çağrısını duyunca O'nun yanına gitmek istedi. Fakat kavmi razı olmadı. Bunun üzerine; "Öyleyse, benim haberimi O'na, O'nun haberini bana bildirecek kişiyi gönderelim" dedi. Derhal iki kişi seçildi ve Rasûlüllah (s.)'e gönderildi. Gelip:

-"Biz Eksum b. Sayfî'nin elçileriyiz. Senin kim olduğunu ve ne getirdiğini soruyor" dediler. Nebi (s.):

-"Ben Muhammed b. Abdullah'ım. Ben Allah'ın kulu ve Rasûlüyüm" buyurdu.

Sonra da onlara şu ayeti okudu ve onlar ezberleyinceye kadar tekrar etti:

"Şüphesiz ki Allah adaleti, iyiliği ve akrabaya vermeyi emreder. Hayasızlıktan, kötülükten ve azgınlıktan sa-

kındırır. Size böylece öğüt verir ki iyice dinleyip-anlayıp tutasınız." (Nahl 16/90)

Hemen Eksum'a dönüp bunu anlattılar. O, dinledikleri hakikatler üzerine kavmine şöyle seslendi:

-"Ey kavmim! Görüyorum ki, O size en güzel ahlâkı emrediyor ve tüm kötülüklerden men ediyor. Bu hususta öncüler olun, kuyruklar değil." Çok geçmeden ölüm döşeğine düştü ve şöyle konuştu:

-"Size takvayı ve akrabayla iyi münasebetler kurmayı vasiyet ediyorum."

Devesini hazırlayıp bindi, Rasûlüllah (s.)'e doğru yola çıktı, fakat varamadan yolda öldü. Şu ayetin onun hakkında nazil olduğu söylenir:

"Kim evinden Allah'a ve O'nun Rasûlü'ne muhacir olarak çıkıp da sonra kendisine ölüm yetişirse muhakkak ki onun mükâfatı Allah'a aittir. Allah çok yarlıgayıcı, çok esirgeyicidir." (Nisa 4/100)

İbn Abbas'a göre, bu ayet Eksum b. Sayfî hakkında inmiştir. Ebu Hatim, ***el-Muammerîn***'inde der ki: Eksum, Rasûlüllah'ın zuhurunu duyunca, oğlu Hubeyş'i ondan haber getirmek için gönderdi.

Rasûlüllah (s.) ona şöyle bir mektup yazdı: ***"Allah'a hamd ederim. Allah öyle bir Allah'tır ki, ondan başka hiçbir mâ'bud yoktur. Şüphesiz Allah bana: 'La ilahe illallah (…)' dememi emretti."***

Eksum bu haberi alınca oğluna, "Neler gördün?" diye sordu. Oğlu:

-"Onun güzel ahlâkı emrettiğini ve çirkinliklerden alıkoyduğunu gördüm" dedi.

Bunun üzerine Eksum kavmini toplayıp, ona uymaları için çağrıda bulundu ve şöyle dedi:

-"Süfyân b. Mucâş sırf onu çok sevdiği için oğluna

"Muhammed" adını koydu. Eskâf, Necrân'da, onun hakkında ve gönderileceğine dair bilgiler verdi. Öyleyse onun işinde öncüler olun, sonuncu değil." Bunun üzerine Mâlik bin Nuveyre onlara:

-"Şeyhiniz artık bunamış. Ne dediğini bilmiyor" dedi. Eksum şöyle cevap verdi:

-"İyiyi, kötüden ayırt edemeyenin vay haline! Vallahi ben sana değil, halka acıyorum."

(Veya: *"Yazıklar olsun soyuma! Erişemediğim ve kaçırdığım bir şeyden dolayı kendime yazıklar olsun. Sana üzülmüyorum, aksine halka üzülüyorum. Malik! Hak üstün olursa, batılı defeder."* dedi.)

Sonra kavmine seslendi. Onlardan tam yüz kişi ona tabi oldu. Bazıları, Akra' bin Habis, Selmâ bin El-Kayyın, Ebu Temîme el-Hüceymî, Rebâh bin Er-Rabî', Hüneyd, Abdurrahman bin Er-Rabî', Safvân bin Esîd Medine'ye dört günlük mesafe kalıncaya kadar yürüdüler. Oğlu Hubeyş, babasının bu seyahate çıkmasına çok kızdı ve gece gizlice babasının ve arkadaşlarının develerine saldırıp boğazladı. Su kırbalarını parçaladı ve azıklarını yağma etti. Susuz ve bineksiz kaldılar. İçecek suları kalmayınca perişan oldular. Eksum ölüm döşeğinde arkadaşlarına şöyle dedi:

-"O zâta gidin, kendisine, benim Allah'tan başka ilâh olmadığına, O'nun da Rasûl olduğuna şehâdet getirdiğimi bildirin. Bakın, eğer yanında dediklerini izah eden bir kitap varsa, O'na iman edin, O'na uyun ve destekleyin."

Bunun üzerine gittiler ve Müslüman oldular. Hâcib ile Vekî', Eksum'un yola çıkışını duyunca derhal ardından gittiler, kabrinin yanına ulaşınca durdular ve develer kurban ettiler. Sonra arkadaşlarının yanına gelip: "Eksum size ne emretti?" diye sordular.

-"Bize Müslüman olmamızı emretti" dediler. Bunun üzerine onlar da İslâmiyet'i kabul ettiler.[65]

***

Olayın kahramanı **Eksum b. Sayfi** (r.a.), hikmet ehli olarak şöhret yapmış bir insandı ve sahabeden Hanzale b. er-Rabî' b. Sayfî'nin babası idi. Hikmet ehli bir insanın, bir tek ayeti duyarak iman etmesi ve hemen Allah ve Rasûlü'ne hicret yolunda şehit olarak hakkında ayet inmesi ne anlamlı bir tecellidir!

"Süheyb Kazandı! Süheyb Kârlı Çıktı!"

Mekke'de işkence ve baskılara uzun süre direndikten sonra bir fırsatını bularak Allah ve Rasûlü'ne hicret edenlerden biri de **Hz. Süheyb b. Sinan (Süheyb-i Rumi)** (r.a.) idi. Ama onun hicreti sıra dışı ve olağanüstü özellikler taşıyordu…

Hz. Süheyb (r.a.) Müslüman olduğunu açıklayınca, müşriklerin şiddetli hücum ve işkencelerine mâruz kaldı. Mekke'de akrabası, dayanağı olmadığı için, müşrikler ona daha çok zulmettiler. Ona demir gömlek giydiren zalimler en sıcak günde onu güneş altında tutarlar, üstüne de yük bindirirlerdi.

Birgün, Habbâb ve Ammâr'la (r.anhüm) birlikte giderlerken, Kureyş müşrikleri onları görünce:

-İşte Muhammed'e tâbi olan kimseler, diye alay ettiler ve bazı uygunsuz sözler söylediler.

Hz. Süheyb (r.a.) onlara şu cevâbı verdi:

65 İbn Hacer el-Askalani, ***el-İsabe***, 1/161-163; Abdurrahman İbnü'l-Cevzi, ***Ashâbın Dilinden Peygamberimizin Hayatı***, s.168.

-Evet! Allah'ın Rasûlü'ne tâbi olan, onunla beraber bulunmaktan zevk alan kimseler biziz. Hz. Muhammed'e biz inandık, siz inanmadınız. Biz onun söylediklerinin, bildirdiklerinin hepsinin doğru olduğunu kabûl ettik. Siz yalanladınız. Bütün üstünlük ve fazîletler İslâmiyette, bütün zillet ve felâketler de müşrikliktedir. Müslümanlıkta aşağılık, müşriklikte üstünlük yoktur.

Bunun üzerine müşrikler Süheyb b. Sinan (r.a.)'ı öylesine dövdüler ki, konuşamayacak hâle geldi.

Hz. Süheyb (r.a.), Mekke'de bütün işkencelere direndi ve bu arada kendi gayretleriyle büyük bir servete sahip oldu. Medîne'ye hicret edeceğini haber alan müşrikler yolunu kestiler ve dediler ki:

-'Sen Mekke'ye fakir olarak geldin. Çok mal ve servete kavuştun. Şimdi hem kendin gideceksin, hem bunca malı götüreceksin; buna izin vermeyiz.' Hz. Süheyb (r.a.), onlara şu cevabı verdi:

-'Ey müşrikler! Beni iyi tanırsınız. Çok iyi ok atarım. Eğer üzerime gelirseniz, ok çantamdaki okların hepsini size atarım ve sonra kılıcımı çekerim. Bunlardan biri elimde bulundukça bana bir şey yapamazsınız, kendiniz bilirsiniz.'

Bir an önce Peygamber Efendimiz'e kavuşmak arzusu ile yanıp tutuşan Hz. Süheyb (r.a.) bütün malını-mülkünü Allah yolunda fedaya hazırdı. Bu yüzden, hiç vakit kaybetmeden şu teklifi yaptı:

-Yanımda ve Mekke'de bulunan mallarımı size versem önümden çekilir, yolumu açar mısınız?

Yalnız bu dünya hayatı peşinde koşan müşrikler bu teklifi hemen kabûl ettiler. Süheyb, yanındaki mallarını verdiği gibi, Mekke'deki mallarının da yerini tarif etti ve parasız-pulsuz yoluna devam etti.

Mekke-Medîne arasında ailesi ile birlikte binbir zahmet ve güçlükle karşılaşan Süheyb, Allah için bütün sıkıntılara göğüs gerdi… Nihayet bitkin vaziyette Peygamberimiz'in yanına ulaşmayı başardı...

Sonra Süheyb başından geçenleri O'na anlattı: Mekke'den, Medîne'ye hicret etmek için yola çıktığı zaman, müşriklerin onu yakaladığını ve onlara bütün servetini teklif ederek kurtulduğunu söyledi.

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz şöyle buyurdu:

-Süheyb kazandı, Süheyb kazandı, Ebû Yahyâ kazandı! Satış kârlı çıktı. Satış kârlı çıktı.

Yüce Rabbimiz, Hz. Süheyb'in bu fedakârlığını överek aşağıdaki ayeti inzal buyurdu. Peygamber Efendimiz (s.) de, Hz. Süheyb (r.a.) hakkında nâzil olan bu ayeti ona okudular:

"Kimi insanlar, Allah'ın rızâsını isteyerek kendi nefislerini (ve mallarını) fedâ ederler. Allah da kullarına çok şefkatlidir." (Bakara 2/207)

***

İşte kazanç buydu!

İşte kârlı ticaret buydu!

İşte nefsini Allah'a satmak buydu!

Allah yolunda canını ve malını ortaya koyan Hz. Süheyb'in bu muhteşem örnekliği, çağımızda her geçen gün biraz daha dünyevileşerek dünya nimetlerine bağımlı hale gelen Müslüman birey ve topluluklar için son derece anlamlı bir nitelik taşımaktadır.

Rabbimiz, Dünya'yı kazanma uğruna Ahiret'i kaybeden değil, Dünya'yi kaybetme pahasına Ahiret'i kazananlardan eylesin.

Amin.

8. Kur'ân'la İstişare Ettiler

Rasûlüllah'ın (s.), Ebû Bekir, Ömer ve Abdullah b. Revaha (r.anhüm) ile İstişare Etmesi

Bedir savaşı sonrasında Hz. Peygamber (s.), ele geçirilen esirler hakkında ashabıyla istişare etti. *-"Esirler hakkında ne diyorsunuz?"* buyurdu.

İlk cevap Hz. Ebu Bekir (r.a.)'dan geldi:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Onlar senin kavmin, senin aile efradındır. Hayatlarını bağışla. Onlara şefkat göster. Umulur ki Allahu Teâlâ tevbelerini kabul eder."

Sonra Hz. Ömer (r.a.):

-"Ey Allah'ın Rasûlü, bunlar seni Mekke'den çıkarttılar. Bunlar seni yalanladılar. Onların boyunlarını vur!" dedi.

Abdullah b. Revâha (r.a.) ise şöyle bir öneride bulundu:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Hangi vadide ağaçlar çoksa, onları o ağaçlığın içine sok, sonra o ağaçlığı ateşe ver."

Hz. Peygamber sesini çıkarmadan çadırına gitti. Sonra çadırdan çıkarak şöyle konuştu:

"Kesinlikle Allah bazı kimselerin bu hususta kalbini sütten daha yumuşak bir şekilde yumuşatmıştır. Bazı kimselerin kalbini de taştan daha katı bir şekilde sertleştirmiştir. Ey Ebû Bekir! Senin durumun Hz. İbrahim (a.s.)'ın durumu gibidir. İbrahim (a.s.), ***"Kim bana tabi olursa kesinlikle o bendendir. Kim bana isyan ederse kesinlikle sen Ğafuru'r-Rahim'sin"*** *(İbrahim 14/36) demişti. İsa (a.s.) da,* ***"Eğer onlara azab edersen, kesinlikle onlar senin kullarındır. Eğer onları affedersen kesinlikle sen Aziz ve Hakim'sin."*** *(Maide 5/118) demişti. Ey Ömer! Senin durumun da Nuh (a.s.)'ın ve Musa (a.s.)'ın durumuna benziyor. Nuh (a.s.),* ***"Ey Rabbim, yeryüzünde kâfirlerden hiçbir fert dahi bırakma."*** *(Nuh 71/26) demişti. Musa (a.s.) da,* ***"Ey Rabbimiz, onların mallarını yerin dibine geçir ve kalplerini o kadar sık ki, elem verici azabı görmedikçe iman etmesinler."*** *(Yunus 10/88) demişti."*

Sonra: *"Siz fakir kimselersiniz. Onlardan fidye alın. Eğer fidye vermezlerse, o zaman kafalarını vurun"* buyurdu. Bunun üzerine Enfal 8/67-68. ayetleri nâzil oldu. Rasûlüllah (s.) ağlamaya başladı. Ebu Bekir de (r.a.) ağlamaya başladı. Hz. Ömer (r.a.) niçin ağladıklarını sorunca Rasûlüllah (s.):

"Şu fidye ile gelen sıkıntı, yakınımızdaki ağaçtan daha yakın bir azabı beraberinde getiriyor." dedi ve ayeti okudu.[66] Bu iki ayet mealen şöyledir:

"Hiçbir peygambere, yeryüzünde kesin bir zafer kazanıncaya kadar esir alması yakışmaz. Siz dünyanın geçici yararını istiyorsunuz. Oysa Allah (size) ahireti istemektedir. Allah, üstün ve güçlüdür, hüküm ve hikmet sahibidir." "Eğer Allah'ın geçmişte bir yazması (söz ver-

66 Kandehlevi, ***Hayatü's-Sahabe***, 2/90-91 (Bidâye, III/297, İmam Ahmed'den).

mesi) olmasaydı, aldıklarınıza karşılık size gerçekten büyük bir azab dokunurdu." (Enfal 8/67-68)

***

Görüldüğü gibi, Allah Rasûlü (s.) pek çok konuda olduğu gibi Bedir esirlerine nasıl bir uygulama yapılacağı konusunda da ashabı ile istişare ediyor. Ashab-ı kiramın önde gelenleri de özgürce fikirlerini beyan ediyorlar…

Elbette bu istişare örnekliğinden alınabilecek sayısız dersler vardır…

Bu istişare uygulamasında dikkatimizi çeken önemli hususlardan biri de şudur:

Rasûlüllah (s.), ashabının görüşlerini aldıktan sonra çadırına giriyor; bir süre teemmül ve tedebbür ettikten sonra, Kur'ân ayetlerinde kıssaları anlatılan peygamberlerin tutum ve davranışları ile ashabının tutum ve davranışları arasında benzerlikler kurarak yaptığı değerlendirmesini onlara takdim buyuruyor. Hz. Ebû Bekir (r.a.)'ın önerisine yansıyan tutumunu Hz. İbrahim (a.s.)'a; Hz. Ömer (r.a.)'ın ve aynı şekilde yukarıdaki rivayete yansıdığı üzere Hz. Abdullah b. Revaha (r.a.)'ın tutumlarını da Hz. Nûh (a.s.) ile Hz. Musa (a.s)'ın tutumlarına benzetiyor. Bu değerlendirmeden sonra, her iki görüşün ortasını bulan bir kanaate ulaşıyor ama ardından Enfal/67-68. ayetler geliyor.

Rasûlüllah (s.) ashabı ile istişare ederek ve bu görüşleri Kur'ân'la değerlendirerek görevini yapıyor. Ama son söz elbette Yüce Rabbimizin oluyor. Allah Teala'nın hükmü gelince; Rasûlüllah da (s.), ashabı da o hükme boyun eğerek teslim oluyor ve azaba uğrama korkusu ile gözyaşı döküyorlar…

9. Hayatı Kur'ân'la Yaşadılar

İlk Müslümanlardan Sa'd b.Ebi Vakkas (r.a.)'ın Muhteşem Örnekliği

İslâm'a ilk girenlerden biri olan Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.), Müslüman olduğunda henüz on yedi yaşında idi. Hz. Ebû Bekir (r.a.) kendisine İslâm'ı anlatmış, sonra Rasûlüllah'ın yanına götürmüş ve Sa'd böylece Müslüman olmuştu…

Rasûlüllah (s.)'e Ecyad taraflarında rastladığı, onu namaz kılarken gördüğü ve namazını bitirdikten sonra İslâmiyet'i kabul ettiği rivayet edilen Sa'd b. Ebi Vakkas (r.a.); "Rasûlüllah (s.)'in yanına geldiğinde, kendisinden önce İslâm'a giren Zeyd b. Haris, Ali b. Ebî Talib ve Ebû Bekir (r.anhüm)'den başka kimsenin olmadığını" söyler.

"Bin Bir Canın Olsa da Bir Bir Versen, Ben Yine de Dinimden Dönmem"

İslâmiyet'e yürekten inanan Sa'd bin Ebî Vakkas (r.a.), bu durumdan haberdar olan annesinin müthiş inadıyla karşılaşır. Ölüm orucuna karar veren annesi Hamne'nin inatçı

tutumuna karşı nasıl direndiğini Sa'd (r.a.) şöyle anlatır:

"Anneme çok bağlı bir adamdım; kendisini sever ve ona hürmet ederdim. Ben İslâmiyet'i kabul ettikten sonra bana dedi ki:

-'Ey Sa'd! Bu senin girdiğin şey nedir? Vazgeç bundan. Vazgeçmezsen yemem, içmem; ölünceye kadar bu şekilde hareket ederim. Ben öldükten sonra herkes seni "anasının katili" diye ayıplar.' Anneme:

-'Bunu yapma, çünkü dinimi bırakmam' dedim.

Fakat annem dediğini yaptı; yemedi, içmedi ve takatsiz düştü. Kendisine dedim ki:

-'Senin bin bir canın olsa da bunları birer birer teslim etsen, ben yine de dinimden ayrılmam.'

Bunun üzerine şu ayet nazil oldu:

"Biz insana, anne ve babasına iyi davranmasını tavsiye ettik. Eğer seni, hakkında hiçbir bilgin olmayan şeyi Bana şirk koşman için zorlarlarsa, o zaman onlara itaat etme! Dönüşünüz Banadır. O zaman size yapmış olduklarınızı haber vereceğim." (Ankebut 29/8)

Annesinin, Sa'd'ı ikna etmek için, İslâm'ın ana-babaya itaati emrettiğini hatırlatması da onu yolundan döndürmez. Annesi ona:

-'Sen Allah'ın ana ve babaya itaati emrettiğini söylüyorsun. Ben ise senin ananım. Sana bu dinden vazgeçmeyi, onu inkar etmeyi emrediyorum.' der.

Yaptığı yemini yerine getiren ve üç gün üç gece yemeyen, içmeyen, Sa'd'la konuşmayan annesi nihayet bayılır. Diğer oğlu ona su verir ve ayıltır. Sa'd'ı dininden asla vazgeçiremeyeceğini anlayan annesi ona sürekli beddu eder.[67]

---

67 Zebidi, ***Sahih-i Buhari Muhtasarı-Tecrid-i Sarih Tercemesi***, 12/120-121; Şah Muinüddin Ahmed Nedvî ve Said Sahib Ansarî, ***Asrı Saadet/Peygamberimizin Ashabı***, c. 2, s.10-13 (İbnü'l-Esîr, ***Üsdü'l-Ğâbe***, Tezkire-i Sa'd b. Ebî Vakkas'dan naklen).

Sa'd bin Ebî Vakkas (r.a.), böylece bir iman ve kararlılık abidesi olarak tarihe geçer.

***

Sa'd bin Ebî Vakkas (r.a.)'ın daha on yedi yaşında iken mücadele etmek zorunda kaldığı bu cahilce direncin benzerleriyle, tarihin her döneminde birçok muvahhid mümin de karşılaşmıştır ve karşılacaktır. Bu yüzden Yüce Rabbimiz, konuyla ilgili diğer ayet-i kerimelerle (Lokman 31/14-15; İsrâ 17/23-24; Ahkâf 46/15), ana-babaya itaatin sınırlarını kesin hatlarla çizmiştir. Bu ayetlerde özetle; insanların ana-babalarına itaat etmeleri emredilmiştir. Rabbimizin bu buyruğuna iman eden her müslüman onlara saygı ve sevgide kusur etmeyecek, onlara iyilik ve merhametle muamele edecek, yanlarında kalırlarsa kendilerine **"öf"** bile demeyecek, güzel ve tatlı söz söyleyecek ve onların hayrı için Rabbine dua ve niyazda bulunacaktır. Ana-babaya itaat etmenin bir tek istisnası vardır; o da onların kendisini Allah'a şirk koşmaya veya isyana zorlamalarıdır. Bu durumda itaat söz konusu olamaz. Ancak, o takdirde bile, onlarla iyi geçinilmeli, kendilerine kötü davranılmamalı, kötü söz söylenilmemelidir.

Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.)'ın destansı direnişinden çıkarmamız gereken ders ise şudur: Demek ki, hak ve hakikatin ta kendisi olan dosdoğru dinin, cahilce bir hayat tarzını körü körüne benimsemiş insanlar tarafından bir anda kabul edilmesi kolay olmamaktadır. Hakk ve hakikatle muhatap olduğunda kabul etmekte tereddüt etmeyen genç Sa'd (r.a.)'ın annesi ve çevresi onun Hakk'a teslimiyeti karşısında müthiş bir direnç gösterdiler. Geleneksel düşünüş, inanış ve yaşayış biçimlerine ters

olan bu dinin ilkelerini anlamaya bile yanaşmadan karşı koydular. Mümin insan, bu durumda bile sevgi, merhamet ve nezaketle vahyî gerçekliği yakınlarına anlatmaya çalışacak; onları kırmamaya özen gösterecektir. Ama onların anlayışsızca ayak diremeleri ve baskıları devam ederse, asla dininden dönmeyecek, yalnızca Allah'a güvenip dayanarak hak bildiği yol olan İslâm'da sebat edecektir. Tıpkı Sa'd b Ebî Vakkas (r.a.) gibi…

Kur'ân Işığında Rasûlüllah'ın Anne ve Babaya İtaati Emretmesi

Esma binti Ebi Bekr şöyle demiştir:

"Rasûlüllah hayatta iken, müşrike olan annem beni görmek için gelmişti. Ben Hz. Peygamber'e:

-'Onunla görüşeyim mi?' diye sordum da Rasûlüllah, 'evet' dedi."

Bu olay üzerine Allahu Teâlâ şöyle buyurdu (Mümtehine 60/8):

"Sizinle din hususunda savaşmamış, sizi yurtlarınızdan da çıkartmamış olanlara iyilik ve onlara adaletle muamele etmenizden Allah sizi men etmez. Çünkü Allah adaleti gözetenleri sever."[68]

Cenâb-ı Hak, Kur'ân'da: *"Müşriklerin, o çılgın ateşin ashabı oldukları meydana çıktıktan sonra, akrabanız bile olsa; artık onların lehine, ne peygamberin, ne de müminlerin istiğfar etmeleri (affedilmelerini istemeleri) doğru değildir."* (Tevbe 9/113) buyurmuş ve kâfir olarak ölen anne ve babaya dua edilmesini uygun bulmamıştır. Hayatta ise hidayete erdirilmeleri için dua edilir.

68 Buhari, Edep 7.

Hz. Peygamber: *"Evlat babasını köle olarak bulsa ve satın alıp azat etse; ancak o zaman hakkını ödemiş olabilir"*[69] buyurmuş, ana-babanın haklarını ödemenin mümkün olamayacağına işaret etmiştir.

Başka bir hadis-i şerifte de bunun imkânsızlığını belirtmiştir: "Bir adam annesini sırtına almış, Kabe'yi tavaf ettiriyordu. O esnada Rasûlüllah'ı gördü ve:

-"Nasıl, annemin hakkını ödeyebildim mi?" diye sordu. Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

-"Hayır, seni karnında taşırken, bir nefes alma anındaki zahmetinin dahi hakkını ödemedin."[70]

Anne ve babayı razı etmenin yollarına gelince; Kur'ân'da bu durum şöyle beyan edilmiştir:

"Eğer onlardan birisi veya ikisi birden, ihtiyarlıklarında senin yanında olurlarsa; onlara «öf» deme, azarlama da... Onlara güzel söz söyle. Merhametten dolayı tevazu kanatlarını üzerlerine ger. Ve 'ya Rabbi, onlar küçükken beni nasıl büyütüp beslemişlerse, sen de onlara öyle merhamet et' de." (İsrâ 17/23, 24)

Es-Saidî şöyle demiştir: Biz, Rasûlüllah'ın yanında otururken Seleme oğullarından bir adam geldi ve:

-"Ya Rasûlallah, öldükten sonra anne ve babama yapabileceğim bir iyilik kaldı mı, yapayım" dedi. Hz. Peygamber (s.):

-"Evet, onlara dua etmen ve Allah'tan mağfiret talep etmen, varsa anlaşmalarını yerine getirmen, onların sıla ettiği kimseleri ziyaret edip dostlarına ikramda bulunmandır." buyurdu.[71]

Bu hadis-i şerif gösteriyor ki, ana-baba hayatta iken onlar için duâ etmek, Allah'tan affedilmelerini istemek gerek-

69 Müslim, İfk 25.

70 Edebu'l-Müfred Tercümesi, A. Fikri Yavuz, 1/15.

71 Ebu Davud, Edeb 129.

tiği gibi vefatlarından sonra da onlar için "ya Rabbî, ben küçükken onlar beni nasıl büyütüp beslemişlerse, sen de onlara acı, merhametle muamele et!" şeklinde dua ile aflarını talep etmek, Kur'ân'ın öğrettiği adabdandır. Her evlat namazlarında dua ederken; ***"Ey Rabbimiz, kıyamette hesap görülmeye başladığı zaman beni, anne ve babamı ve müminleri bağışla."*** (İbrahim, 14/41) ayetini dua maksadıyla okursa mezkûr ayette kastedildiği şekilde anne ve babası için dua etmiş olur.[72]

Rasûlüllah (s.): "At Sa'd At! Anam-Babam Sana Feda Olsun!"

Sa'd bin Ebî Vakkas (r.a.), İslâm tarihinin en parlak ve en başarılı komutanlarından biridir. Savaşlarda ve zor zamanlarda Rasûlüllah'ın yanından hiç ayrılmayan, onu korumak için bütün varlığını ortaya koyan Sa'd (r.a.), Uhud savaşında Müslümanlar bir ara bozguna uğradığı zaman Allah Rasûlü'nün (s.) yanı başında savaşan birkaç kişiden biri idi. Ok atmakta çok mahir olduğundan Peygamberimiz (s.) okları çıkarıp ona vermiş; ***"Allah senden razı olsun; al şunları da at!"*** demişti. Bu sırada Rasûlüllah (s.) ona ***"Anam-babam sana feda olsun"*** diye hitap etmişti ki, bu ifade Arap örfünde, yapılan bir işi çok takdir ve tebcil edip ondan hoşnut olmanın en ileri ifadesidir. Hz. Ali'nin beyanına göre, Peygamberimiz (s.), bu ifadeyi Sa'd bin Ebi Vakkas'tan başkasına söylememiştir. [73]

Böylesi bir övgüye ve takdire mazhar olan Sa'd bin Ebî Vakkas (r.a.), Allah Rasûlü'nün (s.) kıldığı gibi namaz kıl-

72 M. Zeki Duman, a.g.e., 5/287.

73 M. A. Ensari - S. S. Nedvi, a.g.e., c. 2, s. 17 (Sahih-i Müslim'den naklen).

ması ve kıldırması ile bilinirdi. Namazlarının ilk iki rekâtlarını uzatır, son rekâtlarını ise kısa tutardı. O, Kur'ân'ı en iyi okuyup anlayan ve yaşayanlardan idi…

O, günlük hayatını, bütün iş ve ilişkilerini Kur'ân-ı Kerim'in hayat verici ilkelerine göre düzenleyen örnek sahabelerden biri idi; ana-baba ilişkilerinden cihad meydanlarına kadar…

"Savaş Ecelinizi Öne Almaz!"

Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.) Kadisiye Savaşı'nda, başkumandan olması hasebiyle bir konuşma yapmıştı. Bu konuşmasında, Allah'a hamd ü senâdan sonra şunları söylemişti:

"Şüphe yoktur ki mülkünde ortağı bulunmayan Allah, hakkın ta kendisidir. O'nun için, verdiği sözleri yerine getirmeme ihtimali söz konusu değildir. Allahu Teâlâ, Kur'ân'da "Andolsun ki biz Zikir'den (Tevrat'tan) sonra Zebur'da da 'Arza (yeryüzüne) mutlaka sâlih kullarımız vâris olacaklardır' diye yazmıştık." (Enbiyâ 21/105) buyurmaktadır. İşte bu yeryüzü sizlerin olacaktır. Bunu size Rabb'iniz vaat etmiştir... Eğer dünyayı bırakıp yalnızca âhirete yönelecek olursanız Allahu Teâlâ sizlere hem bu dünyayı hem de âhireti verecektir. Şunu biliniz ki bu savaş sizden hiçbirinizin ecelini öne alacak değildir. Şayet zayıflık gösterip dağılacak olursanız kuvvetiniz gider. Âhiretiniz tehlikeye düştüğü gibi son neferinize kadar da helak olursunuz".[74]

Sa'd bin Ebî Vakkas, ordusunu hücuma geçirmeden önce, hafızlara cihad ayetlerini okutup mücahitlerini coşturdu. Öğle namazını kıldıktan sonra, ordusuna, kendisinin her tekbirini duyduklarında onların da tekbir

74 Kandehlevi, a.g.e., 1/439

getirmelerini ve birinci tekbirde hazırlanmalarını, ikinci tekbirde silahlarını giymelerini, üçüncü tekbirde atlıların, dördüncü tekbirde de hepsinin hareket etmesini emretti. Ciddi hastalıkları olmasına rağmen ordusunu bizzat yönetti. Dört gün süren savaşta İran orduları başkomutanı Rüstem'in öldürülmesi ile İslâm ordusunun zaferi kesinleşti. Hz. Ömer'in talimatı ile İran içlerine ilerleyen Sa'd (r.a.), Kufî'ye geldi. Kufî; Hz. İbrahim (a.s)'ın Nemrut tarafından hapsolunduğu yerdi ve o hapishane o güne kadar korunmuş bulunuyordu. Hz. Sa'd (r.a.) buraları gezerken şu ayeti okudu:

"…ve tilke'l-eyyâmu nüdâvilühâ beyne'n-nâs…

Biz o günleri insanlar arasında evirip çevirririz (zaferi bazen bir topluma bazen öteki topluma nasip ederiz). Allah'ın sizden iman edenleri bilmesi ve sizden şehitler alması, şahitler tutması için böyle yaparız. Allah, zulmedenleri sevmez." (Âl-i İmran 3/140)

Bu durum, Sa'd bin Ebî Vakkas (r.a.)'ın, zaferlerin ancak Allah'ın yardımı ile kazanılacağının şuurunda olduğunu ve etrafındakilere de bu hakikati hatırlattığını ortaya koyması bakımından oldukça anlamlıdır.

Ve zaferler ardı ardına gelir. İslâm orduları, İran Hükümdarı Yezdcerd'in muhteşem sarayının bulunduğu Behreşir'i ve sonra da başkent Medayin'i ele geçirirler. Böylece İran İmparatorluğu tümüyle İslâm Devleti'nin kontrolü altına girer.

Hz. Sa'd (r.a.), İran şahının göz kamaştırıcı sarayına girdiğinde şu ayeti okur:

"Kem terakû min cennâtin ve 'uyûnin ve zurû'in ve magâmin kerîmin…

Geride nice bahçeleri, pınarları, ekinleri, güzel konakları ve içinde zevk u safa sürdükleri nimetleri bıraktılar.

Evet bu böyledir. O nimetleri başka bir millete mîras bıraktık." (Duhân 44/25-28)[75]

***

Genç yaşlarından itibaren kalbini, ruhunu, zihnini Kur'ân-ı Kerim'le arındırıp hayatını vahye göre şekillendiren Hz. Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.)'ın aile ilişkilerinden cihad meydanlarına kadar hayatının her sahasında ve safhasında Kur'ân'a göre hareket etmesi, yaptığı her icraatta Kur'ân'la ilişki kurması, insanları Kur'ân'la uyarması, konuşmalarını Kur'ân'la süslemesi, gerçekten örnek alınacak bir hâldir…

Allah Rasûlü'nün (s.) "anam-babam sana feda olsun" dediği tek kişi olan Sa'd (r.a.), kendisine model aldığı Peygamberimiz gibi, adeta ***'yürüyen Kur'ân'***dı. Görüldüğü gibi, neredeyse her adımında Kur'ân ayetlerini okuyarak, olaylara Kur'ân gözlüğüyle bakarak, yapıp-ettiklerini Kur'ân'a göre düzenleyerek muhteşem bir örneklik sergiledi…

Bizlere düşen de, bu çağın Sa'd b. Ebî Vakkas'ları olmaya ve onun gibileri yetiştirmeye çalışmaktır.

75 A.g.e., c. 2, s. 30-33.

10. Kur'ân'la Davet Ettiler

Hz. Peygamber (s.)'in Kureyş'i Kur'ân'la İslâm'a Davet Etmesi

"***En yakın akrabalarını uyarıp-korkut!"***[76] ayeti gelince kalkıp Safa tepesine çıkan Rasûlüllah (s.):

*-**"Yâ Sabâhâh!"*** diye nida ederek en yakın akrabalarını çağırır ve onları şöyle uyarır:

-Ey Ka'b İbni Luey oğulları!.. Kendinizi ateşten kurtarınız!

-Ey Abd-i Menaf oğulları! Kendinizi ateşten kurtarınız!

-Ey Haşim oğulları! Kendinizi ateşten kurtarınız!

-Ey Abdulmuttalib oğulları! Kendinizi ateşten kurtarınız!

-Ey Muhammed'in kızı Fatıma! Kendini ateşten kurtar; çünkü ben, senin için Allah katında bir şey yapamam. Ancak size akrabalık bağım var; bunu akrabalık suyu ile sularım (dünyada iyi davranırım).[77]

---

76 Şuara 26/214.

77 Müslim, İman 348.

Rasûlüllah (s.)'in ilk davetinde, en yakın akrabalarına, insanı Cehennem azabından kurtaracak olan asıl şeyin, bu dünyada Allah için yapacağı salih ameller olduğunu söylemesi oldukça anlamlıdır.

***

Ebu Talib hastalanınca, içlerinde Ebu Cehil'in de bulunduğu Kureyş heyeti ona gelip şöyle dediler:

-Senin kardeşinin oğlu (Rasûlüllah) bizim tanrılarımıza sövüyor, şöyle diyor, böyle yapıyor... Eğer çağırır da, bu işi yapmaktan onu engellersen çok iyi olur.

Bunun üzerine Ebu Talib, Hz. Peygamber (s.)'i çağırdı ve O'na şöyle dedi:

-Ey yeğenim, nedir bu durum? Kavmin senden şikayet ediyor. İddialarına göre sen tanrılarına küfrediyor, onlar hakkında ileri-geri konuşuyormuşsun?.

Meclistekiler birçok şeyler söylediler. Sonra Hz. Peygamber (s.) konuştu ve şöyle buyurdu:

-Amca! Ben onları sadece bir tek kelime üzerinde anlaşmaya davet ediyorum. Şayet o kelimeyi söylerlerse, Araplar onlara baş eğerler, acemler de cizye verirler.

Kureyşliler Rasûlüllah'ın bu sözleri üzerine sevinerek şöyle dediler:

-'Bir kelime mi istiyorsun? Babanın başı üzerine yemin olsun ki sana on kelime bile veririz. Söyle nedir o kelime?'
Ebu Talib de:

-'Ey yeğenim! O istediğin kelime nedir?' dedi. Rasûlüllah (s.) buyurdu ki:

-"O kelime Lâ ilâhe illallah'dır."

Bunun üzerine onlar ürkerek ayağa kalktılar, elbiselerini silkerek şöyle dediler:

"O mabudları bir mabud mu kıldı? Kesinlikle bu hayret verecek bir şeydir!" (Sad 38/5)

Bunun üzerine bu surenin beşinci ayetinden sekizinci ayetine kadar olan kısmı nazil oldu.[78]

"İçlerinden ileri gelenler; "Gidin, ilâhlarınıza tapmaya devam edin. İşte bu istenen şeydir. Biz bunu son dinde (en son dinî inanışlarda) duymadık. Bu ancak bir uydurmadır. O zikir (Kur'ân) içimizden ona mı indirildi?" diyerek kalkıp gittiler. Hayır, onlar benim Zikr'imden (Kur'ân'ımdan) şüphe içindedirler. Hayır, henüz azabımı tatmadılar." (Sad 38/6-8)

Kureyş heyeti, Rasûlüllah'ı Ebu Talib'e yine şikayet ettiler. Bu kez Ebu Talib Rasûlüllah'a şöyle dedi:

-Ey yeğenim! Kavmin bana geldiler. Şöyle şöyle dediler. Hem kendine hem de bana acı. Gücümün ve gücünün yetmediği bir yükü bana yükleme. Senin sözünden kavminin hoşuna gitmeyeni terk et!

Hz. Peygamber (s.), Ebu Talib'in kendisini himaye fikrinin değiştiğini, bundan böyle kendisine yardımcı olmayacağını düşünerek ona şu cevabı verdi:

-"Ey amcam! Eğer güneş sağ elime, ay da sol elime verilse, Allah bu davayı galib getirinceye veya bu dava uğrunda helâk oluncaya kadar davamı terk etmem."

Kureyşliler yine biraraya gelerek aralarında şöyle konuştular: "Sihri, kâhinliği ve şiiri en fazla, en güzel bileninizi seçin. Toplumumuzu parçalayan, işlerimizi darmadağın eden, dinimize dil uzatan şu kişiye (Hz. Muhammed'e) varsın, onunla konuşsun ve onun cevabını dikkatle izlesin."

Utbe b. Rebia'dan başka bu işi becerecek kimseyi bilmediklerini söyleyince, Utbe'ye hitaben:

78 Kandehlevi, a.g.e., 1/39-40.

-'Ey Ebu'l-Velid! Şu Muhammed'e bir git' dediler. Utbe de Rasûlüllah (s.)'e varıp şöyle dedi:

-'Sen bizim toplumumuzu parçaladın, işlerimizi darmadağın ettin, dinimize dil uzattın. Araplar arasında bizi rezil ettin. Hatta Araplar arasında şöyle sözler yayıldı. "Kureyş'in içinde bir sihirbaz var. Kureyş'in içinde bir kâhin var"... Senin mala ihtiyacın varsa sana aramızda mal toplayalım da sen Kureyş'in en zengin kişisi olasın. Eğer kadınlara ihtiyacın varsa Kureyş'in hangi hanımını istersen iste onlardan on tanesini seninle evlendirelim." (Diğer rivayette Utbe: *"Eğer senin kafandaki düşünce reislikse, baş olmaksa senin için bayraklarımızı bağlar, sen hayatta kaldıkça bize reis olursun"* dedi.)

Rasûl-ü Ekrem (s.): *"Sözün bitti mi?"* diye sordu. Utbe:

-'Evet' deyince, Rasûlüllah (s.) Fussilet sûresini ona okumaya başladı:

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla! Ha, Mim.

"Bu kitab merhamet eden ve merhametli olan Allah'ın katından indirilmiştir.

"Bu, bilen bir toplum için, Arapça bir Kur'ân olarak, ayetleri genişçe açıklanmış bir kitaptır.

"Müjdeleyici ve uyarıcıdır. Fakat onların çoğu yüz çevirmiştir. Artık onlar işitmezler.

"Dediler ki: 'Senin bizi davet ettiğin şeye karşı kalplerimiz kapalıdır. Kulaklarımızda da bir ağırlık vardır. Seninle bizim aramızda anlaşmamıza engel bir de perde vardır. Sen istediğini yap, çünkü biz de yapıyoruz.'

"De ki: 'Ben de ancak sizin gibi bir insanım. Fakat bana ilâhınızın yalnızca bir tek ilâh olduğu vahyediliyor. Artık O'na yönelin ve O'ndan bağışlanma dileyin. Allah'a ortak koşanların vay hâline!'

"Onlar, zekâtı vermezler, ahireti de inkâr ederler.

"Şüphesiz ki, iman edip, salih amel işleyenler için de bitmez tükenmez bir mükafat vardır.

"De ki: 'Siz yeri iki günde yaratanı gerçekten inkâr edip duracak mısınız? Bir de O'na eşler koşuyorsunuz ha? O bütün âlemlerin Rabbidir.'

"O, yerin üstünde sabit dağlar yarattı. Orada bereketler meydana getirdi. Orada araştırıp soranlar için rızıkları tam dört günde belli bir seviyede takdir edip, düzene koydu.

"Sonra duman halinde bulunan göğe yöneldi. Ona ve yerküreye: 'İsteyerek veya istemeyerek buyruğuma gelin.' dedi. Her ikisi de: 'İsteyerek geldik' dediler.

"Böylece onları iki günde yedi gök olarak var etti. Her göğe kendi işini bildirdi. Dünya göğünü kandillerle süsledik ve koruduk. İşte bu üstün ve her şeyi bilen Allah'ın takdiridir." (Fussilet 41/1-12)

Rasûlüllah (s.) Fussilet suresinin birinci ayetinden onüçüncü ayetine kadar okudu…

"Eğer yüz çevirirlerse de ki: Âd ve Semud'a isabet eden yıldırım gibi bir yıldırımdan sizi uyarırım." (Fussilet 41/13) cümlesini okuduğu zaman, Utbe Rasûl-i Ekrem (s.)'in ağzını eliyle kapattı ve sıla-i rahimle ona yemin verdirdi ki böyle birşey söylemesin. Bunun üzerine Kureyş'in yanına gitmeyip evine çekildi. Bu manzara karşısında Ebu Cehil, Kureyş'e hitaben şunları söyledi:

-'Ey Kureyş cemaati! Allah'a yemin ederim, bizim görüşümüze göre, Utbe Muhammed'e meyletti. Muhammed'in yemeği onun hoşuna gitti. Bu da Utbe'ye isabet eden bir fakirlikten ileri geliyor. Gelin, Utbe'ye gidelim.'

Utbe'nin yanına vardılar. Ebu Cehil, Utbe'ye hitaben:

-'Ey Utbe! Allah'a yemin olsun ki biz sana Muhammed'e meylettiğinden, onun durumu hoşuna gittiğinden dolayı geldik. Eğer senin bir malî sıkıntın varsa mallarımızdan

seni Muhammed'in yemeğinden zengin kılacak miktarı derleyebiliriz" dedi.

Bu söz üzerine Utbe öfkelenerek ebediyen Muhammed'le konuşmayacağına dair yemin etti.

-'Siz Kureyşliler biliyorsunuz ki mal yönünden bütün Kureyşlilerden zenginim…' dedi ve Rasûlüllah'la aralarında geçen konuşmayı naklettikten sonra sözlerine şunu ekledi:

-'Muhammed bana öyle bir cevab verdi ki, vallahi o ne sihirdir ne şiirdir ne de kâhinliktir!' dedi.

Sonra Peygamberimiz'in Fussilet suresini okuduğunu belirterek, azaptan bahsedince, onun ağzını eliyle kapattığını, başlarına böyle bir azap getirmesin, diye yemin verdirdiğini söyledi.[79]

***

Görüldüğü gibi Rasûlüllah (s.) Kur'ân'ın talimatı ile harekete geçmiş, en yakınlarından başlayarak herkesi Tevhid inancına davet etmiş, onları dünya ve ahiret azabı ile korkutmuştur. Bunları yaparken de doğrudan Kur'ân ayetlerini okumuştur. Ve bizlere davetin Kur'ân'la yapılacağını öğretmiştir.

Hz. Peygamber'in Ebu Süfyan ve Hind'i Fussilet Suresi ile İslâm'a Davet Etmesi

Peygamberimiz (s.), Mekke reisi Ebu Süfyan'ı ve karısı Hind'i de Fussilet suresi ile İslâm'a çağırdı:

-"Ey Harb'in oğlu Ebu Süfyan! Ey Utbe'nin kızı Hind! Allah'a and içerim ki siz öleceksiniz, sonra haşre gön-

79 Kandehlevi, *a.g.e.*, 1/41-45.

derileceksiniz. İhsan eden kimse cennete, kötülük yapan da cehenneme gidecektir. Ben size hakkı söylüyorum. Siz benim ilk uyardığım kimselersiniz." dedikten sonra Rasûlüllah (s.), Fussilet suresinin 1. ayetinden 11. ayetine kadar olan bölümünü okudu.

Ebu Süfyan, karısı Hind'in Peygamberimiz'e yönelik "sihirbaz" suçlaması üzerine şöyle dedi:

"Hayır! Allah'a yemin ederim, o sihirbaz da değildir, yalancı da değildir."[80]

Abdullah b. Mes'ûd'un Kâbe'de Rahman Suresini Okuması

Abdullah b. Mes'ûd (r.a.), İslâm'a girenlerin altıncısıdır. O iman ettiği sıralarda müslümanlar açıktan açığa ibâdet edemiyor, yüksek sesle Kur'ân okuyamıyorlardı. Bu zor günlerde Abdullah b. Mes'ud, Kâbe'de Kur'ân okumak istedi. Hz. Peygamber (s.) ve ashâbı bunun tehlikeli bir hareket olduğunu, özellikle Mekke'de kendisini himaye edecek büyük bir âilenin bulunmadığını, müşriklerin ona karşı pervasızca hareket ederek kendisine işkence yapacaklarını söylediler, fakat İbn Mes'ud:

-"Beni, onların şerrinden Allah korur!" diyerek kalktı ve Kâbe'ye gitti.

Bu sırada Kureyş ileri gelenleri Harem'de toplanmış, bir meseleyi görüşüyorlardı. İbn Mes'ûd, yüksek ve güzel bir sesle besmele çekti ve **Rahman** sûresini okumaya başladı:

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla." Sesini yükselterek:

"Kur'ân'ı o çok esirgeyici Allah öğretti. İnsanı o yarattı. Ona konuşmayı öğretti..." (Rahman 55/1-4)

80 A.g.e., 1/69.

Okumaya devam etti. Herkes hayretle bu cesur adamın kim olduğunu öğrenmek üzere ona yöneldiklerinde İbn Mes'ud olduğunu gördüler. Kureyşliler hiddetlenerek onun yüzüne gözüne vurmaya başladılar. Abdullah kanlar içinde arkadaşlarının yanına gitti.

-"Vallahi, Allah'ın düşmanları hiçbir zaman yanımda şu andaki durumlarından daha zayıf olmamışlardır. Eğer isterseniz, yarın aynı şekilde onların yanına gideyim." dedi.

Arkadaşları buna izin vermediler. İbn Mes'ud (r.a.) işkenceler sebebiyle hastalandı ama içindeki iman ateşi hiç sönmedi, mâneviyatı asla sarsılmadı; ilk fırsatta aynı hareketi tekrarladı; yine Kureyş'in toplandığı yerlerde Allah kelâmını yüksek sesle okuyarak müşriklere İslâm mesajını tebliğ etti. Abdullah'ın bu imanı ve cesareti müşriklerin şiddetli düşmanlığını çekti. Bu durum karşısında İbn Mes'ud (r.a.) Mekke'yi terk etmeye ve hicrete mecbur kaldı; önce Habeşistan' a oradan Medine'ye gitti. İbn Mes'ud, bütün büyük savaşlara katılmış ve hepsinde de önemli fedâkârlıklar göstermiştir.

İbn Mes'ud, Kur'ân-ı Kerim'i bizzat Rasûlüllah'dan öğrenenlerdendi. Onun için kıraatinde başka bir mükemmellik vardı. Rasûlüllah onun kıraatini överdi.

Kur'ân'ı ona talim ettikten sonra, sesinden dinlemek isterdi. İbn Mes'ud, bir gün Rasûlüllah'a:

-"Biz Kur'ân'ı sizden okuduk, sizden öğrenmedik mi?" demiş, Rasûlüllah da şöyle buyurmuştu:

-"Evet, ama ben Kur'ân'ı başkalarından dinlemek isterim."

Rasûlüllah onun hakkında şöyle buyurdu:

"Kur'ân'ı dört kişiden öğreniniz: İbn Mes'ud, Muaz b. Cebel, Übey b. Kaab ve Ebu Huzeyfe'nin mevlâ'sı Sâlim'den." Rasûlüllah bu açıklamasına İbn Mes'ud ile başladı.[81]

81 Buhârî, Fezâilü'l Kur'ân 8.

İbn Mes'ud diyor ki: "Birgün Rasûlüllah'ın huzurunda Nisâ sûresinden bir bölüm okuyordum.

"Her ümmetten bir şâhid getirdiğimiz, seni de onların üzerine şâhid getirdiğimiz vakit, bakalım onların hâli nice olacak?" (Nisâ 4/41) ayeti kerimesine geldiğim zaman, Rasûlüllah'ın gözleri yaşarmıştı."

İbn Mes'ud, namazlarını vaktinde kılmaya çok dikkat ederdi.

Allah'ın adını zikrede zikrede ve Kurân okuya okuya Rabbine kavuşmuştur.[82]

Rasûlüllah (s.)'in, "*Gelin Rabbinizin Size Neleri Haram Kıldığını Okuyayım*" Ayetiyle Davet Etmesi

Hz. Ali (r.a.) anlatıyor: Bir defasında ben, Rasûlüllah (s.) ve Ebubekir, Minâ'da çeşitli kabilelerle görüşüyorduk. Dolaşırken çok görkemli bir toplantıyla karşılaştık. Buradakilerin hepsi varlıklı, kıyafetleri düzgün ve yaşlı başlı kimselerdi. Ebûbekir (r.a.) onlara doğru ilerleyip sordu:

-Sizler kimlerdensiniz? Şu cevabı verdiler:

-Biz Şeybân bin Sa'lebe kabilesindeniz.

Bunun üzerine Ebûbekir Rasûlüllah (s.)'e dönerek şöyle dedi:

-Anam babam size fedâ olsun. Bunlardan daha muhterem şahsiyetler tanımıyorum. Bu kabilede sözü geçenlerin hepsi de buradalar.

Zira, toplantıda Mefrûk bin Amr, Hâni bin Kabisa, Müsennâ bin Hâris ve Nu'man bin Şerik gibi kabilenin bütün ileri gelenleri hazırdılar. Mefrûk, hepsinden daha güzel konuşuyordu. Ebubekir'in yakınında oturan da oydu. Ebûbekir ona sordu (o da cevapladı):

82 Şamil İslâm Ansiklopedisi

-Kaç adamınız var?

-Adamlarımız bin'den fazladır, bin adam da azlığından dolayı yenilecek bir miktar değildir.

-Birisi size sığınırsa, onu himaye etmeniz nasıldır?

-Gücümüzle onu korumaya çalışırız. Bununla beraber her kabilenin kendine göre bir şansı vardır.

-Ya düşmanlarınızla savaşmakta nasılsınız?

-Biz, en çok düşmanlarımızla karşılaşırken öfkeleniriz ve en çok öfkelenirken düşmanla karşılaşırız. Biz öyle kimseleriz ki, iyi atları evlattan daha çok severiz. Sütü bol develerden daha çok silaha önem veririz. Bununla beraber yardım Allah'tandır. Bazen düşmanlarımıza karşı bizi, bazen de bize karşı düşmanlarımızı üstün kılar. Galiba siz Kureyş'tensiniz.

-Evet, ben Kureyşliyim.

Hz. Ebûbekir Hz. Peygamber (s.)'i işaret ederek devam etti:

-Kureyşlilerden bir zâtın peygamber olduğunu duymuşsunuzdur; işte huzurunuzdaki şahsiyet kendileridir. Mefrûk:

-Evet, biz böyle bir şey işittik, dedi. Sonra Hz. Peygamber (s.)'e dönüp:

-'Siz, insanları neye davet ediyorsunuz?' diye sordu.

Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.) ilerleyip oturdu. Ebubekir de ayağa kalkıp elbisesini ona gölge yaptı. Peygamberimiz (s.) söze başlayıp ona şöyle dedi:

-"Ben sizi İslâm'a davet ediyorum. Sizi Allah'ın tek olduğuna, hiçbir ortağı olmadığına, ibadete layık olan tek varlığın Allah olduğuna ve benim de O'nun Rasûlü olduğuma şehadet etmeye çağırıyorum. Sizden yardım ve emân talep ediyorum. Beni barındırıp kollamanızı ve Allah'ın bana emrettiği şeyleri halka tebliğ edinceye

kadar bana yardım etmenizi teklif ediyorum. Böylece, Allah'ın bana verdiği vazifeyi tam manasıyla yerine getirebilirim. Zira Kureyşliler Allah'ın işini durdurmak için ittifak kurmuşlar, Allah'ın emrine karşı gelip beni yalanlamışlar ve Hakk'ı bırakıp Batıl'dan yana çıkmışlardır. Halbuki Allah, kullarının yardımına muhtaç değildir ve kendi başına Mahmûd'dur."

Mefrûk: 'Ey Kureyşli kardeş! Bizi daha başka neye davet ediyorsun?' dedi.

Hz. Peygamber (s.) bu defa onlara şu ayetleri okudu:

"De ki: Gelin Rabbinizin size neleri haram kıldığını okuyayım: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın, ana-babaya iyilik edin, fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin, zira sizin de onların da rızkını Biz veririz. Çirkin-hayasızlıkların açığına da gizlisine de yaklaşmayın ve Allah'ın yasakladığı cana haksız yere kıymayın! İşte bunlar Allah'ın size emrettikleridir. Umulur ki düşünüp anlarsınız. Rüşd çağına erişinceye kadar, yetimin malına, ancak en iyi tutumla yaklaşın; ölçü ve tartıyı adaletle yapın. Biz herkese ancak gücünün yettiği kadarını yükleriz. Söz söylediğiniz zaman, yakınlarınız dahi olsa adaletli olun, Allah'a verdiğiniz sözü tutun. İşte Allah size, iyice düşünesiniz diye bunları emretti. Şüphesiz bu, benim dosdoğru yolumdur. Buna uyun. (Başka) yollara uymayın. Zira o yollar sizi Allah'ın yolundan ayırır. Sakınmanız için Allah size bunları emretti." (En'âm 6/151-153)

Bundan sonra Mefruk: *'Ey Kureyşli kardeş, sen başka neyi vaaz ediyorsun? Vallahi bu, dünyalıların/insanların kelâmı değildir. Zira böyle bir şey olsaydı, biz bunları bilirdik."* dedi.

Rasûlüllah(s.) bunun üzerine şu ayeti okudu:

"Şüphesiz Allâh, adâleti, ihsânı, akrabâya vermeyi emreder; hayasızlıktan (fahşâ), kötülükten (münker) ve

azgınlıktan (bağy) men eder. Tutasınız diye size böyle öğüt verir." (Nahl 16/90)

Mefrûk şöyle devam etti: *'Ey Kureyşli kardeş! Vallahi siz en güzel ahlâki vasıflara ve iyi amellere davet ettiniz. Sizi yalanlayan millet çok aptal ve akılsızdır; size iftira ve zulmetmiştir.'*

Sonra Mefrûk, Hâni'yi işaretle: *"Bu da bizim büyüğümüz ve din adamımız Hâni b. Kabisa'dır."* dedi.

Bunun üzerine Hâni b. Kabisa söze başlayarak şöyle dedi:

-Ey Kureyşli kardeş! Ben sizin söylediklerinizi duydum ve davanızda haklı olduğunuza inandım. Fakat, bizim bir toplantıda aniden dinimizi değiştirip sizin dininizi kabul etmemiz biraz acele bir iş olur. Biz daha sizin durumunuzu öğrenmiş değiliz. İşinizin neye varacağını da bilemeyiz. Aceleye getirilen işlerin çoğunda ayak kayması, akıl hafifliği ve işin sonunu düşünmemek vardır. Arkamızda milletimiz vardır ki, rey ve fikrini almadan onlara bir şeyi kabul ettirmemiz doğru olmaz. Onlardan habersiz olarak onlar adına her hangi bir sözleşmeye girmek istemiyoruz. Şimdilik sen de dön, biz de döneceğiz. Sen de düşün, biz de düşüneceğiz.

Bundan sonra Hâni, Müsennâ b. Hâris'i Rasûlüllah (s.)'e tanıştırdı:

-Bu da bizim büyüğümüz ve savaş liderimiz Müsennâ'dır.

Hâni, Müsennâ'nın da kendi görüşüne katılmasını ister gibi idi. Müsennâ dedi ki:

-Ey Kureyşli kardeş! Ben sizin sözlerinizi dinledim ve beğendim, güzel buldum. Benim cevabım da Hâni'ninki gibidir. Bir toplantıda dinimizi bırakıp sizin dininizi kabul etmeyi doğru bulmuyoruz. Biliyorsunuz ki biz iki büyük su (veya zorluk) arasında bulunuyoruz: Biri Yemâme, diğeri Semâve.

Rasûlüllah (s.): *"İki büyük su/zorluk olduğunu söylediğin **Yemâme** ve **Semâve** nedir?"* diye sordu.

Müsennâ b. Haris bu soruya şu cevabı verdi:

*- Biri Arapların arazisi olan dağlık ve tepeliklerdir. Diğeri de Farsların arazisi ve Kisra'nın nehirleridir. Kisra (İran hükümdarı), başına herhangi bir gaile çıkarmamak ve yeni bir iş peşinde bulunan herhangi bir kimseyi barındırmamak için bizden söz almıştır. **Sizin bizi davet ettiğiniz şey ise hükümdarların hoşlarına gitmeyebilir.** Eğer seni yalnız Araplara karşı savunmamızı istiyorsan bunu üzerimize alırız. Fakat İran ile ilgili herhangi bir yükümlülüğün altına giremeyiz; zira Farsların yumuşak davranmalarına imkan ve ihtimal yok."*

Rasûlüllah (s.)'in cevabı şöyle oldu:

-"Çok güzel cevap verdiniz ve doğru söylediniz. Fakat bilin ki, Allah'ın diniyle kalkanları Allah himaye eder. Biraz sabredin, çok geçmeden bir de bakarsınız, Allah İranlıların mallarını-mülklerini ve topraklarını size verir, kızlarını da size cariye kılar. O zaman Allah'ı tesbîh ve takdîs edecek misiniz?"

Hz. Peygamber (s.)'in bu sorusunu Numan b. Şerik şöyle cevapladı:

-Ey Kureyşli kardeş! Bu, sadece sana ait bir görüştür.

Numan'ın bu cevabı üzerine Hz. Peygamber (s.), şu ayetleri okudu:

-"Ey Peygamber, biz seni şahid, müjdeci ve uyarıcı; Allah'ın izniyle O'na çağıran, nurlandıran bir ışık olarak göndermişizdir." (Ahzâb, 33/45-46)

Rasûlüllah (s.), Ebu Bekir'in elini tutarak o meclisten kalktı ve sonra bize dönüp şöyle dedi:

-"Ey Ali! Arapların cahiliyetten kalma ne iyi ahlakları var!" [83]

---

83 Ebû'l-Aʿlâ el-Mevdûdî, ***Hz.Peygamber'in Hayatı***, s.944-945; İbn Kesîr, ***El-Bidâye Ve'n-Nihâye***, c.3, s.214-227.

***

Bin kadar savaşçısı olan Beni Şeyban bin Salebe kabilesi, İran'a karşı Rasûlüllah (s.)'i korumayı göze alamadı. Peygamberimiz (s.) sonra Medine'ye hicret etti ve İslâm orada yeşerdi…

Görüldüğü gibi, Allah Rasûlü'nün (s.), kabile reislerine okuduğu ayetler; adaleti, iyiliği ve başkalarına vermeyi emrediyor; ahlaksızlığı, kötülüğü ve azgınlığı da yasaklıyordu (16/90). Dahası şirkten kesinlikle kaçınmayı, ana-babaya iyi davranmayı, çirkin hayasızlık yapmamayı, haksız yere cana kıymamayı, fakirlik korkusuyla çocuk öldürmemeyi, yetim malı yememeyi... emrediyordu (6/151-153). Kısaca İslâm, helalleri ve haramları belli olan bir dindi. Ve insanlara bunlar açıkça söylenmeli idi.

Yukarıdaki görüşmenin yapıldığı sırada henüz ahkam ayetlerinin çoğu inmemiş olmasına rağmen, Şeyban b. Salebeliler bu dinin yepyeni bir yaşam biçimi önerdiğini ve bu öğretinin, devrin süper gücü İran emperyalizminin sömürü çarkını tersine çevirecek bir gelişme olduğunu ilk bakışta fark ettiler. Onlar, sonraki yıllarda bir İslâm elçisinin İran orduları başkomutanı Rüstem'e haykırdığı gibi, ***"İslâm'ın insanları kula kul olmaktan kurtarıp yalnız Allah'a kul yapmak için geldiğini"*** anlamışlardı…

Elbette bu durum, ne İran'ın ne de Bizans'ın işine gelirdi.

Evet, hayatın tüm alanlarına yön vermek ve insan ilişkilerini tepeden tırnağa tanzim etmek iddiasındaki bir Din, dün olduğu gibi bugün de küresel ve yerel otoritelerin hoşuna gitmez ve gitmiyor.

"İnsanlara ma'rûfu/iyiliği emreden, münkeri/kötülüğü yasaklayan, temiz şeyleri helâl, murdar/iğrenç şeyleri

haram kılan, onların sırtlarındaki ağır yükleri indirip zincirleri kıran bir peygamber" (A'râf 7/157) ve takipçileri, egemen güçler tarafından **büyük tehlike/tehdit** ilan edilirler.

Ama tarihin çarkı ilahi yasalar (sünnetullah) doğrultusunda ilerler. Müminlere düşen de bu çarkın nesnesi değil, öznesi olmak için çaba sarf etmek ve tarihe Kur'ân'la müdahale etmektir.

Hz. Peygamber (s.)'in İslâm'a Davet Edilmeyip Esir Düşenleri Serbest Bırakması

Hz. Peygamber'e Lat ve Uzza putlarının yanında ikamet eden kabilelerden esirler getirildi.

Hz. Peygamber (s.):

-'Bunları esir almazdan önce kendilerini İslâm'a davet ettiniz mi?' diye sordu.

Esir edenlerin "hayır" demesi üzerine Hz. Peygamber (s.) esirlere hitaben:

-'Sizi İslâm'a davet ettiler mi?' dedi. Esirler yine "hayır" dediler. Hz. Peygamber (s.):

-'Bunları serbest bırakınız. Tâki emin oldukları yere varıncaya kadar onları götürünüz' buyurdu.

Sonra da Ahzab/45-47 ile En'am/19. ayetini sonuna kadar okudu"[84]

Şimdi, zikredilen ayetleri mealen okuyalım ve tefekkür edelim:

"Ey Peygamber! Şüphe yok ki, Biz seni bir şahit ve bir müjdeci ve bir korkutucu olarak gönderdik.

"Allah'ın izniyle, bir davetçi ve nûr saçan bir kandil olarak (gönderdik).

84 Kandehlevi, a.g.e., 1/102.

"Müminlere müjde ver; gerçekten onlar için Allah'tan büyük bir fazl vardır." (Ahzab 33/45-47)

"De ki: 'Hakikatin en güvenilir şahidi kimdir?' De ki: 'Allah benim ile sizin aranızda şahittir; ve bu Kuran bana vahyedildi ki ona dayanarak sizi ve onun ulaşabileceği herkesi uyarabileyim.' Siz, Allah'tan başka ilahların olduğuna gerçekten şahitlik yapabilir misiniz? De ki: 'Ben (böyle) bir şahitlik yapmam!' De ki: 'O, tek Allahtır; ve bakın, sizin yaptığınız gibi, Allahtan başka şeylere ilahlık yakıştırmak benden uzak olsun!" (Enam 6/19)

***

Görüldüğü gibi Rasûlüllah (s.), bu ayetler çerçevesinde bir şahit ve davetçi olarak görevini yerine getirmeden esir almıyor. Yani, insanlarla ilişkilerde öncelik, onları Kur'ân'a davet oluyor...

Yukarıdaki örneklerin tümü bize şunu öğretiyor: Peygamberimiz (s.) davet faaliyetlerinin merkezine Kur'ân'ı yerleştirmişti. O, muhataplarını doğrudan Kur'ân'a çağırıyor, onlara doğrudan Kur'ân ayetlerini okuyor ve zihinleri, gönülleri Allah'ın sözleri ile İslâm'a açmaya çalışıyordu. ..

Zira Peygamberimiz, Kur'ân'ın ifadesi ile ***"Dâiyen ilallah**: Allah'a davet eden"* (Ahzab 33/46) bir elçi idi.

Bugünün davetçileri de, insanları doğrudan Allah'a yani Kur'ân'a davet etmekle yükümlüdürler.

11. Kur'ân'la Öğüt Verdiler

Allah Rasûlü (s.) her vesile ile insanlara uyarı ve nasihatlerde bulundu. Bunu yaparken de, sık sık onlara Kur'ân ayetlerini hatırlattı. Ve O'nun seçkin ashabı da (r.anhüm), Hz. Peygamber (s.)'in yolunu izleyerek öğüt ve tavsiyelerini, uyarı ve ikazlarını hep Kur'ân ayetlerine dayandırdılar:

"Hataların İçin Ağla!"

Ukbe b. Âmir'den nakledilir: Rasûlüllah'ın yanına geldim. O'nu insanlara şöyle derken duydum:

"İnsanlar büyük bir meydanda bir araya getirilirler. Basiretleri açılır. Bir davetçi onların işitebileceği şekilde şöyle bağırır:

-'İnsanlar bugün izzet ve keremin kime ait olduğunu bilecekler! (Bunu üç kez tekrarlar. Ardından:)

-"Onların yanları (gece kıyamı için) yataklarından uzaklaşır. Rablerine korku ve umutla dua ederler." (Secde 32/16) ***Bu şekilde davrananlar nerede?***' der. Sonra yine:

-'İnsanlar bugün izzet ve keremin kime ait olduğunu bilecekler. ***"Onlar öyle inanırlar ki, ne ticaret ne de alışveriş, onları Allah'ı zikretmekten, dosdoğru namaz kılmaktan ve zekâtı vermekten alıkoymaz."*** (Nûr 24/37) Böyle olanlar nerede?" diye üç defa tekrarlar. Sonra da:

-"Allah'a hamdedenler nerede?" der. Ukbe b. Amir sorar:

-'Cehennemden kurtuluş nasıl olacak ey Allah'ın Rasûlü?' Rasûlüllah (s.) şu cevabı verir:

-"Diline sahip ol! Evini (misafirlere) açık tut! Hataların için ağla!"[85]

"Nefsini Cimrilikten Koru!"

Hz. Ömer bir hutbesinde Allah'a hamdü sena ve Hz. Peygamber'e salâtü selamdan sonra şöyle der:

"Ey insanlar! Aşırı tamahkârlık fakirliktir. İnsanlardan bir şey beklememekse zenginliktir. Yiyemeyeceğiniz seyleri biriktiriyor, ulaşamayacağınız emellerde bulunuyorsunuz. Aldatıcı dünyada sıranızı beklemektesiniz. Hz. Peygamber hayatta iken vahiy ile muhafaza ediliyordunuz. O sıralar gizlediğiniz şeyler vahiy ile ortaya çıkarılıyordu. Böylece yapılan hiçbir şey karşılıksız kalmazdı. Artık vahiy kesilmiştir. Bunun için de bize ahlakınızın en güzelini göstermeye çalışınız. İçlerinizi ise ancak Allahu Teâlâ bilir. Kim dışından kötülük yapar da "Benim iç alemim güzeldir" derse ona asla inanmayız. Çünkü biz ancak zahire göre hüküm veririz. Kim de dışından iyilik yaparsa onu da iyi biri olarak tanırız. Aşırı cimrilik münafıklıktan bir parçadır; o halde infakta bulununuz. Allahu Teâlâ, kitabında buyurur ki:

85 *Allah Dostları*, 2/76.

*"**(Allah yolunda mallarınızdan) nefisleriniz için hayır (olacak şeyler)i infak edin. Kim nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin tâ kendileridir.**"* (Teğâbün 64/16)."

*"Ey insanlar! şunu biliniz ki Allah size şükrü vacip kılmıştır. Sizin herhangi bir isteğiniz olmadığı halde dünyada ve ahirette vermiş olduğu şeyler karşılığında sizlerden kendisine ibadet sözü almıştır. O sizleri kendisine ibadet etmeniz için yaratmıştır. Bunun yerine en zayıf ve en kıymetsiz bir mahluk olarak da yaratabilirdi. O bütün mahlukatı sizin için, sizi de sadece kendi zatı için halk etmiştir. **"Görmüyor musunuz ki Allah göklerde ve yerde olanların tamamını siz(in istifadeniz)e musahhar kılmıştır. Nimetlerini açık ve gizli olarak size bolca ihsan etmiştir. Hal böyle iken insanlardan bir kısmı vardır ki hiçbir bilgisi olmadan, hiçbir rehber bulunmadan ve bir aydınlatıcı kitap olmadan Allah katında cedelleşir durur."** (Lokman 31/20) Allahu Teâlâ binmeniz için karada ve denizde binekler yaratmıştır* (Yunus 10/22). *"Şükredesiniz diye size güzel ve temiz rızıklar, göz ve kulaklar vermiştir."* (Bakara 2/172 ve Mülk 67/23) *Üzerinizdeki nimetlerin bazıları Allahu Teâlâ'nın tüm insanlara bahşetmiş olduğu nimetlerdir. Bazıları da vardır ki bunlar sadece biz müslümanlara verilmiştir…*

*"Ey Allah'ın kulları! Allahu Teâlâ'nın sizi imtihan etmekte olduğunu hatırınızdan çıkarmayınız. Üzerinizdeki nimetini tamamlaması için teker teker, ikişer ikişer, her nerede bulunursanız O'nu anınız ve kendisine şükrediniz. Allahu Teâlâ Hz. Musa'ya şöyle buyurmuştur: **"Kavmini karanlıklardan aydınlığa çıkar ve onlara Allah'ın (azap) günlerini hatırlat!"*** (İbrahim 14/5) *Hz. Peygamber'e de: **"Hatırlayın o zamanı ki, sizler (Mekke'de) az idiniz. Yeryüzünde eziliyordunuz. İnsanların sizi kapıp esir al-***

masından korkuyordunuz. Fakat Allah sizi (Medine'de) barındırıp yardımıyla destekledi. Sizi güzel şeylerden (ganimetlerden) rızıklandırdı ki (nimetlerine) şükredesiniz" (Enfal 8/26) *buyurmuştur…*

"Eğer zayıf ve dünya malından mahrum olduğunuz zaman Allah'a iman edip dinini tanıyarak ölümden sonraki hayır ve mükafaatları ümit etseydiniz bu sizin için öyle olurdu. Fakat siz insanlar arasında geçimi en dar, cehaleti ise en fazla olan kimseler oldunuz. Felaketten kurtulmuş olsaydınız bile dünyadan herhangi bir nasibiniz olmazdı. Dünyada size hiçbir şey verilmeseydi dahi ölümden sonraki hayat için çalışıp onu her şeyin üstünde tutmanız gerekirdi. Kaldı ki Allahu Teâlâ bütün mükafaatı âhiret için saklamamış, bu dünyada da nasibinizi vermiştir. Sizden bunların hepsini elde etmek isteyenlere Allah'ı hatırlatırım. Bunları Allah'ı gereği gibi tanıyıp O'nun için amel ederek, kendinizi O'na ibadet etmek hususunda zorlayarak, verdiği nimetlere sevinip geri almasından korkarak elde edebilirsiniz. Nimeti inkar etmek ve nankörlükte bulunmak kadar onu elden çıkaracak başka bir şey daha yoktur. Nimete şükretmekse onun devamının ve hatta daha da çoğalmasının sigortasıdır. Bunlar benim size Allah'ın emir ve yasakları hususundaki nasihatlarımdır."[86]

Dünya Hayatına Aldanma!

Halife seçilen **Hz. Osman** üzgün bir şekilde Hz. Peygamber'in minberine çıktı. Allah'a hamdü senalarda bulunup Hz. Peygamber'e salatü selam getirdikten sonra şunları söyledi:

86 Kandehlevi, *a.g.e.*, 3/194-196.

"Siz her an için değişen bir yuvadasınız ve hayatınızın bundan sonraki bölümünü yaşamaktasınız. Öyleyse henüz gelmemiş iken gücünüz yettiği kadar ölüme en güzel bir şekilde hazırlanınız ve ömrünüzü en hayırlı şekilde değerlendiriniz. Şunu biliniz ki bu imkan sizlere verilmiştir. Unutmayınız, eceliniz sabah ya da akşam hiç beklemediğiniz bir anda size gelebilir. Bu dünya aldatma üzerine kurulmuştur. Nitekim Allahu Teâlâ: ***"Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın ve şeytan Allah'ın affına güvendirerek sizi kandırmasın!"*** (Lokman 31/33) *buyurmaktadır. Geçmiş ümmetlerden ders ve ibret alınız. Sonra var gücünüzle çalışınız ve sakın gaflete düşmeyesiniz; Çünkü siz gaflet etseniz bile her anınızdan gaflet edilmeksizin sorguya çekileceksiniz. Hani dünyanın evlatları nerede? Dünyayı imar eden arkadaşları nerede? Dünyadan çok uzun bir süre yararlananlar nerede? Dünya onları da kaldırıp atmadı mı? O halde Allahu Teâlâ dünyayı nereye atmış ve ona değer vermemişse siz de onu oraya atınız ve kendisine değer vermeyiniz. Yalnızca ahireti elde etmeye çalışınız. Çünkü Allah, bu dünya hayatından daha hayırlı olan ahiret hayatı için şöyle bir temsil getirmiştir:* ***"Onlara dünya hayatının örneğini açıkla: Gökten indirdiğimiz su gibidir ki o su sayesinde yeryüzünün bitkileri (gürleşerek) birbirine karıştı. Arkasından (o bitkiler) rüzgârların savurduğu çer-çöp haline geldi. Allah her şeye kadirdir. Mal ve oğullar dünya hayatının ziynetidir. Bâki kalacak olan sâlih ameller ise Rabb'inin nezdinde hem sevap bakımından hem de ümit etmek bakımından daha hayırlıdır."*** (Kehf 18/45-46)"[87]

87 A.g.e., 3/203-204.

"Şu İki Ayet Olmasa Hadis Aktarmazdım"

Ebu Hureyre (r.a.) şöyle diyor:

-"Ebu Hureyre çok hadis rivayet ediyor" diyorlar. Allah şahittir ki, ben uydurup söylemiyorum.

-"Muhacirler ve ensar, niçin Ebu Hureyre'nin hadisleri gibi hadisler nakletmiyorlar?" derler.

Halbuki muhacir meşguldüler. Ben yoksul bir kişiydim. Karın tokluğuna Hz. Peygamber'den ayrılmıyordum. İşte böylece Hz. Peygamber'in söylediklerini ben dinlerdim, fakat onlar meşgul oldukları için dinleyemezlerdi. Ben öğrenirdim, onlar unuturlardı. Birgün Hz. Peygamber:

-"Herhangi biriniz elbisesini yayıp şu sözümü bitirinceye kadar bekler ve sonra da onu katlar, göğsüne basarsa, benim bu sözümden ebediyen bir şey unutmayacaktır" dedi.

Bunun üzerine ben sırtımdaki tek elbise olan hırkamı çıkarıp yere serdim. Hz. Peygamber sözlerini bitirince hırkamı toplayıp göğsüme dayadım. O'nu hak Peygamber olarak gönderen Allah'a yemin ederim ki, o günkü sözlerinden tek bir kelime bile unutmadım. Allah'a yemin ederim ki, Allah'ın kitabındaki iki ayet olmasaydı, size bir şey söylemezdim. Allahu Teâlâ şöyle buyuruyor:

"İndirdiğimiz açık delilleri ve hidayeti -biz kitapta insanlara açıkça belirttikten sonra- gizleyenler, işte onlara hem Allah lânet eder, hem de bütün lânet edebilenler lânet eder. Ancak tevbe edip ıslah olanlar ve ayetlerimizi açıklayanlar hariç. İşte onların tevbesini kabul ederim…" (Bakara 2/159-160).[88]

88 Buhari s. 316.

12. Kur'ân'la Konuştular

~

Kur'ân'dan Başka Bir Kelam Konuşmayan Kadın

Tebe-i Tâbiîn neslinden Abdullah b. Mübarek anlatıyor:

Hacca gidiyordum. Irak-Suriye topraklarından geçerken yaşlı bir kadına rastladım. Selâm verdim.

-*"**Selâmün gavlen min Rabbi'r-Rahîm** : Rahîm olan Rab'den bir de sözlü "selâm" vardır."* (Yâsîn 36/58) ayetiyle selâmımı aldı.

-"Buralarda ne yapıyorsun?" diye sordum.

-*"**Men yudlili'l-lâhu fe-lâ hâdiye leh…** : Allah kimi yoldan çıkarmışsa, ona yol bulduracak yoktur..."* (A'râf 7/186 veya Zümer 36/36) ayetini okudu. Anladım ki, yolunu kaybetmiş. Nereye gittiği soruma:

-*"**Subhânellezi esrâ bi-'abdihî leylen mine'l-Mescidi'l-Harâmi ile'l-Mescidi'l-Aksa…** : Bir gece kulunu Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah'ı tesbih ederim."*

(İsrâ 17/1) ayetiyle karşılık verdi. Anladım ki, geçtiğimiz hacc mevsiminde haccını tamamlamış, Kudüs'e gidiyor.

-"Ne zamandan beri böyle yolunu kaybettin?" dedim.

*-"…**Selâse leyâlin seviyyâ** : …Tam üç gece (ve üç gün)."* (Meryem 19/10) dedi.

-"Yanında yiyecek bir şey görmüyorum. Buralarda ne yiyip ne içiyorsun?" dedim.

*-"**Ve'llezî hüve yut'ımunî ve yesgîn** : Beni yediren, içiren Odur."* (Şuarâ 26/79) ayetiyle cevap verdi.

-"Buralarda su yok. Neyle abdest alıyorsun? Nasıl namaz kılıyorsun?" Bana Maide suresinin:

*-"**…fe-lem-tecidû mâen fe-teyemmemû sa'îden tayyiben fe'msehû bi-vücûhiküm ve eydîküm minh**… : Su bulamamışsanız temiz toprakla teyemmüm edin de yüzünüzü ve (dirseklere kadar) ellerinizi onunla meshedin."* (Maide 5/6) ayetiyle cevap verdi. Demek teyemmüm ediyordu. Yiyecek vermeyi teklif ettim.

*-"**Sümme etimmu's-sıyâme ile'l-leyl** : Sonra orucunuzu gün batıncaya kadar tamamlayın."* (Bakara 2/187) ayetini okudu.

-"İyi de Ramazan'da değiliz" dedim.

*-"**…men tetavva'a hayran fe-inne'llahe Şâkirun 'Alîm** : …Kim Allah için nafile bir hayır yaparsa, Allah her hayrın karşılığını verendir, her şeyi hakkıyla bilendir"* (Bakara 2/158) ayetiyle cevap verdi.

-"Yolculukta oruç açılabilir" dedim.

*-"**…ve en tesûmû hayrun lekum…** : Ama orucu tutarsanız, bu hakkınızda daha hayırlıdır."* (Bakara 2/184) ayetini okudu.

Niye benim gibi konuşmadığını sordum.

*-"**Mâ yelfizu min kavlin illâ ledeyhi rakîbun atîd** : Ağzından tek bir söz bile çıkmasın ki, yanında onu gözleyen*

ve o sözü kaydetmeye hazır bir gözcü bulunmamış olsun." (Kâf 50/18) dedi.

-"Kimlerdensin?" diye sordum.

-"…mâ leyse leke bihî 'ılmün. İnne's-sem'a ve'l-basara ve'l-fuâde küllü ulâike kâne anhu mes'ûlâ : …Bu konuda bilgin yok (yani ailemi söylesem de tanımazsın). Sonra göz de, kulak da, kalb de (ardına düştüğün şeyden) sorumludur." (İsrâ 17/36) ayetiyle cevap verdi.

-"Hata ettim, hakkını helâl et!" dedim.

-"…lâ tesrîbe 'aleykümü'l-yevme, yağfiru'llâhu leküm ve hüve Erhamü'r-Râhimîn: …Bugün size kınama yok. Allah sizi bağışlasın. O merhamet edenlerin en merhametlisidir." (Yusuf 12/92) dedi.

Deveme bindirip kafilesine ulaştırma teklifinde bulundum.

-"…Mâ tef'alû min-hayrin fe-inne'llâhe bihî 'Alîm : … Hayır adına ne işlerseniz Allah onu bilir" (Bakara 2/215) ayetiyle mukabele etti.

-Devemi yanına getirdim. Binecekken;

-"Gul li'l-mü'minîne yeğuddû min ebsârihim… : Mü'min erkeklere söyle, bakışlarını sakınsınlar…" (Nûr 24/30) ayetini okudu.

Gözlerimi çevirdim; binecekken deve ürküp kaçtı, bu arada elbisesi az yırtıldı.

-"Ve mâ esâbeküm min-musîbetin fe-bi-mâkesebet eydîkum ve ya'fû 'an-kesîr : Başınıza musibet olarak ne gelirse, bu bizzat işleyip, onu hak etmeniz sebebiyledir." (Şûrâ 42/30) ayetini mırıldandı.

Elbisesinin yırtılmasına bir hatasının sebep olduğunu söylemek istiyordu. Ardından da:

-" Vellezî halega'l-ezvâce kullehâ ve ce'ale leküm mine'l-fülki ve'l-en'âmi ma-terkebûn : Bütün çiftleri O ya-

ratmıştır. Ve size bineceğiniz gemiler ve hayvanlar var etti." (Zuhruf 43/12) ayetini okudu.

Allah'ın, çölün ortasında nasıl binek gönderdiğini ayetle anlatıyordu.

-"Sabret, deveyi bağlayayım!" dedim.

*-"**Fe fehhemnâ-hâ Süleymâne…** : Bu hususta Süleyman'ı daha anlayışlı ve isabetli davranır kıldık…"* (Enbiyâ 21/79) ayetini okuyarak, devemi yönlendirme konusunda benim daha başarılı olduğumu kastetti. Deveye bindi ve:

*-"**Subhânellezî sehhara lenâ hâzâ ve mâ-künnâ lehû mugrinîn. Ve innâ ilâ-Rabbinâ le-mungalibûn** : Bunu bize baş eğdiren Allah'ı tesbih ederim; yoksa bunu biz başaramazdık. Ve sonunda şüphesiz Rabbimize döneceğiz!"* (Zuhruf 43/13-14) ayetlerini okudu. 'Haydi!' diye deveyi hızlandırdım.

*-"**V'agsıd fî-meşyike v'ağdud min-savtik; inne enkera'l-asvâti le-savtu'l-hamîr** : Yürüyüşünde / davranışlarında vakur ol ve sesini yükseltme. Seslerin en çirkini, (bağıran) eşeğin sesidir!"* (Lokman 31/19) mukabelesinde bulundu. Yürürken şiir okumaya başladım.

-"***f'agraû mâ-teyessera minhü*** : Kur'ân'dan kolayınıza geleni okuyunuz!" (Müzzemmil 73/20) dedi.

-"Şiir okumak haram değil ki!" dedim.

*-"**…ve-mâ-yezzekkeru illâ ulü'l-elbâb** : … (Bu hususu) ancak gerçek idrak ve basiret sahipleri düşünüp anlar!"* (Bakara 2/269 veya Zümer 39/9) cevabını verdi.

Bir süre gittik; sonra evli olup olmadığını sordum.

*-"**Yâ eyyühe'llezîne âmenû lâ tes'elû 'an eşyâe in-tubde leküm tesu'küm…** : Ey iman edenler! Cevabı verildiğinde sizi üzecek meselelerden sormayın!"* (Mâide 5/101) ayetini okudu.

Derken kafilesine ulaştık ve:

-"Kafile içinde kimsen var mı?" dedim.

*-"**El-mâlü ve'l-benûne zînetü'l-hayati'd-dünyâ ve'l-bâgıyâtu's-sâlihâtu hayrun 'ınde Rabbike sevâben ve hayrun emelâ** : Mallar ve evlatlar, dünya hayatının süsüdür. Baki kalacak salih ameller ise, Rabbinin katında, sevap olarak da ümit olarak da daha hayırlıdır."* (Kehf 18/46) dedi.

Anladım ki, evlâdı var. "Ne iş yaparlar?" dedim.

*"**Ve alâmâtin, ve bi'n-necmi hüm yehtedûn** : Daha nice alâmetler (yarattı). Onlar, yıldızlarla da yollarını doğrulturlar."* (Nahl 16/16) ayetini okudu.

Anladım ki, çocukları kafilede kılavuzluk yapıyorlar yani yol gösteriyorlar. İsimlerini sordum:

*-"…**ve'ttehaze'llâhu İbrahime halîlâ** : Allah İbrahim'i dost edindi; …**ve kelleme'llâhu Mûsâ teklîmâ** : Allah Musa ile konuştu; …**Yâ Yahyâ huzi'l-kitâbe bi-kuvvetin** : Ey Yahya, Kitab'a kuvvetle tutun!"* (Nisâ 4/125, 164; Meryem 19/12) ayetlerini okudu.

-"Ey İbrahim, ey Musa, ey Yahya!" diye kafileye seslendim. Nur yüzlü üç genç "Buyur!" diye çıkageldi. Onlara para verip:

*-"**…feb'asû ehade-küm bi-verigıküm hazihî ile'l-medineti fe'l-yenzur eyyühâ ezkâ ta'âmen fe'l-ye'tiküm birızgın minhü ve'l-yetelattaf…** : Bununla içinizden birini şehre yollayın! Yemeklerin helâl ve temiz olanına baksın ve size bir yiyecek getirsin. Dikkatli davransın!"* (Kehf 18/19) dedi.

Yiyecek gelince bana:

*-"**Külû ve'şrebû henîen bi-mâ-esleftüm fil'eyyami'l-hâliyeh** : Geçmiş günlerinizde yaptıklarınızın karşılığında şimdi afiyetle yiyip için!"* (Hâkka 69/24) dedi.

Çocuklara: "Annenizin bu durumunu bana söylemezseniz bu yemekten yemem!" dedim.

-"Annemiz" dediler; "ağzından Cenab-ı Allah'ın gazabını çekecek yanlış bir söz çıkar korkusuyla 40 yıldır böyle sadece Kur'ân'la konuşur." Ben de Cuma suresinin şu ayetini onlara okudum:

***"Zâlike fadlu'llâhi yü'tîhi men-yeşâü; va'llâhu Zü'l-Fadli'l-'Azîm** : Bu, Allah'ın lütfudur. Onu dilediğine verir. Allah büyük lütuf sahibidir."* (Cum'a 62/4)

Abdullah ibn Mübarek diyor ki; "Daha yanlarında kalsaydım, günlerce Kur'ân konuşabilirdi."

Abdullah ibn Mübarek, bu hadiseyi Kur'ân'da her şeyin bulunduğuna delil olarak da anlatırdı.[89]

***

Abdullah ibn Mübarek; ***"Kitab'da hiçbir şeyi eksik bırakmadık"*** (Enam 6/38) ayetine dayanarak bunu söylüyor olmalıdır.

Bu harika örnekliği yorumlamak için başka söze hacet var mı? Belki şu:

İnşaallah, kendimizi o örnek nesille kıyaslayarak, Kur'ân'ı anlama ve yaşamadaki fakrımızı fark ederiz?

İnşaallah, o kutlu annemiz gibi, vahyi iliklerimize kadar sindirir ve bir "**Yürüyen Kur'ân**" da biz oluruz.

89 El-Kınnevci, *Ebcedu'l-Ulûm*, c: 2, s: 191-193

13. Kur'ân'la Huzura Erdiler

Osman b. Maz'ûn (r.a.) Vahyin İnişine Tanık Olup İman Ediyor

İlk Müslümanlardan Osman b. Maz'ûn (r.a.), cahiliye devrinde de temiz yaratılışlı, ağırbaşlı bir insandı. Hiç içki içmezdi. *"Aklı gideren, benden aşağıdakileri bana güldüren bir şeyi içmem"* derdi.

Birgün Rasûlüllah (s.) Mekke'de evinin yanında oturuyordu. Osman b. Maz'un da oradan geçiyordu. Rasûlüllah (s.)'e bakıp tebessüm etti. Peygamber Efendimiz (s.) de ona:

-"Biraz oturmaz mısın?" buyurdu. O da karşısına oturdu. Konuşurlarken Efendimiz (s.)'e bir hâl oldu. Sanki karşısında birisi ona bir şeyler anlatıyor, Efendimiz de anladım dercesine başını sallıyordu. Bu hal bir müddet sonra geçti. Osman bu hali merak etti ve Efendimiz'e sordu. Peygamberimiz (s.) kendisine Allah'ın elçisi Cebrâil'in geldiğini ve şu ayet-i celileyi indirdiğini söyledi:

"Muhakkak ki Allah, adaleti, ihsânı ve akrabaya vermeyi emrediyor; ahlaksızlığı/hayâsızlığı, fenalığı ve zulmü/azgınlığı da yasaklıyor. Size böylece ögüt veriyor ki, benimseyip tutasınız." (Nahl 16/90)

Bu olay Osman b. Maz'ûn (r.a.)'ın gönlünde iman nurunun parlamasına vesile oldu. Oracıkta islâm'a giriverdi. Peygamberimiz (s.) buna çok sevindi. Osman, ailesine de İslâm'ı anlattı ve onlar da müslüman oldular. Ezâ ve cefâlara rağmen imanından hiç taviz vermedi. Sonunda Habeşistan'a hicret etti...

Habeşistan'da iken Kureyş'in İslâm'a girdiği haberini aldılar. Bunun üzerine müslümanlar Mekke'ye geri dönmeye başladılar. Ancak haberin yalan olduğu anlaşıldı. Aralarında istişare ettiler ve herkes bir dostunun himayesine girmek sûretiyle Mekke'de kalmaya karar verdiler. Osman (r.a.) Velid b. Muğire'nin himayesine girdi. Fakat inanan bir insan için müşrik birinin himayesinde olmak hazmedilir şey değildi. Bu durumu bir türlü kabullenemeyen Osman (r.a.) birgün kendisini: "Vallahi benim arkadaşlarım Allah yolunda eziyet ve sıkıntı çekerken, bir müşriğin himayesinde rahat ve emniyet içinde yaşamam benim için büyük bir eksikliktir" diyerek iç muhasebeye tâbi tuttu. Sonra kalkıp Velid b. Muğire'ye geldi ve ona:

-"Ey Ebû Abdişşems! Artık senin himayeni kabul etmiyorum." dedi. Velid:

-"Niçin ey kardeşimin oğlu!" dedi. O da:

-"Ben artık Allah'ın himâyesini kabul ediyorum. Ondan başkasının himâyesine girmek istemiyorum." dedi. Velid "Öyleyse Kâbe'ye git ve bunu açıkla" deyince, birlikte Kâ'be'ye gittiler. Osman (r.a.) orada:

-"Ben Allah'dan başkasının himâyesinde bulunmayı sevmiyorum. Onun için Velid'in himâyesini artık kabul etmiyorum." diye ilân etti ve Velid'in himayesinden çıktı.

Birgün o, Kureyşlilerin toplandığı yere gitmişti. Lebid şiir okurken:

-"Şüphesiz Allah'tan başka her şey bâtıldır." dedi. Osman b. Maz'ûn da: "Doğru söyledin." dedi. Lebid:

-"Her nimet mutlaka yok olacaktır." mısrasını okurken Osman (r.a.):

-"Yalan söyledin, cennet nimetleri yok olmaz." dedi. Lebid Kureyşlilere sitemle:

-"Sizin meclisinizde böyle kimseler olmazdı. Ne oldu size?" dedi. Bu sırada Abdullah b. Umeyye adındaki müşrik Osman b. Maz'ûn (r.a.)'ın gözüne şiddetli bir yumruk vurdu. Velid yeğenine:

-"Himayemi reddetmeseydin böyle olmazdı." dedi. Bunun üzerine o, şu cevabı verdi:

-"Vallahi, Allah yolunda bu sağlam gözüm de ötekinin akîbetine uğrasa gam yemem. Süphesiz ben senden daha güçlü birinin himâyesindeyim. Bana ne kadar eziyet etseler de bu yolda yürüyeceğim."

O mecliste bulunan Sa'd b. Ebî Vakkas (r.a.) da Abdullah'a yumruk atarak yüzünü-gözünü dağıttı…

Mekke'de baskılara sabırla direnen Osman (r.a.), Peygamberimiz (s.) hicret izni verince, kardeşleri, zevcesi ve oğlu ile beraber Medine'ye hicret etti. Peygamberimiz onu Ebu'l-Heysem ile kardeş yaptı.

Dünyaya hiç değer vermeyen Osman (r.a.), birgün Peygamberimiz (s.) ashabıyla otururken mescide girdi. Üzerinde post parçasıyla yamanmış bir elbise vardı. Efendimiz onun bu halini görünce şöyle dedi:

-"***Sizden birinizin giderken gelirken bir başka elbise giydiği, önüne bir tabak konulup başka bir tabağın kaldırıldığı, Kâbe'nin örtüldüğü gibi evlerinizi örttüğünüz gün siz nasıl olursunuz acaba?"***

Bunun üzerine Osman (r.a.) her geceyi namaz, her günü oruçla geçirmeye başladı. Rasûlüllah (s.) ona:

-"***Ben senin için güzel bir örnek değil miyim? Gözlerinin, bedeninin, ailenin senin üzerinde hakkı var. Namaz kıl, fakat aynı zamanda yat ve uyu; oruç tut, ancak bazan da tutma. Ey Osman! Allah beni ruhbanlıkla değil, tatbiki kolay bir din ile gönderdi."*** buyurdu. İşte orta yol bu idi. O da öyle yaptı...

Vahşi b. Harb'in Müslüman Oluşu ve Hakkında İndiği Rivayet Edilen Ayetler

Rasûlüllah (s), Hz. Hamza'nın katili Vahşi'yi İslâm'a davet etti. O da şöyle bir cevap gönderdi:

-'Ey Muhammed! Sen beni İslâm'a nasıl davet edersin? Halbuki senin iddiana göre adam öldüren veya Allah'a ortak koşan veya zina eden bir kimse günahlarla karşı karşıya gelir. Onun için kıyamet gününde azap kat kat verilir. O azapta rezil ve zelil olarak kalır. Ben ise bütün bunları yaptım. Acaba benim için bir ruhsat var mıdır?'

Bunun üzerine Cenabı Hak, Furkan suresinin 70. ayetini nazil buyurdu.

"Ancak tevbe eden ve iman edib de salih amel işleyen kimse müstesnadır; çünkü bunların kötülüklerini Allah iyiliğe çevirir. Allah Gafûr/çok bağışlayıcıdır. Rahîm/çok merhametlidir."

Vahşi: 'Ey Muhammed! Ancak tevbe eden, iman eden, salih amel işleyenleri istisna eden şart şiddetli bir şarttır. Belki de ben buna güç yetiremeyeceğim' diye haber saldığında, şu ayet geldi:

"Gerçekten, Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun dışında kalanı ise, dilediğini bağışlar. Kim

Allah'a şirk koşarsa, doğrusu büyük bir günahla iftira etmiş olur." (Nisa 4/48)

Vahşi bu kez: 'Ey Muhammed! Görüyorum ki bu da Allah'ın isteğinden sonra olur. Bilmiyorum acaba Allah beni affeder mi, etmez mi? Bundan başkası var mıdır?' dedi.

Bunun üzerine Cenabı Hak Zümer suresinin 53. ayetini indirdi:

"De ki: "Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."

Vahşi: "Buna gelince, evet" dedi ve müslüman oldu.

Halk: "Ey Allah'ın Rasûlü! Vahşi'ye isabet eden bize de etmiştir (biz de onun gibi katl, zina işlemişizdir)" dediler. Rasûlüllah (s.):

-"Bu ayetin muhatabı sadece Vahşi değil, bütün müslümanlardır" buyurdu.

(Şirk ehlinden bir grup çok adam öldürmüş ve çok zina etmişlerdi. Rasûlüllah'a dönüp dediler ki:

-Söylediğin ve bizi davet ettiğin şey güzeldir ama bize işlediklerimizin keffareti olduğunu söylersen!

Bunun üzerine Furkan suresinin 68. ayeti ile Zümer suresinin 53. ayetleri indi.

Furkan/68: ***"Onlar, Allah ile beraber başka bir ilâha kulluk etmeyen, haksız yere, Allah'ın haram kıldığı cana kıymayan ve zina etmeyen kimselerdir. Kim bunları yaparsa ağır azaba uğrar."***)[90]

Bu örnek, bir yandan Allah Rasûlü'nün eşsiz merhametini ortaya koyarken, diğer yandan da çok sevdiği amcası Hamza'yı şehid eden Vahşi'yi bile İslâm'a kazanmak ve onu dünya ve ahiret huzuruna kavuşturmak için nasıl bir

90 Kandehlevi, *Hayatü's-Sahabe*, 1/47.

gayret sarf ettiğini gözler önüne seren bir ibret vesikası niteliğindedir.

"Üç Ayet Okuyunca İçim Huzurla Doldu"

Amir b. Abdullah (r.a.) şöyle demiştir: Yüce Allah'ın kitabında üç ayet-i kerime okudum. Bunlar, içine düştüğüm durumda bana destek oldular. Bunların ilki şu ayet-i kerimedir:

"Eğer Allah sana bir zarar dokundurursa, bu zararı kendisinden başka giderecek hiçbir güç yoktur. Eğer sana bir hayır dokundurursa (bil ki) O her şeye kadirdir." (En'am 6/17)

Bu ayeti okuduktan sonra kendi kendime şöyle dedim: 'Eğer Allah bana zarar vermek istediyse hiç kimse bana yararlı bir şey yapamaz. Eğer O bana bir şey vermeyi murad ettiyse hiçbir güç de buna engel olamaz.' Ardından şu ayet-i kerimeyi okudu: ***"Beni anın ki, Ben de sizi anayım…"*** (Bakara 2/152)

Bu ayeti okuyunca Allah'ı anarak başkalarını anma alışkanlığından kurtulmuş oldum.

Sonra şu ayeti okudu: ***"Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki, rızkı Allah'a ait olmasın."*** (Hud 11/6)

Bu ayeti okuduktan sonra hiçbir zaman rızık tasasına düşmedim ve sürekli huzur içinde oldum. [91]

Bu örnekler, ilahi mesajın hakikati ile tanışıp kalplerini O'nun nûru ile dolduran ve yalnız Allah'a tevekkül eden ashab-ı kiramın, nasıl ayet ayet Kur'ân'la huzur ve sükuna erdiklerini ortaya koyuyor.

91 Ebu Talib el-Mekki, *Kûtü'l-Kulûb*, 3/26.

14. Kur'ân'la Teselli Buldular

~

"İftiralara Karşı Sığınılacak Tek Merci Allah'tır"

Hz. Âişe (r.anhâ) annemiz şöyle anlatıyor:

Hz. Peygamber bir sefere çıktığında kadınları arasında kura çekerdi. Hangisinin kurası çıkarsa onu beraberinde götürürdü. **Beni Mustalik gazvesi** olduğunda yine kadınları arasında kura çekti. Bu sefer kura bana çıktı. Hz. Peygamber beni beraberinde sefere götürdü.

Kadınlar o zaman ancak ölmeyecek kadar yerlerdi. Şişmanlamazlardı. Ağırlaşmazlardı. Ben devemin sırtına bindirildiğim zaman hevdecimde oturuyordum. Sonra devemi iplemekle görevli olan kişiler geliyor, beni alıyor ve hevdecin altını tutarak kaldırıyorlar, devenin sırtına koyup iplerle bağlıyorlardı. Sonra devenin başını tutarak çekiyorlardı. Hz. Peygamber seferini bitirdikten sonra dönüş emrini verdi. Geldik, Medine'nin yakınında bir

yerde konakladık. Gecenin bir kısmını orada geçirdik. Sonra tekrar hareket emri verdi. Ben ihtiyaç için çıkmıştım. Boynumda Yemen'den getirtilen bir gerdanlık vardı. O esnada gerdanlığımın boynumdan kopup düştüğünü fark etmemişim. Hevdecin yanına vardığımda boynumdaki gerdanlığı aradım, bulamadım. Halk da hareket etmeye başlamıştı. Daha önce gittiğim yere tekrar giderek onu aradım ve buldum: Devemi yükleyenler ben hevdecin içinde değilken hevdeci deveye yüklemişler. Ben zayıf bir kadın olduğum için hevdecin içinde olmadığımı fark edememişler. Deveyi çekip götürmüşler. Tekrar ordugâha geldiğimde baktım ki orada hiç kimse kalmamış. Böylece cilbabıma sarıldım, sonra uzandım. Biliyordum ki, beni hevdecin içinde bulamayınca geri dönecekler. Vallahi, ben orada daha yeni uzanmışken baktım ki, Saffan b. Muattal es-Sülemî arkadan geliyor. Bu zat birtakım ihtiyaçları için ordudan geri kalmıştı. Benim karaltımı görünce yönelip yanıma geldi. Örtünme emri gelmeden önce beni tanıyordu.

*-"**İnnâ lillahi ve innâ ileyhi râciûn**: Biz Allah içiniz ve Allah'a döneceğiz. Bu peygamberin hanımıdır"* dedi. Ben de elbiseme bürünmüş bir haldeydim. Bana:

-"Allah sana merhamet etsin! Seni geride bıraktıran nedir?" diye sordu. Ben onunla konuşmadım. Sonra deveyi bana yaklaştırdı. Deveye binmemi söyledi. Kendisi de uzaklaştı. Deveye bindim. O da devenin başından tuttu, süratle orduya yetişmek istedi. Ve and olsun biz orduya yetiştik. Sabaha kadar da kimse beni aramamıştı. Halk konaklamıştı. İstirahate çekildiklerinde, devenin başını çekerek, beni orduya getirmişti. İşte o zaman halk söylediklerini söyledi, iftira ehli ve ordu çalkalandı. Yemin ederim ki, ben söylenenlerden hiçbir şeyi o zaman bil-

miyordum. Sonra Medine'ye geldim. Az bir zaman sonra şiddetli bir şekilde hastalandım ve bana söylentilerden hiçbir şey yetişmiyordu. Söylenti Hz. Peygamber'e, anneme ve babama ulaştırılmıştı. Onlar bana ne az ve ne de çok hiçbir şey söylemiyordu. Ancak ben Hz. Peygamber'in bana karşı olan bazı lütuflarından ötürü durumumda şüpheye düştüm. Ben daha önce hasta düştüğümde bana merhamet eder, lütufkâr olurdu. Fakat bu sefer bana bunu göstermedi. Bu beni biraz şüpheye düşürmüştü. Benim yanıma girdiğinde annem bana bakıyordu:

-"Kızınız nasıldır?" diye soruyor ve başka bir şey de söylemiyordu. Bu ilgisizlikten canım sıkıldı ve:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Bana izin ver de annemin evine gideyim, annem bana baksın" dedim. O da:

-"Gidebilirsin" dedi. Ben annemin yanına vardım. Fakat yine de söylentilerden haberdar değildim. Ta ki yirmi küsur gün sonra biraz iyileştim. Biz Arap bir kavim olduğumuz için evlerimizde tuvaletler yoktu. Acemlerin evlerinde olan tuvaletlerden, koku yapar diye nefret ederdik. Biz geceleri sahraya çıkardık. Bir gece hacet için dışarı çıkmıştım. Yanımda Ebu Ruhm b. Muttalib'in kızı Ümmü Mıstah da vardı. Eteğine basıp düştü ve oğlu Mıstah'a beddûa etti. Ona:

-"Çok kötü bir şey söyledin. Hicret edip Bedir'e katılmış bir sahabîye nasıl beddua edersin!" dedim.

-"Ey Ebubekir'in kızı, Mıstah'ın senin hakkında söylediklerinden haberin yok mu?" dedi.

-"Neler söylüyor" dedim.

Bana iftiracıların bütün söylediklerini anlattı. Artık ihtiyacımı gidermeye muktedir olamadım. Ve döndüm. Durmadan ağladım. Zannettim ki, ağlamak ciğerimi parçalayacaktır. Anneme:

-"Allah seni affetsin. Halk söylediklerini söylemiş, sen bana hiçbir şey söylemiyorsun" dedim. O da:

-"Ey kızım! Bu kadar üzülme. Senin gibi kocası tarafından sevilen ve ortakları olan güzel kadınlar için böyle şeyler söylenir. Bu tür şeyler her zaman olmuştur" diye beni teselli etti.

Benim haberim yok. Hz. Peygamber Müslümanlara bir hutbe okumuş ve şöyle demiş:

-"Ey insanlar, bazı kimselere ne oluyor ki, bana ailem hakkında eziyet ediyorlar, beni üzüyorlar. Ve onların aleyhinde hak olmayan şeyler söylüyorlar. Allah'a yemin ederim ki, onlardan ancak hayr gördüm. Ve bunu bir kişi için söylüyorlar ki, ondan haydan başkasını görmediğime yemin ederim. O benim evlerimden herhangi birisine ancak benimle beraber girebilir!"

Bu iftiranın kaynağı Abdullah bin Ubeyy bin Selül'dü. Ve ona Hazrec'ten bazı kişiler de yardım etmişti. Muhacirlerden ise Mıstah ve Cahş'ın kızı Hamne vardı. Hamne'nin benim aleyhimde böyle bir iftiraya katılmasının sebebi, kız kardeşi Zeyneb binti Cahş ile kuma olmamızdı. Zeyneb benimle rekabet halindeydi. Buna rağmen Zeyneb benim hakkımda iyilikten başka bir şey söylememişti. Allah onu bundan korumuştu. Fakat kızkardeşi Hamne, dedikoducuların safında yer almıştı…

(Hz. Peygamber hutbesini bitirince, iftiracıların Evs'ten mi, Hazreç'ten mi olduğu tartışması az kalsın iki kabileyi birbirlerine düşürecekken, Hz. Peygamber onları yatıştırır. Ayşe annemiz devamen:)

…Artık ağlamaktan herhangi bir iş bile yapamıyordum. Hz. Peygamber (s.) yanıma geldi…

…Allah'a yemin ederim, ben kendimi, hakkında Kur'ân'ın inmesi gibi bir mertebeden çok hakir görüyor-

dum. Hakkımda Kur'ân inecektir, bu Kur'ân okunacak, onunla namaz kılınacaktır. Ben kendime böyle bir derece vermiyordum. Beklediğim şuydu ki, Hz. Peygamber (s.) bir rüya görsün ve benim suçsuz olduğumu anlasın. Çünkü Allah benim suçsuz olduğumu biliyordu…

…Allah'a yemin ederim, o günlerde Ebubekir ailesinin başına gelen felaket gibi bir felaket herhangi bir aileye gelmemişti… Gözyaşlarımı dökerek… Hz. Yâkub'un adını hatırlamaya çalıştım. Fakat hatırlayamadığım için, "Ben Yusuf'un babasının dediği gibi derim" diyerek şöyle dua ettim:

"Fe-sabrun cemîlün, vallahu'l-Müste'ânu 'alâ mâ-tasıfûn: ***Bana düşen güzel bir sabırdır. İftiralarınıza karşı yardımına sığınılacak ancak Allah'tır."*** (Yusuf 12/18)

Yemin ederim ki, Hz. Peygamber (s.) daha yerinden kalkmadan onu kaplayan vahiy hali yüzünde belirdi. Bunun üzerine elbisesi yüzüne örtüldü ve deriden yapılmış bir yastık başının altına konuldu. Ben bu durumu gördüğüm zaman Allah'a yemin ederim ne korktum ne de önemsedim. Biliyordum ki, ben temizim ve Allah da bana zulmetmez… Sonra Hz. Peygamber (s.)'den vahy kesildi. Soğuk bir gün olmasına rağmen alnından inci taneleri gibi terler boşandı. Bir yandan alnının terini silerek:

-"Ey Âişe! Müjde Allah senin beratını indirdi" dedi. Ben de:

-"Hamd Allah'a mahsustur" dedim.

Sonra Hz. Peygamber (s.) halkın arasına çıktı. Onlara hitab etti ve Allah'ın benim hakkımda indirmiş olduğu ayetleri (Nur 24/11-20) okudu. Sonra emretti, Mıstah b. Usase, Hasan b. Sabit ve Hamne binti Cahş'ı getirdiler. Onlar iftirayı açıkça ifade etmişlerdi. Onlara had vuruldu…

***

"Haberiniz olsun ki (Muhammed'in eşine) bu ağır ifki (iftirayı) uyduranlar sizin içinizden bir gruptur. Bunu kendiniz için bir kötülük saymayın; aksine o, sizin için bir iyiliktir. Onlardan her bir kişiye, günah olarak ne işlemişse (onun karşılığı ceza) vardır. (Elebaşılık yapan, bu yüzden de) bu günahın büyüğünü yüklenen kimse için de çok büyük bir azap vardır.

Erkek ve kadın müminlerin, bu iftirayı işittiklerinde kendi vicdanları ile hüsnü zanda bulunup da, "bu apaçık bir iftiradır" demeleri gerekmez miydi?

(Bu iddiayı ortaya atanların) da bu konuda dört şahit getirmeleri gerekmez miydi? Madem ki şahitler getirip ispat edemediler, öyle ise onlar Allah nezdinde yalancıların ta kendisidirler.

Eğer dünyada ve ahirette Allah'ın lütuf ve merhameti üstünüzde olmasaydı, size mutlaka büyük bir azab isabet ederdi.

Çünkü siz bu iftirayı, gelişi güzel birbirinizin ağzından alıyor ve hakkında bilgi sahibi olmadığınız (bu uydurma haberi) ağızlarınızda geveleyip duruyorsunuz. Bunun önemsiz olduğunu sanıyorsunuz. Halbuki bu, Allah katında çok büyük bir suçtur.

Onu duyduğunuzda, "Bunu konuşup yaymamız bize yakışmaz. Haşâ! Bu, çok büyük bir iftiradır" demeli değil miydiniz?

Eğer inanmış insanlarsanız, Allah, bir daha buna benzer tutumu tekrarlamaktan sizi sakındırıp uyarıyor.

Ve Allah ayetlerini size açıklıyor. Allah, (işin iç yüzünü) çok iyi bilir, tam bir hüküm ve hikmet sahibidir.

İnananlar arasında kötü söz ve davranışın yayılmasını arzulayan kimseler için dünyada da, ahirette de acı veren bir azab vardır. (Her şeyi) Allah bilir; siz bilmezsiniz.

Ya sizin üstünüze Allah'ın lütuf ve merhameti olmasaydı; Allah çok şefkatli ve merhametli olmasaydı (haliniz nice olurdu)?" (Nur 24/11-20)

***

Mıstah hem fakir, hem de babamın akrabasıydı. Babam ona yardım ederdi. Fakat bu ayetler inince babam:

"Allah'a yemin ederim ki, ona yardımda bulunmayacağım" dedi.

Bunun üzerine Allah şu ayeti indirdi:

"Bir de içinizden fazilet ve servet sahibi olanlar, akrabalara, yoksullara, Allah yolunda hicret edenlere bir şey vermelerinde kusur etmesinler. Affetsinler, bağışlasınlar. Allah'ın sizi bağışlamasını sevmez misiniz? Allah çok bağışlayıcı, çok merhametlidir." (Nur 24/22) Babam:

-"Evet!.. Ey Rabbim! Ben isterim, Allah beni affetsin" dedi. Ve daha önce Mıstah'a vermekte olduğu nafakayı vermeye devam etti ve:

-"Yemin ederim, bu nafakayı ondan artık hiçbir zaman kesmeyeceğim" dedi.[92]

***

İmdi, bu olayda baştan sona insan gerçeği ile karşı karşıyayız. Kimi insanlar, Allah Rasûlü'nün (s.) çevresinde terbiye görseler de, onunla birlikte zorluklara, çilelere katlanıp hicret etseler de, cihada, mesela İslâm'ın ilk savaşı olan Bedir'e katılsalar da, Muhammedü'l-Emin (s.) gibi emin ve tertemiz olan eşi Hz. Âişe annemiz (r.anhâ) hakkında

92 Kandehlevi, ***a.g.e.***, 2/45-49 (Taberi'den naklen).

atılan iftirayı dillerine dolayıp yaygınlaştırabilmekte ve münafıkların tutuşturduğu fitne ateşinin bütün müminleri kasıp kavurmasına sebep olabilmektedir.

İnkârcı münafıkların, İslâm'ın önünü kesmek için akla hayale gelmeyen desiseler çevirmeleri, tuzaklar kurmaları, iftira ve yalan kampanyaları başlatmaları, zaten inkârlarının, isyanlarının ve ikiyüzlülüklerinin bir gereğidir. İşte burada çok dikkatli ve uyanık olması gerekenler Müslümanlardır.

Bugünün Müslümanları da, "İfk Olayı" diye tarihe geçen bu korkunç fitneden ders alarak; inkarcı ve münafık çevrelerin mümin erkek ve kadınlar hakkında ürettikleri iftiraları, iddiaları, suizanları rastgele yaymamalı; müminler hakkında hüsnüzanda bulunmalı ve dedikodulara prim vermemelidir.

Yüce Rabbimiz, "Habîb-i Ekremi" olan en sevgili kulu ve rasûlü Hz. Muhammed (s.)'in, en sevgili eşine atılan iftira sebebiyle yaklaşık bir ay boyunca manevi işkencenin en ağırını yaşamasını niçin takdir buyurmuş olabilir? Müslümanlar bu korkunç dedikodu furyasından gerekli dersleri çıkarmalı ve ***"Eğer inanmış insanlarsanız, Allah, bir daha buna benzer tutumu tekrarlamaktan sizi sakındırıp uyarıyor"*** ayeti üzerinde tekrar tekrar düşünmelidirler.

Kıyamete kadar; geçmiş ve gelecek tüm müminler için bir ibret vesikası niteliğindeki bu fitne ateşinin benzerlerinin bizleri de yakmaması için son derece dikkatli olunmalıdır.

İfk hadisesinin bir başka yönü de, en zor zamanlarda Allah'a sığınarak sabretmenin, en sıkıntılı anlarda insanları affedip bağışlamanın iki şahika örneğinin yaşanmasına sebep olmasıdır!

Âişe annemizin (r.anhâ), gözyaşlarına boğulduğu o en sıkıntılı demlerde, Hz. Yakub'un ismini bile hatırlayamayacak kadar zihninin allak-bullak olduğu bir ânda "fe-sabrun cemîlün" ayetini okuyarak "Allah'a sığınması", bütün erkek ve kadın müminlere ebedi bir ders niteliğindedir.

Ve Hz. Ebû Bekir (r.a.)'ın, tıpkı kızı Ayşe annemiz gibi hakkında ayet inen bir örnek sahabi olarak, yıllardır kendisine maaş bağladığı bir insan tarafından adeta sırtından hançerlense de onu affetme âlicenaplığını göstermesi, yine dünya durdukça ders alınası bir örnek davranıştır.

İmdi, şu soruyu sorup kendimizi yargılamanın sırası değil mi?

-Acaba Hz. Âişe ve Hz. Ebûbekir (r.anhüm)'ün yerlerinde biz olsaydık, nasıl bir tavır sergilerdik?

15. Kur'ân'la Direndiler

Hz. Ammar b. Yâsir (r.a.)'ın İşkencelere Direnişi

Ammar b. Yâsir (r.a.), Rasûlüllah (s)'in; *"Cennet üç kişiye müstehaktır. Ali, Ammar ve Selman."* iltifatına mazhar olmuş bir sahabedir.

Ebu'l-Yekzan künyesiyle anılan Ammar b. Yâsir, Erkam'ın evinde Suheyb ile birlikte otuzuncu müslüman olarak İslâm'la şereflendi. Kısa bir müddet sonra babası Yâsir ve annesi Sümeyye de müslüman oldular. Her üçü de (radıyallahu anhüm) Mekke devrinde en ağır işkencelere maruz kaldılar ve bunlara karşı kahramanca direndiler. Müşrikler, güneşin en kızgın saatlerinde üçünü birden çölün kavurucu kumlarına gömerek işkence yaptılar. Sıcaktan derileri soyuldu. İşkenceler onları imanlarından vazgeçiremedi. Allah Rasûlü (s) her gün Yâsir ailesinin yanına gider, dertlerine ortak olur, onlara manevî kuvvet,

rûhî direnç verirdi. Bir ziyaretinde Ammar (r.a.) Rasûlüllah (s.) Efendimiz'e:

-"Yâ Rasûlallah işkence son haddine vardı." dedi: Efendimiz de ona şöyle cevap verdi:

-"Sabret ey Ebû'l-Yekzan!... Sabrediniz ey Yâsir ailesi!.. Size vadedilen yer Cennettir."

Yine bir gün Rasûl-i Ekrem (s.) Efendimiz, Ammar (r.a.)'ın yanına uğradı. Ateşle dağlayarak ona azap ettiklerini gördü. Mübarek eliyle başını sıvazladı ve:

-"Ya Rab!.. Bu ateşi İbrâhim'e berd ü selâm buyurduğun gibi Ammar'a da serin ve zararsız eyle." diye dua etti.

Ammar ve ailesi direnmeye devam ettiler. Hak-batıl mücadelesinin yasası buydu:

"Yoksa Allah içinizden cihad edenleri belli etmeden, sabredenleri ortaya çıkarmadan cennete gireceğinizi mi sandınız?" (Âl-i İmran 3/142)

"İnsanlar, imtihandan geçirilmeden sadece iman ettik demeleriyle bırakılacaklarını mı sandılar?" (Ankebût 29/2)

Müşrikler, Ammar'ın annesi Sümeyye (r.anhâ)'yı iki deveye bağlayıp aksi istikamete sürerek vücudunu parçalamak suretiyle şehid ettiler. Babası Yasir'i de işkenceler yaparak aynı gün şehid ettiler. Bu iki aziz şehid, İslâm'ın ilk şehidleri olarak tarihe geçtiler. Hem annesini hem de babasını Allah yolunda şehid veren Ammar (r.a.) buna rağmen dininden dönmedi ve direnmeye devam etti. Birgün ona öyle ağır işkence yaptılar ki, putları övmedikçe bırakmayacaklarını söylediler. O da ölümden kurtulmak için onların istedikleri şekilde Lât ve Uzza lehinde konuşmak zorunda kaldı. Ellerinden kurtulur kurtulmaz da doğruca Rasûlüllah (s.) Efendimiz'in huzuruna vardı. Başından geçenleri ağlayarak anlattı. Efendimiz (s.) ona:

-"Bu sözleri söylerken kalbini nasıl buldun?" diye sordu. O da:

-"Kalbimde Allah'a imanda en ufak bir değişiklik olmadı." dedi.

Bu cevap üzerine Peygamber Efendimiz (s.):

-"Ammar'ı başından ayağına kadar iman kapladı; iman kemiklerine işledi." buyurdu.

Gözyaşlarını mübarek elleriyle sildi. Kalbde iman yerleştikten sonra diliyle zarurete binaen söylemenin imana zararı olmadığını hatta yine işkenceye uğrarsa aynı sözleri söyleyebileceğini ona şu ayet-i kerime ile müjde vererek söyledi:

"Kalbi imanla dolu olduğu halde inkâra zorlanan müstesna, inandıktan sonra Allah'ı inkâr edip gönlünü kafirliğe açanlara Allah'ın gazabı vardır. Büyük azâb da onlar içindir." (Nahl 16/106)

Ammar (r.a.), önce Habeşistan'a, sonra Medine'ye hicret etti. Rasûlüllah (s.) onu Huzeyfe b. Yeman (r.a.) ile kardeş ilan etti. Mescid-i Nebevi'nin inşâsında büyük gayretler gösterdi; ikişer ikişer kerpiç taşıdı. Bedir'den itibaren bütün gazvelerde bulundu. Büyük kahramanlıklar gösterdi. Yemame savaşında kulağı kopmuş sallanırken o yiğitçe savaşmayı sürdürdü. Dağılmakta olan orduyu:

-"Ey müslümanlar!.. Cennetten mi kaçıyorsunuz? Ben Ammar b. Yâsir'im. Bu tarafa gelin." diye haykırarak toparladı.

Yasir ailesi ve Ammar; "direnişin zirve sembolleri" olarak tarihe geçtiler. Allah kendilerinden razı olsun. Onların zulme karşı sırf Allah için direnişlerini çağımıza taşımayı da biz müminlere nasib eylesin!

16. Kur'ân'la Cihad Ettiler

"Musa'nın Kavmi Gibi: 'Sen ve Rabbin Gidip Savaşın' Demeyiz"!

Ebû Eyyûb el-Ensârî şöyle anlatıyor:

Bedir savaşı öncesinde Medine'de bulunuyorduk. Hz. Peygamber (s.) bize şöyle dedi:

-Ebu Süfyan'ın kervanının Şam'dan gelip Mekke'ye doğru gitmekte olduğunu haber aldım. Onların yoluna çıkmak ister misiniz? Kim bilir, belki Allah onu bize ganimet olarak verir.

Biz de: 'Evet, çıkarız!' diye cevap verdik. Sonra da hep birlikte yola çıktık. Bir-iki gün gittikten sonra Hz. Peygamber (s.):

-'Kureyş'in kervanı hakkında ne düşünüyorsunuz? Onlar bizim geldiğimizi öğrenmişler. Ne dersiniz onlarla savaşalım mı?' diye sordular. Biz de:

-'Hayır, Allah'a yemin ederiz ki onlarla savaşmaya gücümüz yetmez. Biz yalnızca kervanı ele geçirmek için çıkmıştık' dedik. Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.):

-'Kureyş'le savaş hususunda fikriniz nedir?' diye tekrar sordu. Biz yine:

-'Onlarla savaşamayız. Biz kervan için çıkmıştık!' dedik.

Bu esnada Mikdad b. Amr (r.a.) ayağa kalkarak şunları söyledi:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Biz sana, Musa'nın kavminin Musa'ya: *'Sen ve Rabb'in gidiniz, savaşınız! Biz burada oturuyoruz!'* dedikleri gibi demeyiz."

Mikdad'ın bu sözleri üzerine biz hepimiz:

-'Keşke biz de böyle söyleseydik de elimize hiçbir şey geçmeseydi!' dedik.

Bu olaydan sonra Allahu Teâlâ Peygamberi'ne şu ayeti (Enfal 8/5) indirdi:

"Rabbin seni evinden hak uğrunda (savaşa) çıkardığında müminlerden bir grup isteksizdi."

Başka rivayetlere göre, Hz. Peygamber (s.)'in *"Bu konuda ne düşünüyorsunuz?"* sorusuna ilk cevabı Hz. Ebu bekir (r.a.) verdi. Hz. Peygamber (s.) soruyu tekrarladı. Bunun üzerine Hz. Ömer görüşünü açıkladı. Hz. Peygamber (s.) yine sordu. Bunun üzerine **Sa'd b. Übâde** (r.a.) şöyle konuştu:

-'Ey Ensar! Hz. Peygamber bizim görüşümüzü öğrenmek istiyor. Nefsimi kudret elinde tutan Allah'a yemin ederim ki denize dalmamızı istesen dalar, develerimizi Berkü'l-Ğımâd'a kadar sürmemizi istesen bunu da yaparız' dedi.

Bir başka rivayete göre, **Sa'd b. Muaz** (r.a.) da şunları söyledi:

*-"Ey Allah'ın Rasûlü! Yanılmıyorsam bizi kastediyorsun? Seni şereflendiren ve sana Kur'ân'ı indiren Allah'a yemin ederim ki ben bu yoldan hiç geçmedim ve onu bilmiyorum da. Eğer Yemen topraklarındaki Berkü'l-Ğımâd'a kadar gidecek olsan yine de seninle beraber gideriz. Biz sana, kavminin Musa'ya: "**Sen ve Rabb'in gidiniz, savaşınız! Biz burada oturacağız**" dediği gibi demiyoruz. Aksine biz: '**Sen ve Rabb'in gidiniz, savaşınız! Biz de size tâbîyiz**' diyoruz. Zannediyorum ki sen Medine'den bir gaye için çıkmıştın. Ancak Allahu Teâlâ sana başka bir görev vermiştir. Sen Allahu Teâlâ'nın sana yüklediği görevi yerine getir. Dilediğini yap, istediğinle bağları kopar, istediğine düşman ol veya barış yap; bizim mallarımızdan da istediğini al!"*

Bunun üzerine bu sözleri destekleyen ayetler (Enfal 8/5 ve sonrası) indi.[93]

***

Önce zikredilen ayetleri okuyalım: *"Rabbin seni hak uğrunda evinden savaş için çıkarmıştı, oysa müminlerin bir kısmı bundan hoşlanmamıştı. Sanki göz göre göre ölüme sürükleniyorlarmış gibi, gerçek ortaya çıktıktan sonra bile seninle tartışıyorlardı. Allah iki taifeden birini (Kureyş'in Şam'dan gelen kervanını veya silahlı birliklerini) size vaadetmişti; siz, kuvvetsiz olanın size düşmesini istiyordunuz. Oysa, suçluların hoşuna gitmese de, hakkı ortaya çıkarmak ve batılı tepelemek için, Allah sözleriyle hakkı gerçekleştirmek ve inkarcıların kökünü kesmek istiyordu."* (8/5-8)

Ayetlerde de beyan edildiği üzere, Kureyş kervanını vurmak niyetiyle yola çıkan müminlerden bir kısmı, ker-

93 Kandehlevi, *a.g.e.*, 1/403-405.

vanın yol değiştirip Mekke'ye gitmesinden sonra Kureyş askeri birlikleriyle savaşmayı istemiyor ve böyle bir savaş için hazırlıklı olmadıklarını söylüyorlar. Rasûlüllah'ın ısrarlı soruları üzerine, onun böyle bir savaşı istediğini fark ediyor ve yeterli hazırlığa sahip olmasalar da, hangi şart altında olursa olsun, Rasûlüllah'la birlikte sonuna kadar savaşacaklarını beyan ediyorlar. Sayı ve silah bakımından orantısız bir durumda olmalarına rağmen, Hz. Musa'yı düşmanları karşısında yalnız bırakan İsrailoğulları'nın konumuna düşmeyeceklerine, tam tersine Allah Rasûlü ile birlikte ölünceye kadar savaşacaklarına söz veriyorlar…

Maide sûresinin 22. ayetinde geçtiği üzere, Hz. Musa (a.s)'ın kavmi, Allah'ın girmelerini emir buyurduğu şehre, orada bulunan azgın toplulukla savaşmaktan korkarak girmek istememişlerdi:

"Dediler ki: -Ey Mûsa! Onlar orada bulundukça, biz oraya asla girmeyeceğiz. Sen ve Rabbin gidin, onlarla savaşın. Biz burada oturacağız."

İşte Mikdad b. Amr ve Sa'd b. Muaz'ın konuşmalarında yer verdikleri İsrailoğulları'nın zelil durumuna işaret eden ayet bu idi… Onlar, böyle aşağılık bir duruma düşmeyeceklerini, aksine Rasûlüllah (s.)'le birlikte denize dalmayı bile göze aldıklarını kararlılıkla açıkladılar…

İşte Kur'ân ayetlerinden güç alarak cihada koşanlar… *"Biz burada oturacağız"* demeyenler...

Peki, bugünün Müslümanları, silahlı ve silahsız düşmanları karşısında oturacaklar mı?!..

"Ayet, İhtiyar da Olsak Savaşa Gitmemizi Emrediyor!"

Yerinde oturmayı kendine yakıştıramayanlardan biri de ashabın fedakâr ve kahraman simalarından Ebu Talha (r.a.)

idi. Medineli müslümanlar arasında bağ ve bahçeye en çok sahib olan Ebû Talha (r.a.)'ın, ***"Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkca birr'e eremezsiniz."*** (Âl-i İmran 3/92) ayetinin nazil olduğunu işitince, hemen Rasûlüllah (s.)'in yanına gidip, Mescid-i Nebevi'nin karşısındaki Beyrûha adlı hurma bahçesini Allah rızası için infak ettiğini daha önceki bölümlerimizde görmüştük.

Ashab arasında cesareti, yiğitliği ve bilhassa gür sesiyle tanınırdı. Sevgili Peygamberimiz (s.); *"Ebu Talha'nın asker içinde sesi yüz kişiden daha hayırlıdır"* diyerek ona iltifat etmişlerdi…

Yıllar geçmiş ve Ebu Talha yaşlanmıştı… Fakat gönlü hakikaten gençti. O hâlâ cihad aşkıyla yanıp tutuşuyordu… Birgün Kur'ân-ı Kerim okuyordu. Tevbe sûresinin 41. ayetine gelince durdu ve:

-"Rabbimiz bizi, ihtiyar da olsak genç de olsak savaşa gitmeğe çağırıyor." dedi.

Kendisinin harp için teçhiz edilmesini istedi. Oğulları:

-"Babacığım sen yaşlısın harb etmek sırası bizimdir. Sen otur biz gidelim." diyerek engel olmak istediler. Fakat kabul ettiremediler.

O günlerde Rumlara karşı bir savaş hazırlığı vardı. Ebu Talha bu deniz harbine katıldı. Gemide ağır bir hastalığa yakalandı ve bir müddet sonra vefat etti…

***

Ebû Talha'yı ihtiyar halinde harekete geçiren Tevbe sûresinin 41. ayetini birlikte teemmül edelim:

"Ey müminler! Gerek hafif, gerek ağır olarak *(kolayzor, silahlı-silahsız, binekli-yaya, genç-yaşlı, hangi halde olursanız olun)* ***hep birlikte seferber olun; mallarınızla***

ve canlarınızla Allah yolunda cihad edin. Eğer bilirseniz, sizin için bu daha hayırlıdır."[94]

İşte bu ayeti okuyup yerinde oturmayı içine sindiremeyen Ebû Talha (r.a.)'ın örnek cihad anlayışı!

Bugünün Müslümanları, Ebû Talha (r.a.)'ı örnek alarak; hangi halde olurlarsa olsunlar malları ve canları ile 'Allah yolunda cihad'ın kapsadığı bütün alanlarda, varlıklarını ortaya koymalıdırlar…

Ebû Talha (r.a.) ashabın en kahramanlarından biri idi. Efendimiz (s.) ile arasında derin bir sevgi bağı vardı. Savaş veya barış zamanlarında kötü niyetli birinin Allah Resulü'ne (s.) saldırmasından endişe eden Ebû Talha (r.a.), O'na gelecek tehlikelere karşı her zaman dikkatli idi. Birgün, Medine'nin dışında bir gürültü işitilmişti. Efendimiz (s.), sahabelerden önce davranıp Ebû Talha'nın atına binerek gürültünün geldiği yere gitmişti. Gürültü üzerine Ebû Talha (r.a.) ve bazı sahabeler dışarı çıktıklarında bir de ne görsünler; Rasûlüllah (s.), herkesten önce gitmiş, haberi tahkik etmiş ve geri dönüyor…

Rasûlüllah, "Korkacak bir şey yok" diyerek onları teskin etmiş ve Ebû Talha'nın atını da övmüştü.[95]

Ebû Talha (r.a.), hakkında ayet inen fedakâr sahabelerden biri idi: Rasûlüllah (s.)'in mübarek hadislerini toplamak için O'nun huzurundan ayrılmayan Ebû Hureyre (r.a.), birgün açlıktan ayakta duramayacak hale gelmişti. Bu durumunu gelip Efendimiz (s.)'e arz etti. Onun açlığını gidermek için evinde yedirecek bir şey bulamayan Efendimiz (s.), Mescid'de bulunan ashabına durumu açıklamıştı. Peygamberimiz (s.)'in vermiş olduğu bu haberi Ebû Talha işitir işitmez hemen ayağa kalkarak:

---

94 Meal H.Tahsin Feyizli'ye ait (bkz: ***Feyzü'l-Furkan***). Tevbe/91 ve Fetih/17. ayetlerde ise savaşa katılamayacakların kimler olduğu açıklanır.

95 Buhari, Cihad 46, 82; Müslim, Fezail 48.

-"Ya Rasûlallah, onu ben misafir edeyim" dedi.

Sonra da alıp evine götürdü. Ama evde o anda çorbadan başka bir şey yoktu. O da ihtimal çocuklar için pişmişti. Bunun üzerine karı koca aralarında konuştular: "Bu gece çorbayı Allah Rasûlü'nün misafirine yedirelim. Biz bugün de bir şey yemeyebiliriz. Çocukları ikna edip yatıralım..." dediler ve şöyle bir plan kurdular: Yemek sofraya konunca, hanım yanlışlıkla mumu söndürecek ve ev sahibi kaşığını boş getirip götürecekti… Zira çorba iki kişiyi doyuracak kadar değildi... Böylece misafir de karnını doyuracaktı. Plânladıkları gibi de yaptılar. Derken sabah oldu ve sabah namazında da Allah Rasûlü'nün (s.) arkasında yerlerini aldılar. Rasûlüllah (s.) sabah namazını kıldırdı. Yüzünü onlara döndü, sonra da Ebû Talha (r.a.)'ı ve Ebû Hureyre (r.a.)'ı arayarak onlara sordu.

-"Bu gece ne yaptınız ki, hakkınızda, ***"Kendileri sıkıntı içinde bulunsalar dahi, başkalarını kendi nefislerine tercih ederler"*** (Haşr 59/9) ayeti nazil oldu" buyurdular.[96]

Allah Yolunda Mallarıyla Cihad Yarışına Girdiler

Tebük Seferi, çok sıcak bir mevsime rastlamıştı. Bu yüzden de ona *"Usret/Zorluk Seferi"* denmişti…

Suffe ashabı sayıca çok olup mescide bitişik bir evde kalırlar; Hz. Peygamber'in ve müslümanların verdikleri sadaka ve bağışlarla geçinirlerdi. Savaş çıktığında, durumu iyi olan müslümanlar onları kendi aralarında paylaşırlar; ya onlardan birinin savaş donanımını ya da içlerinden dört kişinin yiyecek ihtiyacını kendi üzerine alırlar, sonra da hep birlikte savaşa giderlerdi…

96 Buharî, Tefsir 6.

Hz. Peygamber (s.) bu savaşta da müslümanlara mallarını Allah yolunda harcamalarını emretti. Onlar da bu emre uyarak Allah'ın rızasını kazanmak için mallarını infak ettiler. Fakir müslümanlardan bir kısmına binek temin edilebildi; ancak bazıları da yaya kaldı. O gün Abdurrahman b. Avf ikiyüz ukiyye[97] para yardımında bulundu. Bu, o gün yapılan en büyük sadaka idi. Hz. Ömer de yüz ukiyye sadaka verdi. Amir el-Ensârî ise doksan deve yükü hurma verdi. Daha sonra Hz. Ömer:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Ben Abdurrahman'ın günahtan başka birşey kazanmadığına inanıyorum. Çünkü ailesine hiçbir şey bırakmadı!" dedi.

Bunun üzerine Hz. Peygamber, Abdurrahman'a:

-"Ailen için bir şey bıraktın mı?" diye sordu. O da:

-"Evet infak ettiğimden daha fazlasını, daha iyisini bıraktım" dedi. Hz. Peygamber:

-"Peki, onlara ne bıraktın?" diye sorduğunda Abdurrahman:

-"Allah ve Rasûlü'nün va'dettiği rızık ve hayrı bıraktım" dedi.

Ensar'dan **Ebu Ukayl** (r.a.) ise; sadaka olarak iki ölçek hurma getirdi.

Orada bulunan münafıklar az bir sadaka verildiğinde birbirlerine kaş-göz işareti yaparak alay ediyorlar; büyük bir sadaka verildiğindeyse yine işaretleşerek, "Gösteriş içindir" diyorlardı. Az getiren bazılarına, "Hile yapıyor; daha fazlasına gücü yeterdi", diğer bazılarına ise, "Getirmese de olurdu; çünkü kendisi buna herkesten daha muhtaçtır" diyorlardı. Ukayl'a da böyle dediler.

Ebu Ukayl ise, bu iki ölçek hurmayı getirdiğinde şu açıklamayı yaptı:

97 Ukiyye: 40 dirhemlik bir ağırlık ölçüsüdür.

-"Allah'a yemin ederim ki bu iki ölçek hurmadan başka bir şeyim yoktur. Onu kazanmak için de bütün bir gece su çektim. Yarısını evde, aileme bıraktım, yarısını ise buraya getirdim."

Savaşa çıkma zamanı yaklaştıkça bu münafıklar çeşitli bahanelerle Hz. Peygamber'den izin koparmaya çalışıyorlardı. Sıcaktan şikayet ediyorlar, fitne çıkmasından korktuklarını söyleyerek Allah'a yalan yere yeminler ediyorlardı. Hz. Peygamber (s.) de içlerinde gizlemekte olduklarını bilmediği için onlara izin veriyordu. O sırada Tevbe Sûresi bölüm bölüm iniyordu:

"Gerek hafif ve gerek ağırlıklı olarak sefere çıkınız ve mallarınızla, canlarınızla Allah yolunda cihad ediniz. Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır." (Tevbe 9/41)

Bu ayet indiğinde zayıf, hasta ve fakir sahabeler O'na gelip yakınarak durumlarını şöyle arz ettiler:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Bu emirde hiç kimseye ruhsat tanınmamaktadır. Münafıklarda ise daha sonra ortaya çıkacak bazı gizli günahlar vardır".

İnanmayıp bu işten huzursuz olan birtakım münafıklarsa geri kaldılar…

Tebük'e varıldığında Hz. Peygamber, Alkame bin Mücezziz el-Müdricî'yi Filistin'e, Halid bin Velid'i de Dûmetü'l-Cendel'e gönderdi. Her ikisi de başarılar kazanarak döndüler.

Medine'de ise, münafıklar asılsız haberler yayıyorlar; Müslümanların sıkıntıda olduklarını haber aldıklarında, "Biz bunun böyle olacağını biliyor ve onları da bu işten vazgeçirmeye çalışıyorduk" diye seviniyorlar, başarılarını duyunca da üzülüyorlardı. Onların bu yaptıkları Allah tarafından vahiyle deşifre edildi. Münafıklar, haklarında Allah ne indirecek diye korku içerisinde bekler oldular…

"Cehennem Ateşi Daha Sıcaktır"!

Hz. Peygamber (s.) bir savaşa çıkacağı zaman nereye gidildiğini haber vermez; sanki başka yere gidiliyormuş gibi bir hava verirdi. Fakat Tebük seferine çıkarken, açıkça ***"Rumlarla savaşmaya gidiyoruz"*** dedi ve hedefin de Tebük olduğunu söyledi. Hava çok sıcaktı ve halk kıtlık içindeydi. Meyveler henüz yeni oluşuyor, insanlarsa meyve bahçelerinin gölgesinden çıkmak istemiyorlardı. Hazırlıklar sürerken Hz. Peygamber, Cedd b. Kays'a:

-"Ey Cedd! Esferoğulları (Rumlar) ile yapılacak savaşa katılmak istemez misin?" diye sordular.

O da şunları söyledi:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Bana bu konuda izin ver, beni fitneye düşürme! Yemin ederim ki kavmim kadınlara benim kadar düşkün kimse olmadığını bilirler. Ben Rum kadınlarını gördüğümde fitneye düşmekten korkuyorum. Ey Allah'ın Rasûlü! İzin ver de bu savaşa katılmayayım".

Bu ısrarı üzerine Hz. Peygamber (s.) yüzünü ondan çevirerek, kendisine izin verdiğini söyledi.

Bunun üzerine Allah (c.c.), şu ayet-i kerimeyi indirdi:

"Onlardan bazıları 'Bana izin ver, beni fitneye sokma!' dediler. İyi bilirsin ki onlar fitnenin tâ kendisine girmişlerdir." (Tevbe 9/49)

Bazı münafıklar da, "Bu sıcakta nasıl yola çıkacaksınız?" gibi şeyler söylüyorlardı şu ayet-i kerime nâzil oldu:

"Sefere katılmayanlar Allah'ın Rasûlü'ne ters düşerek geride kaldıklarına sevindiler. Allah yolunda malları ve canları ile cihad etmeyi istemediler, «Sıcakta sefere çıkmayın» dediler. Onlara «Cehennem ateşi daha sıcaktır» deyin! Keşke bunu anlayabilselerdi." (Tevbe 9/81)

Cihaddan geri kalmak için 'kadın fitnesini' bahane olarak ileri sürmek, fitnenin ta kendisi idi. Ve ilahî ihtar:

«Cehennem ateşi daha sıcaktır!»

Elbette, bütün bunlar Hz. Peygamber'i yolundan döndüremezdi, döndürmedi de…[98]

Kur'ân Okuya Okuya Şehadete Koştular

Ebû Bekir (r.a.) zamanında Müseylemetü'l-Kezzâb'a karşı yapılan Yemâme savaşında muhâcirlerin sancaktarı Hz. **Sâlim Mevlâ Ebû Huzeyfe** (r.a.) idi. Bazıları, sancaktar olan Sâlim'i şöyle uyardılar:

-'Senin başına bir zarar gelmesinden korkarız.'

Fakat o, bu uyarıya şu karşılığı verdi:

-Eğer ben sancağı taşımayacak olursam Kur'ân-ı Kerîm ehlinin en bedbahtı olurum.

Harp sırasında Beni Hanîfe kabîlesi, sancağı düşürebilmek için Sâlim'e şiddetle saldırdılar. Sâlim'in sancak tutan kolunu kâfirlerden birisi bir kılıç darbesiyle kesti. Sâlim'in "Allah!" sesi ile harp meydanı inledi. Fakat sancak yere düşmeden diğer eliyle tuttu. Bir kılıç darbesiyle diğer kolu da kesildi. Sâlim, İslâm sancağını yere düşürmemek için vücudu ve kesik kolları ile sancağa sarıldı; kafirlerin şiddetli darbelerine rağmen sancağı aslâ yere bırakmadı… Ne zaman ki İslâm askerleri yetişti ve sancağı aldılar, o zaman yere düştü. Sâlim kâfilerin en şiddetli kılıç darbeleri altında hep şu ayeti okuyordu:

"Muhammed de ancak bir peygamberdir. Ondan önce nice peygamberler gelip geçti. Eğer O ölür ya da öldürülürse, ökçeleriniz üzerine gerisin geriye mi döneceksiniz ? Kim geriye dönecek olursa, Allah'a elbette hiçbir zarar veremez. Allah şükredenleri mükâfatlandıracaktır." (Âl-i İmran 144)

98 Kandehlevi, *a.g.e.,* 1/407-408; İbn Hacer el-Askalani, ***el-İsabe***, 1/348.

17. Duygularına Kur'ân'la Yön Verdiler

Allah Rasûlü (s.) ve ashabı (r.anhüm), Kur'ân'ı öylesine ruhlarına ve davranışlarına sindirmişlerdi ki, onların sevgi ve nefretlerinden sabır ve öfkelerine kadar bütün duygularına ve yine onların cihad meydanlarından ticaret ilişkilerine kadar bütün davranışlarına Kur'ân-ı Kerim yön veriyordu. Onlar, İslâm'dan sonra, artık cahilî veya kavmî saiklerle değil, imanlarına göre hareket ediyorlardı…

Kan Bağı ile Değil Allah ve Peygamber Sevgisi ile Hareket Ettiler

Kibar, alçak gönüllü ve utangaç bir kişiliğe sahip olan **Ebu Ubeyde b. el-Cerrah** (r.a.), yeri geldiğinde adeta bir arslan kesilir, hemen kükreyiverirdi. Rasûlüllah (s.) onun hakkında şöyle demişti:

«Her milletin güvenilen bir kişisi vardır. Bu milletin güvenilen kişisi Ebû Ubeyde'dir.»

Abdullah b. Ömer der ki: 'Kureyş'ten üç kişi insanların en güzeli, en iyi ahlâklısı ve en utangacıdır. Onların ağızlarından doğrudan başka söz çıkmaz ve kendilerine bir şey söylenince de karşılarındakini yalanlamazlar. Bu üç kişi Ebû Bekir es-Sıddîk, Osman b. Affan ve Ebû Ubeyde b. El-Cerrah'tır.

Ebû Ubeyde (r.a.) İslâm'a ilk girenlerdendi. Hz. Ebû Bekir İslâm'a girdikten bir gün sonra ve onun aracılığı ile müslüman olmuştu. O, Abdurrahman b. Avf, Osman b. Maz'ûn ve Erkam b. Erkam'la birlikte Hz. Peygamber'e iman edip yüce İslâm binasının ilk temel taşları arasına girenlerdendi.

Ebû Ubeyde, başlangıcından sonuna kadar Mekke'de müslümanların geçirdiği sıkıntılı hayatı yaşadı; her türlü zulüm, baskı, acı ve üzüntülere göğüs gerdi…

Fakat onun Bedir'de çektiği sıkıntının şiddeti akıllara durgunluk verecek boyuttaydı…

Bedir savaşında Ebû Ubeyde ölümü hiçe sayarak saflar arasında dolaşmaya başlamıştı. Müşrikler ondan korkuyorlar, onunla karşılaşmamaya çalışıyorlardı. Ama onlardan birisi her yerde Ebû Ubeyde'nin karşısına çıkıyordu. Ebû Ubeyde ise, onu görünce yolunu değiştirip onunla karşılaşmak istemiyordu. Adam ise, ona saldırmakta ısrar ediyordu. Fakat Ebû Ubeyde devamlı ondan kaçıyordu. Adam Ebû Ubeyde'nin geçeceği yolları kapatıp Allah düşmanlarıyla savaşmasına engel oluyordu. Ebû Ubeyde'nin sabrı taşınca, kılıçla başına öyle bir vurdu ki, adamın başı ikiye ayrıldı ve adam yere yıkıldı.

Bu yuvarlanıp yere düşen adam… Ebû Ubeyde'nin babası **Abdullah b. el-Cerrah**'tı…

Baba evladını yakalayıp öldürmek istiyor; oğlu ise belki şirkten vazgeçer diye onu tehir ediyordu. Şirke ve müşriklere karşı kahramanca mücadele eden, önüne çıkan müşrikleri bir bir yere seren Ebû Ubeyde, sonunda babasını da yere sermek zorunda kaldı.

Kur'ân'ın şu ayetinin Ebû Ubeyde ve babası hakkında indiği rivayet olunur:

«Allah'a ve âhiret gününe inanan bir milletin, -babaları veya oğulları veya kardeşleri ya da akrabaları olsa bile- Allah'a ve Peygamberine karşı gelenlere, sevgi beslediklerini görmezsin. İşte Allah, imanı bunların kalblerine yazmış, katından bir nur ile onları desteklemiştir. Onları, içlerinden ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetlere koyar. Allah onlardan hoşnut olmuştur, onlar da Allah'tan hoşnut olmuştur. İşte bunlar Allah'tan yana olanlardır. İyi bilin ki, saadete erecek olanlar, Allah'tan yana olanlardır...» (Mücâdele 58/22)[99]

***

Ebû Ubeyde (r.a.) için, Hak-batıl savaşında "kan bağı"nın yerini "iman" almıştı. Aslında, Ebû Ubeyde'nin öldürdüğü "babası" değil, "şirk zihniyeti" idi. Allah ve Rasûlü'ne karşı gelenlere, kim olursa olsun, asla sevgi beslenemezdi. Müşrik zihniyetin sahiplerine, -baba, oğul, kardeş de olsa- asla taviz verilemezdi. Zira iman mücadelesinde, kan bağı başta olmak üzere her şey ikinci plana itilirdi ve öyle de oldu. Ebû Ubeyde gibi, bunu başarabilenlere Rabbimizin vaadi ise; Cennet ve Rıza-i ilahi…

99 el-Bâşâ, a.g.e., 1/74-79

Hz. Hamza'nın Şehadetine Rasûlüllah'ın Öfkesi ve Rabbimizin Sabır Emretmesi

Uhud savaşında Kureyş liderleri iki kişiyi hedef almışlardı: Hz.Peygamber (s.) ve Hz.Hamza (r.a.)...

Savaşa çıkmadan önce, Hamza'nın işini bitirecek adamı seçtiler. Bu Habeşli bir köleydi. Mızrak atmada üstüne yoktu. Onun savaştaki bütün rolünün, o ünlü mızrağıyla Hamza'yı avlamak olduğunu söylediler. Savaşın sonu ve gidişi nasıl olursa olsun, bundan başka bir şeyle meşgul olmamasını tenbih ettiler. Bunu başarması halinde de ona çok büyük bir ödül vâdettiler: Hürriyetini... Adı Vahşî olan bu adam Cubeyr b. Mut'im'in kölesi idi... Cubeyr'in amcası Bedir'de ölmüştü. Cubeyr ona şöyle dedi:

-"İnsanlarla birlikte savaşa çık; eğer Hamza'yı öldürürsen, hürsün."

Sonra, daha fazla tahrik etmesi ve istedikleri gayeye yöneltmesi için onu Ebû Süfyan'ın hanımı Hind bint-i Utbe'ye gönderdiler. Hind Bedir savaşında babasını, amcasını, kardeşini ve oğlunu kaybetmişti. Ona, bunların bazısını bizzat Hamza'nın öldürdüğü, bazılarının ölümlerinde de onun payı olduğunu söyledi. Zaten Hind, Kureyşlilerin çoğunu sadece bir şey için, yani Hamza'nın başını elde etmek için savaşa teşvik ediyordu! Şimdi, Vahşî'nin zihnine bütün kinini boşaltarak, Hamza'yı kesin olarak öldürmesini sağlamak niyetindeydi. Eğer başarılı olursa, ona bir kadının eşya ve süs olarak sahip olduğu değerleri vadetti. Kıymetli inci küpesini ve altın gerdanlıklarını tutup Vahşî'ye döndü:

-'Eğer Hamza'yı öldürürsen, bunların hepsi senin!' dedi.

Vahşî, hürriyetini kazanıp kölelikten kurtulacağı ve zengin olacağı günlerin hayalini kurarak gitti…

Uhud savaşı geldi... İki ordu karşılaştı…

Hz. Hamza (r.a.), savaş elbisesini giymiş ve göğsünde, çarpışma anında takmayı alışkanlık haline getirdiği deve kuşu tüyü olduğu halde er meydanının tam ortasında idi… Öyle savaşıyordu ki, önüne çıkanı hemen yere seriveriyordu. Düşman arasına dalmış, ha bire kılıç sallıyor, etrafa ölüm saçıyordu.

Müslümanların hepsi hücuma geçtiler. Kesin zafer yakın gibiydi; Kureyş korkup geri çekilmeye başlamıştı. Eğer okçular dağın tepesindeki yerlerini terk edip bozguna uğrayan düşmanın ganimetlerini toplamak için savaş alanına inmeselerdi... Ve Kureyş süvarileri için geniş bir gedik açmasalardı Uhud savaşı bütün Kureyş'e mezar olacaktı!... Okçuların yerlerini terk ettiklerini gören Kureyş süvarileri ansızın müslümanları arkadan çevirdiler. İki taraftan sıkıştırılan Müslümanlar şiddetle direndiler. Kureyş ordusundan silahlarını bırakmış olanlar da tekrar silâha sarıldılar. Saldırı çok ani ve sertti…

Bu durumu gören Hz. Hamza (r.a.) gücünü, gayretini ve enerjisini bir kat daha artırdı.

Vahşî ise hep onu gözlüyor; mızrağını ona saplayıp kesin darbeyi indirmek için fırsat kolluyordu...

Sonradan İslâm'la şereflenip sıkı bir Müslüman olan Vahşî (r.a.), bu olayı şöyle anlatıyor:

"Ben Habeşistanlıyım. Habeşistanlılar gibi mızrak atardım; isabet ettiremediğim pek az olurdu. İnsanlar karşılaşınca Hamza'yı gözetlemeye çıktım. Nihayet onu boz deve gibi insanların ortasında gördüm. Kılıcı ile insanları biçip geçiyor ve önünde hiç bir şey duramıyordu... Vallahi, onun için hazırlanıyordum. Onu yere düşürmek veya bana yaklaşması için bir ağacın arkasına gizlendiğim sırada Sibâ' b. Abdiluzza önüme geçti. Hamza ona şöyle haykırdı:

'Yanıma gel, ey sünnetçi kadının oğlu!' Arkasından ona bir darbe indirdi ama başına isabet ettiremedi... O sırada mızrağımı salladım ve istediğim şekilde attım. Mızrak tam göğsüne batıp arkasından çıkmıştı. Bana doğru yürüdü, ama düşüp şehîd oldu... Yanına gelip mızrağımı aldım, sonra çadırların bulunduğu yere döndüm ve bir çadırın içine oturdum. Çünkü başka bir isteğim yoktu. Onu, kölelikten kurtulmak için öldürmüştüm..."

Vahşî (r.a.) devamla: "Mekke'ye dönünce kölelikten azâd edildim. Mekke fethedilip Rasûlüllah (s.) oraya girinceye kadar Mekke'de kaldım. Rasûlüllah (s.) Mekke'ye girdikten sonra ben de Taif'e kaçtım.

Müslüman olmak için Taif heyeti Rasûlüllah (s.)'e gitmek üzere yola çıktığında bütün yollar bana kapanmıştı. Kendi kendime şöyle dedim: Şam'a mı gideyim, Yemen'e mi, yoksa başka bir yere mi?...

Vallahi son derece üzgün olduğum bir sırada bir adam bana:

-"Yazıklar olsun sana! Allah'ın Rasûlü, dinine giren hiç kimseyi öldürmüyor..." dedi.

Yola çıktım, Medine'ye Rasûlüllah (s.)'in yanına geldim. Beni ancak ayakta ve önünde Kelime-i Şehâdeti getirirken gördü. Beni görünce:

-"Sen Vahşi misin?!" dedi. Ben de:

-"Evet yâ Rasûlallah!" dedim.

-"Anlat bakalım Hamza'yı nasıl öldürdün?" dedi… Sözümü bitirince:

-"Yazıklar olsun sana! Yüzünü bana gösterme!" dedi.

O günden sonra, beni görmemesi için, Rasûlüllah'ın bulunduğu yoldan geçmezdim. Rasûlüllah (s.) vefat edinceye kadar böyle yaptım. Müslümanlar, Yemame'de Müseylemetü'l-Kezzâb'la savaşmaya çıkınca ben de onlarla

birlikte çıktım. Hamza'yı öldürdüğüm mızrağımı da yanıma aldım. İnsanlar karşılaşınca, Müseylemetü'l-Kezzâb'ı kılıcı elinde, ayakta iken gördüm. Onun için hazırlandım. Mızrağımı salladım ve istediğim şekilde attım. Mızrak ona isabet etmişti... Bu mızrağımla insanların en hayırlısı Hamza'yı öldürdüğüm için, Allah'ın beni bağışlamasını dilerim. Çünkü onunla insanların en kötüsü Müseylime'yi de öldürdüm..."

Konumuz Allah ve Rasûlü'nün arslanı Hz. Hamza… İşte o, çok üzücü bir şekilde böyle şehîd düştü!

Düşmanları onu öldürmekle yetinmemişlerdi... Ebû Süfyan'ın hanımı Hind, Vahşi'ye Hamza'nın ciğerini getirmesini emretmişti. Vahşi, o korkunç görevi de yerine getirdi. Hind'e sağ eliyle ciğeri verirken, sol eliyle de ondan, mükâfatı olan küpe ve gerdanlıkları alıyordu...

Hind, kin ve düşmanlıkta öyle bir seviyede idi ki, Hamza'nın ciğerini ağzına alıp çiğnedi. Fakat ciğer dişlerine sert geldi ve onu yutamadı. Ağzından çıkardı. Yüksek bir yere çıkıp şu mısraları haykırdı:

-«Biz size Bedir'in karşılığını verdik. Halbuki savaştan sonra savaş deliliktir. Ne Utbe, ne kardeşim, ne onun amcası. Ne de genç devem için sabrım kalmıştı. İçimi rahatlattım ve adağımı yerine getirdim. Vahşî, kalbimin kinini giderdi...»

Savaş bitmiş, müşrikler develerine, atlarına binip, Mekke'ye dönmek üzere yola koyulmuşlardı...

Rasûlüllah (s.) ashâbıyla birlikte, şehîdlere bakmak için savaş alanına indi… Meydanda, canlarını Allah'a satan şehidlerin yüzlerini incelerken birden bire durdu... Baktı ve sustu... Dişlerini sıktı... Gözlerini kapattı... Allah'ın arslanı, şehîdlerin efendisi, amcası Hamza b. Abdilmuttalib

(r.a.)'ın cesedi delik deşik edilmiş, organları parçalanmıştı… Gözlerini amcasının cesedine dikerek şöyle dedi:

-"Seni kaybetmek gibi bir musibetle bir daha asla karşılaşmayacağım. Şimdiye kadar ben, şu andakinden daha öfkeli olmadım..." Sonra ashabına dönüp:

-"Hamza'nın kızkardeşi Safiyye'nin üzülmesinden ve benden sonra bir âdet olarak kalmasından korkmasaydım, Hamza'yı açıkta bırakır, onun vahşî hayvanlar ve kuşlar tarafından yenmesine müsaade ederdim. Onlardan mutlaka otuz kişinin organını keseceğim!" dedi. Ashab-ı kiram haykırdı:

-"Vallahi, eğer bir gün Allah bizi onlara galip getirirse, Araplardan hiç kimsenin görmediği bir şekilde onların organlarını keseceğiz!..."

Fakat, Hamza'ya şehidliği ikram eden Allah (c.c.), onun şehadetinden dolayı ebediyete kadar adaleti koruyan büyük bir ders için fırsat vermekle ve ceza ve kısasta bile merhameti vacib ve farz kılmakla, ona bir defa daha ikramda bulundu. Ve Rasûlü'ne (s.) şu ayet-i kerimeleri vahyetti:

"Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel bir biçimde mücadele et. Şüphesiz senin Rabbin yolundan sapanı bilendir ve hidayete ereni de bilendir."

"Eğer bir ceza ile karşılık verecekseniz, size verilen cezanın misliyle karşılık verin ve eğer sabrederseniz, andolsun bu, sabredenler için daha hayırlıdır."

"Ey Rasûlüm, sabret; senin sabrın da ancak Allah'ın yardımı iledir. Kâfirlerin yüz çevirmesinden mahzun olma ve kurdukları tuzaktan telâş edip sıkıntıya düşme."

"Şüphesiz Allah, takva sahipleri ile ve iyilikte bulunanlarla beraberdir." (Nahl 16/125-128)

Hz. Hamza'nın şehadetini müteakip inen bu ayetler; kıyamete kadar müminlere yol gösterecek, davetçilerin yol haritasını çizecekti. Onlar en zor zamanda sabredip öfkeyi yutmanın zirve örneğinin, Rasûlüllah (s.)'in, amcasının şehadeti ile yaşadığı acı olduğunu bilecek ve onun gibi davranacaklardı…

Allahu Teâlâ, sevgili Peygamberi'ne (s.) en zor ânında duygularını firenlemeyi böyle öğretmişti …

Rasûlüllah (s.) amcası Hamza'yı çok severdi. Zira o, sadece sevgili amcası değildi; süt kardeşiydi, çocukluk arkadaşıydı, hayatı boyunca dostuydu… Ama acısını içine gömmek ve sabretmek zorundaydı.

Hz. Hamza (r.a.)'ın cesedi namaz yerine taşındı. Rasûlüllah (s.) ve ashabı onun namazını kıldılar. Sonra başka bir şehîd getirilip onun yanına kondu. Nebi (s.) onun da namazını kıldı. Sonra diğerleri bir bir onun yanına getirilip namazları kılındı. Böylece Rasûlüllah, amcasına yetmiş namaz kılmış oldu...[100]

"Hoş Geldin Ey Süvari!"

Rasûlüllah'ın affettiği insanlardan biri de İslâm'ın can düşmanı Ebû Cehil'in oğlu İkrime idi…

Ebu Cehil'in oğlu İkrime'nin karısı, Mekke'nin fethi sırasında müslüman olmuştu. Bu arada Yemen'e kaçmış olan kocası için Hz. Peygamber'den eman dilemişti. Bu hususta söz alınca Yemen'e giderek kocasını bulup getirdi. Ve İkrime müslüman oldu.

İkrime huzura girerken Hz. Peygamber:

-"Hoş geldin süvari yolcu!" diyerek onu güler yüzle karşıladı ve ashabına da şu talimatı verdi:

100 Halid Muhammed Halid, ***a.g.e.***, 1/437-451

-"İkrime aranıza katılıyor. Onun yanında sakın ola ki babasına hakaret etmeyesiniz, sövüp saymayasınız. Çünkü ölene yapılan hakaret, hayatta olana eziyettir."[101]

İşte, Hz.Peygamberin bize bıraktığı yüksek ahlak budur. Mekke'nin fethi sırasında direnenlerin başında gelen ama sonunda İslâm'a teslim olan İkrime'yi affetmekle kalmayıp ona iltifatlar ediyor ve babası Ebu Cehil aleyhine konuşulmasını da yasaklıyor.

Günümüz dünyası, böylesi yüce bir ahlâka ne kadar da muhtaç!

Rasûlüllah'ın Azılı İslâm Düşmanı Sümame'yi Affetmesi

Hicret'in yedinci senesinde, Rasûlüllah (s.), Allah'a davet çerçevesini genişletmeye karar vermiş; birçok devlet başkanına mektup göndermişti. Bu kişiler arasında **Sümâme b. Üsâl** de vardı…

Hanifeoğulları'ndan olan Sümâme, itibar ve iktidan sahibi Yemâme hükümdarlarından biri idi. Hz. Peygamber (s.)'in mektubunu küçümseyerek aldı. Şeytan, onu Allah'ın Rasûlü'nü (s.) öldürmeye ve onunla birlikte, davetini de toprağa gömmeye teşvik etti. Peygamber (s.)'i öldürmek için fırsat kolladı. Amcalarından birisi, son anda onu kararından vazgeçirdi. Fakat o, Rasûlüllah (s.)'e kötülük yapmaktan vazgeçdiyse de, ashabından vazgeçmedi. Rasûlüllah (s.)'in ashabından birkaçını yakalayıp feci biçimde öldürttü. Bu sebepten, Rasûlüllah (s.) onun kanını helâl kılmış ve bunu ashabı arasında açıklamıştı…

Bir müddet sonra, Sümâme b. Üsâl, Umre yapmaya karar verdi. Kâbe etrafında tavaf etmek ve putlara kurban

101 Ahmet Önkal, ***Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadet'te İslâm***, 2/132-133

kesmek arzusuyla, Mekke'ye gitmek üzere yola çıktı... Yolda Medine'ye yakın bir yerdeyken başına, hesapta olmayan bir şey geldi: Rasûlüllah (s.)'in seriyyelerinden biri, etrafta dolaşmakta iken, Sümâme'yi -kim olduğunu bilmeden- yakaladı ve onu Medine'ye getirdi. Hz. Peygamber (s.)'in bizzat kendisinin esirin durumunu öğrenmesi ve onun hakkında yapılması gerekeni emretmesini beklemek için, onu mescidin bitişiğindeki esirlerin tutulduğu yere bağladılar… Rasûlüllah (s.) mescide girmek üzere iken, orada Sümâme'yi bağlı olarak gördü. Ashabına dedi ki:

-"Kimi yakaladığınızı biliyor musunuz?"

-"Hayır, ya Rasûlallah!" dediler. Rasûlüllah (s.):

-"Bu, Sümâme b. Üsâl el-Hanefi'dir. Ona güzel davranınız!" buyurdu.

Sonra Rasûlüllah (s.), ailesine dönüp, şöyle dedi:

-"Evdeki yemekleri toplayıp, Sümâme b. Üsâl'e gönderiniz."

Ayrıca, sabah-akşam devesinin sağılıp, sütünün ona verilmesini emretti ve bunların hepsi yerine getirildi. Rasûlüllah (s.), Sümâme'yi İslâm'a ısındırmayı arzu ederek yanına geldi ve şöyle dedi:

-"Ne düşünüyorsun, görüşün nedir ey Sümâme?" Sümâme şöyle cevap verdi:

-"Ben iyilik düşünüyorum, ey Muhammed!.. Eğer öldürürsen, daha önce, sizden bazılarının kanını akıtmış birini öldürmüş olursun. Eğer affetme lûtfunda bulunursan, size teşekkür edecek birine lütufta bulunmuş olursun. Eğer para ve mal istersen, istediğin kadar sana verilecektir."

Rasûlüllah (s.), onu iki gün kendi haline bıraktı. Yiyecek, içecek ve deve sütü götürülmesine devam ediliyordu. Sonra Rasûlüllah (s.) ona gelip dedi ki:

-"Görüşün nedir, Sümâme?" Sümâme yine aynı cevabı verdi.

Rasûlüllah (s.) onu yine kendi haline bırakıtı ve ertesi gün gelip:

-"Şimdi ne düşünüyorsun ey Sümâme?" dedi. Sümâme:

-"Daha önce söylediğim gibi düşünüyorum..." diyerek yine aynı cevabı tekrarladı.

Rasûlüllah (s.) ashabına dönüp: "Sümâme'yi serbest bırakın!" buyurdu.

İpleri çözülüp serbest bırakılan Sümâme, Rasûlüllah (s.)'in mescidinden ayrılıp gitti. Medine civarındaki Bakî'ye yakın suyu olan bir hurmalığa vardığında, devesini çöktürüp oranın suyuyla güzelce temizlendi. Sonra, aynı yoldan mescide geri döndü. Mescide varınca, müslümanların karşısına geçip:

-"Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in (s.) onun kulu ve elçisi olduğuna şehâdet ederim." dedi. Ve Rasûlüllah'a yönelip şöyle devam etti:

-"Ey Muhammed! Vallahi, önceden yeryüzünde bana, senin yüzünden daha sevimsiz bir yüz yoktu... Şimdi senin yüzün bana bütün yüzlerin en sevimlisi oldu. Bana göre, senin dininden daha sevimsiz bir din yoktu. Şimdi senin dinin, benim için dinlerin en sevimlisi oldu. Benim için, senin memleketinden daha kötü bir memleket yoktu. Şimdi ise, senin memleketin benim için bütün memleketlerden daha hoştur." Sonra şunu sordu:

-"Ben ashabından bazılarını öldürmüştüm. Şimdi bana ne gerekir?" Rasûlüllah şu cevabı verdi:

-"Sana bu yüzden ceza verilmeyecektir, Sümâme! İslâm daha önce işlenmiş küfür ve günahı siler."

Müslüman olması sebebiyle, Allah'ın ona vereceği hayır ve mükâfatı müjdeledi. Sümâme sevinçle:

-"Yemin ederim, senin ashabından öldürdüğüm kadar, müşriklerden de öldüreceğim. Canımı, kılıcımı ve benimle beraber olanları senin ve dinin üstün gelmesi için ortaya koyacağım." dedi. Sonra:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! (s.) Senin atlıların beni, umre yapmak isterken yakaladılar. Şimdi ne yapmamı uygun görürsün?" diye sorunca, Rasûlüllah (s.) şu cevabı verdi:

-"Umreni eda etmek için git. Fakat Allah ve Rasûlü'nün (s.) yolu üzere veda et!"

Rasûlüllah, umrenin usûlünü ona öğretti. Sümâme niyet ettiği umreye gitti. Mekke'ye girdiğinde:

-"Lebbeyk Allahümme Lebbeyk (Emrindeyim Allah'ım! Emrindeyim). Lebbeyke lâ şerike leke lebbeyk (Emrindeyim, senin ortağın yoktur, ben senin emrindeyim). İnne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l mülk (Hamd, nimet ve mülk sana aittir). Lâ şerîke lek (Senin hiç ortağın yoktur)." diyerek durdu.

Böylece o, yeryüzünde Mekke'ye telbiyede bulunarak (Lebbeyk diyerek) giren ilk müslüman oldu.

Kureyşliler telbiye sesini duyunca öfke ve dehşete kapıldılar. KıIıçlarını sıyırıp kendilerine meydan okuyan kişiyi yakalamak için sesin geldiği tarafa doğru yürüdüler. Sümâme sesini iyice yükseltti. Kureyş gençlerinden biri, onu okla öldürmek istedi. Ellerini tutup, engel oldular ve dediler ki:

-"Sen, bunun kim olduğunu biliyor musun? Bu Yemâme hükümdarı Sümâme b. Üsâl'dir..."

Halk, kılıçlarını kınlarına sokup Sümâme'ye geldiler ve şöyle dediler:

-"Neyin var Sümâme? Kafayı bozup kendinin ve atalarının dinini mi terkettin?" Sümame:

-"Kafayı filân bozmadım ama en hayırlı dine; Muhammed'in (s.) dinine girdim." dedi ve ekledi:

"Bu Kâbe'nin Rabbine yemin olsun ki, ben Yemame'ye döndükten sonra, son kişiniz Muhammed'in dinine girinceye kadar, size Yemâme'den ne bir buğday tanesi ne de başka bir yardım gelir."

Sümâme, Kureyşlilerin gözü önünde, Rasûlüllah'ın kendisine öğrettiği şekilde umre yaptı. Putlara değil, Allah'a yaklaşmak için kurban kesti ve ülkesine döndü. Halkına, Kureyş'ten erzağı kesmelerini emretti. Halk onun emrini tutup, Mekke'ye yardımlarını kestiler. Sümâme'nin Kureyş'e koyduğu ambargo gittikçe arttı. Fiatlar yükseldi. Mekke'de açlık başladı. Sıkıntı son noktaya geldi. Kendilerinin ve çocuklarının açlıktan ölmesinden korkan Kureyşliler Rasûlüllah (s.)'e şu mektubu yazdılar:

"Bildiğimize göre sen, yakınlarından ilgiyi kesmez ve böyle olmaya teşvik edersin... İşte sen, aramızdaki ilgiyi kestin, babaları kılıçla, çocuklarını açlıktan öldürdün. Sümâme ibn Üsâl, bizden erzağı kesti ve böylece bize zarar vermiş oldu. Eğer uygun görürsen, ihtiyaç duyduğumuz şeyi, bize göndermesini ona yaz."

Rasûlüllah (s.), Sümâme'ye, onların yiyeceklerini kesmemesini yazdı ve o da ambargoyu kaldırdı.

Sümame hayatı boyunca İslâm'a bağlı kaldı… Rasûlüllah (s.) vefat edince, Araplar Allah'ın dininden gruplar halinde tek tek çıkmaya başladılar. Hanîfeoğulları kabilesi içinde, Müseylemetü'l-Kezzab ayaklandı. Onları kendisine inanmaya davet ediyordu. Sümâme, ona karşı gelip, halkına şöyle dedi:

-"Ey Hanîfeoğulları! Aydınlığı olmayan bu karanlık işten sakınınız. Vallahi, bu sizden alıp götürdüğü kimseler için Allah'ın takdir ettiği bir bedbahtlık, alıp götüremediği kimseler için de büyük bir sınavdır.

-Ey Hanîfeoğulları! Aynı anda iki peygamber olmaz. Muhammed (s.) Allah'ın elçisidir. O'ndan sonra, başka peygamber yoktur ve O'na denk bir peygamber de yoktur». Sonra, onlara şu ayetleri okudu:

"Hâ-mîm. Kitabın indirilmesi, güçlü ve alim olan Allah katındandır. O, günâhı bağışlayıp, tevbeyi kabul eden, cezası şiddetli, lûtfu bol olandır. O'ndan başka ilah yoktur, dönüş onadır». (Mümin 40/1-3)

Ve devam etti: *"Şu Allah kelâmı nerede, Müseyleme'nin uydurup ayet dediği şu sözler nerede?"*

«Ey kurbağa! Öteceğin kadar öt. Sen ne içecekten mahrum edersin, ne de suyu bulandırırsın!»[102]

Sonra, halkından İslâm'a bağlı kalanları toplayan Sümame (r.a.), Allah yolunda cihâd ve yeryüzünde Allah'ın adını yüceltmek için, dinden dönenlerle savaşmaya gitti. Allah ondan razı olsun…

Günümüz Müslümanlarına da, çağdaş Müseyleme'lere karşı Sümame gibi dik durmayı nasib etsin. Hiçbir beşer sözünün Kur'ân'ın berrak pınarını bulandıramayacağının bilincinde olan Sümame'nin net tavrını bugüne taşımayı ve irtidat hareketleri karşısında birer Sümame olmayı da bizlere lûtfeylesin…

102 el-Bâşâ, a.g.e., 1/48-54

18. Kur'ân'la Tevbe Ettiler

Tebük Seferine Katılmayan Tevbekârların Öyküsü

Ka'b b. Malik şöyle anlatıyor:

"Tebük hariç, hiçbir gazveden geri kalmadım. Bedir gazvesinde yoktum. Fakat Allahu Teâlâ, Bedir gazvesine gitmeyenlerden hiç kimseyi kınamadı. Çünkü Hz. Peygamber Kureyş'in kervanına gitmek üzere Medine'den çıkmıştı. Allah, O'nunla düşmanlarını hiç hesapta olmayan bir yerde ve zamanda karşı karşıya getirdi. Ben Hz. Peygamber'le sözleştiğimiz gece Akabe'de bulunanlar arasındaydım; bu gece yerine Bedir savaşında bulunmayı kendim için daha sevimli bulmam, her ne kadar Bedir halk arasında daha meşhur olsa da. Benim Tebük seferinden geri kalışıma gelince: Gerçekten Tebük seferine Peygamber'den geri kaldığım zamandaki kadar hiçbir zaman kuvvet ve kolaylığa sahip değildim.

Benim hiçbir zaman iki bineğim bir araya gelmedi. Fakat Tebük'te iki bineği bir araya getirdim. Hz. Peygamber'in âdeti bir gazveye gitmek istediği zaman başka bir yöne gidiyormuş gibi yapardı. Tebük seferinde ise maksadını gizlemedi. Çünkü şiddetli bir sıcak vardı ve sefer uzundu. Çöllerde çok sayıda düşman vardı. Bunun için müslümanlara Tebük'e gitmekte olduklarını açıkça söyledi. Ta ki savaşları için tam manasıyla hazırlansınlar. Hz. Peygamber'le gidenler çoktu. Onları divan defteri almıyordu. Hiç kimse gizlenmek istemiyordu. Ancak Allah'tan vahiy inmedikçe, peygamberin haberi olmaz sananlar gizlenmişlerdi. Hz. Peygamber Tebük seferine meyvelerin ve gölgeliklerin hoş olduğu bir devrede çıktı. Rasûlüllah müslümanlarla beraber yol tedbirlerini aldı. Ben de onlarla beraber tedbirimi almak üzere sabahleyin evden çıkıyor, sonra yine hiçbir şey yapmadan eve dönüyordum. Kendi kendime "Bu işi yapmağa gücüm yeter, vaktim de var" dedim. Bu ihmallik bende durmadan devam ediyordu. Ta ki insanlar artık ciddiyetle yolculuk yapacak noktaya gelip dayandığı zamana kadar. Rasûlüllah müslümanlarla beraber sabah saatlerinde yola çıktı. Fakat ben tedbirimi almış değildim. Kendi kendime, "Bir veya iki gün sonra tedbirimi alır, sonra onlara yetişirim" dedim. Onlar Medine'den ayrıldıktan sonra ben tedbirimi almak üzere gittim. Geri döndüğümde hiçbir şey yapamamıştım. Tekrar giderek geri döndüm, yine hiçbir şey yapamadım. Bu hâl onlar süratle yollarına devam edip ve savaş vakti geçtikten sonraya kadar devam etti. Develerime binip onlara yetişmeyi düşündüm. Keşke bunu yapsaydım. Fakat bu da benim için takdir edilmedi. Ben Peygamber çıktıktan sonra halkın arasına karıştığımda, imkânı yerinde, vücudu sağlam kimse göremedim. Bu durum beni çok üzdü. Gördüğüm

ya münafık damgası vurulmuş kimse veya Allah'ın mazur saydığı zayıf kişilerdi. Hz. Peygamber yol boyunca benden bahsetmemiş, Tebük'e varınca, ashab arasında otururken:

-*"Ka'b nerede?"* diye sormuş. Benî Selîme'den birisi:

-"Ey Allah'ın Rasûlü, Ka'b'ın ağır kumaştan olan iki elbisesi ve iki tarafına kibir ve gururla bakması kendisini Medine'de alıkoymuştur" diye cevap vermiş. Bunun üzerine Muaz b. Cebel:

-"Sen çok kötü bir şey söyledin. Ey Allah'ın Rasûlü, yemin ederim ki, biz Ka'b b. Mâlik hakkında iyilikten başka bir şey bilmeyiz" demiş. Hz. Peygamber de susmuş, bir şey söylememiş…

Hz. Peygamber'in Medine'ye dönmekte olduğunu işitince üzüntü ve keder beni kuşattı. Durmadan nasıl yalan söylerim, ne deyip de peygamberin öfkesinden kurtulurum, diye düşünmeye başladım. Ailemden aklı yeten herkese danıştım. Bana Hz. Peygamber'in geldiği haberi ulaşınca bütün bu batıl fikirler kalbimden silindi. Anladım ki, ben bu badireden yalanla, kuşkulu bir mazeretle asla sıyrılamam. Bunun için Hz. Peygamber'e doğruyu söylemeye karar verdim. Bir sabah Hz. Peygamber Medine'ye girdi. Âdeti olduğu üzere ilk işi mescide girmek, orada iki rekat namaz kılmak, sonra halk arasında oturup onları dinlemek oldu. Tebük seferine gitmeyenler, ona gelerek özür dilemeye ve yeminle özürlerini teyid etmeye başladılar. Bunlar seksen küsur kişiydiler. Hz. Peygamber zahirlerine göre özür ve biatlarını kabul ederek, onlar için Allah'tan mağfiret diledi. Bunların iç yüzlerini Allah'a havale etti. Bu sırada ben de huzura geldim ve selâm verdim. Öfkeli bir tebessümle gülümsedi, sonra bana:

-*"Gel"* dedi. Yürüyüp tam önünde oturdum. Bana:

-*"Niçin savaşa katılmadın?"* diye sordu. Sonra:

-"Sen Akabe'de üzerine, yardım etmek için bi'at yükünü almamış mıydın?" dedi. Ben de:

-"Evet, sana yardım etmeye söz verdim" dedim ve devam ettim:

-"Ey Allah'ın Rasûlü, yemin ederim ki, senden başka şu dünya halkından kimin yanına otursam, ona karşı göstereceğim bir mazeretle muhakkak ben onun öfkesinden yakamı kurtarabilirdim. Çünkü Allah bana güzel konuşma ve ikna yeteneği vermiştir. Fakat ben şundan eminim ki, bugün sana yalan söylesem, o yalandan dolayı sen benden hoşnut olsan, çok sürmez muhakkak Allah yalanımı bildirerek seni hakkımda gazaplandırır. Eğer huzurunda seni gazaplandıracak olan doğruyu söylersem, umarım ki Allah kusurumu bağışlar. Ey Allah'ın Rasûlü, vallahi benim seferden geri kalışım hakkında arz edecek hiçbir mazeretim yok. Vallahi senden geri kaldığımda her zamankinden daha güçlü, daha zengindim."

Bu sözlerim üzerine Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

-"Gerçekten bu doğru söyledi. Ey Ka'b haydi kalk, Allah hakkında hüküm verinceye kadar bekle!"

Hz. Peygamber'in huzurundan kalktım. Evime giderken, Benî Selime'den bazı kimseler yanıma geldiler ve benimle yürüyerek:

-"Biz bundan önce bir günah işlediğini bilmiyoruz. Fakat sen, seferden geri kalan diğer kimseler gibi mazeret göstermediğin için zor bir duruma düştün. Halbuki bir mazeret gösterseydin Peygamber'in senin için Allah'tan af dilemesi seni kurtarırdı." dediler ve beni o kadar çok kınadılar ki, nerdeyse fikrimden dönüp kendimi yalanlayacaktım. Fakat onlara:

-"Benim gibi olanlar var mı?" diye sordum.

-"Evet, iki kişi daha senin durumundadır" dediler.

-"Onlar kim?" diye sordum.

*-"**Mürare b. Rabi' el-Amrî** ile **Hilâl b. Ümeyye el Vâfıkî**"* dediler.

Bana Bedir savaşında bulunan ve iyilikte birer örnek olan iki salih kişiyi söylediler. Bu iki kişiyi bana söylediklerinde, tereddütten vazgeçip eski fikrimde sebat ettim. Hz. Peygamber, seferden geri kalan üçümüzle müslümanların konuşmasını yasakladı. Halk bizden uzaklaştı. Halk artık bizi tanımaz oldu. Hatta ben, yeryüzünün de benden kaçtığını hissediyordum. O benim tanıdığım yeryüzü değildi. Biz bu durumda tam elli gün kaldık. İki arkadaşım hastalandılar, evlerinde zillet içerisinde oturup ağladılar. Bense en gençleriydim ve en kuvvetlileriydim. Çıkıyordum ve müslümanlarla beraber namaza katılıyor, çarşılarda geziyordum. Fakat hiç kimse benimle konuşmuyordu. Rasûlüllah'a gelerek selam veriyordum. Ben kendi kendime, acaba Peygamber selâmıma karşılık vererek dudaklarını kıpırdattı mı, kıpırdatmadı mı? derdim. Ayrıca namazı Hz. Peygamber'in yakınında kılardım. Gizlice ara sıra ona bakardım. Ben namaza yöneldiğimde o da bana bakar; ben ona baktığımda yüzünü benden çevirirdi.

İnsanların bana karşı katı davranmaları bana çok uzun geldi. O zaman gittim, Ebu Katade'nin bahçesinin duvarından atlayıp içeri girdim. Ebû Katade amcamın oğluydu ve beni çok severdi. Ona selâm verdim. Vallahi benim selamımı almadı. Ben:

-"Ey Ebû Katade! Sana Allah adına yemin vererek sorarım, benim Allah ve Rasûlü'nü sevdiğimi bilmez misin?" dedim. Sükût etti. Tekrar sordum, yine yemin verdirdim. O yine de sükût ediyordu. Bunu tekrarladım. Üçüncüde:

-"Allah ve Rasûlü daha iyi bilirler" dedi. Gözlerimden

yaşlar akmaya başladı ve tekrar duvara çıkıp dışarı atladım. Bir gün çarşıda gezerken Şam halkından Nebatlı biri Medine'ye yiyecek maddeleri getirmiş satıyordu ve:

-"Kim bana Malik oğlu Kâb'ı gösterir?" diyordu. Bunun üzerine halk beni işaret etti. O bana Ğassan Melikinden bir mektup getirmişti. Mektub bir parça ipekliye bağlanmıştı. Baktım ki mektupta şunlar yazılıdır:

"Haber aldığıma göre senin arkadaşın (Hz. Peygamber) sıkıntı veriyormuş. Allah seni hakaret görecek ve hakkın zâyî olacak bir mevkîde yaratmamıştır. Orada durma, bize katıl. Sana bütün imkânlarımızı tahsis edelim."

Mektubu okuduğum zaman, *"işte bu da belalardan birisidir"* dedim ve mektubu tandıra götürüp yaktım. Biz bu durumda, elli geceden kırkı geçinceye kadar kaldık. Birgün Hz. Peygamber'in gönderdiği bir adam bana geldi ve bana:

-"Allah'ın Rasûlü sana emrediyor ki, sen hanımından uzaklaşacaksın!" dedi. Ben de:

-"Onu boşayacak mıyım, yoksa başka bir şey mi yapacağım?" dedim. O bana:

-"Hayır, boşama fakat ona yaklaşma!" dedi.

Aynı haber öteki iki arkadaşıma da gitmişti. Hanımıma dedim ki:

-"Ailenin yanına git. Onların yanında kal. Ta ki Allah bu hususta bir hüküm verinceye kadar!"

Hilal bin Ümeyye'nin hanımı Hz. Peygamber'e gelerek:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Hilâl bin Ümeyye artık bir ihtiyardır, hizmetçisi yoktur. Ona hizmette bulunmamı hoş karşılamayacak mısınız?" dedi. Hz. Peygamber:

-"Fakat o sana yaklaşmasın!" buyurdu. Kadın:

-"Yemin ederim onun artık hiçbir şeye karşı hareketi kalmamıştır. Vallahi bu iş olduğundan beri bugüne kadar durmadan ağlıyor" dedi.

Yakınlarımdan bazıları bana:

-"Hanımın hakkında sen de Hz. Peygamber'den izin iste. Çünkü Hilâl b. Ümeyye'nin karısına, kocasına hizmet etmek için izin verdi" dediler. Ben de:

-"Allah'a yemin ederim, ben bu hususta Rasûlüllah'tan izin istemeyeceğim. Bilmiyorum ki, Rasûlüllah izin istediğimde bana ne diyecektir? Ben genç bir kişiyim" dedim.

Sonra on gün daha geçti. Böylece elli gün tamam oldu. Ellinci gün sabah namazını kıldıktan sonra damda oturuyordum. Ben Allah'ın vasfettiği haldeydim; *hayat bana güçleşmiş, yeryüzü genişliğine rağmen dar gelmişti*. Bu sırada Sel dağı üzerinde birisinin yüksek sesle:

-"Ey Kâ'b! Müjde!" diye bağıran sesini duydum. Allah'a secde etmek üzere yere kapandım. Anladım ki darlık gitmiş, genişlik gelmiştir. Hz. Peygamber halka Allah'ın bizim tevbemizi kabul ettiğini, sabah namazından sonra haber vermişti. Halk bize müjde vermek üzere seferber olmuştu. Müjdeciler iki arkadaşımın yanına da gitti. Bana da bir kişi müjde vermek üzere atını sürmüştü. Eslem kabilesinden birisi koşup dağa çıktı, onun sesi attan daha önce bana geldi. Sesini işittiğim kişi bana gelip müjde verince, iki elbisemi çıkardım, müjdelik olarak ona giydirdim. Vallahi o iki elbiseden başka o gün başka elbisem yoktu. Ebu Katade'den emanet olarak iki elbise alıp giydim ve hemen Hz. Peygamber'e geldim. Halk grup grup beni karşılıyor, tevbem için bana göz aydınlığı diliyorlardı:

-"Allah'ın tevbeni kabul etmesi sana göz aydınlığı olsun" diyorlardı. Mescide girdim, baktım ki Hz. Peygamber'in etrafında sahabîleri oturmaktadır. Talha b. Ubeydullah kalktı, koşarak geldi, elimi sıktı ve beni tebrik etti. Yemin ederim ki, Talha'dan başka muhacirlerden hiç kimse kalkmadı. Talha'nın bu iyiliğini hiçbir zaman unut-

madım. Rasûlüllah'a selâm verdim, yüzü sevgiden pırıl pırıl parladığı halde:

-"Annen seni doğurduğu günden bu yana kendisinden daha hayırlı olmayan bir günle müjdelen!" dedi.

Cevaben dedim ki:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Bu senin katından mıdır, yoksa Allah'ın katından mı?" Hz. Peygamber:

-"Hayır! Benim katımdan değildir. Allah'ın katından geliyor!" dedi.

Hz. Peygamber sevindiği zaman yüzü pırıl pırıl parlardı. Sanki dolunayın bir parçası gibi. Biz bunu biliyorduk. Huzurunda oturduğumda:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Benim tevbemin müjdesi olarak bütün malımdan el çekiyor, onu Allah'a ve Rasûlü'ne sadaka olarak teslim ediyorum!" dedim. Hz. Peygamber bana:

-"Malının bir kısmını kendin için sakla. O senin için daha hayırlıdır" dedi. Ben de:

-"Hayber'deki payımı kendim için bırakıyorum" dedim ve ekledim:

-"Ey Allah'ın Rasûlü! Allah doğruluğumdan dolayı beni kurtardı. Benim tevbemin alameti olsun ki, ben artık doğrudan başka hiçbir şey söylemeyeceğim. Allah'a yemin ederim ki, bu sözü Rasûlüllah'a verdiğimden bu yana, müslümanlardan hiçbirisini aldatmadım. Ondan sonra yalan söylemek hatırımdan geçmedi. Umarım ki Allah bundan sonra da beni yalandan korur."

Allahu Teâlâ, Peygamberi'ne şu ayetleri indirdi:

"Andolsun ki Allah, Peygamber'e ve o güçlük saatinde ona uyan muhacirlerle ensara lutfetti de içlerinden bir kısmının kalbleri az daha meyledecek gibi olmuşken, sonra tevbelerini kabul buyurdu. Çünkü Allah müminlere karşı çok şefkatlidir, çok merhametlidir. Onların tevbelerini

kabul ettiği gibi geri kalan üç kişiyi de bağışladı. Çünkü o derece inanmışlardı ki yeryüzü olanca genişliğine rağmen onların başlarına dar gelmişti. Vicdanları da kendilerini sıkmıştı. Allah'tan kurtuluşun ancak Allah'a sığınmakla olacağını anlamışlardı. Sonra tevbelerini kabul buyurdu ki onlar da tevbekârlar arasına girsinler. Şüphesiz ki Allah tevbeleri çokça kabul buyurandır, çokça merhametli olandır." (Tevbe 9/117-118)

Allah'a yemin ederim ki, Allah'ın bana ihsan ettiği nimetler içinde, beni İslâm'a hidayet etmesinden sonra, Hz. Peygamber'e doğru söylemekten daha büyük bir nimet yoktur. Bu Hz. Peygamber'e doğruyu söyleyerek helâk olmaktan kurtulma nimetidir. Çünkü Allah yalan söyleyenler hakkında, en ağır şeyleri söylemiştir:

"Yalanlarına döndüğünüz vakit sizden özür dileyeceklerdir. De ki: Özür dilemeyiniz. Size asla inanmayız: Doğrusu Allah bize sizin ahvalinizden birçoklarını haber verdi. Bundan böyle de Allah ve Rasûlü yaptıklarınızı görecek, sonra gizliyi ve açıkta olanı bilene götürüleceksiniz. O da size neler yapıyor, bildiyseniz haber verecektir." (Tevbe 9/94)

Biz üç kişi, Rasûlüllah'ı ikna etmek için yemin ettikleri zaman, Hz. Peygamber'in özürlerini kabul edip onlara mağfiret dileyip, biatlaştığı kimselerin affından elli gün sonraya kalmıştık. Hz. Peygamber bizim durumumuzu Allah'ın hakkımızda hüküm vereceği güne kadar geciktirmişti. İşte bundan dolayı Allah, ***"O geri kalan üç kişiyi de bağışladı..."*** (Tevbe 9/118) ayetini indirdi. O geri kalıştan maksat, savaştan geri kalış değildir. Hz. Peygamberin bizi, yemin edenlerden ayırıp, hüküm verilene kadar geriye bırakması demektir."[103]

103 Kandehlevi, *Hayatü's-Sahabe*, 1/453-458.

Bu seferde geri kalanlar; **Ebû Lübabe**, **Evs b.Hıdam, Evs b.Salebe**, **Salebe b.Vedia**, **Ka'b b. Malik**, **Mürare b. Er-Rabî'**, **Hilal b.Ümeyye** (r.anhüm) idi. Bunların bir kısmı ***"Ve kimileri günahlarını itiraf ettiler"*** (Tevbe 9/102) ayeti ininceye kadar kendilerini direğe bağlayanlardan idi.

Ebû Heyseme (r.a.) ise, Tebük seferine en son katılanlardan biriydi. Başlangıçta seferin zorluğu sebebiyle Medine'de kalmış, orduya katılmamıştı. Birgün bahçesindeki çardakta ailesi kendisine mükellef bir sofra hazırlamış, onu da yemeğe çağırmışlardı. Ebû Heyseme, bu manzarayı görünce aklına Allah Rasûlü (s.) ve ashabının hali gelerek yüreği sızlamış ve kendi kendisine:

-"Onlar bunca sıcakta Allah yolunda zorluklara katlanmakta iken benim bu yaptığım olacak şey mi?" demiş ve büyük bir pişmanlıkla kendisi için hazırlanan sofraya hiç el sürmeden derhal yola düşüp Tebük'te İslâm ordusuna katılmıştı. Onun geldiğini gören Allah Rasûlü (s.), bu davranıştan memnun oldu ve:

-"Yâ Ebâ Heyseme! Az kaldı helâk olacaktın!" buyurarak, onun affı için Cenab-ı Hakk'a dua etti.[104]

***

İşte Tebük Seferine katılmayıp geri kalan tevbekâr sahabelerin ibret dolu öyküsü, Ka'b b. Malik (r.a.)'ın anlatımı ile böyle… Üç ya da yedi kişi idiler. Ka'b, bağışlanan üç kişinin, kendilerini kurtarmak için yemin ederek bahane üretenlerden ayrılıp doğruyu söyleyen ve tam elli gün müthiş bir manevi eziyet çeken kişiler (kendisi ve diğer iki arkadaşı Mürare ve Hilâl) olduğunu söylüyor…

104 İbn Hacer el-Askalani, ***el-İsabe***, 1/116, 120; İbn Hişam, 4/174.

Evet; haklarında Tevbe sûresinin bazı ayetlerinin inmesine vesile olan ve bu üç tevbekâr sahabenin hazin öyküsü böyleydi… Öylesine nasûh ve makbûl tevbe idi ki onlarınki, sûreye isim olmuştu!..

Evet; hataları, ihmalleri, günahları büyüktü onların… Allah yolunda yapılan bir cihaddan, Allah'ın düşmanlarına karşı çıkılan bir savaştan geri kalmanın vebali elbette çok büyüktü… Kesin pişmanlıkları, nasûh tevbeleri olmasaydı, -Rasûlüllah'ın Ebû Heyseme'ye dediği gibi- helâk olmaları an meselesiydi…

Ama; hataları ve günahları kadar tevbe ve pişmanlıkları da büyüktü onların… Kendilerini direklere bağlamaları, yeryüzünün olanca genişliğine rağmen onlara dar gelmesi ve tarifi imkansız manevi acılar çekmeleri bu yüzdendi…

İşte böylesine büyük bir pişmanlığı, bir daha benzer bir hataya düşmemek kastı ile yapılan nasûh tevbeyi elbette Rabbimiz geri çevirmezdi ve geri çevirmedi de…

Ve bu büyük tevbe öyküsü, kıyamete kadar tüm insanlar için bir ibret vesikası olarak Allah Kelamı olan Kur'ân-ı Mübin'de yer aldı…

İmdi; hata, kusur, ihmal, günah elbette insan içindir. Önemli olan yaptığı hatanın farkına varıp derhal tevbe ve istiğfar etmek ve derin bir pişmanlık duyup bir daha dönmemek üzere ondan vazgeçmektir.

Bu konuda; hatasını kabul etmemenin şeytani bir tavır olduğunu unutmayarak, ilk peygamber, ilk insan Hz. Adem (a.s) ve eşinin hatalarını kabul edip Allah'tan bağışlanma dilemelerini örnek almalıyız:

"Ey Rabbimiz! Biz kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize merhamet etmezsen mutlaka hüsrana uğrayanlardan oluruz." (A'râf 7/23)

19. Kur'ân'la Yönettiler

Kur'ân'ın hayat verici ilkelerini hayatlarının her alanında hakim kılan Allah Rasûlü (s.) ve ashabı, devlet yönetiminden bireysel ilişkilerine, savaş ortamından komşu haklarına, ticaret düzeninden aile yaşamına kadar günlük hayatın bütün katmanlarını ayet ayet vahye göre düzenlediler. İşte, kutlu Peygamberimiz'in ve onun seçkin ashabının Kur'ânî yönetim uygulamalarından birkaç örnek:

Kur'ân'ı En İyi Bilen Yönetmeye En Lâyık Olandır

Ebû Hureyre (r.a.) anlatıyor: Hz. Peygamber (s.) büyük bir ordu göndermeye karar verdi. Hepsinin silah ve malzemeleri yerindeydi. Hz. Peygamber (s.) önce askerleri tek tek Kur'ân-ı Kerim'den imtihan etti. Hepsi de bildiği kadar okudu. Sıra en genç olana gelince, Hz. Peygamber (s.):

-"Ey filan, sen ne kadar biliyorsun?" diye sordu.

Genç de:

-"Ben şu şu sûreleri biliyorum; bir de Bakara sûresini biliyorum" dedi. Hz. Peygamber (s.) tekrar:

-"Sen Bakara suresini biliyor musun?" diye sordu.

O da:

-"Evet" deyince, Hz. Peygamber (s.):

-"O halde git, sen bu ordunun kumandanısın" dedi.

Onların ileri gelenlerinden bir kişi:

-"Allah'a yemin ederim, Bakara Sûresi'ni ezberlemekten beni engelleyen şey, onun hakkını yerine getiremeyeceğimden korkmamdır" dedi.

Bunun üzerine Hz. Peygamber (s.) şöyle buyurdu:

"Kur'ân'ı öğreniniz, onu okuyunuz. Çünkü Kur'ân öğrenip okuyan kimse, içi misk dolu bir kırbaya benzer. Kur'ân'ı ezberleyip onu hafızasında tuttuğu halde yatan bir kimse, misk ile doldurulup ağzı bağlanan bir kırbaya benzer." [105]

Hz. Ömer'in Valileri Nasıl Yönettiler?

Hz. Ömer'in halifeliği döneminde, Cenâb-ı Hakk'ın ardı ardına lûtfettiği zaferlerle Sasani toprakları baştanbaşa fethedildi. O günün iki büyük süper gücünden biri olan Sasanilerin hükmettiği İran-Irak toprakları İslâm Devleti'nin denetimine girdi. Hz. Ömer İran'a, aslen İranlı olan Selmân-ı Farisi'yi, daha sonra da Huzeyfe b. Yemân'ı vali tayin etti. Onlar ve diğer valiler, kılı kırk yaran adaletli yönetimleri, merhametleri ve olağanüstü sadelikleri ile sonraki Müslüman yöneticiler için muhteşem örnekler oldular. İşte onların valilik yıllarından ve Hz. Ömer'in adil uygulamalarından bazı kesitler.

105 Kandehlevi, a.g.e., 2/100.

Selmân-ı Fârisî İran Valisi İken…

Selame el-İcli'den: Kızkardeşimin oğlu çölden geldi. Adı Kudâme'ydi. Bana:

-"Dayıcığım! Selmân-ı Fârisî'yi ziyaret etmek istiyorum. Onu severim. Kendisine selam vermek istiyorum" dedi. Selman'ın yanına gitmek üzere çıktık. Medayin'e vardık. O gün Selman yirmi bin askerin kumandanıydı. Ufak bir serginin üzerine oturmuş, bir sepet örmekteydi...

Haris b. Umeyr'den: Selman Medayin'deyken ona vardım. Baktım ki bir tabakhanede elleriyle bir deriyi tabaklamaktadır…

Bir kişi Selmân-ı Fârisî'nin huzuruna girdi. Selman hamur yoğuruyordu. Adam:

-"Bu da nedir?" diye sorunca, Selman:

-"Biz hizmetçiyi bir işe veya bir sanata gönderdik. İki işi veya iki sanatı birden ona yüklemek de hoşumuza gitmedi. Onun için hamuru ben yoğuruyorum" dedi…

Abdullah b. Büreyde'den: Selman elleriyle çalışır, birşey kazandığında onunla et veya balık satın alırdı. Sonra da cüzzam hastalarını çağırır, onlarla beraber yerdi.

Amr b. Ebi Kurre el-Kindi'den: Babam, Selmân'a kız kardeşimi takdim etti ki, onunla evlensin. Selman bu teklifi kabul etmedi ve Bukayre adlı azadlı bir cariye ile evlendi. Babam, Selman ile Huzeyfe arasında bir kırgınlık olduğunu duydu. Gidip Huzeyfe'yi bahçesinden çıkarken buldu. Bir sepete sebze koymuş ve asasını sepetin kulpundan geçirip omzuna asmıştı. Onunla beraber Selman'ın evine gittiler. İçerde yere serili bir sergiden başka hiçbir şey yoktu. Selman'ın başucunda da birkaç kerpiç duruyordu. Karşıda da bir at bellemesi vardı. Selman:

-"Buyurun, oturun. Cariyenizin serip üzerinde yattığı bu sergidir" dedi.

Sabit'ten: Selmân-ı Fârisî Medayin valisiydi. Şam ehlinden, Teym oğullarından bir kişi Medayin'e geldi. Bir yük incir getirmişti. Selman'ın sırtında da bir don ile abadan başka bir şey olmadığı için, adam onu hizmetçi sanarak:

-"Gel, bu yükü taşı!" dedi. Selman'ın vali olduğunu bilmiyordu. Selman yükü sırtına aldı. Halk, adama:

-"Bu validir" dediler. Adam:

-"Vallahi seni tanımadım" dedi. Selman:

-"Hayır, hayır! Senin gideceğin noktaya kadar bunu götüreceğim" dedi.[106]

Huzeyfe b. Yeman İran Valisi İken…

Muhammed b. Sirin'den: Hz. Ömer bir idareciyi gönderdiğinde, oranın halkına; *"Bu adamın sözünü dinleyiniz. Sizin için adaletten ayrılmadıkça ona itaat ediniz"* diye yazardı. Huzeyfe'yi Medayin'e vali tayin ettiğinde ise; *"Bunu dinleyiniz, ona itaat ediniz. Sizden ne isterse veriniz"* yazdı.

Böylece Huzeyfe, Hz. Ömer'in yanında bir merkebe binerek, sırtında eğer olduğu ve azığı da bulunduğu halde, Medayin'e vardığında, toprak sahibleri ve köy ağaları onu karşıladılar. Onun elinde bir ekmek ve etli bir kemik vardı. Eğerli bir merkebin sırtında onları yiyerek geliyordu. Böylece Ömer'in emirnamesini Medayin halkına okudu. Halk:

-"Sen ne istiyorsan söyle bakalım!" dediler. Huzeyfe:

-"Sizden şu yediğim yemeği istiyorum, onu bana vereceksiniz. Bir de sizinle kaldıkça bu merkebimin yemini vereceksiniz" dedi.

106 A.g.e., 3/120-122.

Böylece Allah'ın dilediği kadar Medayin'de kaldı. Sonra Ömer kendisine bir mektup yazarak Medine'ye davet etti. Hz. Ömer'e Huzeyfe'nin geldiği haberi verilince, gitti, yolunun üzerinde bir yerde pusuya yattı; yanından geçerken dikkatle baktı ve nasıl gönderdiyse, öyle döndüğünü gördü. Hemen kalkıp onun boynuna sarıldı. Ve:

-***"Sen benim kardeşimsin, ben de senin kardeşinim"*** dedi.[107]

Para Fitnedir!

Saîd b.Âmir (r.a.), Rasûlüllah (s.) ve Halife Ebû Bekir (r.a.) döneminde olduğu gibi Hz. Ömer (r.a.) döneminde de büyük hizmetlerde bulunan, dünya karşılığında ahireti satın alan örnek bir sahabe idi. Hz. Ömer halife olduğunda, Saîd ona gelip şöyle demişti:

-Ey Ömer! Halkın işlerini yaparken Allah'tan korkmanı, Allah'ın emirlerini yerine getirirken insanlardan korkmamanı ve sözünün fiiline aykırı olmamasını tavsiye ederim. Sözün en hayırlısı, fiilin doğruladığıdır. Ey Ömer! Uzak yakın işlerini üzerine aldığın müslümanlarla ilgilen. Kendin ve ailen için istediğini onlar için de iste. Kendin ve ailen için istemediğini onlar için de isteme. Hakkı elde edinceye kadar zorluklara göğüs ger. Allah'ın emirlerini yaparken hiçbir dedikodudan ve kınamadan korkma.

Ömer (r.a.): "Buna kimin gücü yeter, ya Saîd?" deyince Saîd (r.a.) şu cevabı verdi:

-'Allah'ın, Muhammed ümmetinin başına getirdiği, kendisiyle Allah arasında hiç kimse olmayan senin gibi birinin buna gücü yeter.'

107 A.g.e., 3/122-123.

Bir ara Hz. Ömer, Hz. Saîd'i çağırarak, Humus'a vali tayin etmek istediğini söyledi. Saîd (r.a.):

-Ey Ömer! Allah rızası için, bunu benim başıma belâ etmemeni istiyorum, dedi.

Hz. Ömer (r.a.)'ın bu cevaba canı sıkıldı ve: *"Yazıklar olsun size!"* dedi; *"Bu işi (hilâfeti) benim boynuma geçiriyorsunuz, sonra da beni yalnız bırakıyorsunuz. Vallahi seni bırakmam."*

Ve onu Humus'a vali olarak tayin etti. *"Sana biraz aylık bağlayayım mı?"* deyince Saîd (r.a.):

-'Ben onu ne yapacağım! Bana gelenler zaten ihtiyacımdan fazladır' deyip Humus'a gitti.

Bir süre sonra Emîrü'l-Mü'minîn'e, Humus halkından güvendiği bazı kişiler geldi. Hz. Ömer onlara:

-'Bana fakirlerinizin isimlerini yazın da ihtiyaçlarını karşılayayım' dedi.

Bir mektup gönderdiler. İçinde: *'Falanca, falanca ve Saîd b. Amir'* yazılıydı. Ömer(r.a.):

-'Saîd b. Âmir kimdir?' dedi. Onlar:

-'Valimizdir' dediler. Hz. Ömer (r.a.):

-'Valiniz fakir mi?' dedi. Onlar:

-'Evet, vallahi o, uzun günlerini evinde hiç ateş yakmadan geçirir.' dediler.

Hz. Ömer, gözyaşları sakalını ıslatıncaya kadar ağladı. Sonra, ona bin dinar göndermeye karar verdi. Dinarları bir torbaya koydu ve onlara şöyle dedi:

"Ona benden selâm söyleyiniz. Emirü'l-Mü'minîn senin ihtiyaçların için şu parayı gönderdi, deyiniz."

Saîd'e para torbasını getirdiler. Torbanın içine baktı. Bir de ne görsün dinarlar! Paraları kendisinden uzaklaştırmaya ve:

***-"İnnâ lillâhî ve innâ ileyhi râci'ûn** (Biz Allah'a aidiz ve elbette ona döneceğiz)"* demeye başladı.

Sanki başına büyük bir felâket gelmiş veya önemli bir sıkıntıyla karşılaşmıştı. Çünkü bu ayet, başa gelen bir musibet anında söylenir. Karısı merakla koşup geldi:

-'Ne oluyor sana, Saîd! Yoksa Hz. Ömer mi öldü?'

-'Tam tersi, ondan daha büyüğü!'

-'Müslümanların başına bir iş mi geldi?'

-'Yoo, ondan daha büyüğü!'

-'Neymiş ondan büyüğü?'

-'Dünya, âhiretimi bozmak için, benim evime girdi. Fitne benim evime yerleşti.'

-'Öyleyse ondan kurtulmaya bak.' (Paradan habersizdi.)

-'Bana bu konuda yardım eder misin?'

-'Evet.'

Saîd dinarları alıp torbalara koydu ve müslümanların fakirlerine iletti…

Kısa bir süre sonra, Hz. Ömer (r.a.) incelemelerde bulunmak üzere Şam diyarına gitti. Humus'a geldiğinde, halk ona «hoş geldin» demeye gitti. Ömer (r.a.) dedi ki:

-'Valinizi nasıl buluyorsunuz?'

Ömer'e valiyi şikayet edip, birbirinden büyük dört hareketini söylediler. (Valileri şikayetleri sebebiyle Humus'a "Küçük Kûfe" denilirdi.) Hz. Ömer (r.a.) bizzat kendisi anlatıyor:

"Saîd'le şikayetçileri bir araya getirdim ve Allah'a onun hakkında düşüncelerimde yanılmadığımı göstermesi için duâ ettim. Çünkü ona büyük güvenim vardı. Hepsi bir aradayken dedim ki:

-'Valinizden şikayetiniz nedir?' Onlar:

-'Gün yükselinceye kadar bizim yanımıza çıkmaz' dediler…

-'Bu konuda ne diyorsun Saîd?' dedim. Biraz sustuktan sonra şöyle konuştu:

-'Vallahi, bunu söylemek istemiyordum. Fakat şimdi mutlaka söylemem gerekiyor. Ailemin hizmetçisi yok. Her sabah kalkıp, onlara hamur yoğuruyorum. Mayalanıncaya kadar biraz oyalanıyorum. Sonra ekmek yapıyorum. Sonra da abdest alıp halkın arasına çıkıyorum.'

Ömer (r.a.) anlatmaya devam ediyor: "Onlara sordum:

-'Bundan başka şikayetiniz nedir?' Dediler ki:

-'Geceleyin hiçbirimizin işini görmez.'

-'Bu konuda ne dersin Saîd?' dedim.

-'Vallahi, bunu da açıklamak istemiyordum. Ben, gündüzü onların işlerine, geceyi de Aziz ve Celîl olan Allah'a ibadete ayırdım.' dedi.

-'Başka şikayetiniz nedir?' dedim.

-'Ayda bir gün bizim aramıza çıkmaz' dediler.

-'Bu nedir Saîd?' dedim.

-'Ey Mü'minlerin Emîri! Benim hizmetçim yok, üzerimdekinden başka elbisem de yok. Ayda bir defa, elbisemi yıkarım ve kuruyuncaya kadar beklerim. Akşama doğru onların arasına çıkarım.' dedi. Yine sordum:

-'Daha başka şikayetiniz nedir?' dedim. Dediler ki:

-'Bazen şuurunu kaybeder ve yanındaki kimselerden haberi olmaz.'

-'Bu nedir Saîd?' dedim. O da şöyle cevap verdi:

-'Ben müşrikken, Hubeyb b. Adiyy'in şehîd edilişine şâhid oldum. Kureyşlilerin, onun vücûdunu paramparça ettiklerini gördüm. Şehîd edilmeden önce ona şöyle sormuşlardı: *"Muhammed'in (s.) senin yerinde olmasını ister misin?"* O da şöyle cevap vermişti: *«Vallahi, Muhammed'e (s.) bir diken batması karşılığında, ailem ve çocuğumla birlikte rahat olmayı istemem...»* O güne ait hatırladığım şeyler, Allah'a inanmayan bir müşrik olarak Hubeyb'e o durumda yardım edemediğim için Allah'ın beni hiçbir zaman affetmeyeceği düşüncesine kapıldım. İşte ben bu

yüzden ara sıra şuurumu kaybediyorum.' Bunun üzerine, Hz. Ömer (r.a.) şöyle dedi:

-'Onun hakkındaki görüşlerimde beni yanıltmayan Allah'a hamd olsun.'

Sonra ona ihtiyaçlarına harcaması için bin dinar gönderdi. Karısı bin dinarı görünce ona dedi ki:

-'Yaptığın hizmetten dolayı, bizi zenginleştiren Allah'a hamdolsun. Kendimize biraz yiyecek satın al. Bir de hizmetçi tut.' Saîd (r.a.) ona:

-'Sana bundan daha iyisini söyleyeyim mi?' dedi. Karısı:

-'O nedir?' dedi. O:

-'Biz bunları, en çok muhtaç olacağımız anda (Kıyamette) bize verilmek üzere, şimdi bizden daha muhtaç olanlara verelim.' dedi. Karısı:

-'O nasıl oluyor?' dedi. O da:

-"Onları Allah'a güzel bir ödünç olarak veririz." dedi. Karısı:

-'Tamam, Allah sana bunun mükâfatını versin', dedi.

Oturdukları yerden kalkınca hemen, dinarları keselere koydu. Ailesinden birine şöyle dedi:

-'Bunları falancanın dullarına, falancanın yetimlerine, falancanın yoksullarına ve falanca ailenin muhtaçlarına götür.' [108]

***

Kendileri fakir olsalar bile başkalarını kendi nefislerine tercih edenlerden biri olan Saîd b. Amir (r.a.) ve hanımı; ***"Allah'a en güzel borç vermenin"*** (Hadid 57/11,18) en harika örnekliğini sergilediler.

Rabbimiz; ***"… Allah'a güzel bir borç verin. Kendiniz için verdiğiniz hayırları, Allâh katında verdiğinizden daha hayırlı ve mükâfâtça daha büyük bulacaksınız…"*** (Müzzemmil 73/20. Ayrıca bak: Maide 5/12) buyuruyor.

108 el-Bâşâ, *a.g.e.,* 1/9-15.

Onlar işte bu müjdeye layık olmak için ellerindeki paraları fakire, yoksula, yetime dağıttılar. Yani dünyaya karşı ahireti tercih ettiler.

"Hicaz'da Oturan İçin Mısır'da Ev mi?!.."

Amr İbnü'l-As (r.a.) Mısır'dan bir mektup yazarak Hz. Ömer'e sordu:

-"Biz senin için mescidin yanında bir ev yeri ayırdık; bu hususta emriniz nedir?" Hz. Ömer (r.a.) ise:

-"Hicaz'da oturan bir kişi için Mısır'da ev mi yapılırmış?" diye bir cevap yollayıp orayı müslümanlar için pazar yeri yapmasını emretti.

Başka bir seferinde Hz. Ömer, Mısır valisi olan Amr İbnü'l-As'a şunları yazdı:

"Duyduğuma göre kendine bir minber yaptırmış ve arasıra çıkıp insanlara tepeden bakıyormuşsun. Acaba, sen orada ayakta durup müslümanlar ayaklarının seviyesinde dururken senin orada ayakta dikilip onlara hitap etmen yetmedi mi? Sana o minberi yıkmanı emrediyorum."[109]

"Sen Ne Yiyorsan Halkına da Onu Yedir!"

Ebu Osman (r.a.) şöyle anlatıyor: Biz Azarbeycan'da iken Hz. Ömer'den şöyle bir mektup aldık:

"Ey Utbe b. Ferkad! Şunu bilesin ki elde edilen ganimetler ne annenin ne de babanın kazancıdır. Sen evinde karnını ne ile doyuruyorsan müslümanlara da ondan yedirmelisin. Sakın müşriklerin yaptıkları gibi dünya nimetlerine dalıp aşırılığa kaçma. İpekli elbiseler de giyeyim deme."[110]

109 Kandehlevi, a.g.e., 2/125.

110 A.g.e., 2/126.

"Şahnişinlerde ve Köşklerde Oturmayın!"

Hz. Ömer bir hac mevsiminde Humus ahalisinden bir grubu görünce kendilerine:

-"Valiniz nasıldır? Ondan memnun musunuz?" diye sordu. Humuslular:

-"O çok iyi birisidir. Kendisine bir şahnişin yaptırmış ve orada oturmaktadır" dediler.

Bunun üzerine Hz. Ömer derhal bir mektup yazarak bir ulakla ona gönderdi. Mektupta şahnişinin yakılmasını emrediyordu. Ulak Humus'a ulaştığında, valinin huzuruna çıkmadan önce bir miktar odun bularak şahnişinin kapısını yaktı. Bunu gören valinin adamları koşup ona:

-"Birisi gelmiş senin yaptırdığın şahnişini yakıyor" dediler. Vali de:

-"Ona dokunmayınız! O halife tarafından gönderilmiştir" dedi.

Ulak daha sonra mektubu valiye verdi. Vali mektubu okuyup elinden bırakmaksızın derhal atına atladı ve Hz. Ömer'e gitti...

Hz. Ömer ona:

-"Ne zamandan beri valisin?" diye sordu. Vali:

-"Yakın bir zamandan beri ey Mü'minlerin Emîri!" dedi. Hz. Ömer de ona şunları söyledi:

-"Bunun için mi böyle yüksek şahnişinler yaptırıp fakir fukaranın sırtına yük oluyorsun? Dul ve yetimlerin hakkını yiyorsun? Haydi tekrar işine dön! Ama sakın ikinci kez böyle bir şey yapayım deme!"[111]

111 A.g.e., 2/126-127.

20. Namazlarını Kur'ân'la İkâme Ettiler

Allah Rasûlü (s.), Kur'ân'da imandan sonra ilk farz ibadet olarak emredilen namazı Rabbimizin kendisine öğrettiği tarzda kıldı ve ümmetine de,

*-**"Beni namaz kılarken gördüğünüz gibi namaz kılınız!"***[112] buyurdu.

Ashab-ı kirâm da hem şekil hem mana itibariyle, özellikle de huşû bakımından onu örnek alarak namazlarını ikâme ettiler. Savaşta ve hazarda namazı hayatlarının mihveri kıldılar.

"Namaz Müslümanlara Canlarından ve Çocuklarından Daha Sevimlidir!"

İbn Abbas anlatıyor: "Biz Usfan'da (Bedir'de) Rasûlüllah ile beraber bulunuyorduk. Müşriklerin başında Halid b.

112 Buhari, Ezan 18/60, Edeb 27; Ahmed, 5/53; Darimi, Salat 42.

Velid olduğu halde bizi karşıladılar. Bizimle kıble arasına girdiler. Hz. Peygamber (s.) bize öğle namazını cemaatle kıldırdı. Müşrikler bunu görünce:

'Onlar bu hal üzerinde iken onlara aniden hücum etseydik! Onları gafil avlardık' dediler. Devamla:

***'Namaz onlar için her şeyden, hatta canlarından ve çocuklarından daha sevimlidir**. Biraz sonra, bir namaz vakti daha gelecek ve namaza duracaklar. O zaman biz onlara baskın yaparız'* dediler.

Bunun üzerine daha ikindi olmadan korku namazına dair ayet nazil oldu:

"Sen onların içinde olup da cephede onlara namazı kıldırırsan, askerin bir kısmı seninle namaza dursun. Silahlarını da yanlarına alsınlar. Bunlar secdeye vardıkları zaman ötekiler arkanızda beklesinler. Sonra o namaz kılmamış olan grup gelsin, sizinle beraber namazı kılsınlar. Onlar da ihtiyatlı bulunsunlar. Silahlarını yanlarına alsınlar. Kâfirler arzu ederler ki siz silahlarınızdan ve eşyalarınızdan gafil bulunasınız da, onlar size ansızın baskın yapsınlar. Eğer yağmurdan dolayı size bir eziyet gelirse veya hasta iseniz silahlarınızı bırakmanızda üzerinize bir günah yoktur. Bununla beraber ihtiyatı elden bırakmayınız. Şüphesiz ki Allah kâfirler için aşağılayıcı bir azap hazırlamıştır." (Nisa 4/102)

"Kehf Sûresini Okuyordum, Yarıda Kesmeye Kıyamadım!"

Rasûlüllah Zatü'r-Rika gazvesinden dönüyordu. Müşriklerden biri Nahle'de hanımına sataşıldığı gerekçesiyle, "Muhammed'in arkadaşlarından birini öldürmedikçe onlardan vazgeçmeyeceğim" diye yemin edip İslâm ordusunun arkasına düştü. Ordu konakladığında Hz. Peygamber (s.):

-"Bu gece benim için kim nöbet tutar?" dedi.

Muhacirlerden Ammar b. Yasir ile ensardan Abbad b. Bişr kalkıp:

-"Biz tutarız" dediler. Hz. Peygamber onlara:

-"Vadinin çıkış yerinde bekleyin" dedi.

Onlar vadinin çıkış yerine geldiklerinde Abbâd, Ammar'a:

-"Gecenin başında mı, sonunda mı nöbet tutmak istiyorsun?" dedi. Ammar:

-"Gecenin başında sen dur" dedi.

Bunun üzerine Ammar uzandı. Abbâd da namaza durdu. O sırada Müslümanları takip eden müşrik yol ağzına gelmişti. Namaza duran Abbad'ı görünce, nöbetçi olduğunu anlayarak ona bir ok attı. Abbâd onu çekip yere attı ve namaza devam etti. Adam bir ok daha attı. Abbâd o oku çekip yere attı ve namaza devam etti. Adam bir ok daha attı. Abbâd üçüncü oku da çıkarıp yere attıktan sonra rükû'a vardı ve secdeye gitti. Ondan sonra arkadaşına:

-"Kalk, ben yaralandım, artık hareket edemiyorum" dedi. Ammâr yerinden fırladı. Adam onu görünce kendisini fark ettiklerini anlayarak kaçtı.

Ammâr arkadaşının kanlar içindeki halini görünce:

-"Sübhanallah, ilk yarayı alınca, neden beni uyandırmadın?" dedi. Abbâd b. Bişr (r.a.):

-"Ben bir sûre (Kehf sûresini) okuyordum, onu yarıda kesmek istemedim. Fakat adam bana ikinci ve üçüncü oku da atınca rükû'a varıp seni uyandırdım. Allah'a yemin ederim ki, eğer bende Hz. Peygamber'in beklenmesini emrettiği bu yerin nöbetçisiz kalacağı düşüncesi olmasaydı, ben sûreyi tamamlamadan o beni öldürmüş olurdu" dedi.[113]

---

113 Kandehlevi, a.g.e., 1/470-471; Ebu Davud, I/29. (Beyhaki: Abbad, "Ben Kehf suresini okudum. Onu kesmek istemedim" dedi.)

***

Abbad b. Bişr el-Eşhelî (r.a.), Kur'ân mesajı Yesrib ufuklarında belirdiğinde, Mus'ab b. Umeyr'e ilk katılanlardandı. Mus'ab'ı sıcak ve gümüş gibi sesiyle ve düşündürücü vurgularıyla Kur'ân okurken dinlemiş ve Allah'ın kelâmına aşık olmuştu. Kur'ân'a kalbinin ortasında geniş bir yer açmış, onu kendisinin devamlı meşguliyeti haline getirmişti. Gecesinde, gündüzünde, hazarda ve seferde devamlı onu okurdu. Bu yüzden, sahabe arasında ***«İmam»*** ve ***«Kur'ân'ın dostu»*** diye tanınmıştı.

Rasûlüllah (s.) bir gece, Âişe'nin mescide bitişik odasında namaz kılıyordu. Cebrail'in kalbine indirdiği şekliyle Kur'ân'ı taptaze onlara okuyan Abbad b. Bişr'in sesini işitti ve sordu:

-'Ya Âişe! Bu, Abbad b. Bişr'in sesi mi?'

-'Evet, ya Rasülallah!' deyince:

-'Allah'ım! ona mağfiret et' buyurarak ona dua etti.

Hz. Âişe (r.anhâ) der ki: *"Ensar'dan üç kişi vardır ki fazilette hiç kimse onların üstüne çıkamamıştır. Hepsi de Benî Abdileşhel'den olan bu şahıslar: Sa'd b. Muaz, Useyd b. Hudayr ve Abbad b. Bişr'dir."*[114]

"Ölümden Korktu Demenizden Korkmasam, Namazımı Daha da Uzatırdım"!

Rici' olayında; Hz. Peygamber (s.)'in İslâm'ı tebliğ amacıyla gönderdiği Hz. Asım başkanlığındaki Kur'ân hocaları Benî Lihyan kabilesince tuzağa düşürülmüş, Asım ile yedi arkadaşı şehid edilmiş, Hubeyb b. Adiy, Zeyd b. Desine ve Abdullah b. Tarık ise müşrikler eman verince teslim ol-

114 el-Bâşâ, *a.g.e.*, 1/271-274.

muşlardı. Ama onlar verdikleri emanı bozarak, bu üç sahabeyi yay ipleriyle bağlayıp esir aldılar.

Hubeyb, Zeyd ve Abdullah Mekke'ye getirilerek satılığa çıkarıldılar. Merrü'z-Zahran'a gelince Abdullah b. Târık elini ipten kurtararak kılıcını aldı. Onlar da biraz geri çekilip taş yağmuruna tutarak onu şehid ettiler. Onun mezarı Merrü'z-Zahran'dadır. Hubeyb ile Zeyd'i, Huzeyl'den Mekke'de esir bulunan iki kişi karşılığında Mekkelilere sattılar. Hubeyb'i, Huceyr b. Ebu İhab et-Temîmî satın aldı. **Zeyd b. Desine**'yi de, oğlunun yerine öldürmek üzere, Saffan b. Ümeyye aldı. Kölesi Nistas'a onu Mekke'nin dışına çıkarmasını emretti. Zeyd'in şehid edilmesini, aralarında Ebu Süfyan b. Harb'ın da bulunduğu bir müşrik topluluk izliyordu. Zeyd öldürülmek için ortaya getirildiğinde, Ebu Süfyan ona:

-"Ey Zeyd! Allah adına söyle, istemez miydin ki, senin yerinde şimdi Muhammed olaydı da, biz onun boynunu vuraydık. Sen ise ailenle olaydın" dedi. Hz. Zeyd (r.a.), ona şu tarihi cevabı verdi:

-"Allah'a yemin ederim ki, ben ailemin arasında olayım da Muhammed'in ayağına bir diken bile batsın istemem." Bunun üzerine Ebu Süfyan şöyle söylemekten kendisini alamadı:

-"Ben, arkadaşlarının Muhammed'i sevdikleri gibi, bir sevgi görmedim."

Kureyşliler Zeyd b. Desine'yi dininden döndürmek için onu ok atarak korkutma yolunu da denediler. Ama bütün bunlar onun iman ve teslimiyetini daha da arttırdı. Sonra Zeyd (r.a.)'ı şehid ettiler.

Hubeyb b. Adiy'e gelince: onu idam etmek için Mekke'den çıkarıp Tenim'e götürdüler. Hubeyb:

-"Eğer bana müsaade ederseniz iki rekât namaz kılayım" dedi. Onlar da, "Kıl" dediler.

Hubeyb (r.a.) ağır ağır ve güzel bir şekilde iki rekat namaz kıldıktan sonra şöyle dedi:

-"Allah'a yemin ederim ki, eğer ölümden korktuğum için namazı uzattığımı düşünmeyecek olsaydınız, biraz daha namaz kılardım."

İslâm tarihinde, öldürülürken iki rekat namaz kılma usûlünü ortaya koyan odur.

Sonra Hubeyb'i bir ağacın üstüne kaldırıp bağladılar. Hubeyb (r.a.) kafirlere şöyle beddua etti:

-"Ey Allah'ım! Biz senin peygamberinin emrini tebliğ ettik. Bu sabah başımıza gelenlerden onu haberdar et. Allah'ım, bizi suçsuz olarak öldüren şu zalimlerin kökünü kazı, onları teker teker yok et ve onlardan hiç kimseyi sağ bırakma!"

Hz. Hubeyb'in bu bedduası, sanki Hz. Nûh'un bedduasının tekrarı gibiydi:

"Rabbim! Yeryüzünde, kâfirlerden yurt tutacak/gezip dolaşacak hiç kimse bırakma!" (Nûh 71/26)

Kureyşliler Hubeyb'i asmadan önce aynı soruyu ona da sordular:

-"Allah için doğru söyle. Şimdi sen Muhammed'in senin yerinde olmasını istemez misin?" O da:

-"Allah'a yemin ederim ki, ölümden kurtulmam için Muhammed'in ayağına bir dikenin batmasını bile istemem" dedi…

Hubeyb ile Zeyd b. Desine aynı günde şehid edildiler. Hz. Peygamber (s.)'in aynı gün, ***"Allah'ın selâmı ikinizin de üzerine olsun. Kureyşliler Hubeyb'i öldürdüler"*** dediği işitilmiştir.[115]

115 Kandehlevi, a.g.e., 1/508-510.

Hubeyb'in Son Namazı, Saîd b.Amir'i İslâm'la Buluşturdu

Saîd b. Amir el-Cumahî (r.a.), genç yaşta bir şehadet sahnesinden etkilenerek İslâm'a giren, Müslüman olduktan sonra da kendisini Allah yoluna adayan, seçkin bir sahabedir.

Rici' olayında pusuya düşürülüp esir alınan ve Kureyş'e satılan Hubeyb b. Adiy (r.a.)'ın idamını seyretmek için Mekke'nin dışındaki Tenîm'e çıkan binlerce Kureyşliden biri de, Saîd b. Amir'di. Genç ve uzun boylu olduğu için, başkalarını kenara iterek Ebu Süfyan b. Harb, Safvan b. Ümeyye gibi ön sıralarda bulunan Kureyş ekâbiri ile yanyana durabilmişti ve merakla olacakları seyrediyordu…

Hubeyb (r.a.) darağacının önüne getirildiğinde, Saîd onun tam karşısında duruyordu. O'nun:

-"Bırakın da ölmeden önce iki rek'ât namaz kılayım." dediğini bizzat işitmiş ve Kâbe'ye yönelerek huşû içinde kıldığı iki rek'ât namazı saniye saniye seyretmişti... Sonra, Kureyş ileri gelenlerine karşı:

-"Vallahi, eğer ölümden korktuğum için namazı uzatmış olduğumu düşünmeseydiniz, daha fazla namaz kılmak isterdim." dediğini de duymuştu.

Ve… bütün bu konuşmalardan sonra, Hubeyb (r.a.)'ın, Kureyş müşriklerinin mızrak ve kılıç darbeleri ile nasıl şehadet şerbetini içtiğine de bizzat tanık olmuştu…

Kureyşliler Mekke'ye dönmüşler; günlük hayatın akışı içinde Hubeyb'i ve onun öldürülüşünü çabucak unutmuşlardı... Fakat onu unutmayan biri vardı; genç Saîd, şehid Hubeyb'i bir an bile olsun hatırından çıkarmamıştı. Uyuduğunda rüyasında, uyanıkken hayalinde onu görüyordu. O, hep darağacının önünde iki rek'ât namaz

kılıyordu. Onun Kureyş'e ettiği beddua kulaklarında çınlıyordu. Bu yüzden, kendisine bir yıldırım çarpmasından veya üzerine gökten bir taş düşmesinden korkuyordu.

Hubeyb (r.a.), Saîd'e daha önce bilmediği birçok şeyi öğretmişti: Hayatın anlamının; Hakk'a iman etmek ve bu hak dava ve inanç uğrunda ölünceye kadar mücâdele etmek olduğunu, son nefesine kadar inancının gereklerini yerine getirmek ve iman ettiği ilkelerden taviz vermemek olduğunu öğretmişti. Yine ona köklü bir imanın olmazları olur hale getirdiğini öğretmişti.

Hubeyb'in şehadeti ona başka bir şeyi daha öğretmişti: Allah'tan başka hiçbir güce baş eğmeyen ve mutlaka Rabbine kavuşacağına iman eden bir insanın, O'nun mesajını insanlığa ulaştıran Hz. Peygamber (s.)'e kesin bağlılığının sarsılmaz oluşunu.

Böylece Allah, Saîd b. Amir'in göğsünü İslâm'a açtı. Herkesin içinde kalkıp, Kureyş'in işlediği günahlardan uzak kaldığını, onların putlarını kaldırıp attığını ve Allah'ın dinine girdiğini açıkladı. Sonra da Medine'ye hicret etti. Hayber ve ondan sonraki savaşlarda Rasûlüllah (s.)'le beraber oldu.[116]

"Gece Namazında Kur'ân'ın Üçte Birini Okusan Yeter"

Abdullah oğlu Hâlid'in âzad ettiği Ebû Gâlib şöyle anlatır:

Abdullah b. Ömer (r.a.) Mekke'ye geldiğinde sık sık bize misâfir olurdu. Geceleri teheccüd namazı kılardı. Bir gece sabah namazı yaklaştığı zaman bana:

-"Kalkıp namaz kılmayacak mısın? Kur'ân'ın üçte birini de okusan yeter." dedi.

-"Sabah yaklaştı, kısa zamanda Kur'ân'ın üçte birini okuyup yetiştiremem" dedim. Bana dönerek:

116 el-Bâşâ, *a.g.e.*, 1/9-15.

-"İhlâs sûresi Kur'ân'ın üçte birine eşittir." dedi.[117]

Allah Rasûlü (s.) ve ashab-ı kiramının (r.anhüm) "namazı yaşamalarına" yani hayatlarının her ânında huşu içinde kıldıkları namazlara dair çok sayıda örnek aktarılabilir. ***"Namaz: Bir Tevhid Eylemi"*** isimli çalışmamızda[118], bu tür örneklerden bazı demetler sunmaya çalıştık…

Yukarıdaki örnekler, sevgili Peygamberimiz (s.) ile ashabının, namaz hassasiyetini kavramamıza yardımcı olacak miktardadır. Onlar can pazarının yaşandığı savaş ortamından tutun barış zamanlarına, hayatın zor ve kolay ânlarından idam sehpasının önlerine kadar her ortamda namazlarını gereği gibi ikame ettiler. Ve onlar huşu içinde kıldıkları namazlardan güç alarak düşmanlarına, nefislerine ve şeytana karşı dik durdular. Yine onlar, her türlü olumsuz şartlara, huşu dolu namazlarının ikram ettiği huzur iklimi sayesinde direndiler…

Bugünün Müslümanları da, hayatlarının hiçbir ânında onları yalnız bırakmayan, günde beş vakit huzur-u ilahiye çıkmanın kapılarını aralayan huşu dolu namazları sayesinde, modern dünyanın aldatıcı ve ayartıcı saldırılarından korunabilir ve istikamet üzere yaşayabilirler.

"Şu Garib Ubâde İçin Namaz Kılarak Allah'tan Yardım Dileyin"

Ubâde bin Samit (r.a.) ensârın önde gelenlerindendi. Akabe biatlerinde nakîb/temsilci seçilmişti.

Rasûlüllah (s.), Medine'ye hicretten sonra, Mekke müşriklerine karşı Bedir zaferini kazanmış, bu durum Medine Yahudilerinin Müslümanlara olan kinlerini iyice artırmıştı. Beni Kaynuka Yahudilerinin bir Müslüman hanıma saldır-

117 *Şamil İslâm Ansiklopedisi*, Abdullah b. Ömer maddesi.

118 Abdullah Yıldız, *Namaz Bir Tevhid Eylemi*.

maları üzerine, Rasûlüllah (s.), onlara Bedir'i hatırlatarak, kendilerini şiddetle uyardı. Sağlam kalelerine güvenen Kaynukalılar, özür dilemek yerine meydan okudular.

-"Savaşmasını bilmeyen kimselere yani Kureyş'e karşı kazanılan zafer önemli değildir. Müslümanlar birgün bizlerle çarpışırlarsa, o zaman harb etmenin tadını öğrenirler!" dediler.

Kaynukaoğulları'na ders vermenin zamanı gelmişti. Rasûlüllah (s.), konuyu ashâbıyla istişâre etti.

Münâfıkların başı İbni Selül: *"Yahûdilerle benim anlaşmalarım var. Ben onların dostluğunu bırakamam!.."* deyince; Hz. Ubâde bin Sâmit (r.a.) çok net ve kesin bir tavır ortaya koydu:

-"Yâ Rasûlallah! Benim kabîlem de Yahudilerle dostluk anlaşması yapmıştır. Fakat onlar, bütün sözlerini ayaklar altına aldılar. Antlaşmalarını bozdular. Artık bundan sonra benim, Allah ve Rasûlü'nden başka dostum yok. Allah'a ve Rasûlü'ne sığınıyor, emirlerini bekliyorum."

Peygamber Efendimiz (s.), onlara şöyle seslendi:

-"Ey İbni Selül! Kendin için seçtiğin Yahudilerin dostluğu senin olsun! Ubâde'nin seçtiği, Allah ve Rasûlü'nün dostluğu da, onun olsun!"

Aşağıdaki Kur'ân ayetinin, Hz. Ubade (r.a.)'ın bu sadakatini takdir sadedinde indiği rivayet edilir:

"Kim Allah'ı, Rasûlünü ve müminleri dost edinirse, (iyi bilsin ki) Allah'ın taraftarları galip geleceklerdir." (Mâide 5/56)

Ayet, Allah ve Rasûlü'nden yana olanların üstün ve galip olduğunu/olacağını ebediyen ilân ediyor…

Peygamberimiz (s.) Müslümanlara derhal harekât emri verdi. Kaynukalılar kalelerine çekildiler. Müslümanlar on-

beş gün boyunca kaleyi kuşatma altında tuttular. Sonunda kaçacak delik bulamayan Yahudiler teslim olmaya mecbur kaldılar.

Peygamberimiz'den eman dileyip, merhâmetine sığındılar. Peygamberimiz onlara karşı pek merhâmetli davrandı ve Kaynukaoğulları'nın canlarını bağışladı. Sadece Medîne'den çıkarılmalarını emretti. Bu görevi de Hz. Ubâde bin Samit (r.a.) yerine getirdi…

***

İslâm davasına büyük hizmetlerde bulunan Ubâde bin Sâmit (r.a.), yaşlanmış ve hastalanmıştı.

Hastalığının ilerlediğini gören ve vefât edeceğini anlayan Hz. Ubade (r.a.):

-"Ne kadar akrabam, azatlı, hizmetli ve komşularım varsa, toplayıp getirin!" dedi.

Hepsi gelince, onlara şöyle konuştu:

-"Sanıyorum bugün, dünyadaki son günüm, âhiretteki ilk gecem olacaktır. Bazılarınızı, elimle veya dilimle incitmiş olabilirim. İşte şimdi bana kısas yapın. Çünkü bu dünyada kısas yapmazsanız, yemin ederim ki öbür dünyada, hakkınızı benden alacaksınız."

Etrafındakilerle helâlleşti. Ardından da son vasiyetini yaptı:

*-"Rûhumu teslim eder etmez, hepiniz kalkıp güzelce abdest alın. İkişer rek'at namaz kılıp; hem kendinize, hem de şu garip Ubâde'ye duâ edin. Çünkü Cenâb-ı Hak, yüce Kitâbında: **"Ey iman edenler! Sabırla ve namazla Allah'tan yardım dileyin!"*** (Bakara 2/153) *buyurmuştur. Daha sonra da hiç bekletmeden, beni kabrime götürün."*[119]

---

119 *sahabeler.blogcu.com/ubade-bin-samit-r-anh/2313658*

***

Hz. Ubâde b. Samit (r.a.)'ın, akrabalarından, dostları ve komşularından kendisi için dua etmelerini isterken, onlara iki rekat namaz kılmalarını vasiyet etmesi, bütün Müslümanlar için ne güzel bir tavsiye ve nasihat niteliğindedir! İşte ashâb-ı kiram, hayatlarında da ölümlerinde de Kur'ân'ın ilkelerini hep ayakta tuttular; tıpkı Rasûlüllah (s.) gibi ***"yaşayan Kur'ân'lar"*** oldular. Son nefeslerinde bile Kur'ân-ı Kerim'in talimatları doğrultusunda hareket ederek, sonraki nesillere örnek oldular…

Öyleyse, gelin, Hz. Ubâde (r.a.)'ın vasiyetine uyarak Kur'ân'ın emrine ittiba edelim; hasta olan, ölmekte olan ya da ölen, darda kalan kardeşlerimiz için Allah'tan yardım dilerken, namaz kılarak hem onlar için hem de kendimiz için dualar edelim. Ve dualarımızda Hz. Ubade (r.a.)'ı da unutmayalım…

SONUÇ:
Onlar İliklerine Kadar Kur'ân'ı Yaşadılar

Allahu Teâla'nın (c.c.), insanlar arasından seçip kutlu peygamberlik vazifesi ile görevlendirdiği Hz. Muhammed (s.); ***"kitab nedir, iman nedir bilmeyen"*** (Şûra 42/52) ve ***"kendisine bir kitab indirileceğini ummayan"*** (Kasas 28/86) ümmi ve emin bir şahsiyet iken, yirmi üç yıllık süreçte kendisine parça parça vahyedilen Kur'ân-ı Kerim'i en güzel şekilde hayatına aktarak, ***"büyük ahlâk"*** (Kalem 68/4) sahibi oldu; tüm insanlık için***"en güzel örnek"*** (Ahzab 33/21) ve ***"alemlere rahmet"*** (Enbiya 21/107) haline geldi. Onun büyük ve örnek ahlakını, tepeden tırnağa ilmek ilmek dokuyan Kur'ân ayetleri idi.

"Beni Rabbim edeplendirdi ve edebimi de güzel kıldı."[120] hadis-i şerifi, bu hakikati ifade eder.

O'nun (s.) bu büyük ve örnek ahlâkı, elbette her hâlinde görülür, bütün ilişkilerine yansırdı. Onun güzel

120 Süyûtî, *Câmiu's-Sağîr*, I/12.

ahlâkı; ticaret hayatından devlet yönetimine, diplomatik ilişkilerden savaş hukukuna, cami-cemaat âdâbından akrabalık ve komşuluk haklarına kadar bütün iş ve ilişkilerini kapsıyordu.

"Ben güzel ahlâkı tamamlamak üzere gönderildim."[121] hadisi de, bu büyük ahlâkı işaret eder.

Ahlâkı Kur'ân olan, Kur'ân'la güzelleşen, Kur'ân'la mükemmelleşen Allah Rasûlü (s.), ashabının, ümmetinin ve tüm insanlığın kendisini taklit edeceği en kamil bir model haline geldi.

Yüce Rabbimiz (c.c.), bu yüzden, sevgi ve rızasını, kutlu Peygamberi'ne (s.) tabi olma şartına bağladı:

"De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir." (Âl-i İmran 3/31)

Hayatın her alanında o mükemmel modele, o en güzel örneğe uymak, onu taklit etmek…

Ashab-ı kiram namazlarını aynen onun gibi ikame ettiler ve sonrakilere öyle aktardılar. Biz de onların aktardığı üzere namazlarımızı aynen O'nun gibi kılarız; şekliyle, huşûu ile, ta'dil-i erkânı ile…

O (s.); yetimi, yoksulu gözettiği gibi ashabına da gözetmeyi emretti; onlar da aynen onun gibi davrandılar: *Canları çektiği halde yiyeceklerini yoksula, yetime ve esire verdiler.*

O (s.); nasıl haccettiyse, onlar da hac ibadetlerini aynen O'nun (s.) yaptığı gibi ifa ettiler.

Oruçlarını aynen Rasûlüllah (s.) gibi tuttular; mideleri, gözleri, kulakları ve gönülleri ile…

Cihada O'nunla (s.) birlikte koştular ve bedenlerini O'na (s.) siper ederek birlikte savaştılar.

---

121 İmâm Mâlik, ***Muvattâ***, Hüsnü'l-hulk, 8; Beyhaki, ***Sünen-i Kübrâ***, 10/191.

Duâyı, tevbeyi, istiğfarı, zikri, hamdi, tesbihi, tehlili, tekbiri… O'ndan (s.) öğrendikleri gibi yaptılar.

Ticareti, siyaseti, kardeşliği, aile ilişkilerini, komşuluğu, oturmayı, kalkmayı, selamlaşmayı; kısaca **hayatı Kur'ân'la yaşama âdâbını** O'ndan öğrendiler; her alanda adım adım O'nu takip ve taklit ettiler.

Kısaca onlar; hayatın her alanında iliklerine kadar Kur'ân'ı yaşadılar.

Bugünün Müslümanları da, aynen sahâbe-i kiram gibi;

Kur'ân'ın hali ile hâllenir ve onun ahkâmıyla amel ederlerse…

Onlar Kur'ân'la oturur, Kur'ân'la kalkar, Kur'ân'la yürür, Kur'ân'ı konuşur, Kur'ân'ı yaşarlarsa…

İşte o zaman, o ilk nesli ayağa kaldıran Kur'ân, bu çağın Müslümanlarını da yeniden diriltecektir.

Kaynaklar

- Abdullah Yıldız, ***Namaz Bir Tevhid Eylemi***, Pınar Y., 1991-İstanbul.
- Abdurrahman İbnü'l-Cevzi, ***Ashâbın Dilinden Peygamberimiz'in Hayatı***, Uysal Kit., İstanbul.
- Abdurrahman Re'fet el-Bâşâ, ***Sahabe Hayatından Tablolar***, Uysal Kit., İstanbul.
- Ali Fikri Yavuz, ***İmam Buhari'nin Derlediği Ahlak Hadisleri (Edebü'l-Müfred)***, Sönmez Neşr., İstanbul.
- ***Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadette İslâm***, Heyet, Beyan Yay., İstanbul.
- Cemâleddîn El-Kâsımî, ***Tefsir İlminin Temel Meseleleri***, çev: Sezai Özel, İz Yay., 1990-İstanbul.
- Ebu Cafer Muhammed b. Cerir et-Taberi, ***Taberi Tefsiri***, Hisar Yayınevi,
- Ebû'l-A'lâ el-Mevdûdî, ***Hz. Peygamber'in Hayatı ve Tevhid Mücadelesi***, çev. Ahmet Asrar, Pınar Yay., 2004-İstanbul.
- ***Tefhimü'l-Kur'ân***, İz Y., İstanbul.
- Ebû Nuaym İsfehani (Hilyetü'l-Evliya), İbnü'l-Cevzi (Sıfatü's-Safve), ***Allah Dostları***, Sebat Yay., İstanbul.
- Ebu Talib el-Mekki, ***Kûtu'l-Kulûb***, çev. M. Tan, İz Y., 1999-İstanbul.
- El-Kınnevci, ***Ebcedu'l-Ulûm***, Dâru'l-Kütübü'l-İlmiye, 1978-Beyrut.
- Halid Muhammed Halit, ***Sahabe Hayatından Tablolar***, Uysal Kit., İstanbul.
- Hasan Tahsin Feyizli, ***Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meali***, Server İletişim, İstanbul.
- İbn Hacer el-Askalani, ***İsâbe (Sahabe-i Kiram Ansiklopedisi)***, İz Yay., 2009-İstanbul.
- İbn Kesir, ***El-Bidaye ve'n-Nihaye***, Çağrı Y., İstanbul.

- İbrahim Canan, ***Kütüb-i Sitte Muhtasarı***, Tercüme ve Şerhi, Akçağ Y., 1988-Ankara
- İmam Gazali, ***İhyâu Ulûmi'd-Din***, İstanbul.
- İmama Nevevi, ***Riyazu's Salihin***.
- İslâm Alimleri Ansiklopedisi, Türkiye G. Y.
- ***İslâm Ansiklopedisi***, ***Şamil Y.***
- ***İslâm Ansiklopedisi,*** Türk Diyanet Vakfı Y., İstanbul.
- İsmail Hakkı Bursevi, ***Rûhu'l-Beyân***, Osmanlı Y., İstanbul.
- M. Asım Köksal, ***İslâm Tarihi (Mekke Devri)***, Köksal Y., İstanbul.
- M. M. Ebû Said el-Hadimi, ***Berîka***, Çev. B. Çetiner-H. Ege-S. Oğuz, Kahraman Yay., 1989-İstanbul.
- Muhammed Yusuf el-Kandehlevi, ***Hayatü's-Sahabe***, Akçağ Yay., İstanbul.
- Muhammed Yusuf el-Kandehlevi, ***Hadislerle Müslümanlık***, Kalem Y., 1978-İstanbul.
- Şah Muimüddin Ahmed Nedvî-Said Sahib Ansarî, ***Asr-ı Saadet***, çev: Ali Genceli, hazr: Eşref Edip, Sebilürreşad Neşriyat, 1969-İstanbul.
- Zebidî, ***Sahih-i Buhari Muhtasarı/Tecrid-i Sarih Tercemesi***, Mütercim ve Şarih: Kamil Miras, D.İ.B. Yay., 1982-Ankara.